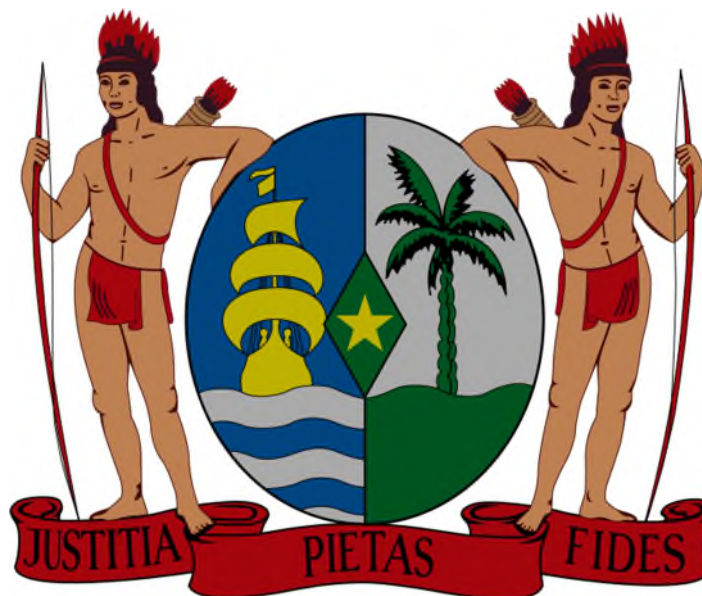

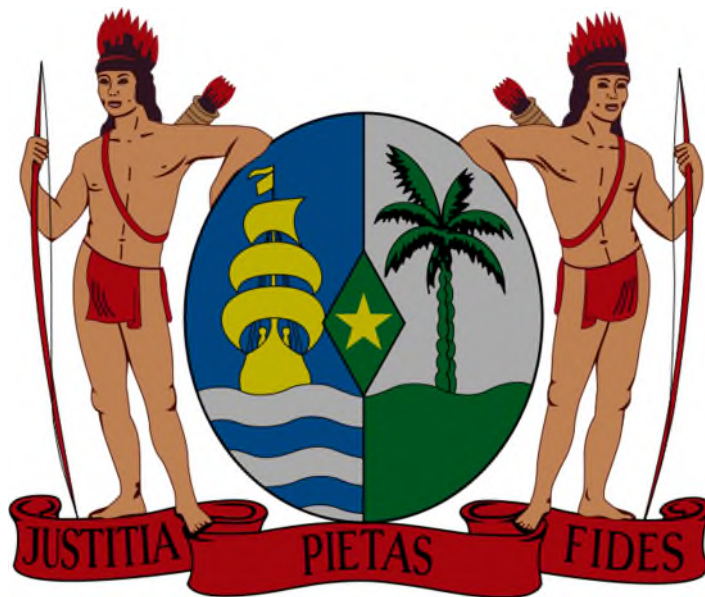

Jaarplan 2018

Ministeriële plannen en beleid voor 2018

Ministeriële actieplannen en projecten gericht op diversifiëring van de Surinaamse economie, het verhogen van het concurrentievermogen in een competitieve wereldmarkt en het streven naar duurzame ontwikkeling, werkgelegenheid, gelijkheid en een leefbaarder milieu

Regering van de Republiek Suriname

Publicatie van de Stichting Planbureau Suriname

September 2018

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	7
Technische Notities	10
Deel A. Macro-Economische beschouwingen	12
Hoofdstuk I. Internationale en Regionale Ontwikkelingen.....	12
Hoofdstuk II. Macro-Economisch Overzicht van de Surinaamse Economie.....	16
Deel B. Realisatie van Ontwikkelingsprogrammas.....	22
Hoofdstuk III. Samenvatting	22
Hoofdstuk IV. Financiering van Ontwikkelingsprogrammas	25
Hoofdstuk V. Evaluatie per Ministerie	28
V.1. Ministerie van Financiën.....	28
V.2. Ministerie van Binnenlandse Zaken.....	30
V.3. Ministerie van Buitenlandse Zaken.....	33
V.4. Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur	39
V.5. Ministerie van Jeugd en Sportzaken	43
V.6. Ministerie van Volksgezondheid.....	46
V.7. Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting	49
V.8. Ministerie van Defensie	53
V.9. Ministerie van Justitie en Politie	54
V.10. Ministerie van Arbeid.....	55
V.11. Ministerie van Handel en Industrie.....	57
V.12. Ministerie van Openbare Werken	61
V.13. Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen.....	63
V.14. Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer	63
V.15. Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij.....	64
V.16. Ministerie van Regionale Ontwikkeling.....	65
Deel C. Geplande Ontwikkelingsprogrammas voor 2018.....	68
Hoofdstuk VII. Groeiverwachtingen voor 2018	68
Hoofdstuk I.1 Groeiverwachtingen.....	68
Hoofdstuk VIII. Financiering van Ontwikkelingsprogrammas in 2018.....	72
Hoofdstuk IX. Geplande Ontwikkelingsprogrammas per Ministerie	74
IX.1. Ministerie van Financiën	74
IX.2. Ministerie van Binnenlandse Zaken	77
IX.3. Ministerie van Buitenlandse Zaken	80
IX.4. Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur	83
IX.5. Ministerie van Jeugd en Sportzaken	85
IX.6. Ministerie van Volksgezondheid	87
IX.7. Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting.....	91
IX.8. Ministerie van Defensie.....	93
IX.9. Ministerie van Justitie en Politie.....	94
IX.10. Ministerie van Arbeid.....	98
IX.11. Ministerie van Handel en Industrie	99
IX.12. Ministerie van Openbare Werken, Transport en Communicatie	103
IX.13. Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen	106
IX.14. Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer	108
IX.15. Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij	109
IX.16. Ministerie van Regionale Ontwikkeling	113
Annex 1. Statistische Annex.....	116

Lijst van afkortingen

Adekus	Anton de Kom Universiteit van Suriname
BBP	Bruto Binnenlands Product
BoP	Balance of Payment (betalingsbalans)
CARICOM	Caribbean Community
CBvS	Centrale Bank van Suriname
DNA	De Nationale Assemblee
EBS	Energie Bedrijven Suriname
FDI's	Foreign Direct Investments
IaDB	Inter American Development Bank
IMF	International Monetary Fund
Mln	Miljoen
LVV	Ministerie van Landbouw Veeteelt en Visserij
NH	Ministerie van Handel en Industrie
NGO's	Niet Gouvernemente Organisations
Stg	Stichting
NOB	Nationale Ontwikkelings Bank
OIC	Organization of Islamic Cooperation
OW	Ministerie van Openbare Werken
SAO	Stichting Arbeids Ontwikkeling
SER	Sociaal Economisch Raad
SML	Stichting Machinale Landbouw
SOZAVO	Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting
SPS	Stichting Planbureau Suriname
SRD	Surinaamse Dollar
USD	US Dollar
VN	Verenigde Naties
VAT	Value added Taks
WB	Wereld Bank
IsDB	Islamic Development Bank
UNASUR	Union of South American Nations
CIMS	Child Indicators Monitoring System
SDMO	Suriname Debt Management Office
WTO	World Trade Organization
CCC	Caricom Competition Commision
UNEP	United Nation Environmental Program
UN	United Nations

OAS	Organisation of American States
NAM	Non Aligned Movement
GIPS	Government Infrastructure Production Social
GMD	Geologische Mijnbouwkundig Dienst
RGD	Regionale Gezondheids Dienst
GH	Geneeskundige Hulp
NVD	Nationale Voorlichtings Dienst
FMMB	Financiele Bijstand aan mensen met een beperking
SDG	Sustainable Development Goals
IOM	Internationale Organisatie voor Migratie
ACTO	Amazon Cooperation Treaty Organization
IBAS	Instituut Bestuurs Ambtenaren Suriname
PPP	Public Private Patnership

Voorwoord

Traditiegetrouw wordt jaarlijks de Staatsbegroting samen met het Jaarplan van dat dienstjaar naar De Nationale Assemblee (DNA) gestuurd. De Staatsbegroting behoort conform de Grondwet, gebaseerd te zijn op een Ontwikkelingsplan dat voor meerdere jaren de ontwikkelingsdoelen vastlegt en aangeeft hoe die te bereiken. De voor de hand liggende interpretatie is dat in het Jaarplan de Ministeries hun eigen of gezamenlijke jaarlijkse actieprogramma's en daarbij te behalen resultaten, doen opnemen. Verwacht wordt dat deze acties en resultaten de gewenste ontwikkelingsuitkomsten zullen verwezenlijken. Een Jaarplan dat op deze manier is samengesteld draagt direct bij aan een verantwoorde begrotingssamenstelling.

Het Planbureau heeft het Jaarplan 2018 in nauwe samenwerking met de ministeries samengesteld en daardoor zijn al de eerste praktische stappen gezet op weg naar standaardisatie en afstemming van planprocessen op verschillende niveaus en sectoren. Conform de doelstellingen van OP 2017-2021 moet planning op nationaal niveau, op de ministeries en in de districtsbesturen beter en meer geïntegreerd worden. Samen plannen moet leiden tot betere samenwerking en efficiëntere uitvoering waardoor verschillende

ministeries als één overheid, kwaliteitsproducten en -diensten kunnen leveren aan onze burgers. De Regering zal de hervorming en versterking van ons nationaal planapparaat in deze regeerperiode tot stand brengen en daarbij zoveel mogelijk alle Surinamers betrekken.

Tenslotte is het goed de relatie tussen het Jaarplan en de Staatsbegroting te benadrukken. In haar publicatie 'Toegang tot de Surinaamse Overheidsbegroting' stelt het Ministerie van Financiën dat met de introductie van de Meer Jaren Beleids Begroting (MJBB) de integratie mogelijk wordt 'tussen de Staatsbegroting, het MOP en het Jaarplan van het Planbureau Suriname.' De doelstelling van het Ministerie van Financiën wordt duidelijker als in deze publicatie gesteld wordt dat de Memories van Toelichting op de begrotingen 'een meer beleidsmatiger toelichting van de Staatsbegroting' moeten worden. Hiermee wordt benadrukt dat de processen van plannen en begroten complementair zijn en hiermee is ook de gelijktijdige behandeling van beide documenten in onze Volksvertegenwoordiging, verklaard.

Technische Notities

In Jaarplan 2018 vindt U zoals gebruikelijk in de twee hoofddelen van dit document, a) de evaluatie van de uitgevoerde beleidsprogrammas van de Overheid en b) het planningsdeel, de programmas die de ministeries voornemens zijn uit te voeren in 2018. Daarom zijn de beleidsprogrammas vervat in het Jaarplan 2018 enerzijds een uitwerking van het goedgekeurde Ontwikkelings Plan 2017- 2021 en anderzijds de inzichten en prioriteiten van de lijn-ministeries. De uitdaging is steeds bij elk Ontwikkelingsplan deze twee uitgangspunten van het beleid zo goed mogelijk te integreren.

Het streven is om reeds in 2019 samen met de ministeries een Jaarplan te formuleren dat veel meer een consolidering is van de plannen om de gestelde ontwikkelingsdoelen en uitkomsten te halen dan een op de begroting gestoeld document. Ook de evaluatie van de uitvoering zal veel meer gebaseerd zijn op vooraf gedefinieerde 'resultaten die behaald zijn' dan slechts op een vergelijking van ramingen en realisaties.

Bij de aanname van het OP in het Parlement, zijn een aantal beslissingen genomen over de hervorming en versterking van planning in ons land. In de komende periode zal de uitvoering van de strategie voor deze hervorming, zoals vastgelegd in het OP 2017-2021 in alle ernst moeten beginnen. In feite is het Planbureau reeds hiermee begonnen met de werkzaamheden in het kader van de voorbereiding van dit Jaarplan. De intensivering van de relaties met de ministeries, de ophanden zijnde activering van sleutelinstellingen genoemd in de Planwet van 1973 en de eerste serieuze stappen die gemaakt zijn met het gebruiken van moderne plantechnieken geven aan dat we al in de transitiefase zijn, zoals beschreven in OP 2017-2021. De instelling van de ministeriële planunits zal een mijlpaal zijn die in het begrotingsjaar 2018 bereikt moet worden.

Deze planunits zullen snel de plancapaciteit op de ministeries moeten vergroten: zij zullen belast zijn met de projectformulering, management, monitoring en evaluatie. Dit is een grote stap naar rationalisering van de planning en de technische verantwoording van het beleid. In de vroege fase waarin de uitvoer van de strategie zich bevindt is een schat aan informatie voortgekomen uit de samenwerking met de ministeries. Aangezien deze informatie vrij laat ter beschikking gekomen is, kon het helaas niet verwerkt worden in dit Jaarplan. De eerste resultaten zullen per eind oktober gepresenteerd worden aan het Parlement waardoor dit werk toch meegenomen kan worden in het debat binnen onze Volksvertegenwoordiging over de begroting 2018.

Paramaribo, september 2017

STICHTING PLANBUREAU SURINAME

Drs. R.G.Simons
Directeur

Deel A. Macro-Economische beschouwingen

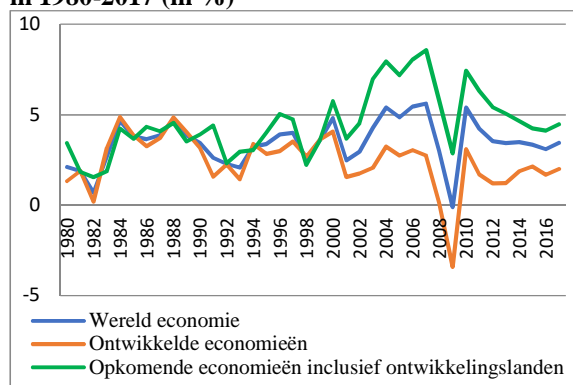
Hoofdstuk I. Internationale en Regionale Ontwikkelingen

I.1. Wereldeconomie: Groei, Investerings en Handel

De financiële crisis van 2008-2009 resulteerde in een inkrimping van de wereldeconomie met 0,09 procent in 2009 (figuur 1), gevolgd door een wereldwijde economische recessie. In 2010 herstelde de wereldeconomie en groeide sterk met 5,4% vanwege stimulerende maatregelen van de in VSA en Europa, maar ook in de opkomende economieën. Na 2010 daalde de wereldproductie tot de laagste groei van 3,1% in 2016, een marginale afname van 0,3 procentpunt ten opzichte van 2015.

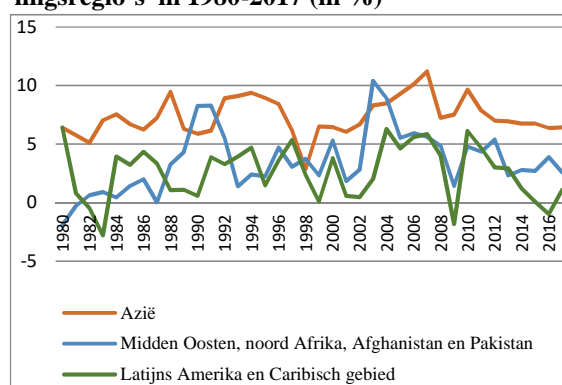
In eerste instantie vond er na de financiële crisis een “commodity price boom” plaats vanwege een korte opleving van de economische groei in de wereld en de grote vraag van China naar grondstoffen, maar in 2012-2013 kelderden de wereldmarktprijzen van grondstoffen weer en werd de wereld getroffen door een mondiale grondstoffencrisis. De grondstoffencrisis was een (verlaat) gevolg van de wereldrecessie met name een afnemende vraag door de matig groeiende ontwikkelde economieën (VSA en Europa) na 2010, alsmede de transformatie van de Chinese economie, de grootste consument van grondstoffen. De gevolgen van de afnemende vraag en de scherpe daling van de wereldmarktprijzen van grondstoffen, treffen vooral de opkomende grondstof producerende economieën, met name in Latijns-Amerika en dus ook Suriname.

Figuur 1. Economische groei in de wereld in 1980-2017 (in %)

Bron: IMF, WEO april 2017

Figuur 2. Economische groei in enkele ontwikkelingsregio's in 1980-2017 (in %)

Bron: IMF, WEO april 2017

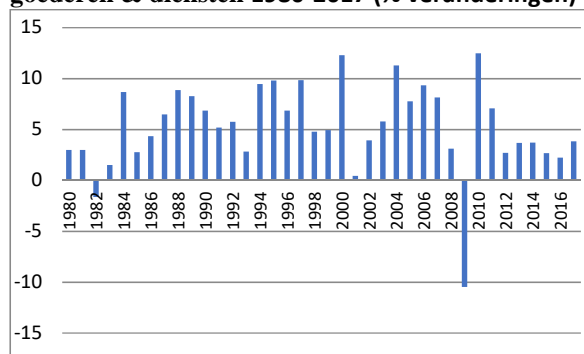
De sinds 2010 laagste groei van de wereldeconomie in 2016 (3,1%) ging gepaard met de laagste groei in het internationale handelsvolume in deze periode (figuur 3) en afnemende investeringen (figuur 5 en 6) in het afgelopen jaar. De verwachting voor 2017 is een marginale toename van de economische groei ten opzichte van 2016. Zo is groei van de wereldeconomie geprojecteerd op 3,5%, terwijl de groei van de ontwikkelde en opkomende economieën inclusief ontwikkelingslanden geprojecteerd is op respectievelijk 2% en 4,5 %. De opkomende economieën inclusief ontwikkelingslanden groeien sinds de jaren 2000 sterker dan de ontwikkelde landen. Deze trend zal naar verwachting op middellange termijn worden voortgezet.

De groeiverwachtingen voor 2017 en op middellange termijn vertonen een voorzichtige opleving, maar zijn nog steeds matig te noemen. De Amerikaanse economie zal in deze periode een sterkere groei doormaken, vanwege een verwacht expansief overheidsbeleid. Alhoewel de groeiprojecties voor de VSA in juli 2017 door het IMF naar beneden zijn aangepast, is de verwachting wel dat de VSA met ca. 2,1% zal groeien in de komende twee jaar. Ook de groei van Engeland is naar beneden aangepast, vanwege een matige productie in het eerste halfjaar van 2017 en omdat het nog niet duidelijk is wat de impact van Brexit zal hebben in de toekomst. Ook de opkomende economieën, met name de grondstofproducenten die nog herstellen van de recente commoditycrisis, zullen op middellange termijn nog geen sterkere groei doormaken.

De structurele reden voor matige groeiverwachting op middellange termijn is volgens het IMF-groei van de productiviteit en de grote inkomensongelijkheid in de wereld, welke gepaard gaan met druk op de ontwikkelde landen om een beleid uit te stippelen dat meer naar binnen gericht is (protectionisme, anti-globalisering) dan op internationale handel en samenwerking.

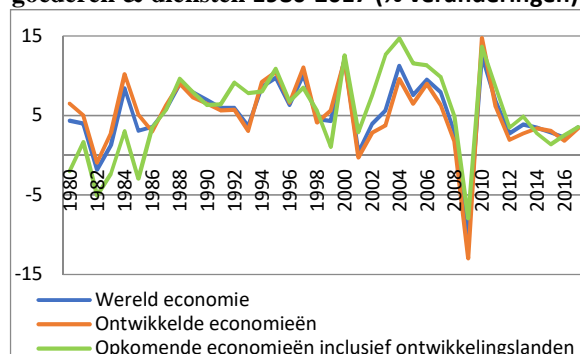
De regio die de grootste groei sinds 2004 heeft doorgemaakt in de wereld is Azië met een groei van 6,3 procent in 2016. Binnen deze regio drukken de grote en sterk groeiende economieën van India (6,8 procent in 2016) en China (6,7 procent in 2016) hun stempel. China heeft te kampen met afnemende groeicijfers (ca. 11 procent op jaarbasis in 2003-2011 t.o.v. 7,3 procent in 2012-2016) en is bezig met een transformatieproces waarbij de productiesector zich thans meer richt op de binnenlandse consumptie in plaats van op de export en de dienstensector.

Figuur 3. Volume internationale handel van goederen & diensten 1980-2017 (% veranderingen)

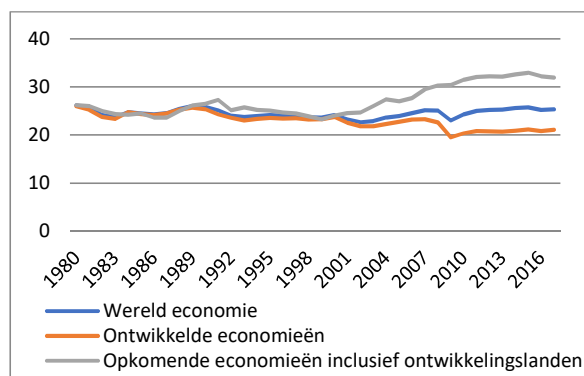
Bron: IMF, WEO april 2017

Figuur 4. Volume internationale exporten van goederen & diensten 1980-2017 (% veranderingen)

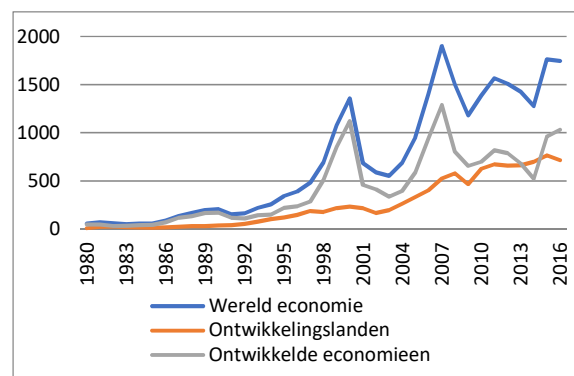
Bron: IMF, WEO april 2017

Figuur 5. Investerings in procenten van het BBP in 1980-2017

Bron: IMF, WEO april 2017

Figuur 6. Inkomende Buitenl. Directe Invest. in de wereld in 1980-2016 (miljarden USD)

Bron: Unctad

De dalende groei van het internationale handelsvolume in 2016 is het gevolg van structurele factoren, te weten de rijping en dus beperkte expansie van “Global Value Chains (GVC)”¹ en een lagere groei van de internationale handelsliberalisatie en cyclische factoren als de matige groei van de wereldeconomie, de ontwikkelingen van commodity prijzen en de macro-economische transformatie in China. Volgens de Wereld Bank² heeft de toename van de onzekerheid van het wereldgebeuren, met name Brexit en het verwachte opkomende handelsprotectionisme in de wereld, sterk bijgedragen aan de huidige trend. Ook is de relatie tussen internationale handel en wereldproductie (bbp) aan het veranderen. De lange termijn internationale handelselecticiteit t.o.v. het BBP steeg in de jaren 90, terwijl die in de jaren 2000 aan het dalen

¹ Internationale productie, handel en investeringen zijn steeds vaker georganiseerd in “Global Value Chains”, waarbij de verschillende stadia van het productieproces zich bevinden in verschillende landen. Globalisering motiveert bedrijven om hun activiteiten te herstructureren door middel van outsourcing en offshoring om te komen tot een stijgende waardering en “competitiveness” van hun producten.

² Wereld Bank, Global Trade Watch, Trade developments in 2016: policy uncertainty weights on world trade, Feb. 21, 2017, pagina 7.

is. Dit impliceert dat de internationale economische groei thans in mindere mate gebaseerd is op internationale handel.

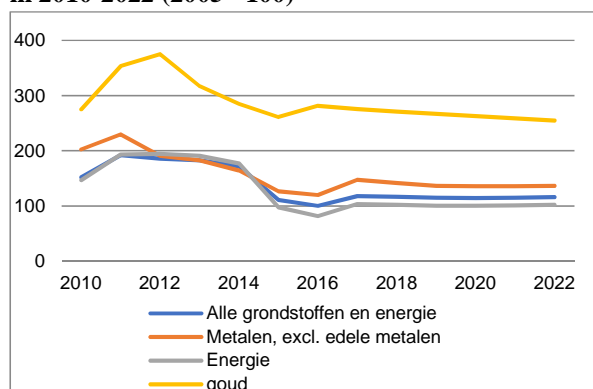
In 2016 was er sprake van een daling van ca. 2% in de totale Buitenlandse Directe Investerings (BDI) stromen in de wereld tot een bedrag van US\$ 1.746 miljard, terwijl ook het wereltaandeel van investeringen in het bbp marginaal afnam met 0,6 procentpunt. De redenen voor dit verloop zijn de zwakke economische groei en afnemende groei van de handelsvolumes in de wereld. In de afgelopen jaren zijn de BDI-stromen naar de ontwikkelde landen veelal groter dan naar de ontwikkelingslanden, maar deze fluctueren ook sterker.

Binnen de ontwikkelingslanden ontving Azië de meeste BDI-gelden (gemiddeld ca. 66 procent in de periode 2010-2016). Deze regio kent ook het hoogste niveau van investeringen in procenten van het BBP (gemiddeld ca. 42% in 2010-2016). Het is daarom begrijpelijk dat de opkomende economieën inclusief ontwikkelingslanden in Azië, harder groeien dan de rest van de wereld.

I.2. Wereldmarktprijzen van Grondstoffen

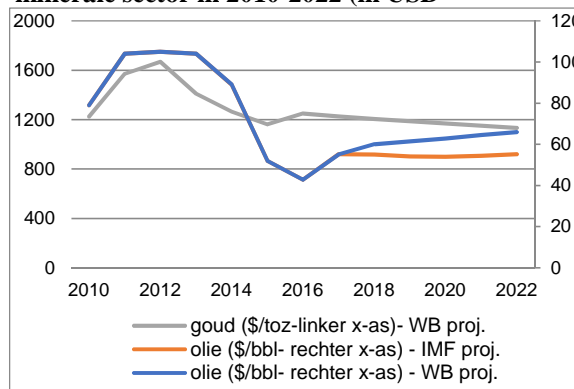
Vanwege de matige groei van de wereldeconomie in de afgelopen 5 jaar en de commodity crisis in 2012-2013 zijn de wereldmarktprijzen aan het dalen en zullen deze naar verwachting op middellange termijn niet veel stijgen en vrijwel op hetzelfde niveau blijven (figuur 7 en 8).

Figuur 7. Grondstof prijsindices in 2010-2022 (2005 =100)

Bron: IMF, Wereld Bank met bewerkingen van SPS

Figuur 8. Wereldmarktprijzen van onze minerale sector in 2010-2022 (in USD)

Bron: IMF, Wereld Bank

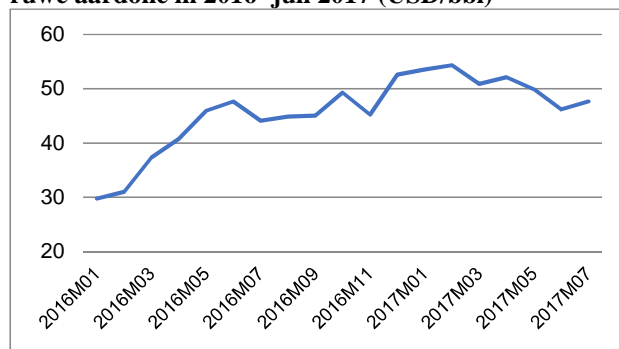
De belangrijkste exportproducten voor Suriname, met name goud en aardolie, hebben een enorme neergang meegemaakt voor wat betreft de wereldmarktprijzen vanaf 2012 (aardolie) en 2013 (goud). De gemiddelde aardolieprijs op jaarbasis die zijn piek in 2012 bereikte van US\$ 105 per barrel (bbp) vertoont in de daaropvolgende jaren een neergaand verloop tot gemiddeld US\$ 43 per bbl in 2016, een daling van ca. 60% in 4 jaar. De reden voor dit verloop, moet gezocht worden in de snel stijgende productie van “shale” olie in de VSA en het stijgend aanbod van aardolie door de olieproducerende landen, naast de matig groeiende wereldeconomie.

De olieprijsen geprojecteerd door de Wereld Bank stijgen in 2017 met 29 procent tot ca. USD 55 per barrel en in de daaropvolgende jaren tot ca. USD 65 per barrel in 2021. De projecties van het IMF voor 2018-2021 zijn veel conservatiever en de prijs in deze periode blijft rond de USD 55 per barrel geprojecteerd (figuur 8). De verwachte stijging van olieprijsen in 2017 is het gevolg van de beslissing van de OPEC en andere olieproducerende landen om de olieproductie in het eerste halfjaar van 2017 terug te brengen met mogelijkheden om dit voor een langere tijd aan te houden.

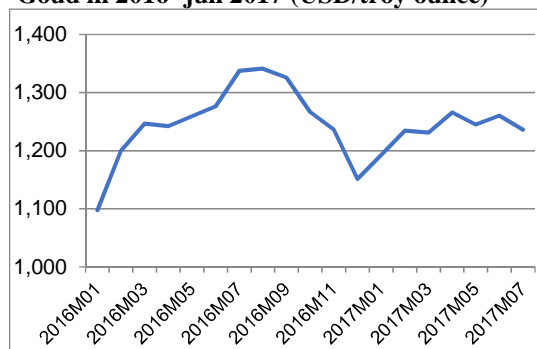
De olieprijs op maandbasis in 2016-juli 2017 (figuur 9) vertoont een fluctuerende trend. In de eerste zeven maanden van 2017 ligt de prijs gemiddeld rond de US\$ 51 per bbl.

Figuur 9. Gemiddelde prijs op maandbasis van

Figuur 10. Gemiddelde prijs op maandbasis van

ruwe aardolie in 2016- juli 2017 (USD/bbl)

Bron: Wereld Bank

Goud in 2016- juli 2017 (USD/troy ounce)

Bron: www.kitco.com

De wereldmarktprijs van goud bereikte ook een piek in 2012, bedroeg gemiddeld US\$ 1.669 per troy ounce en daalde tot US\$ 1.160 per troy ounce (30 procent) in 2015. In 2016 was er sprake van een stijging van 8% van de prijs tot US\$ 1.251 per troy ounce ondanks de zwakke vraag naar fysiek goud, vooral bij de grootste consumerende landen, India en China, door onder andere de onzekerheid na de Brexit-stemming.

Na de stijging van de Amerikaanse rentevoet op de Federal Reserve funds in december 2016, met als gevolg een sterkere US-dollar, daalde de goudprijs verder. Volgens projecties van de Wereld Bank zal de goudprijs in 2017-2022 jaarlijks met ca. 2 procent afnemen. De verwachting is dat de Amerikaanse economie zich verder herstelt met een sterke US-dollar³.

Het verloop van de wereldmarktprijs van goud op maandbasis in 2016-juli 2017 (figuur 10) vertoont in de eerste maanden van 2017 een vrijwel stijgende trend t.o.v. de dalende trend in de laatste 4 maanden van 2016, met een prijs die gemiddeld rond de US\$ 1.227 per troy ounce ligt; ca. 2% lager dan het jaargemiddelde van 2016.

In het eerste halfjaar van 2017 is de vraag naar goud afgenomen met ca. 13% in vergelijking met het eerste halfjaar in 2016. De afname heeft voornamelijk betrekking op goud als beleggingsgoed. Ook het aanbod van goud in deze periode is afgenomen met ca 8%⁴.

I.3. Latijns-Amerika en het Caribisch gebied

De economische groei van Latijns-Amerika en het Caribisch gebied vertoont vanaf 2010 een neergaande trend vanwege de economische recessie en de grondstoffencrisis in 2012-2013. In 2017 is de verwachting dat de regio gemiddeld met 1,1% groeit na een inkrimping van 1% in 2016.

De groei binnen de regio verschilt; zo was de groei van Midden-Amerika, inclusief Panama en de Dominicaanse Republiek sterk en bedroeg in 2016 4,5%, terwijl grote economieën in Latijns-Amerika, zoals Brazilië (-3,6%), Argentinië (-2,2%), Ecuador (-2,2%) en Venezuela (-18%) een inkrimping van hun economie meemaakten. In het Caribisch gebied hebben vooral de grondstof producerende landen zoals Suriname (-10,5%) en Trinidad (-5,1%) te maken met negatieve economische groeicijfers, terwijl de landen die meer gericht zijn op de toerismesector een lichte groei meemaakten in 2016.

De oorzaak van de inkrimping van de economieën in deze regio, was naast de verslechterende ruilverhouding vanwege de lage grondstofprijzen, ook een lage binnenlandse vraag. De overheden in vele landen hadden te kampen met financieringstekorten.

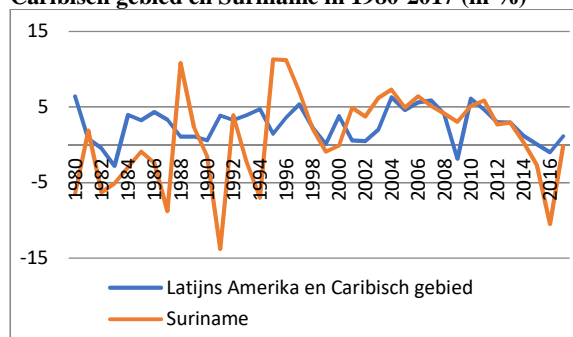
Alhoewel de groeivoorzichten voor dit jaar en op middellange termijn beter zijn voor het Caribisch gebied, is de regio kwetsbaar vanwege de hoge overheidsschulden.

³ Er is een omgekeerde relatie tussen de goudprijs en de US dollar. In de periode 1900-1971 was er sprake van de gouden standaard, een muntstelsel, waarbij de waarde van de US dollar gekoppeld was aan een bepaalde hoeveelheid fysiek goud en andere valutasoorten aan de US dollar. In 1971 is dit muntstelsel losgelaten, de US dollar werd een fiat-munt (een munt die haar waarde ontleent aan regelgeving van de overheid en niet aan goud) en werd gebruikt als reservevaluta. Goud werd gekoppeld aan zwevende wisselkoersen, waardoor de prijs naast vraag en aanbod, gevoelig is voor de waarde van de US dollar. Bij een stijging van de US dollar gaat de goudprijs omlaag en vice versa.

⁴ Bron: World Gold Council.

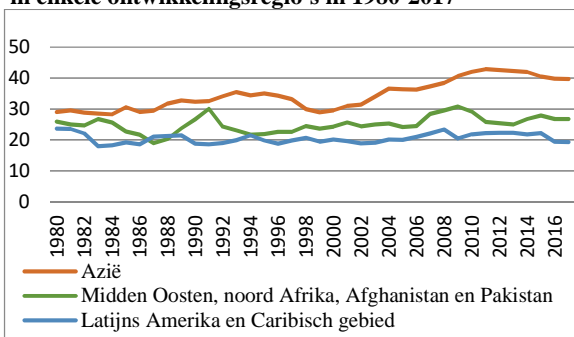
Het niveau van investeringen in procenten van het bbp (figuur 12) in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied was ca. 19,5% in 2016 en lag wat lager dan in andere ontwikkelingsgebieden zoals Azië (40%) en het Midden-Oosten (27%). Naar verwachting zal dit niveau op middellange termijn rond de 20% liggen.

Figuur 11. Economische groei van Latijns-Amerika & Caribisch gebied en Suriname in 1980-2017 (in %)

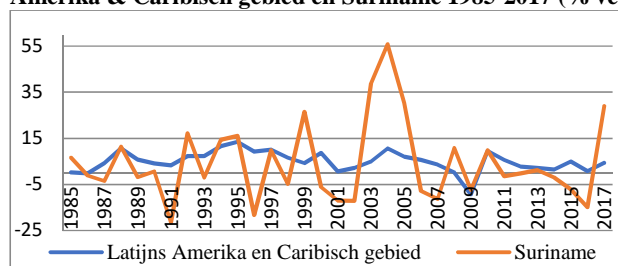
Bron: IMF, WEO-april 2017 en SPS

Figuur 12. Investerings in procenten van het bbp in enkele ontwikkelingsregio's in 1980-2017

Bron: IMF, WEO-april 2017

Figuur 13. Exportvolume van goederen & diensten in Latijns Amerika & Caribisch gebied en Suriname 1985-2017 (% veranderingen)

Bron: IMF, WEO-april 2017

Het exportvolume van Latijns-Amerika en het Caribisch gebied dat in 2016 nog met 0,8% groeide, is geprojecteerd op een groei van 4,3% voor 2017. Bij Suriname zal het exportvolume in 2017 met ca. 29% toenemen, voornamelijk door een toename in het exportvolume van goud.

Hoofdstuk II. Macro-Economisch Overzicht van de Surinaamse Economie

II.1. Recente Ontwikkelingen en Achtergronden

II.1.1. Terugval van de Mineralensector en de Economische Crisis

In de periode 2013-2016 heeft de Surinaamse economie te maken gehad met een scherpe val van de wereldmarktprijzen van onze minerale exportproducten, de volledige afbouw van de bauxietindustrie in 2015 en grote verschuivingen in de inkomstenstructuur in de formele goudsector⁵. De directe gevolgen waren een forse dalingen van onze i) exportopbrengsten, ii) importen en iii) de overheidsinkomsten. De terugval van de exportopbrengsten was onmiddellijk: de exportopbrengsten daalden jaarlijks en in 2016

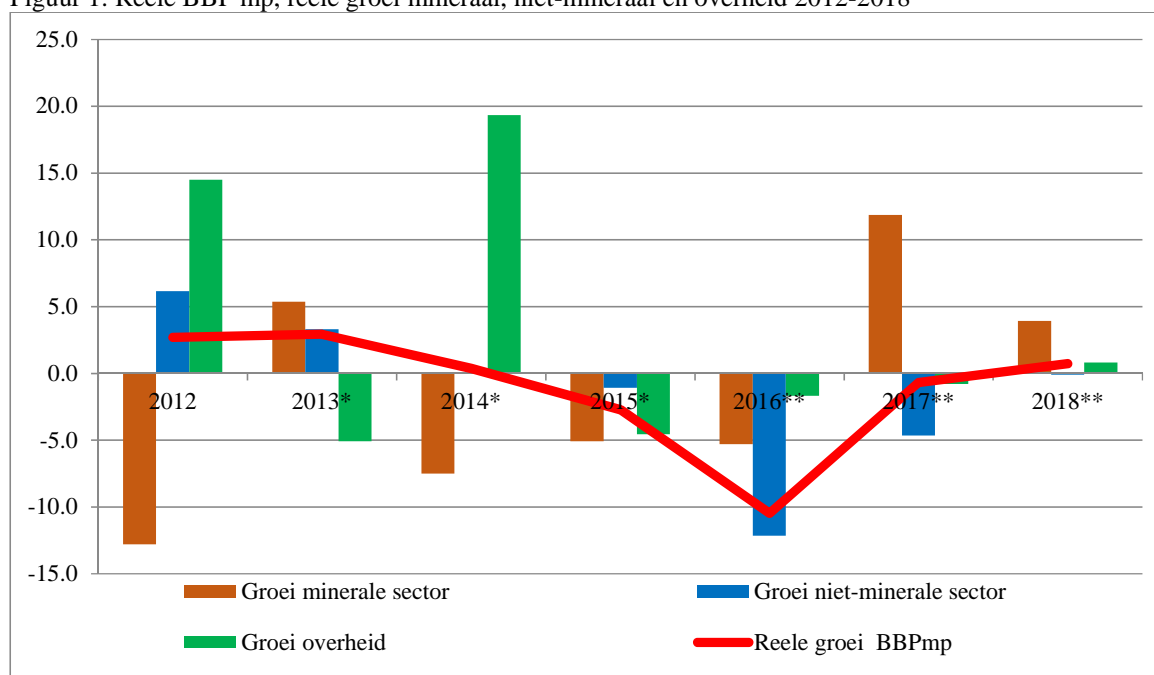
⁵ Drie factoren hebben de forse en aanhoudende daling van de overheidsinkomsten uit goud veroorzaakt: i) de daling van de internationale goudprijzen, ii) verhoogde productiekosten en iii) de invoering van een nieuw systeem van boekhouding in de sector.

waren deze 50% minder dan in 2012⁶. De importen en andere transacties daarentegen, reageerden vertraagd. Surinames internationale (deviezen) reserve (IR) positie⁷ nam door deze ontwikkeling af van USD 1 miljard in 2012 tot USD 330,2 mln per ultimo 2015. Per ultimo 2016 was de IR USD 381,1 mln.

De dalende overheidsinkomsten 16% in 2016 ten opzichte van 2012, terwijl de overheidsuitgaven juist toenamen (met ca. 26%). Overheidsfinancieringstekorten in procenten van het bbp liepen op van 2,7% in 2012 tot ca. 9,5% in 2015 en 8,1% in 2016. De tekorten werden veelal gefinancierd middels het aangaan van leningen, wat ook de effectieve schuldpositie van het land verdrievoudigde van 22% van het bbp per ultimo 2012 tot ca. 67% in 2016.

De wisselkoers van de SRD ten opzichte van de USD kwam onder druk te staan vanwege afgenomen toevoer van vreemde valuta en werd gedeprimeerd met ca. 21% in november 2015. In mei 2016 werd overgegaan tot een vrije markt voor het deviezenverkeer met een zwevend wisselkoerssysteem. De depreciatie van de wisselkoers in 2016 bedroeg ca. 85%. Het jaareinde inflatiecijfer liep op tot ca. 52% in 2016, grotendeels vanwege de wisselkoersdepreciatie en daarnaast door de prijsaanpassingen van elektra, water en benzine. Als gevolg van de hoge inflatie is de koopkracht van de bevolking sterk verminderd. Op basis van de gerealiseerde maandcijfers van het ABS is er een schatting gemaakt van de jaargemiddelde inflatie in 2017 van circa 22%.

Figuur 1: Reële BBP mp, reële groei mineraal, niet-mineraal en overheid 2012-2018

Bron: ABS, SPS. *) Voorlopige cijfers; **) Projecties

De economische groei die enerzijds bepaald wordt door de groei van de mineralensector en anderzijds door het overheidsbeleid die de bedrijvigheid van de niet-mineralensectoren sterk beïnvloedt, nam enorm af van 2,7% in 2012 tot 0,4% in 2014. In 2015-2016 kromp de economie in met 2,7% in 2015 en fors met ca. 10,5% in 2016 (schatting SPS). Als gevolg van deze ontwikkelingen nam de werkgelegenheid af, evenals de deviezeninkomens, waardoor de verstoring van het (monetair) evenwicht en de stabiliteit van onze munt optrad. Vanwege de koopkrachtdaling nam de binnenlandse vraag en dus de consumptieniveaus (van de overheid en de gezinnen) in onze economie sterk af. In 2017 zal naar verwachting de economische groei verder inkrimpen met circa 0,7%. Dit negatief groeicijfer zou kunnen

⁶ Er is gekozen voor het jaar 2012 als referentie jaar vanwege een aantal markante gebeurtenissen: i) De exporten waren het hoogst in dat jaar; ii) Saldo lopende rekening van de betalingsbalans op kasbasis was positief, waarna de daling begon; iii) De dekkingsgraad van de monetair reserve in aantal maanden import was 4.7; iv) De Internationale Reserve (IR) was in dat jaar 1.008 en de lopende ontvangsten bereikten een piek

⁷ Een veel gehanteerde norm voor de IR is het bedrag dat nodig is voor de financiering van 3 maanden import. Hierbij wordt het gemiddelde van de importen van het lopend jaar gehanteerd.

worden toegeschreven aan de vertraagde groei van de lokale economie. Alhoewel de totale goudproductie sterk is verbeterd als gevolg van de goudproductie van het goudbedrijf NEWMONT, heeft een productiedaling van de lokale economie, de inkringing van 2016 niet kunnen compenseren in 2017. Volgens prognose zal de economie van Suriname in 2018 uit de recessie klimmen, waarbij een bescheiden groei van circa 0,7% wordt verwacht.

II.1.2. Beleidsresponse

In de periode 2013-2016 heeft de Surinaamse economie te maken gehad met een scherpe val van de wereldmarktprijzen van onze exportmineralen, de volledige afbouw van de bauxietindustrie in 2015 en grote verschuivingen in de inkomstenstructuur in de formele goudsector⁸. De directe gevolgen vanwege de smalle productie- en exportbasis van onze economie, kleinschaligheid en de consumptiepatronen van de bevolking, is onze economie zeer gevoelig voor externe schokken. De response op de externe schokken in de periode 2015-2016 was traag. De verlate response van de Overheid en andere economische actoren is het management van deze ernstige crisis niet ten goede gekomen.

De verlate reactie heeft het management van de crisis ongetwijfeld negatief beïnvloed maar de grootste uitdaging op dit vlak ligt in *de structuur* van niet alleen de Surinaamse economie maar ook die van de overheidsinkomsten en uitgaven. De uitdaging is hoe om te gaan met bijkans een halvering van de deviezen en overheidsinkomsten in een economie waar:

- 1) De consumptie voor 40% uit importen bestaat, de overheidshuishouding structureel haar:
 - a) Inkomen voor 10 % verkrijgt uit invoerrechten en 20 % uit de belastingen van een handvol bedrijven in de mineralensector
 - b) Uitgavenpatroon moeilijk kan veranderen omdat de uitgaven structureel gaan naar personele kosten, (sociale) subsidies
- 2) Het overgrote deel van het lokale bedrijfsleven zeer afhankelijk is van directe overheidsbestedingen of bestedingen van het overheidspersoneel.

Deze structurele zwakheden van de Surinaamse economie bieden beleidsmakers bij de Overheid, het Bedrijfsleven en de Vakbeweging weinig *beleidsruimte*, en vormen nog steeds een uitdaging. Vooral de response van de Overheid, die *de facto* rol van drijver heeft in onze economie, is doorslaggevend. Zeker bij gebrek aan externe middelen, dus schenkingen en leningen, is de response, historisch gezien, vrijwel altijd bezuiniging op overheidsinvesteringen, (reële) lonen en (reële) sociale voorzieningen, geweest. Zeker bij het uitblijven van herstel van het niveau van de ‘gebruikelijke’ overheidsinkomsten leidt dit tot contractie in de ‘lokale’ dus niet op exportgerichte economie.

Forse aanhoudende bezuinigingen op de overheidsuitgaven bedoeld om de crisis te bezweren hebben vooral in de Surinaamse situatie ook forse (neven) effecten. De bezuinigingen zijn veelal eerst en vooral op de overheidsinvesteringen, vervolgens op lonen/salarissen en tenslotte op subsidies en bijdragen. Dit mechanisme heeft het herstel in 2017 ernstig vertraagd. Gesprekken met de private sector en onderzoek van het Planbureau in 2017 wijzen erop dat de contractie van de lokale economie zich heeft voortgezet hoofdzakelijk als gevolg van het wegvallen van de ‘koopkracht’. Bijgevolg is er in 2017 geen positieve bbp-groei ondanks de forse groei in de mijnbouwsector van 11,9 procent.

II.2. Monetair en Wisselkoersbeleid en de Internationale Reserve Positie

In de periode 2013-2016 heeft de Surinaamse economie te maken gehad met een scherpe val van de wereldmarktprijzen van onze exportmineralen, de volledige afbouw van de bauxietindustrie in 2015 en grote verschuivingen in de inkomstenstructuur in de formele goudsector⁹. De directe gevolgen waren een forse

⁸ Drie factoren hebben de forse en aanhoudende daling van de overheidsinkomsten uit goud veroorzaakt: i) de daling van de internationale goudprijzen, verhoogde productiekosten en de invoering van een nieuw systeem van boekhouding in de sector.

⁹ Drie factoren hebben de forse en aanhoudende daling van de overheidsinkomsten uit goud veroorzaakt: i) de daling van de internationale goudprijzen, verhoogde productiekosten en de invoering van een nieuw systeem van boekhouding in de sector.

dalingen van onze i) exportopbrengsten, ii) importen en iii) de overheidsinkomsten. Het doel van het monetair beleid van de regering is om prijsstabiliteit te garanderen door middel van het beheersen van de kredietverlening en het stabiel houden van de wisselkoers. Het monetair beleid wordt uitgedragen door de monetaire autoriteiten: de Centrale Bank van Suriname (CBvS) en het Ministerie van Financiën. Daar de Overheid geen middelen heeft om te interveniëren op de valutamarkt, zal zij haar beleid moeten richten op het beïnvloeden van het geldaanbod.

In het kader van het monetair beleid zijn gedurende 2016 en het eerste halfjaar van 2017 de volgende maatregelen getroffen:

- De monetaire autoriteiten hebben op 25 april 2016 een memorandum van overeenstemming getekend om per ommegaand verdere monetaire financiering van de Overheid door de Bank stop te zetten. De Overheid heeft haar tekorten vervolgens vooral gefinancierd met buitenlandse leningen en in mindere mate met binnenlandse middelen, waaronder leningen bij de algemene banken.
- Voor het verruimen van haar monetair instrumentarium heeft de Bank eind juni 2016 permanente faciliteiten ingevoerd voor de algemene banken met het doel de werking van een geldmarkt te initiëren welke een verhoogd liquiditeitsmanagement binnen het bankwezen moet bevorderen zodat een doeltreffende beïnvloeding van de binnenlandse liquiditeiten mogelijk wordt. De permanente faciliteiten betreffen een “overneigt” depositofaciliteit, depositoveilingen, een intra-dagelijkse liquiditeitsfaciliteit en een beleningsfaciliteit.
- De Bank heeft per 15 april 2017 de richtlijn aangaande de vreemde valuta kredietverlening door de algemene banken aangescherpt, met het voornaamste doel het kredietrisico terug te dringen. Deze aanscherping houdt in dat krediet in vreemde valuta door de algemene banken uitsluitend mag worden verstrekt aan bedrijven en personen met reguliere en ononderbroken vreemde valuta-inkomsten uit het buitenland, alsook aan personen en bedrijven die in Suriname vreemde valuta-inkomsten hebben vanwege levering van goederen en diensten aan internationale organisaties. Tot bronnen van vreemde valuta-inkomsten worden niet gerekend goederen en diensten die in het buitenlands handelsverkeer van Suriname in vreemde valuta aangeboden en verhandeld worden.
- De kasreservepercentages die van toepassing zijn op de algemene banken zijn geprolongeerd voor de toevertrouwde middelen in zowel SRD als vreemde valuta op respectievelijk 35% en 50%.

Ter stabilisering van de wisselkoers zijn gedurende 2016 en het eerste halfjaar van 2017 de volgende maatregelen getroffen:

- Begin 2016 werden de valuta-interventies via de contante valutamarkt afgebouwd en heeft de Bank een traject naar een vrije wisselkoersvorming ingezet.
- De eerste aanzet hiertoe is op 22 maart 2016 geweest, toen de Bank aanving met valutaveilingen middels inschrijvingen van het bankwezen. De veilingkoers gold als de indicatieve bankkoers. Op 2 mei 2016 werd de laatste valutaveiling gehouden.
- Sinds op 10 mei 2016 de vrije markt voor de deviezenhandel in werking trad, wordt de wisselkoers consequent bepaald door de werking van het vraag- en aanbodmechanisme. Teneinde rust en orde op de valutamarkt te bevorderen en de reële knelpunten van de valutamarkt en het marktgedrag te bespreken en oplossingen aan te dragen, heeft de Bank begin september 2016 een overlegorgaan geïnitieerd bestaande uit vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, de algemene banken en de vereniging van cambiohouders.
- Ter indamming van arbitragepraktijken en de oneigenlijke koersopdrijving op de valutamarkt werd per 1 december 2016 wisselkantoren verboden om euro's te verkopen aan het publiek. Bijgevolg mogen zij opgekochte euro's uitsluitend aan de deviezenbanken verkopen.
- Tevens is het wisselkantoren niet toegestaan om vreemde valuta te kopen van en te verkopen aan respectievelijk exporteurs en importeurs. Hiermee wordt beoogd het deviezenverkeer zoveel mogelijk via de algemene banken te doen verlopen.
- Verder is aan banken de instructie uitgevaardigd om een striktere controle te voeren op de herkomst van middelen bij stortingen van vreemde valuta. Bankcliënten zijn thans verplicht om bij

stortingen boven USD of EUR 3.000 documenten te overleggen van wisselkantoren, het bankwezen of van enige andere bonafide bron, op grond waarvan de herkomst van de middelen duidelijk wordt verklaard.

- Verder heeft de Bank vanaf januari 2017 de monitoring van de ontwikkelingen op de valutamarkt opgevoerd, wat haar in staat stelt tijdig in te grijpen bij eventuele onregelmatigheden.

II.3. Stabiliteit van de Financiële Sector

In de periode 2013-2016 heeft de Surinaamse economie te maken gehad met een scherpe val van de wereldmarktprijzen van onze exportmineralen, de volledige afbouw van de bauxietindustrie in 2015 en grote verschuivingen in de inkomstenstructuur in de formele goudsector¹⁰. De directe gevolgen waren een forse daling van onze i) exportopbrengsten, ii) importen en iii) de overheidsinkomsten. De stabiliteit van de bancaire en de totale financiële sector is erg belangrijk voor macro-economische stabiliteit en groei van het land. Vanwege de verslechterde economische situatie in het afgelopen jaar is de voorziening voor dubieuze debiteuren sterk toegenomen. Hierdoor en vanwege de negatieve reële rentevoet is druk ontstaan op de rentabiliteit van de banken, maar ook op hun liquiditeits- en solvabiliteitspositie. Zo is solvabiliteit van de DSB N.V., de grootste bank van Suriname, met een marktaandeel van ca. 35 procent, in het afgelopen jaar onder druk komen te staan. De trage voldoening van achterstallige betalingen door de Overheid aan binnenlandse aannemers; cliënten van de bank en de economische recessie in het algemeen waren hiervan de oorzaak. De problemen in de bancaire sector moeten nauw gemonitord en aangepakt worden door de monetaire autoriteiten om een mogelijke bancaire crisis te voorkomen.

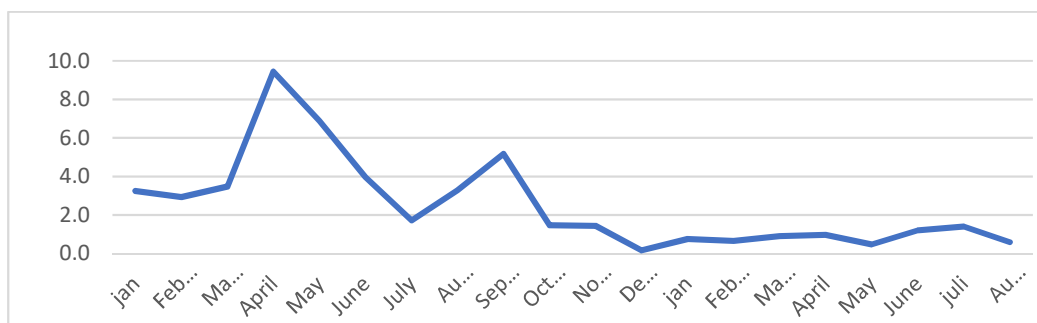
II.4. Lonen en Prijzen

In de periode 2013-2016 heeft de Surinaamse economie te maken gehad met een scherpe val van de wereldmarktprijzen van onze exportmineralen, de volledige afbouw van de bauxietindustrie in 2015 en grote verschuivingen in de inkomstenstructuur in de formele goudsector¹¹. De directe gevolgen waren een forse dalingen van onze i) exportopbrengsten, ii) importen en iii) de overheidsinkomsten. De prijsstabiliteit wordt doorgaans gemeten door het inflatiecijfer, dat de koopkracht binnen een samenleving weerspiegelt. In de periode 2011-2015 is de CPI gestegen van 127,5 naar 150,8 oftewel een toename van de inflatie met 18,3% (zie figuur I-1.2-3).

Het gemiddelde jaarinflatie cijfer dat in 2015 6,9% bedroeg liep op tot ca. 55,5% in 2016, grotendeels vanwege de wisselkoersdepreciatie en daarnaast door de prijsaanpassingen van benzine, elektra en water. Als gevolg van de hoge inflatie is de koopkracht van de bevolking ook sterk verminderd.

De wisselkoers in het eerste kwartaal van 2017 is vrij stabiel en dat komt ook tot uiting in de lage maandinflatiecijfers in deze maanden. De maandinflatie in 2017 is naast de wisselkoersaanpassing ook mede het gevolg van stijgende brandstofprijzen, voedselprijzen en transportkosten.

Figuur I-II:1 Ontwikkeling van de maandinflatie jan.2016-aug. 2017 in procenten

¹⁰ Drie factoren hebben de forse en aanhoudende daling van de overheidsinkomsten uit goud veroorzaakt: i) de daling van de internationale goudprijzen, verhoogde productiekosten en de invoering van een nieuw systeem van boekhouding in de sector.

¹¹ Drie factoren hebben de forse en aanhoudende daling van de overheidsinkomsten uit goud veroorzaakt: i) de daling van de internationale goudprijzen, verhoogde productiekosten en de invoering van een nieuw systeem van boekhouding in de sector.

Een andere indicator voor het prijspeil is de koopkracht van de Surinaamse munt en gegeven het niet beschikbaar zijn van betrouwbare loonstatistieken, is ervoor gekozen de koopkracht van het minimumuurloon uit te rekenen. Deze vergelijking laat zien dat de koopkracht van het minimumuurloon tussen 31 januari en 30 juni 2016 is afgenomen van SRD 5,22 naar SRD 3,24 en bedraagt nog slechts SRD 3,13 per 30 juni 2017.

Tabel I.2.2.1 CPI, Inflatie, Minimumuurloon (Nominaal & Koopkracht) 2015-2017 (1^e helft)

	CPI*	Inflatie*	Minimum Uurloon in SRD		
			Nominaal	Gemiddelde koopkracht	Koopkracht
2015	66.4	6.9	4.29	0.95	4.08
2016	103.2	55.5	5.22	0.62	3.24
2017*	123.9	20.1	6.14	0.51	3.13

Bronnen: gemiddelde CPI 2015 en 2016 op basis van gerealiseerde maandcijfers van ABS

*Schatting jaargemiddelde CPI 2017, op basis van realisatie cijfers tot en met juni 2017

Deel B. Realisatie van Ontwikkelingsprogrammas

Hoofdstuk III. Samenvatting

III.1. Productie

Productiestimulering en exportbevordering tijdens de crisis is van belang om ervoor te zorgen dat de economie weer aantrekt en het verlies van werkgelegenheid zoveel mogelijk wordt beperkt.

Belangrijk bij productiestimulering en exportbevordering is de stabilisatie van de wisselkoers, omdat de binnenlandse productie voor een groot deel haar inputs onttrekt uit het buitenland (importen). Bij een instabiele stijgende wisselkoers wordt de kostprijs steeds omhooggeduwd en dit beïnvloedt de vraag naar de producten. Er zullen incentieven gegeven moeten worden ter stimulering van de binnenlandse productie en exportbevordering.

De Overheid heeft vanuit de verschillende ministeries diverse acties ondernomen om de productiesector verder te bevorderen. Door het ministerie van LVV worden verschillende initiatieven ondernomen om de concurrentiepositie van de landbouwsector verder te verbeteren. In de afgelopen jaren heeft het ministerie fors geïnvesteerd in de infrastructuur van de rijstsector, waarbij afvoerwegen zijn opgeschoond en uitgediept. Landbouwers worden regelmatig getraind om voedsel veilig te produceren. De ministeries HI&T, BUZA en LVV hebben kunnen bewerkstelligen dat binnen afzienbare tijd het pest risicoanalyseonderzoek is afgerond, zodat het bacovenbedrijf FAI mag exporteren naar Guyana.

LVV en het Polytechnic College Suriname (PTC) hebben een overeenkomst getekend voor samenwerking bij de bacheloropleiding Animal Production and Health Assistance. Afgestudeerden kunnen bij de Overheid of bij veeteeltbedrijven werken aan de optimale productie van dierlijke producten, waarbij rekening wordt gehouden met de gezondheid van de dieren en de consumenten.

De nieuwe Visserijwet die momenteel in de maak is, zal moeten zorgen voor duurzaam beheer en exploitatie van onze visbestanden in de Exclusieve Economische Zone. Om de productie van lokale kip te verhogen en meer banen te scheppen in de sector, hebben de Ministeries van Handel, Industrie & Toerisme en Financiën het importtarief van buitenlandse kip en kipdelen verhoogd van 20% naar 40% per 1 september 2017.

Het Telecommunicatiebedrijf Telesur treft voorbereidingen om glasvezelkabels op te hangen aan de stroompalen van de EBS. Het bedrijf wil tegen eind 2018/begin 2019 landelijk alle huishoudens en bedrijven van breedbandinternet voorzien. Het sterk verouderde koperen netwerk waarop vaste telefonie draait, zal vervangen worden. Zodra het glasvezelnetwerk is uitgebreid, zal het bedrijf zijn communicatiediensten voornamelijk via breedbandinternet leveren. De aanleg van het landelijke glasvezelnetwerk is onderdeel van het Nationaal Breedband Plan. Om dit plan te financieren is een lening van honderd miljoen US dollar gesloten met de Chinese telecommunicatiegigant Huawei. Aan het eind van het project zal totaal 115 miljoen US dollar zijn geïnvesteerd.

De NV Energiebedrijven Suriname is voornemens om de verouderde infrastructuur te vervangen en uit te breiden. Met een lening van USD 65 miljoen, die de Overheid is aangegaan met de Caribische Ontwikkelingsbank (CDB) en een eigen bijdrage van USD 32 miljoen, zal een aanvang worden gemaakt met de realisatie van een deel van de plannen om het netwerk te upgraden.

In de afgelopen planperiode is een aanvang gemaakt met lokaal verwerken van hout. Tevens is begonnen met het aanpassen van de tarieven van bosbouwheffingen. Er zijn nieuwe houtbedrijven opgezet.

In de aan multinational IAMGOLD uitgegeven Saramacca-goudconcessie is recentelijk 1,5 miljoen ounces of 44.000 kg aan goud geprojecteerd. Naast de Staat zullen lokale gemeenschappen, werkzoekenden, leveranciers en dienstverleners profiteren.

Om in de toekomst betere overeenkomsten te sluiten met multinationals zal de Overheid nu reeds moeten werken aan gestandaardiseerde contracten en overeenkomsten die het land op zowel korte als lange termijn ten goede komen.

III.2. Infrastructuur

De economische crisis, de sterk verminderde overheidsinkomsten maar ook het leningenplafond beperken de Overheid bij het financieren van de infrastructuur. Binnen de mogelijkheden die er zijn heeft de Overheid geïnvesteerd in de voorbereiding en rehabilitatie van infrastructuur. De voornaamste realisaties in de verslagperiode 2016 en het eerste halfjaar 2017 waren:

- Het rehabiliteren en asfalteren van de noordelijke Oost-West verbinding, strekking Henry Fernandesweg tot Monkshoop. Dit moet ook gezien worden in het kader van het programma van de International Initiative Regional Infrastructure South America (IIRSA) dat moet leiden tot de fysieke integratie van het Zuid-Amerikaanse vasteland en efficiënt transport.
- De zuidelijke Oost-West verbinding, tussen Zanderij en Apoera: op deze wegstrekking zijn vijf bruggen gerehabiliteerd.
- Op de Noord-Zuid verbindingsweg tussen Paranam en Atjonia zijn eveneens vijf bruggen gebouwd.

Ter verhoging van de verkeersveiligheid en terugbrengen van congestie in het verkeer zijn op verschillende ontsluitingswegen in Paramaribo, Wanica, Commewijne, Para en Saramacca asfalterings- en reparatiewerkzaamheden uitgevoerd. Als onderdeel van dit programma is een brug over het Saramaccakanal gebouwd, in het verlengde van de Indira Gandhiweg. In Nickerie zijn twee belangrijke bruggen, de K-brug van Wouwkanaal/Savannaweg en brug Bastiweg/Gemaalweg gebouwd. Ook de bouw van een brug over de Franskreek twee wegoevergangen heeft in het kader van verkeersveiligheid en terugdringing congestie plaatsgevonden.

In antwoord op de dreiging en de gevolgen van zeespiegelstijging worden er reeds maatregelen getroffen op het gebied van infrastructuur. Kustbescherming heeft hierbij bijzonder aandacht en de volgende werken zijn uitgevoerd:

- De voorbereiding, aanbesteding en uitvoeringsbegeleiding van het project Oeverbescherming en herinrichting Marktplaats te Domburg in Wanica heeft plaatsgevonden.
- Oeververdedigingswerken zijn aangelegd bij de marktplaats van Nickerie.
- In Commewijne is de damwandconstructie bij de sluis te plantage Reynsdorp (Bakki) gerehabiliteerd en zijn oeververdedigingswerken bij de marktplaats te Domburg aangelegd.

De ontwatering van verschillende woongebieden is verbeterd, waarbij bijzondere aandacht besteed is aan de aanpak van wateroverlast in Paramaribo, Wanica, Commewijne, Para, Saramacca, Coronie en Nickerie. Concreet kunnen genoemd worden de werken ter verbetering van de ontwatering via de Van Sommeldijkkreek, de verbetering ontwatering Zwartenhovenbrugstraat en verbetering sluis Manjadam (Commewijne). Ook in enkele agrarische gebieden is middels renovatie en onderhoud van sluizen de waterhuishouding verbeterd.

III.3. Sociaal

Op het sociaal vlak heeft de Regering ten aanzien van koopkrachtversterkende maatregelen aan circa 24000 gepensioneerden achterstallige betalingen gedaan. Het ministerie van Sociale Zaken heeft voor AOV'ers, sociale bijstandgenieters en mensen met een beperking die per kas uitbetaald werden, de "moni karta" geïntroduceerd. Deze activiteit is landelijk ingevoerd om logistieke kosten te besparen.

Het wettelijk minimum uurloon was per juni 2017 gemiddeld per uur SRD 6,14. In onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van het reëel minimumloon in de periode 2015 tot juni 2017 weergegeven. Deze indicator geeft een beeld van het inkomensniveau van de laagste betaalde loon- en salaristrekkeners en is een belangrijk gegeven in een situatie waarin betrouwbare loonstatistieken net voor handen zijn. Deze vergelijking laat zien dat de koopkracht van het minimumuurloon in 2015 nog SRD 4,08 waard was, en verder is afgenomen naar SRD 3,13 per 30 juni 2017.

Tabel III.3.1 CPI, Inflatie, Minimumuurloon (Nominaal & Koopkracht) 2015-2017 (1^e helft)

Jaar	CPI*	Inflatie*	Minimum Uurloon in SRD		
			Nominaal	Gemiddelde koopkracht SRD	Koopkracht uurloon*
2015	66.4	6.9	4.29	0.95	4.08
2016	103.2	55.5	5.22	0.62	3.24
2017*	123.9	20.1	6.14	0.51	3.13

Bronnen : gemiddelde CPI 2015 en 2016 op basis van gerealiseerde maandcijfers van ABS

*Schatting jaargemiddelde CPI 2017, op basis van realisatie cijfers tot en met juni 2017

Binnen de gezondheidszorg zijn aanhoudende uitdagingen waarvoor een duurzame oplossingen gevonden moet worden. De ongeveer 143.649 onverzekerden in het bestand van de Zorgraad, waarvan 76% in de leeftijdsgroep 21-59 jaar zijn, is een indicatie van de diepgang van de problematiek in deze sector.

Op het gebied van huisvesting kan gemeld worden dat de Regering in het kader van het landelijk woningbouwprogramma, de eerste 48 huurappartementen heeft toegewezen in januari 2017. Het zijn hoogbouw woningen die door 4 gezinnen bewoond kunnen worden, tegen een maandelijkse huur van SRD 350. In mei van dit jaar is een contract getekend met de Chinese ambassadeur voor de bouw van 1000 woningen te Vredenburg serie-B. Het gaat in deze om drie kamer woningen van 85 m². Behalve China, heeft ook de IsDB een financieringsaanvraag voor sociale woningbouw goedgekeurd voor een bedrag van 35 mln USD, op de 42^e vergadering van Governors. Ook de huizenfabriek te smalkalden in Para zal in 2017 circa 150 woningen opleveren gefinancierd uit een schenking van 500 mln USD, beschikbaargesteld uit het Investeringsfonds voor Latijns-America van de Chinese overheid.

III.4. Milieu

In het kader van haar doelstellingen is het NIMOS belast met de begeleiding en beoordeling van Milieu Effecten Studies (Environmental and Social Impact Assessments, ESIA's). Sinds NIMOS een aanvang heeft gemaakt in 2004, zijn reeds 309 ESIA's in de verschillende fasen van het ESIA-proces behandeld. In 2016 zijn in totaal 32 behandeld. Momenteel is het doen van een milieueffecten analyse niet wettelijk verplicht. Desondanks zien wij jaarlijks een gestage groei van het aantal studies die aan het NIMOS worden aangeboden voor begeleiding en beoordeling. De ESIA is opgenomen in de concept Milieuwet. Het is de bedoeling dat de Milieuwet in 2018 wordt aangeboden aan De Nationale Assemblee voor goedkeuring. In 2016 en het eerste halfjaar van 2017 zijn interne gesprekken geweest over het concept en is het aangepast aan de hedendaagse eisen. Een belangrijk component van de Milieuwet is de milieuvergunning. Momenteel is er geen verplichting voor het hebben van een milieuvergunning maar met de aanneming van de wet zal dit veranderen. Echter worden wel milieutechnische vergunningsvoorwaarden opgenomen in bestaande vergunningen zoals de Hinderwet en de Bedrijvenvergunning. In 2016 heeft het NIMOS 246 verzoeken tot advies ontvangen van zowel het Ministerie van Handel, Industrie en Toerisme en de Districtscommissarissen van de verschillende districten. Verder vervult het NIMOS ook een belangrijke ombudsfunctie als het gaat om de behandeling van milieuklachten. Ten einde de negatieve invloed van bedrijfsmatige activiteiten op het woongenot van omwonenden heeft het NIMOS door de jaren heen verschillende Milieurichtlijnen ontwikkeld. Deze Milieurichtlijnen zijn in 2016 gebundeld.

In januari 2013 is de tekst van het Minamata verdrag goedgekeurd. Sindsdien is Suriname in het proces om op basis van onderzoek en data een weloverwogen besluit te nemen ten aanzien van onze participatie in dit verdrag. Op basis van het advies document van het NIMOS heeft het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen in mei 2016 een wetsvoorstel ingediend bij de Raad van Ministers ter ratificatie van het Minamata Verdrag. Na goedkeuring van het wetsvoorstel is deze in februari 2017 ingediend bij De Nationale Assemblee voor goedkeuring. In tussen wordt gewerkt aan het voldoen aan de randvoorwaarden om het verdrag te kunnen implementeren. Hiervoor heeft Suriname twee projecten ingediend bij het Global Environment Fund (GEF). Deze twee projecten: *Minamata Initial Assessment* en *National Action Plan for the ASGM in Suriname* zijn van start gegaan. Momenteel is het NIMOS, als uitvoerend orgaan van de Overheid, bezig met de implementatie van de projecten.

Suriname bereidt zich thans ook voor om deel te nemen aan het internationaal financieringsmechanisme REDD+, zodat Suriname in aanmerking kan komen voor compensatie voor het duurzaam beheren en behouden van onze bossen. Naast organisatorische versterking worden diverse studies uitgevoerd die wor-

den gebruikt als input voor het formuleren van een nationale REDD+ strategie voor duurzame ontwikkeling. Inmiddels zijn enkele van deze studies afgerond, waaronder een achtergrondstudie naar de *Drivers of Deforestation, Forest Degradation and Barriers to REDD+ Activities (DDFDB+)* geeft inzicht in de verschillende factoren die leiden tot bosdegradatie. Verder zijn er concrete resultaten bereikt met betrekking tot het schrijven van een Nationaal Bos Monitoringsplan en recente metingen en rapportages over bosbedekking en ontbossing.

Hoofdstuk IV. Financiering van Ontwikkelingsprogrammas

IV.1. Overzicht van Financiële Bronnen

De gepleegde ontwikkelingsinvesteringen naar financieringsbron in 2016 en de eerste helft van 2017 zijn in tabel IV weergegeven. In 2016 bedroegen de uitgaven SRD 1.717.716.000,-, wat in vergelijking met de bijgestelde ramingen een realisatiegraad is van 36,1%. Met een percentage van ruim 99% is de Overheid de grootste financierder van het ontwikkelingsprogramma met een realisatiegraad van 37%. De Agence de Française Developpement (AFD) en de categorie overige als financieringsbronnen hebben elk een aandeel van 0,37% en 0,13%. De realisatiegraad van deze financieringsbronnen zijn respectievelijk 43% en 54%. De AFD-middelen zijn aangewend voor de verdere uitvoering van: Support to the health sector, Volkswoningbouw, aanleg en verbetering van wegen en bestrijding van HIV/Aids, tuberculose en malaria. Ook in het lopend jaar 2017 is de Overheid de grootste financierder met een percentage van 98% met een realisatiegraad van 7%. In de eerste helft van 2017 is een bedrag van SRD 388.524.000,- gerealiseerd. Ten opzichte van de bijgestelde ramingen betekent dit een realisatie van 6,9%. Global Fund is met een realisatiegraad van 15,9% de tweede financierder. Met deze fondsen zijn gefinancierd de bestrijding van HIV/Aids, tuberculose en malaria.

Tabel IV.: Uitgaven Ontwikkelingsplan 2017 naar financieringsbron (x SRD 1000)

Financierings- bron	2016				Jan-Jun 2017			
	Uitgaven		Raming	Realisatie (%)	Uitgaven		Raming	Realisatie (%)
	SRD	%			(SRD)	%		
AFD	0	0.00	18,809	0.00	0	0.00	20,549	0.00
CHINA		0.00	0			0.00	0	
CLIC		0.00	0			0.00	0	
Exim Bank		0.00	0			0.00	0	
G.FUND/OVH		0.00	3,410	0.00	5,691	1.95	35,763	15.91
GEF		0.00	0			0.00	0	
IDB	0	0.00	8,500	0.00		0.00	0	
IDB/AFD		0.00	0			0.00	0	
INDIA	0	0.00	0			0.00	0	
ING Bank		0.00	0			0.00	0	
ISDB	0	0.00	192,100	0.00		0.00	0	
IsDB/OFID	0	0.00	6,284	0.00	0	0.40	1,320	0.00
LOK		0.00	0			0.00	0	
ONB		0.00	0			0.00	0	
OVE	2,203	0.13	4,082	53.97		0.00	178,276	0.00
OVH	1,709,218	99.51	4,510,706	37.89	382,833	98.02	5,392,211	7.10
OVH/AFD	6,295	0.37	14,580	43.18		0.00	0	
Paho/Who		0.00	0			0.00	0	
Petro Caribe		0.00	0			0.00	0	
UN		0.00	0			0.00	255	0.00
UNDP		0.00	0			0.00	0	
UNEP		0.00	0			0.00	0	
UNFPA		0.00	0			0.00	0	
UNICEF	0	0.00	50	0.00		0.00	0	
WB		0.00	0			0.00	0	
Totaal	1,717,716	100.0	4,758,521	36.10	388,524	100.0	5,628,374	6.9

Bron: Stichting Planbureau Suriname

IV.2. Realisatiegraad en Uitvoeringcapaciteit

Het Ontwikkelingsprogramma 2016 was geraamd op SRD **4,758,521,000,-**, waarvan de realisaties SRD 1,717,715,502,- bedroegen. Dit betekent een realisatiegraad van 36,1%. Voor 2017 is middels een Nota van Wijziging de ramingen gesteld op SRD **5,628,374,000,-**. Tot en met juni bedroeg het gerealiseerd bedrag SRD **388,524,333,-**.

In onderstaande tabel zijn de realisaties per ministerie aangegeven met de bijbehorende ramingen. In 2016 hebben de ministeries van Binnenlandse Zaken, Ruimtelijke ordening Grond & Bosbeheer en Sociale Zaken & Volkshuisvesting meer dan 60% van hun beschikbare financiële middelen besteed. In de eerste helft van 2017 bedroeg de realisatiegraad van de ministeries van Arbeid, Buitenlandse Zaken, Sociale Zaken en Volkshuisvesting en Volksgezondheid rond de 30%.

Tabel IV Realisaties Ontwikkelingsplan 2016 naar Ministerie

Ministerie	2016				Jan-Jun 2017			
	Uitgaven		Raming	Realisatie (%)	Uitgaven		Raming	Realisatie (%)
	(SRD)	%			(SRD)	%		
Onderwijs Wetenschap & Cultuur	139,413,000	8.12	403,372,000	34.56	7,729,000	7.14	417,919,000	1.83
Arbeid	2,440,000	0.14	5,201,000	46.91	1,868,000	1.19	5,095,000	36.66
Binnenlandse Zaken	206,931,502	12.05	333,757,000	62.00	18,017,772	8.33	233,702,000	7.45
Buitenlandse Zaken	1,920,000	0.11	18,276,000	10.51	767,000	2.38	2,246,000	34.15
Defensie	4,024,000	0.23	14,250,000	28.24	821,000	3.17	23,650,000	3.49
Financiën	579,963,000	33.76	1,550,406,000	37.41	10,354,561	10.32	2,686,844,000	0.39
Handel Industrie & Toerisme	4,548,000	0.26	252,899,000	1.80	1,434,000	7.14	79,037,000	1.81
Justitie & Politie	2,724,000	0.16	54,264,000	5.02	2,594,000	10.32	10,000,000	25.94
Landbouw Veeteelt & Visserij	9,801,000	0.57	296,054,000	3.31	4,711,000	2.78	36,261,000	13.67
Natuurlijke Hulpbronnen	8,188,000	0.48	452,825,000	1.81	3,237,000	5.16	51,588,000	6.29
Openbare Werken	36,768,000	2.14	183,749,000	20.01	21,469,000	8.33	1,021,641,000	2.10
Transport & Communicatie								
Ruimtelijke ordening	8,345,000	0.49	13,250,000	62.98	256,000	1.19	1,128,000	22.70
Grond & Bosbeheer								
Regionale Ontwikkeling	9,165,000	0.53	51,825,000	17.68	5,689,000	15.08	26,632,000	26.35
Sport & Jeugd	13,461,000	0.78	40,300,000	33.40	967,000	3.17	17,973,000	5.38
Sociale Zaken & Volkshuisvesting	509,869,000	29.68	718,359,000	70.98	208,389,000	4.76	657,162,000	31.71
Transport Communicatie & Toerisme	46,548,000	2.71	82,989,000	56.09		0.00		
Volksgezondheid	133,607,000	7.78	286,745,000	46.59	100,221,000	9.52	374,162,000	30.48
Totaal	1,717,715,502	100.0	4,758,521,000	36.10	388,524,333	100.0	5,628,374,000	6.93

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Hoofdstuk V. Evaluatie per Ministerie

V.1. Ministerie van Financiën

V.1.1. Algemeen

Het Ministerie van Financiën heeft voor de uitvoering van beleidsmaatregelen, ten laste van de Meerjaren Beleidsbegroting 2017, in het eerste halfjaar een bedrag van SRD 26.650.000,- uitgegeven. In 2016 bedroegen deze uitgaven SRD 587.903.000,-. Genoemde bestedingen waren onder andere bestemd voor de uitvoering van beleidsmaatregelen in het kader van de financiële ontwikkeling en Public Sector Reform. Het merendeel van de bestedingen werd opgeëist door rentes en aflossingen, Suppletie Overheidsbijdrage Pensioenfonds. Daarnaast betroffen de bestedingen ook subsidies verstrekt aan het Bureau voor de Staatsschuld, de Centrale Lands Accountantsdienst, en de Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek en IDCS. Behalve subsidies aan parastatalen, zijn ook bijdragen verstrekt aan partnerschappen.

V.1.2. Hoofdbeleidsgebied ‘Economie’

Het Ministerie van Financiën heeft onder het subbeleidsgebied **financiële ontwikkeling** en monetair beleid in het kader van het programma **financiële ontwikkeling** beleidsmaatregelen uitgevoerd die bij dit programma zijn ondergebracht. Het betreft de volgende beleidsmaatregelen:

Automatisering, Directoraat Financiën. Ten aanzien van deze maatregelen heeft het directoraat Financiën uitgaven gepleegd in het eerste halfjaar van 2017, voor een bedrag van SRD 3.606.000,-. Deze uitgaven zijn gepleegd in het kader van het Freebalance System, waarbij de uitgaven module volledig is geïmplementeerd en de overige 4 modules zullen in de komende 15 maanden worden uitgevoerd. Per eind 2016 is ten behoeve van de automatisering een bedrag ad SRD 5.326.000,- uitgegeven voor de aanschaf van licenties, en de testfase van het nieuw financieel systeem.

V.1.2.1. Beleidsgebied ‘Leningen, Aflossingen en Rente’

Bureau Staatsschuld: in het 1^e halfjaar 2017 en per eind 2016 is respectievelijk SRD 1.205.000,- en SRD 1.883.000,- uitgegeven. De uitgaven gepleegd onder de noemer van deze beleidsmaatregel hebben betrekking op de betaling van de lonen en salarissen van het personeel en het dekken van de exploitatiekosten van genoemd bureau. Dit kerninstituut is bij wet ingesteld, middels de “Wet op de Staatsschuld” van 19 maart 2002 en alle aan het Bureau voor de Staatsschuld toebedeelde taken werden door het Ministerie van Financiën en de Centrale Bank van Suriname aan dit instituut overgedragen. De beleidsmaatregel met betrekking tot de **CLAD** betreft de betaling voor salarissen en exploitatiekosten. Per eind 2016 en in het 1^e halfjaar 2017 is respectievelijk SRD 2.790.000,- en SRD 2.162.000,- betaald. De CLAD is belast met de financiële controle voor de overheid en brengt adviezen met betrekking tot de begrotingsrekeningen.

Rentes en Aflossingen. Deze beleidsmaatregel heeft betrekking op de aflossing van de staatsschuld en de betaling van rente op die schuld. In dit geval betreft het zowel binnenlandse als buitenlandse leningen. Aan het eind van 2016 is SRD 299.305.000,- betaald, en in het 1^e halfjaar 2017 heeft de Overheid geen aflossingen en rentebetalingen gepleegd. De betalingsopdrachten zijn wel afgehandeld, maar enkele administratieve handelingen moeten nog worden gepleegd om het totaal bedrag vast te kunnen stellen.

V.1.2.2. Beleidsgebied ‘Ontwikkelingsfinanciering’.

Bijdrage stimulering ontwikkelingsprojecten. De focus in dit beleidsgebied was gericht op de herstructurering van de huisvestingssector, welke een van de voornaamste ontwikkelingsprojecten is. Naast de overheidsbijdrage in het betreffende fonds bij de banken SPSB en DSB voor het landelijk Woningbouwprogramma zijn ook overheidsbijdragen gepleegd in ontwikkelingsfinanciering ten behoeve van Innovatieve Agroprocessing N.V., en de bouw van dijken in Commewijne en Coronie. In 2016 en in de eerste helft van 2017 zijn ten aanzien van deze maatregel geen uitgaven gedaan.

Op dit beleidsgebied is ook gewerkt aan *Capaciteitsopbouw*. Hieronder vallen de kosten die te maken hebben met opleidingen en trainingen, gecoördineerd door het opleidingscentrum belastingen, ten behoeve van het directoraat Financiën. In 2016 is met betrekking tot deze maatregel SRD 291.000,- uitgegeven, ten behoeve van het directoraat belastingen. In het 1^e halfjaar 2017 is een totaal bedrag van SRD 270.000,- besteed.

V.1.2.3. Beleidsgebied ‘Subsidies en bijdragen’

Suppletie overheidsbijdrage pensioenfonds. Gebleken is dat de pensioenpremie die geheven wordt op lonen van *overheidswerkers* niet voldoende is om de aangepaste pensioenen te betalen. In dat kader heeft de Regering besloten de meerkosten voor haar rekening te nemen. Per eind 2016 is een bedrag van SRD 260.305.000,- overgemaakt en in het 1^e halfjaar 2017 zijn er nog geen middelen overgemaakt.

Bijzondere Voorzieningen Rampen. Het NCCR heeft een rampenplan ontwikkeld en op basis van dit plan wordt er hulp geboden bij calamiteiten. In 2016 en het eerste halfjaar 2017 zijn er geen uitgaven gedaan omdat het niet nodig bleek te zijn.

Renovatie en nieuwbouw kantoorgebouwen en dienstwoningen. Ten behoeve van de renovatie van kantoorgebouwen en dienstwoningen is per ultimo 2016 SRD 347.000,- gerealiseerd en in het eerste halfjaar 2017 is ten aanzien van deze beleidsmaatregel van de Belastingdienst geen uitgaven gedaan.

Ter financiering van de *Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS)* is per eind 2016 SRD 5.270.000,- uitgegeven, en in het 1^e halfjaar 2017 is SRD 6.186.000,-.

In 2016 bedroeg de bijdrage aan het Overheidsorgaan, *Investment and Development Corporation Suriname (IDCS)*, voor de exploitatiekosten, lonen en salarissen van personeel SRD 1.945.408,-. Dit instituut heeft als voornaamste taak het aantrekken van buitenlandse investeringen voor Suriname. In het eerste haljaar van 2017 bedroeg de bijdrage SRD 1.000.000,-.

Beveiliging Kantoorgebouwen. In 2016 zijn de bewakingsovereenkomsten met diverse bewakingsbedrijven opgezegd en worden de panden nu door manschappen van het Nationaal Leger bewaakt. Verder zijn bepaalde aanschaffingen aan beveiligingsmateriaal uitgesteld. In de eerste helft van 2017 zijn er evenmin uitgaven gepleegd.

V.1.2.4. Beleidsgebied ‘Belastingen’

De Belastingen. Introductie van nieuwe belastingwetten en regelgeving en Modernisering/verzelfstandiging belastingen. Het geraamd bedrag op deze posten is niet aangesproken aangezien er in 2016 en de eerste helft van 2017 zijn geen realisaties gemeld. De voornaamste reden hiervoor is dat de voorbereidende en uitvoeringsactiviteiten voornamelijk met interne staf en andere hulpbronnen zijn uitgevoerd.

Automatisering, Directoraat Belastingen. De uitgaven die binnen het kader van deze beleidsmaatregel zijn gepleegd, waren gericht op het onderhouden van het douanesysteem en de scans. Per eind 2016 is ten behoeve van automatisering een bedrag van SRD 1.031.000,- besteed. In het 1^e halfjaar van 2017 zijn er betalingen gedaan voor een bedrag van SRD 800.000,- voor onder andere onderhoud van het douanesysteem en de scans.

Fiscale Controle Binnenland. De controles naar het Binnenland door de Belastingdienst en de Douane, is een samenwerking met het Bureau Nationale Veiligheid en het ministerie van Defensie. Aangezien de geplande expeditie op het laatste moment geen voortgang heeft gehad, vanwege andere urgente zaken, heeft er geen verevening plaatsgevonden in 2016 evenals in de eerste helft van 2017.

V.1.2.5. Beleidsgebied ‘Algemeen Onvoorzien’

Algemeen Onvoorzien. In 2016 is deze post niet aangesproken, terwijl in de eerste helft van 2017 een bedrag van SRD 11.420.000 is uitgegeven

V.2. Ministerie van Binnenlandse Zaken

V.2.1. Algemeen: Openbaar bestuur

In het dienstjaar 2016 is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken SRD 205.945.126,- besteed aan beleidsmaatregelen, waarvan de bestedingen vallend onder het Directoraat Algemene Zaken ca. 92 procent van de totale gerealiseerde kosten besloeg en het overige 8 procent onder het Directoraat Binnenlandse Zaken.

De realisaties betreffen beleidsmaatregelen behorende tot de door het Ministerie van Financiën gehanteerde categorieën programma's: Welvaart en Welzijn, Algemene Openbare Diensten, Subsidies en Bijdragen en Milieubescherming. De uitgaven in de eerste helft van het lopend jaar 2017 bedragen SRD 88.429.160,-. Behalve in de 2016 genoemde categorieën betroffen de bestedingen in 2017 ook de programma's Infrastructurele Werken en Binnenlandse Veiligheid.

V.2.1.1. Beleidsgebied 'Financiering Hoge en bijzondere organen van Staat'

Ten laste van de beleidsmaatregel **Bijdrage aan De Nationale Assemblée** worden onder andere de volksvertegenwoordigende, de wetgevende en de toezichthoudende taken van dit hoogste Staatsorgaan uitgevoerd conform de Grondwet en het Reglement van Orde. Voor de periode 2015-2020 zijn er speerpunten geformuleerd per functie gebied, bestaande uit onder meer beleidsrichtingen en activiteiten. Enkele beleidsrichtingen binnen de volksvertegenwoordigingsfunctie zijn: het vergroten van inzicht in sociaaleconomische vraagstukken, het verbeteren van zowel de ombudsfunctie van DNA als het functioneren van de fracties. Ten aanzien van de toezichthoudende functie zijn de beleidsrichtingen: het door de Regering ter goedkeuring voorgelegd beleid beoordelen en het optimaliseren van het toezicht op de Staat. De doelstellingen binnen de wetgevingsfunctie zijn: verhogen van de kwaliteit en kwantiteit van goedgekeurde wetten en het transparant maken van wetgevingsproducten vanaf initiatie tot aan de publicatie van de wet. In 2016 bedroegen de uitgaven SRD 6.400.000,- en van de reserveringen voor 2017 werd in het eerste halfjaar SRD 11.072.170,- besteed.

V.2.1.2. Beleidsgebied 'Financiering bijzondere Overheidsinstellingen'

In 2016 bedroegen de uitgaven aan de beleidsmaatregel **Institutionele versterking Rekenkamer** SRD 88.430,-, waarvan SRD 12.120,- voor huur van additionele kantoorruimte ten behoeve van ca. 15 personeelsleden in vier disciplines en SRD 76.310,- onder meer voor de organisatie van het tiende congres voor Rekenkamers van het Caribisch gebied van 30 mei tot 2 juni 2016, waarbij de behoefte aan opleiding, gezamenlijke audits en uitvoering van het internationaal rekenkamer systeem werd benadrukt. Uit overheidsbegroting werden ook de kosten voor drie workshops, de aanschaf van twee scanners en een dubbel cabine pick-up gefinancierd. Ten laste van de schenkingsmiddelen van de Wereldbank en de IDB werden de kosten gedekt van onder meer: een accountant, aanschaf van notebooks, dienstreizen van en naar de National Audit Office in Guyana, workshop met IDB-consultants en het bijwonen van het XXII-INTOSAI 2016 congres. In het eerste halfjaar van 2017 werd er geen uitgaven gedaan.

Ten laste van de beleidsmaatregel **Subsidie Stichting Planbureau Suriname** werden in 2016 het Jaarplan 2017 samengesteld en voorbereidingen getroffen voor de opstelling van het Ontwikkelingsplan 2017-2021. Met publieke, private, en maatschappelijke organisaties werden consultaties gehouden om oorzaken vast te stellen en mogelijke oplossingen aan te dragen voor heersende sociaaleconomische vraagstukken. Het Ontwikkelingsplan 2017-2021, een integraal plan, dat in algemene lijnen het ontwikkelingsbeleid weergeeft, is opgebouwd uit vijf deeldocumenten, die in de eerste helft van 2017 ter behandeling en goedkeuring in De Nationale Assemblée zijn aangeboden. De vijf delen zijn: 1) Ontwikkelingsprioriteiten van Suriname, 2) Programmatisch Document, 3) Statische Annex, 4) Overheidsprojecten en 5) Niet Overheidsprojecten.

Ter verbetering van de plaats en rol van het planapparaat alsmede bij te dragen aan de nationale ontwikkeling zijn een aantal projecten door het Planbureau geïdentificeerd, waarvan de start in het lopend dienstjaar is gepland. In het eerste halfjaar van 2017 zijn respectieve resultaten in de volgende projecten geboekt:

1. Binnen het project Hervorming Planapparaat zijn onder meer een projectdocument en een Stapplan opgesteld ter institutionalisering en/of opzetten van Ministeriële Planunits en Sectorraden.
2. Met het Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS) is een intentieverklaring getekend voor samenwerking bij de uitvoering van vijf projecten, te weten: 1) Revisie Labour force Survey, 2) Studie Nieuw Ontwerp Huishoud Survey, 3) Job Opening and Labour Turnover Survey, 4) Small Business and Informal Sector Survey en 5) Business Environment Sensitive Survey (BESS)
3. Voor het BESS-project is in de maanden mei en juni een pilotonderzoek uitgevoerd onder ca. 100 particuliere ondernemingen in de sectoren; productie, handel en constructie. Het onderzoekresultaat werd na analyse gepresenteerd.

De uitgaven ten laste van subsidie SPS bedroegen in 2016 en in de eerste helft van het lopend jaar 2017 respectievelijk SRD 1.000.000,- en SRD 2.340.540,-.

Enkele activiteiten horende bij de beleidsmaatregel **Centraal Bureau voor Burgerzaken (CBB)** zijn: 1. actualisering bevolkingsadministratie; 2. opzetten/renovatie/technisch beveiligen en onderhoud Bureaus voor Burgerzaken (BvB); 3. optimalisering dienstverlening; en 4. modernisering identiteitskaarten. In 2016 is ten bedrage van SRD 2.642.675,- (13 procent) besteed aan vernieuwing van de elektrificatie in CBB en aanschaf van kantoormateriaal en materiaal, waaronder pvc-hoesjes voor de aanmaak van ID- en PSA-kaarten. De uitgaven in de eerste helft van 2017 aan onder meer het ordenen van straatnaamborden en huizennummering bedroegen SRD 1.647.319,-.

Tot de activiteiten binnen de beleidsmaatregel **Management Regelgeving** behoren onder meer: het standaardiseren en vereenvoudigen van het administratief rechterlijk verkeer van de Overheid, het screenen van conceptregelgeving en andere overheidsdocumenten, het digitaliseren en vergroten van de toegankelijkheid tot de Staats- en Advertentiebladen en de vonnissen, die verband houden met de beleidsgebieden van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. De uitgaven die met de uitvoering van deze activiteiten gepaard gaan, komen onder meer ten laste van de operationele uitgaven en van het dienstonderdeel Personeelsbeleid.

Vanwege beperkte financiële middelen van de Overheid werd binnen de maatregel **Nationaal Archief Suriname (NAS)** zowel in 2016 als in het eerste halfjaar van 2017 het onderhoud van de klimaatinstallaties primair gesteld. De service en reparatiekosten bedroegen in 2016 SRD 42.714,- en onder meer voor de aanschaf van onderdelen werd in het eerste halfjaar van 2017 SRD 31.700,- besteed.

V.2.1.3. Beleidsgebied ‘Openbaar bestuur, Versterking van het HRM-beleid’

Ten laste van de beleidsmaatregel **Overheidspersoneelsbeleid** zijn een vijftal activiteiten geïdentificeerd te weten: 1) transformatie Overheidspersoneelsbeleid 2) organisatie en management 3) integriteit 4) opleiding, vorming en training en 5) Post FISO-aangelegenheden. Binnen de eerstgenoemde activiteit werd door een commissie middels training c.q. workshop voorbereidingen getroffen tot de opzet van het directoraat HRM. De uitgaven bedroegen in 2016 SRD 31.255,- en in de eerste helft van 2017 werden geen bestedingen gedaan.

V.2.1.4. Beleidsgebied ‘Openbaar bestuur, Verkiezingen’

Binnen de **Pre- en Postelectorale Activiteiten** zijn onder meer de volgende activiteiten als postelectoraal, na de verkiezingen van 2015, geïdentificeerd: 1) renovatie van werkruimten, 2) onderzoek naar de ongeldige stembiljetten en naar de onbestede oproepingskaarten en 3) aankoop van kopieermachines ter versterking van de verkiezingsorganisatie. In 2016 werd SRD 517.261,- van het budget uitgegeven aan renovatiewerkzaamheden en in de eerste helft van 2017 werd SRD 9.750,- besteed.

V.2.1.5. Beleidsgebied ‘Ontwikkeling van de voorwaarde scheppende Sectoren, Infrastructuur en Faciliteiten voor de Overheidsdiensten’

Binnen het programma Infrastructurele Werken bedroegen de bestedingen aan **Renovatie en uitbreiding gebouwen hoofdkantoor Binnenlandse Zaken** in 2016 SRD 502.476,-. De uitgaven in het eerste halfjaar van 2017 bedroegen SRD 1.013.708,-. Tot de activiteiten behoorden onder meer: 1. renovatiewerk-

zaamheden aan de werkruimte van de Technische Dienst en het gebouw van het Bureau Genderaangelegenheden te Nickerie en 2. onderhoud van airco installaties van alle kantoorgebouwen van het directoraat Binnenlandse Zaken.

Om te voldoen aan de elektronische-overheidsstrategie (e-gov) behoren onder meer de volgende activiteiten tot het automatiseringsprogramma **Informatie Technologie (IT)**: digitalisering van de Centraal Personeelsadministratie (CPA), elektronische uitgifte van het Staats- en Advertentie Blad van de Republiek Suriname, herinrichting van de IT- werkruimte van het Directoraat Binnenlandse Zaken en aankoop van apparatuur. In 2016 en in de eerste helft van 2017 zijn er geen uitgaven gedaan.

V.2.2. Hoofdbeleidsgebied: Welvaartsbevordering

V.2.2.1. Beleidsgebied ‘Overheidsbijdrage in Openbare Voorzieningen’

De 2016 bedroegen de uitgaven aan de beleidsmaatregel **Welvaartsbevordering** SRD 187.240.295,- voor onder meer: 1) de kosten voor de Basiszorgverzekering inclusief de 3 procent bijdrage in het Zorgfonds, 66 procent; 2) subsidie aan particuliere ondernemingen waaronder ziekenhuizen, veerboothouders en de particuliere lijnbusorganisatie (PLO), 18 procent en 3) bijdragen aan parastatalen waaronder het Bureau voor Geneesmiddelen Voorziening Suriname (BGVS) en de Energie Bedrijven Suriname (EBS). In de eerste helft van 2017 werd SRD 50.585.906,- besteed.

Zij die de staat hebben gediend als minister en/of president, maar vanwege wettelijke regelingen niet in aanmerking komen voor een pensioen, ontvangen onderstand tezamen met de nabestaanden van de gewezen gezagdragers via het programma Algemene Openbare Diensten en wel de maatregel **Bijdrage aan huishoudens (onderstand)**. Met een bestand van ca. 2.688 personen bedroegen de uitgaven in 2016 SRD 5.629.239,- en in de eerste helft van 2017 werd SRD 19.699.869,- besteed.

Met een besteding van SRD 12.962,- in 2016 aan **Religieuze Aangelegenheden** zijn onder meer de volgende activiteiten uitgevoerd: 1) verbetering van het netwerk van religieuze partners; 2) deskundigheidsbevordering van huwelijksambtenaren en geestelijken na registratie van voordrachten voor de opleiding tot huwelijksambtenaar; 3) morele educatie; en 4) viering van Wereldreligie Dag. Van de gereserveerde middelen voor 2017 zijn in het eerste halfjaar geen bestedingen geweest.

V.2.2.2. Beleidsgebied ‘Nationale Veiligheid, Kustwacht’

Voor de **Kustwacht**, een Binnenlandse Veiligheidsprogramma zijn in 2016 twaalf activiteiten geïdentificeerd, waarvan twee in uitvoering zijn en drie vanwege beperkte financiële middelen deels zijn uitgevoerd. De twee lopende activiteiten zijn: het opereren vanuit het MAS-terrein als voorlopige basis van de Kustwacht en het plegen van technische aanpassingen aan de MAS-steiger. Tot de gedeeltelijk uitgevoerde projecten behoren: 1. reparatie en onderhoud van de drie vaartuigen, 2. het plegen van kustwacht operaties, waaronder vaarpatrouilles en het verzorgen van specialistische trainingen en opleidingen. In 2016 werd SRD 326.728,- uitgegeven en in de eerste helft van 2017 werd SRD 282.633,- van het budget besteed.

V.2.2.3. Beleidsgebied ‘Milieustrategie en -Beleid’

Tot de activiteiten die vallen onder de maatregel **Milieubescherming en milieu rehabilitatie** behoren onder meer: 1. verhogen van het bewustzijn van de samenleving inzake het verantwoord omgaan met huishoudelijk vuil, 2. vergroting van de capaciteit van de publieke sector om in te spelen op de negatieve effecten van klimaatverandering op de samenleving en 3. het identificeren van belangrijke werkgebieden voor het ontwikkelen van milieu standaarden en normen. Van de gereserveerde middelen in 2016 werd SRD 1.466.743,- besteed en in het eerste halfjaar 2017 is ten bedrage van SRD 1.745.565,- van het budget uitgegeven.

V.2.2.4. Beleidsgebied ‘Integratie en Ontmoedigen van Discriminatie, Genderbeleid’

Uit overheidsbegroting ten bedrage van SRD 44.350,- en schenkingsmiddelen zijn in 2016 binnen de beleidsmaatregel **Genderaangelegenheden** diverse activiteiten uitgevoerd, waaronder: onderzoek naar gender gerelateerde onderwerpen, training van geestelijken, NGO's en personeel van diverse departementen in onder meer gender en gender gerelateerde concepten, aanschaf van campagne materiaal en de internationale herdenkingen in de maanden maart, oktober, november en december. Uitgaven in de eerste helft van 2017 werden voornamelijk gefinancierd met schenkingsmiddelen.

V.3. Ministerie van Buitenlandse Zaken

V.3.1. Algemeen

De ontwikkelingsinspanningen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in het dienstjaar 2016, hebben geresulteerd in een besteding van SRD 1.919.000,-. Deze bestedingen hadden hoofdzakelijk betrekking op de beleidsprogramma's Bilaterale betrekkingen, Multilaterale betrekkingen, Residentiële kosten van lokale en buitenlandse vertegenwoordigingen en Regionale integratie. De ontwikkelingsgerichte diplomatie was in 2016 gericht op onder andere de land- en tuinbouw, onderwijs en capaciteitsversterking, de gezondheidszorg, de rurale ontwikkeling, armoedebestrijding, veiligheid, transport en toerisme, bescherming van het milieu en mitigatie van de effecten van klimaatsverandering. Tevens werd ondersteuning verleend aan relevante ministeries en institutionele versterking van de interne organisatie.

Per ultimo juni 2017 heeft het ministerie voor de uitvoering van beleidsmaatregelen een bedrag van SRD 768.000,- besteed.

V.3.2. Hoofdbeleidsgebied, Bilaterale betrekkingen

In 2016 werd de samenwerking met de grens- en buurlanden overeenkomstig het principe van goed nabuurschap en uit veiligheidsoverwegingen, voortgezet en uitgebreid. Een bijzonder onderwerp hierbij was de grensoverschrijdende criminaliteit.

In de bilaterale betrekkingen tussen Suriname en de landen van Zuid-, Midden-, Noord-Amerika, en het Caribisch Gebied waren **de** gezamenlijke inspanningen hoofdzakelijk gericht op het faciliteren en verdiepen van de regionale integratieprocessen waarin Suriname **participeert**. **Hierbij zijn consequent** Surinames strategische belangen in politieke-economisch zin, het wederzijds voordeel en respect alsmede soevereiniteit de leidraad geweest.

Aan specifieke activiteiten in het kader van de Bilaterale betrekkingen werd in 2016 een bedrag van SRD 502.000,- uitgegeven. Het betreft hier ondermeer de volgende activiteiten met de hieronder genoemde categorieën van landen:

Buurlanden:

Brazilië: Met dit land is de technische samenwerking voortgezet middels diverse lopende projecten op de gebieden van de agrarische sector, voedselveiligheid, toerisme, handel, onderwijs, gezondheid, justitie en politie, institutionele versterking en energie.

In het eerste kwartaal van 2016 heeft er een werkbezoek plaatsgevonden van de Minister van Buitenlandse Zaken van Brazilië aan zijn Surinaamse collega in Paramaribo. Doel van dit werkbezoek was onder andere de evaluatie van de lopende projecten binnen deze samenwerking en het initiëren van nieuwe projecten, vooral op het gebied van de landbouw en voedselzekerheid en –veiligheid.

Verder heeft er follow up plaatsgevonden van hieronder genoemde projecten op volgende gebieden:

- 1) Landbouw, Veeteelt en Visserij:
 - a) Support to the Future Actions to control and eradicate the Carambola Fruit Fly in Suriname
 - b) Assistance to Suriname's Agriculture health and food safety system" (trilateraal project met Chili)
 - c) Support to the Development of Cocoa on a Sustainable Basis in Suriname
 - d) Voortzetting van het project "Agro-Ecological Zoning". In dit kader zijn er trainingen verzorgd alsook oriëntatie missies ondernomen in Suriname in zowel het tweede kwartaal als laatste kwartaal van 2016
 - e) Start van het project voor droogland rijst in trilateraal verband (Suriname-Brazilië-Nw.Zeeland). De eerste activiteit in het kader van dit project heeft in het tweede kwartaal van 2016 in Suriname plaatsgevonden. De tweede activiteit vond plaats in het derde kwartaal van 2016
- 2) Volksgezondheid:

- a) Cross Border Cooperation towards Malaria Elimination
- b) Strengthening the response to HIV – AIDS in Key Populations in Suriname
- 3) Beheer van Natuurlijke Hulpbronnen: Institutional Capacity Building towards a Natural Water Resources Management Strategy in Suriname
- 4) Overige Gebieden:
 - a) A New geological map of Suriname; preparation for the Acquisition of Airborne Geophysical Survey and Organization of Geological Database
 - b) Technical Assistance to Support the Institutional Strengthening of the Central Bank of Suriname
 - c) Voortzetting van de Cursus in de Portugese taal in samenwerking met de Ambassade van Brazilië in Suriname en het Centro Cultural Brasil Suriname. Deze cursus is bestemd voor functionarissen van de diverse ministeries en past in het kader van een versnelde integratie in de regio.
 - d) Participatie van een functionaris van het Ministerie aan de “XIV Course for South American Diplomats te Brasilia en Rio de Janeiro.

Guyana: met dit buurland vonden er in 2016 twee presidentiële besprekingen (derde en vierde kwartaal) plaats omtrent lopende beleidsaangelegenheden, waaronder heractivering van de Cooperation Council. *Frans-Guyana*: de intensivering van deze samenwerking stond in het teken van de verdere uitvoering van de afspraken in het kader van de jaarlijkse River Council. In het kader van het Programme Opérationnel Amazonia is het gunningsproces voor de bouw van een nieuwe grote veerboot voor de internationale verbinding Albina–St. Laurent du Maroni afgerond. In het kader van de bestrijding van de illegale visserij in het grensgebied van Suriname en Frans Guyana, zijn er door Suriname nieuwe onvervalsbare vergunningen verstrekt aan vissers.

Latijns-Amerikaanse en Caraïbische Regio

Chili: Met dit land werd op het gebied van verbetering fyto-sanitaire omstandigheden de samenwerking aangescherpt.

Cuba: In de relatie met Cuba werd de samenwerking voortgezet binnen onderwijs, gezondheidszorg, jeugd en sport, cultuur, landbouw, veeteelt alsmede handel en industrie.

Venezuela: In het kader van de Petro Caribe overeenkomst vonden rijst exporten plaats. Deze kwamen opgang middels de eerste lading van 13.000 ton padie en witte rijst die in 2016 verscheept werd.

Verenigde Staten van Amerika (VSA): de samenwerking concentreerde zich op de gebieden handel, toerisme en investeringen alsmede multidimensionale veiligheid. Hier moeten de volgende hoogte punten genoemd worden:

Continuering van het programma “Caribbean Basin Security Initiative”;

De operationalisering in 2016 van de *OpenSkies* luchtvaart overeenkomst tussen de Verenigde Staten van Amerika en Suriname. Hiermee is de hervatting van rechtstreekse vluchten naar de VSA een feit geworden.

Voortzetting van de afstemming met betrekking tot rapportage omtrent kinderarbeid en mensenhandel.

Continuering van de samenwerking op Defensie gebied

Canada: met dit land is er evenals voorgaande jaren, in 2016 de samenwerking uitgebreid, welke voorsnog gericht is geweest op de mijnbouwsector, handel, transport en onderwijs

Mexico: In het afgelopen planjaar hebben Surinaamse staatsburgers geparticipeerd in de aangeboden trainingen in diplomatie en nationale veiligheid.

Argentinië: De samenwerking op de gebieden volksgezondheid, defensie en toerisme werd gecontinueerd en een door Argentinië gesponsorde diplomaten training benut.

Haiti: In het derde kwartaal van 2016 werd het Consulaat Generaal in Haiti gesloten vanwege organisatorische omstandigheden.

Uruguay: werd een overeenkomst voor technische, wetenschappelijke en culturele samenwerking ondertekend.

Colombia: In het kader van de verdere integratie van Suriname in de Latijns Amerikaanse regio alsmede het bekwamen van overheidsfunctionarissen in de Spaanse taal, is er een vervolgcursus Spaans georganiseerd in samenwerking met het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Colombia en het CEPEX instituut van de “Universidad Externado de Colombia”. Bijkans 100 cursisten van diverse ministeries hebben deze cursus met goed gevolg doorlopen.

Met landen op het Europees continent

Frankrijk: Aan de overeenkomst inzake *mutual legal assistance in criminal matters* tussen de Republiek Suriname en Frankrijk is verder gewerkt. Door het Ministerie van Justitie en Politie is het inhoudelijk getoetst aan de Surinaamse wetgeving.

Georgië: De adjunct minister van Buitenlandse Zaken van Georgië heeft in tweede kwartaal van 2016 een werkbezoek gebracht aan Suriname. Het doel was om de bilaterale betrekkingen middels overeenkomsten uit te diepen. Tijdens het bezoek zijn de overeenkomsten bestudeerd en verder voorbereid om te komen tot ondertekening van de verschillende overeenkomsten en is er inhoudelijk van gedachten gewisseld over onder andere de Internally Displaced Persons

Turkije: het proces tot instelling van de Surinaams-Turkse Gemengde Commissie is op gang gebracht. De toeristenkaart is voor Turkije van toepassing verklaard. De Minister van Buitenlandse Zaken heeft een werkbezoek gebracht aan Turkije.

In de eerste helft van dit lopend planjaar is de Nationale Grenscommissie gereactiveerd.

In de eerste helft van 2017 is aan de Italiaanse Regering aangeboden een concept paraplu overeenkomst inzake Economische Wetenschappelijke, Technische en Culturele Samenwerking.

Afrikaans en Aziatisch Continent

Zuid-Afrika: In 2016 kwamen Zuid Afrika en Suriname overeen om wederzijds de visa verplichting voor houders van diplomatieke, service- en dienstpaspapieren af te schaffen. Het betreffend Memorandum of Understanding dat een mechanisme instelt voor politieke consultatie werd eveneens ondertekend.

China: In het kader van de intensieve bilaterale relaties met China werden de volgende programmas en projecten overeengekomen en/of geïmplementeerd:

- De schenking van 1000 stuks woningen in 2016 ter waarde van USD 60 miljoen. Er wordt thans gewerkt aan de invulling daarvan.
- Afronding van de haalbaarheids studie voor het Wanica Hospitaal Project door de Hunan Provincial Architectural Design Institute.
- De renovatie van het hoofdkantoor van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.
- Het projectvoorstel "Seminar on Extension of Hybrid Rice Technology for Suriname" werd na ontvangst van het Ministerie van LVV, gescreend en doorgeleid naar China.

Het Ministerie heeft ter continuering van de maatregel Bilaterale betrekkingen in het planjaar 2017 per ultimo juni 2017, ca. SRD 5000,- besteed. Binnen het kader van deze beleidsmaatregel zijn de volgende prioriteiten gesteld: de uitbreiding en versterking van de bilaterale relaties met onder andere de grens- en buurlanden Brazilië, Guyana, Frans-Guyana, Venezuela en Colombia, alsmede met de Volksrepubliek China, India, Indonesië, Zuid Korea en sleutellanden in het Midden Oosten binnen het kader van de Zuid-Zuid samenwerking. Deze activiteiten hadden als doel ertoe te leiden dat de samenwerkingsrelatie met de landen geïntensiveerd en nieuwe opties geëxploreerd werden. Als onderdeel van de trilaterale samenwerking tussen Suriname, Brazilië en Nieuw Zeeland zal het project "Support to the improvement of Upland Rice Cultivation in Suriname" worden gecontinueerd.

Als onderdeel van de technische samenwerking met Brazilië werd het project "Agro-Ecological Zoning Suriname" in het eerste kwartaal van 2017 afgerond.

Tijdens de vijfde vergadering van de Gemengde Commissie Suriname-India in het eerste kwartaal van 2017, werden afspraken gemaakt over samenwerking op diverse gebieden: handel, economische samenwerking, gezondheid en farmaceutische industrie, culturele samenwerking, capaciteitsversterking, archiefwezen. Voorts werd door India een creditline met een waarde van USD 50 miljoen aan Suriname aangeboden.

De samenwerking met China concentreerde zich op de volgende gebieden:

- De landbouwontwikkeling in het binnenland, de uitvoering van het projectvoorstel "Seminar on Extension of Hybrid Rice Technology for Suriname";
- De bouw van het Hospitaal in Wanica;
- Ondertekening van de overeenkomst op het stuk van vermijding van dubbele belastingheffing;
- Voortzetting van het proces tot indienen van twee leningsaanvragen.

In het kader van de maatregel Multilaterale betrekkingen, waarvoor per ultimo juni 2017 een bedrag van SRD 104.000,- is gerealiseerd, heeft het ministerie als prioriteiten gesteld: de versterking van de samenwerking in multilateraal verband, onder andere de *United Nations* (UN), *Organization of American States* (OAS), de *Non-Aligned Movement* (NAM), de *Organization of Islamic Cooperation* (OIC), *Unión de Naciones Suramericanas* (UNASUR), CELAC, EU, OIC en de WTO. Suriname zal actief participeren in de Summit van de *Non-Aligned Movement* (NAM) en in de *Economic Commission for Latin America and the Caribbean* (ECLAC).

In het kader van de Regionale Integratie is het streven voor Suriname erop gericht om in 2017 het lidmaatschap bij de regionale organisaties optimaal te benutten tegen de achtergrond van het bevorderen van de integratie tussen de landen van Zuid-Amerika en het Caribisch Gebied. De integratiepolitiek zal gericht zijn op de verdere implementatie van de afspraken met betrekking tot samenwerking met de CARICOM lidstaten, gericht op versnelde verwezenlijking van de nationale ontwikkelingsdoelen. De genoemde activiteiten ter implementatie van de Regionale Integratie hebben in het eerste halfjaar van 2017 geresulteerd in een besteding van SRD 471.000,-.

V.3.3. Hoofdbeleidsgebied, Regionale en Internationale Samenwerking

V.3.3.1. Beleidsgebied ‘Regionale Samenwerking en Integratieprocessen

Suriname participeert in een aantal regionale integratie processen waarbij de volgende doelen nagestreefd worden: i) CARICOM, met als doel het verbeteren van de handels- en economische relaties tussen de verschillende leden en de coördinatie en regulatie van deze relaties; ii) UNASUR, met als doel om op basis van participatie en consensus, een ruimte van integratie en proces van eenheid te bouwen tussen hun volkeren op cultureel, sociaal, economisch en politiek gebied; iii) MERCOSUR, met als doel om de vrije handel en vrij verkeer van goederen, personen en kapitaal te bevorderen; iv) CARIFORUM, met als doel, bij te dragen aan het terugdringen van armoede en bevordering van regionale integratie, alsook versterking van de capaciteit van de CARIFORUM staten op handelsgebied; v) ACS, met als doel bevordering van een meer intensieve samenwerking op economisch, sociaal, wetenschappelijk, politiek en cultureel gebied; vi) ACTO, welke als doel heeft de ontwikkeling van die delen van het grondgebied van elk der lidstaten op een dusdanige wijze dat de gezamenlijke activiteiten wederzijds voordeel opleveren voor elk der lidstaten, met inachtnaam van bescherming van het milieu; vii) CELAC, welke als doel heeft de economieën van de lidlanden te ondersteunen en elkaar niet te beconcurreren. Onderstaand schema geeft een overzicht van deze processen en de status van Surinames participatie. In 2016 is er ten behoeve van de beleidsmaatregel **Regionale Samenwerking** een bedrag groot SRD 99.000,- besteed.

Schema III.1 Regionale Integratie Processen waarin Suriname participeert en de status van deze participatie

	Naam v/d Regionale groepering	Afkorting	Status Participatie
1	Caribbean Community	CARICOM	Suriname is in 1995 toegelaten als volwaardig lid van de CARICOM en participeert als zodanig in alle organen
2	Unión de Naciones Suramericanas	UNASUR	Suriname was aanwezig bij de oprichtingsvergadering van de South American Community of Nations, die de voorloper is van UNASUR en participeert als zodanig in alle organen
3	Mercado Común del Sur	MERCOSUR	Suriname is geassocieerd lid van MERCOSUR
4	Caribbean Forum	CARIFORUM	Suriname is volwaardig lid van CARIFORUM
5	Association of Caribbean States	ACS	Suriname is mede-oprichter van de ACS
6	Amazon Cooperation Treaty Organization	ACTO	Suriname is een volwaardig lid en participeert actief, merendeels via de vakministeries.
7	Comunidad de Estados Latinoamericanos y Caribeños	CELAC	Suriname is een volwaardig lid en participeert actief

Resultaten en activiteiten in het kader van participatie in de CARICOM

heeft Suriname in het kader van de CARICOM - Mexico Summit, de samenwerking voortgezet en versterking op de volgende drie prioriteitsgebieden gezocht:

- 1) Rampenbeheersingstechnieken
- 2) Ontwikkeling van de agro-sector
- 3) Versterking van de wetenschappelijke en technische samenwerking

Binnen het kader van de relatie tussen Turkije en de Caricom, heeft er continuering en uitbreiding van de samenwerking plaatsgevonden. Voorts vond er verdere versterking en uitdieping van de relatie tussen Caricom en Japan plaats. Suriname heeft geparticipeerd in de 37ste en 38ste Community Council vergaderingen in Guyana. Belangrijke activiteiten daarbij waren de oprichting van een Permanent Committee of CARICOM Ambassadors, en de goedkeuring van het vijfjarig Strategisch Plan 2015 - 2019 door de staatshoofden alsmede de opstelling van een implementatie plan. Aanwijzing van een Surinaamse Ambassadeur voor Caricom aangelegenheden heeft niet plaatsgevonden.

De strategische agenda, projecten en programmas van de Amazon Cooperation Treaty Organization (ACTO) werd geïmplementeerd, voornamelijk op het gebied van duurzaam water- en bosbeheer. Er is een strategische water agenda opgesteld voor duurzaam waterbeheer in het Amazonegebied, inclusief Suriname, in het kader waarvan deskundigen op het gebied van onder meer duurzaam waterbeheer getraind door het Braziliaans Agentschap voor water. Op het gebied van duurzaam bosbeheer is er onder andere een "observation room" ingesteld ter monitoring van de bosbedekking van Suriname, ondergebracht bij het SBB waarbij deskundigen zijn getraind.

Resultaten en activiteiten in het kader van participatie in UNASUR. In het kader van UNASUR (Union of South American Nations) vonden de volgende activiteiten plaats:

- 1) IXe vergadering van Zuid Amerikaanse Raad van Staats- en Regeringshoofden, met hoogtepunt de overdracht van het Pro-Tempore voorzitterschap van Uruguay aan Venezuela;
- 2) Reguliere buitengewone vergaderingen van de Zuid Amerikaanse Raad van Ministers van Buitenlandse Zaken, waarbij zij zich hebben gebogen over de ontwikkeling van Zuid Amerikaanse integratie (betrekkingen met derde landen, herziening van reglement voor Fonds voor gezamenlijke Initiatieven Jongeren Orgaan, formulering van een administratief en financieel reglement, vaststelling van quota contributie van lidlanden).
- 3) Bezoek van de Secretaris-Generaal aan Suriname in het eerste kwartaal van 2016

Resultaten en activiteiten in het kader van participatie in de ACS

Er is in het tweede kwartaal van 2016 geparticipeerd in de 8ste vergadering van staatshoofden en regeringsleiders van de ACS. Het actieplan 2016 – 2018 is daarbij aangenomen.

Resultaten en activiteiten in het kader van participatie in de CELAC

In het kader van CELAC zijn er in het tweede, respectievelijk derde en vierde kwartaal van 2016 vergaderingen van ministers van Buitenlandse Zaken geweest, waaronder ook met China en de Europese Unie.

V.3.3.2. Beleidsgebied Internationale Samenwerking

Met haar **Internationale samenwerkingsverbanden** en in betreffende onderhandelingen tracht het Ministerie van Buitenlandse Zaken optimale voordelen en resultaten te behalen voor Suriname uit samenwerkingsrelaties. Een belangrijk doel hierbij is het marktaandeel van Surinaamse producten in het internationaal handelsgebeuren te vergroten. De activiteiten en bestedingen vallend onder deze beleidsmaatregel in 2016 richtten zich vooral op het inventariseren van getekende bilaterale overeenkomsten dwars door de Surinaamse Overheid: alle ministeries en overige actoren en belanghebbenden. Hieronder wordt ook begrepen de nationale registratie van alle Zuid-Zuid Samenwerkingsactiviteiten (ZZS). Een ander punt van focus waren de halfjaarlijkse en jaarlijkse plannen en voortgangsrapporten die de samenwerking met de VN-Organisaties vastleggen en monitoren.

Overige activiteiten betroffen de participatie in internationale bijeenkomsten die, uitgaande van het Surinaams belang, bijgewoond moesten worden. Het betreft hier zowel reguliere als speciale bijeenkomsten van organisaties waar Suriname lid van is en verder bijeenkomsten omtrent internationale samenwerking,

het innemen van regionale en/of internationale standpunten, het bevorderen van de handel. Ook de deelname in training en opleiding van personeel was een voornamelijk doelstelling voor participatie in regionale en internationale bijeenkomsten.

Het Ministerie heeft in het kader van de maatregel Internationale onderhandelingen in het eerste halfjaar van 2017 gewerkt aan de navolgende beleidsresultaten:

- Een intensievere aanpak bij implementatie van bilaterale overeenkomsten;
- Het beleggen van River Council meetings;
- Het herschrijven van het United Development Assistance Framework (UNDAF) op basis van een gepleegde evaluatie;
- Het opstellen van voortgangsrapporten en capaciteitsversterking personeel van het Ministerie;
- Start van de implementatie van de "Sustainable Development Goals" (SDG's);
- Bevordering van het principe van "one government" benadering naar de VN en donorpartners.

V.3.3.3. Beleidsgebied Regionale en Internationale Migratie

De activiteiten met betrekking tot **Migratie en personenverkeer** over het dienstjaar 2016 waren gericht op zowel de beheersing van de migratiestromen als gevolg van de groei in het internationaal reisverkeer. De ordening van het personenverkeer is hierbij van doorslaggevend belang maar het Ministerie van Buitenlandse Zaken houdt hierbij rekening met de bijzondere relatie tussen het pogen de migratiestromen te beheersen, de nationale veiligheid te verhogen en het versoepelen van de toegang tot Suriname om het toerisme te bevorderen. De totale uitgaven aan uitgevoerde programma's in 2016 ten laste van deze beleidsmaatregel bedroegen SRD 3000,-.

Ter bevordering van het toerisme heeft Suriname in het eerste kwartaal van 2016 de toegang tot ons grondgebied versoepeld voor burgers van 50 landen middels de introductie van de Toeristenkaart. De mogelijkheden voor afschaffing van visa voor dienst- en diplomatiek paspoort voor burgers van Rusland, Turkije en Singapore werden bestudeerd. Voorts werden er voorbereidende werkzaamheden getroffen in het kader van de invoering van de elektronische visa (e-visa).

In het kader van de nationale veiligheid werd het 'Border Management System' geactualiseerd en vond de verdere uitwerking plaats van 'Watch lists'. Vooral voor dit laatste was het nodig de connectie met het Interpol systeem te verbeteren.

V.3.3.4. Beleidsgebied laterale en Internationale Ontwikkelingssamenwerking

Als onderdeel van de beleidsmaatregel **Beleidsonderzoek, planning en capaciteitsversterking**, vond er capaciteitsversterking van zowel personeel van het Ministerie van Buitenlandse Zaken als van daartoe betrokken ministeries en overheidsinstanties plaats en wel voor een optimale coördinatie, monitoring en implementatie van de United Nations Development Assistance Framework (UNDAF) en United Nations Development Assistance Plan (UNDAP) actieplan. Ook werd in dit dienstjaar de vervolgcursus Spaans door de Universiteit van Colombia verzorgd ten behoeve van personeel van het Ministerie. Eveneens werden de jaarlijkse "Course for South American Diplomats" en de "Course for Caribbean Diplomats" in Brazilië verzorgd.

De maatregel Beleidsonderzoek, Planning en Capaciteitsversterking heeft als doel het Ministerie inzicht te verschaffen in fundamentele kennis van specifieke vraagstukken, waardoor zij de koers van het beleid inzake planning, monitoring en evaluatie kan bepalen. Activiteiten die als onderdeel van deze beleidsmaatregel gepland zijn omvatten:

- Verdere professionalisering van de diplomatieke dienst ter verbetering van de communicatie naar de internationale partners toe, middels specifieke opleidingen, inclusief diplomatieke training en upgrading van de buitendienst;
- Opleidingen en trainingen in Spaans, Frans, Portugees, Mandarijn, Nederlands en Engels voor het personeel van zowel de thuisdienst als de buitendienst;

- Finalisering van een "Wet in de Buitenlandse Dienst". Deze wet zal dienen als referentiekader voor de rechten en plichten van het personeel van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

De beleidsmaatregel **Residentiële kosten van lokale en buitenlandse vertegenwoordigingen** werd in het planjaar 2016 uitgevoerd voor een bedrag ad SRD 963.000,-. De realisatie bedroeg per ultimo 2017 SRD 187.000,-. Deze beleidsmaatregel voorziet in de renovatie van ambassades en consulaten in het buitenland om deze efficiënter in te zetten voor de ondersteuning van de nationale ontwikkeling.

V.4. Ministerie van Onderwijs Wetenschap en Cultuur

V.4.1. Algemeen

De inspanningen van het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur waren in 2016 en de eerste helft van 2017 gericht op de ontwikkeling van de beleidsgebieden **Onderwijs, Wetenschap en Cultuur** (2016¹²), **Onderwijs** en **Cultuur** (2017¹³). Deze inspanningen hebben in 2016 en in de eerste helft van 2017 geresulteerd in bestedingen van SRD 139.413.000,- om SRD 7.729.000,-

In het kader van het **Onderwijs** zijn **subsidie en bijdragen** aan diverse instellingen die onderwijs en educatie verzorgen en aan studentenopvangcentra gecontinueerd, evenals bijdragen aan huishoudens. In dit verband moet worden gedacht aan het Bijzonder Lager Onderwijs (BLO), de Stichtingen Kennedyschool, Mytylschool en Conservatorium Suriname, het Polytechnisch College Suriname, de Anton de Kom Universiteit van Suriname en de Educatief Studenten Opvangcentra (ESOC). Daarnaast zijn er middelen besteed aan de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs.

In 2016 en in de eerste helft van 2017 is respectievelijk een bedrag ad. SRD 139.046.000,- om SRD 7.579.000,- uitgegeven.

Binnen het kader van het beleidsgebied **Cultuur** heeft het directoraat Cultuur, uitgaande van haar taakstelling gericht op het formuleren, bevorderen en monitoren van kunst- en cultuurbeleid in Suriname, verschillende beleidsmaatregelen in meer of mindere mate kunnen implementeren. Enkele daarvan hadden betrekking op cultuurvoorlichting, studies en educatie, uitvoering en ondersteuning van culturele activiteiten en Cultuur erfgoedzorg

De samenwerking van het Directoraat Cultuur met de Anton de Kom Universiteit van Suriname heeft in 2015 via activiteiten uitgevoerd door de Faculteit der Humaniora, structurele vorm gekregen. Dit moet resulteren in de instelling van de studierichting Cultuurwetenschappen, gericht op het opleiden van deskundig kader om wetenschappelijk onderzoek te verrichten en publicaties uit te geven. Hiermee zal het Directoraat op termijn in staat zijn op systematische en structurele wijze inhoud te geven aan haar taakstelling.

Voor het directoraat Cultuur bedroegen in 2016 en de eerste helft van 2017 de uitgaven ten laste van de verschillende beleidsmaatregelen SRD 365.000,- om SRD 150.000,-.

V.4.2. Hoofdbeleidsgebied, ‘Onderwijs’

V.4.2.1. Beleidsgebied ‘Subsidies en Bijdragen aan Onderwijsinstellingen’

Subsidies zijn, in 2016 en 2017, verstrekt aan instellingen, die onderwijs en educatie verzorgen en aan studentenopvangcentra. Het gaat in deze om de Stichtingen Kennedyschool en Mytylschool, Conservatorium Suriname en ESOC. De subsidies waren onder andere bestemd voor het dekken van personeels- en exploitatiekosten. Aan voornoemde instellingen is in 2016 een totaalbedrag ad SRD 1.220.000,- aan subsidie verstrekt.

¹² Zie Ontwikkelingsplan 2012-2016, Suriname in Transformatie.

¹³ Zie Ontwikkelingsplan 2017-2021

Aan huishoudens zijn **Bijdragen** geleverd in de vorm van beursgeld en voor studie in binnen- en buitenland en bijdragen in de kosten van levensonderhoud voor bursalen. Deze bijdragen moeten er tevens voor zorgen dat de ontvangende studenten meer effectieve uren overhouden om te studeren, wat op termijn kan bijdragen aan een hoger rendement afgestudeerden. In 2016 is een bedrag ad SRD 644.000,- aan bijdragen verstrekt aan huishoudens. In de eerste helft van 2017 is om uiteenlopende redenen deze ondersteuning vanuit de overheid uitgebleven.

De **Subsidie** aan de **Stichting Conservatorium Suriname** draagt bij aan het dekken van personeels- en exploitatiekosten van het instituut. Het Conservatorium Suriname is een hbo-onderwijsinstelling, die in 2011 is opgericht, en muziek talenten opleidt tot professionele musici voor een bepaald instrument of muzikale discipline of tot docenten muziek. Haar missie is om door het opleiden van professionele musici en docenten de Surinaamse muziek naar een internationaal niveau te brengen. In 2016 is voor een bedrag ad SRD 755.000,- subsidie gegeven aan het conservatorium. In de eerste helft van 2017 heeft het instituut echter geen subsidie ontvangen van de Overheid.

In 2016 en in de eerste helft van 2017 is respectievelijk SRD 65.584.000,- en SRD 7.579.000,- aan **subsidie** aan de **Anton de Kom Universiteit van Suriname (AdeKUS)** verstrekt. Die subsidie was bestemd voor het dekken van de personeelskosten, evenals van een deel van de exploitatiekosten. De ADEKUS biedt opleidingen op wetenschappelijk niveau en mogelijkheden voor wetenschappelijk onderzoek.

In 2016 is aan de **Stichting Polytechnisch College** een bedrag ad SRD 1.000.000,- aan **subsidie** uitgekeerd. Dit instituut op Hbo-niveau is gericht op het verzorgen van deeltijdse beroepsgerichte technische opleidingen voor alle sectoren in de samenleving. Het doel is het afleveren van technici, die in staat zijn de opgedane theoretische kennis te integreren en toe te passen bij het oplossen van technische problemen op hun werkterrein. Voor een betere aansluiting van het onderwijs op de behoefte vanuit de verschillende sectoren en verdere ontwikkeling van het instituut, wordt samengewerkt met (onderwijs)instituten in binnen- en buitenland.

V.4.2.2. Beleidsgebied ‘Onderwijsvernieuwing en kwaliteitsverbetering’

In het kader van het beleidsprogramma *Vernieuwing onderwijsstelsel en verbetering kwaliteit van het onderwijs* is gecontinueerd met herstructurering, kwaliteitsbehoud en -verbetering en de uitbouw van vernieuwingen in het onderwijs en het onderwijsstelsel. In dit kader moet onder andere worden gedacht aan introductie van aangepaste leermiddelen en onderwijsmethoden, inclusief de inbedding van ICT in het curriculum, waardoor kan worden voldaan aan de internationale standaarden. Dit is tevens van belang voor betere doorstromingsmogelijkheden en aansluiting op vervolgonderwijs. Naast genoemde acties is ook aandacht besteed aan opslagruimte en levering, verpakking en distributie van leermiddelen. De uitgaven voor 2016 bedroegen SRD 2.216.000,-.

V.4.2.3. Beleidsgebied ‘Naschoolse Opvang en Begeleiding’

In 2012 is op diverse scholen gestart met de **Naschoolse Opvang en Begeleiding (NOB)** van leerlingen. Die opvang en begeleiding bestonden onder andere uit recreatiemogelijkheden, huiswerkbegeleiding, extra-activiteiten voor de ondersteuning en begeleiding van kinderen na school en een warme maaltijd. Ruim 200 scholen deden mee met de naschoolse opvang. In oktober 2015 is het project stopgezet. Met de evaluatie en het formuleren van conclusies en aanbevelingen voor een vervolgtraject is een werkgroep ingesteld. Mede naar aanleiding van het werk van deze werkgroep is besloten om het project binnen het kader van de onderwijswetgeving te structureren en uit te voeren. Als voorloper op een gedetailleerd projectplan, is gestart met een melk- en yoghurtproject op geselecteerde scholen. In 2016 is in dit kader een bedrag SRD 64.888.000 uitgegeven. Voor deze activiteit, in het eerste halfjaar van 2017 waren geen financiële middelen beschikbaar.

V.4.3. Hoofdbeleidsgebied Cultuur

V.4.3.1. Beleidsgebied Voorlichtingsprogramma's

In 2016 en de eerste helft van 2017 heeft de Overheid geen middelen ten laste van de beleidsmaatregel **Kunst en cultuur voorlichtingsprogramma's** beschikbaar gesteld. Hierdoor is het niet mogelijk geweest om het tweewekelijks educatief televisie voorlichtingsprogramma Cultuur Info te continueren.

In dit programma wordt enerzijds bijzondere aandacht besteed aan de diepere betekenis van onze nationale cultuurelementen, de veelzijdige kunst- en cultuurpresentaties en manifestaties, cultuuriconen, als ook interne activiteiten geïnitieerd en uitgevoerd door verschillende afdelingen van het directoraat Cultuur. Dit programma moet ertoe bijdragen dat onderling begrip en respect voor elkaars culturen worden verhoogd en gepropageerd.

In het kader van kunst en cultuurvoorlichting zijn, via onder andere de afdeling Voorlichting van het directoraat Cultuur, ten laste van de lopende uitgaven, reguliere activiteiten uitgevoerd. Enkele hiervan zijn:

- Cultuuragenda, waarin wekelijks in de dagbladen (De West en de Ware Tijd) een overzicht wordt gepresenteerd van commerciële en sociale activiteiten geïnitieerd door het directoraat Cultuur en/of Niet-gouvernementele Organisaties (ngo's).
- Uitnodigingen aan de pers voor reguliere en bijzondere activiteiten van het directoraat Cultuur en partnerorganisaties.
- Bekendmakingen over reguliere activiteiten, cursussen van verschillende afdelingen, in het bijzonder de Afdeling Cultuur en Gemeenschapscentra (CGC)

V.4.3.2. Beleidsgebied Cultuurstudies

In 2016 en de eerste helft van 2017 kon vanwege gebrek aan middelen ten laste van de beleidsmaatregel **Bevordering van cultuurstudies**, cultuuronderzoek en -studies niet conform planning worden verricht. Echter is er bijgedragen, meegewerkt en deelgenomen aan en/of de aanzet gegeven voor activiteiten die ten laste van de lopende uitgaven of door donoren zijn gefinancierd. Enkele daarvan zijn:

- inventarisatie en beschrijving van de kledingcollectie van de afdeling Cultuurstudies;
- voorbereiden en samenstellen Project Informatiegids Surinaamse Traditionele Klederdrachten 2016 -2017;
- samenstellen van het boekje Gunungan, van de Vereniging Herdenking Javaanse Immigratie (VHJI);
- eerste aanzet inventarislijst van het Immaterieel Cultureel Erfgoed (ICE);
- 01 juli 2016, OPEN HOUSE vanwege herdenking 153 jaar Emancipatie;
- medewerking aan NAKS Pilot Field Exercise KOTO (Juni-juli 2016);
- deelname aan UNESCO ICE trainingen in Suriname en Curaçao (april & mei 2016)
- deelname aan de werkgroep voor het samenstellen van een communicatieplan en 'Roadmap Safeguarding ICE';
- voorbereiden en samenstellen van het Project Conservering Cultureel Erfgoed 2016-2017 (digitalisering audiovisueel archief Cultuurstudies).
- Facilitering van twee vrijwilligers van het documentatiecentrum NAKS, voor de inventarisatie van de Afro-Surinaamse bronnen (april 2017);
- deelname aan ICE Training Directoraat Cultuur: Bouwen aan de Nationale Inventaris (mei 2017).

V.4.3.3. Beleidsgebied Subsidies en Bijdragen aan Culturele Organisaties of Activiteiten

Bij de uitvoering van het beleidsprogramma gericht op ondersteunen en faciliteren van **culturele ontwikkeling, niet-commerciële instellingen, instanties en/of organisaties** is in 2016 een bedrag ad SRD 365.000,- besteed aan de volgende instellingen en organisaties.

No	Instelling/instantie/Organisatie	Bedrag in SRD
01	Stichting Joden Savanne	80.000
02	Stichting Artanita's Suriname	80.000
03	Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname (SGES)	130.000
04	Stichting Cultureel Centrum Suriname (CCS)	50.000

05	Inheems Platform voor Eenheid Alliantie en Vooruitgang	15.000
06	Stichting Amazonemarkt	10.000
	Totaal	365.000

In de eerste helft van 2017 waren er beduidend minder financiële middelen beschikbaar gesteld voor dit beleidsprogramma. Hierbij kan vermeld worden dat:

- Slechts de achterstallige of niet betaalde subsidies van voorgaande jaren beschikbaar kwamen en wel ten gunste van de Stichting ter bevordering van kunst en cultuur (SURIPOPOP) voor een bedrag van totaal SRD 150.000,-.
- Het directoraat Cultuur een bijdrage geleverd heeft aan het **opzetten van landelijke kunst en nijverheid projecten en een permanente expo ruimte voor craft- en textielproducties**. Deze bijdrage werd in 2016 en in de eerste helft van 2017 ten laste van de operationele uitgaven (w.o. bijdragen aan niet commerciële instellingen) geboekt.
- Via de Suriname Handicraft & Design Institute (SHDI) zijn diverse organisaties gefaciliteerd bij het houden van vergaderingen en workshops. Ook zijn via de SHDI onder andere de Taki Nanga fashion-show, het Heritage festival Commewijne evenals een enquête onder de deelnemende organisaties gefaciliteerd.
- In samenwerking met Stichting Kulturu Krakti is in Albina en omgeving steun verleend en gewerkt aan een training voor meisjes van 12 tot 19 jaar.
- Het cultuurprogramma bij de opening van het Confucius Instituut is gecoördineerd.

Ten laste van de beleidsmaatregel **Landelijke viering hoogtij- en feestdagen** zijn in 2016 en de eerste helft van 2017 geen middelen, door de Overheid, beschikbaar gesteld. Vanuit het directoraat Cultuur is, overwegend een logistieke bijdrage geleverd aan de viering door de inzet van onder andere medewerkers bij het opzetten van decors en exposities voor overheids- en andere instellingen, transport en dergelijke. Enkele van die hoogtij- en feestdagen zijn Keti Koti op 1 juli, de Onafhankelijkheid van Suriname op 25 november, Divali, Phagwa, Dag der Inheemsen op 9 augustus en Dag der Marrons op 10 oktober. Het primaire doel hierbij is het stimuleren van activiteiten die gericht zijn op het bevorderen van nationale eenheid en/of natievorming.

V.4.3.4. Beleidsgebied Kunst- en Cultuureducatie

Ondanks gebrekkige middelen heeft het directoraat cultuur in 2016 en het eerste halfjaar van 2017 als onderdeel van de beleidsmaatregel **Kunst- en cultuureducatie**, een bijdrage geleverd aan activiteiten in dat kader. Enkele daarvan zijn

- hearings met het ministerie van Sport- en Jeugdzaken (directoraat Jeugdzaken) voor de formulering van een integraal jeugdbeleid evenals die in het kader van het Kon Na Wan project.
- teken- en schilderlessen, verzorgd door de Afdeling Culturele en Creatieve Vorming met als einddoel i.s.m. Stichting G-Art Blok een kinderkunstboulevard op te zetten.
- start van het project Cultuur Caravan (onder andere in Paramaribo, Commewijne, Wanica en Nickerie).
- het zorgdragen voor de vergoeding van medewerkers, tekenleraren alsook het doen van een bijdrage aan de aankoop van benodigde schoolmaterialen voor de Nola Hatterman Art Academy (NHAA). De afdeling Cultuur- en Gemeenschaps Centra (CGC) heeft verschillende reguliere cursussen (zoals handarbeid, knip- en naaicursussen) en workshops verzorgd waarbij er certificaten zijn uitgereikt

V.4.3.5. Beleidsgebied Cultureel Erfgoed

Ook ten laste van het beleidsprogramma **Cultuur Erfgoedzorg** zijn in 2016 en de eerste helft van 2017 geen middelen beschikbaar gesteld. Echter heeft het directoraat Cultuur onder andere via haar werkmensen in zekere mate bijgedragen aan activiteiten in dit kader. Enkele daarvan zijn:

- besprekingen met de stuurgroep Archeologie;
- veldverkenning archeologische vindplaats te Motkreek

- deelname aan de ‘Community Based Inventory’ en ‘Developing Safeguard Plans’ trainingen (UNESCO), waarbij erfgoedmedewerkers uit het cultuurveld de nodige kennis en vaardigheden hebben opgedaan over hoe om te gaan met het immaterieel cultureel goed en hoe die te documenteren conform de internationale standaarden (UNESCO);
- gestructureerd werkoverleg ICE-Cultuurstudies over behoud, beschermen en propageren Immaterieel Cultureel Erfgoed;
- bijdrage aan Klinkend Erfgoed Plan Suriname en oprichting van de vereniging;
- Activiteiten met de delegatie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) uit Nederland in het kader van archeologie en funerair erfgoed;
- participatie in de werkgroep Schoonmaak Oranjetuin begraafplaats;
- ondertekening contract voor het herstel van de muur van de Oranjetuin en de oplevering daarvan in april 2017;
- het geven van invulling aan het bereiken van ‘eligibility’ van het uit te voeren IDB-project ‘Paramaribo Urban Rehabilitation Program (PURP)’ door de SGES;
- deelname in interdepartementaal verband aan diverse IDB-workshops inzake onder andere. PURP en de ‘Emerging and Sustainable Cities Program (ESC)’.

V.5. Ministerie van Jeugd en Sportzaken

V.5.1. Algemeen

De inspanningen van het Ministerie van Sport en Jeugd Zaken vallen hoofdzakelijk onder het hoofdbeleidsgebied ‘Welzijn’ met als sub-beleidsgebieden ‘Sport’ en ‘Jeugd’: de totale bestedingen op deze twee gebieden bedroegen voor respectievelijk 2016 en het eerste half jaar van 2017 SRD 13.462.000, -- en SRD 967.000, --

V.5.2. Hoofdbeleidsgebied Welzijn, Sport

In het kader van **Sport** waren de investeringen gericht op het stimuleren van de sportbeoefening inclusief recreatiesport en bewegingsrecreatie. Onder andere zijn sportevenementen ontplooid. Op buurt- en georganiseerd niveau is deelgenomen aan nationale en internationale wedstrijden en zijn accommodaties verbeterd. Ook heeft door kadertrainingen, deskundigheidsbevordering plaatsgevonden.

Aan de georganiseerde sport is ondersteuning verleend bij de uitvoering van jaarprogrammas, deelname aan regionale en internationale competities en evenementen, trainingen alsook carrièreplanning met het doel de nationale sportprestaties te verbeteren en de kansen op professionalisering te vergroten. Hiervoor is in 2016 en de eerste helft van 2017 respectievelijk SRD 651.000, -- en SRD 65.000, -- uitgegeven.

Aan de implementatie van de beleidsmaatregel **Intensieve aanpak Recreatie, Jeugd en Bewegingsrecreatie** is in 2016 een bedrag ad. SRD 321.000,- uitgegeven. In de eerste helft van 2017 zijn ten behoeve van de intensieve aanpak recreatie, jeugd en bewegingsrecreatie geen uitgaven gepleegd. De voornaamste reden hiervan is het uitblijven van de autorisatie van aangevraagde middelen.

Binnen dit Kon na Wan project zijn de Pupillen Aspiranten Sport (PAS) competitie, Buurtontwikkeling en Vakantiesportactiviteiten uitgevoerd. Ook zijn in samenwerking met het Ministerie van Onderwijs Wetenschap en Cultuur landelijk schoolsportevenementen waaronder atletiek, slagbal, voetbal en volleybal georganiseerd. Het GLO- zwemmen voor de vierde klassen vindt het hele schooljaar door plaats. De examens worden afgenomen in Wanica, Commewijne en Nickerie. Voorts zijn in samenwerking met Sport Unlimited Suriname en Be Innovative, sportdagen voor mensen met een beperking georganiseerd.

Ook via de beleidsmaatregel Health promotion zijn in 2016 de projecten Kon Na Wan en Zinnvolle Vrijtijdsbesteding activiteiten uitgevoerd. In dit kader hebben in samenwerking met het Ministerie van Volksgezondheid bloeddrukmetingen plaatsgevonden. De bestedingen in het kader van ‘Health promotions’

bedroegen in 2016 circa SRD 156.000,-. In de eerste helft van 2017 zijn er ten laste van deze maatregel geen uitgaven gedaan.

Binnen de beleidsmaatregel **Instituut voor Nationale Sportselecties (INS)** zijn wetenschappelijke lezingen voor topsporters en nationale selecties gehouden. Ook zijn alle aanvragen (afkomstig van individuele en door de overheid geselecteerde sporters) voor een sportmedische keuring en het medisch gezond sporten gehonoreerd en uitgevoerd. In het kader van talentontwikkeling zijn de nulmetingen in de evaluatieperiode voortgezet. Zowel in 2016 als in de eerste helft van 2017 is er geen financiële ondersteuning van de Overheid ontvangen.

Om sporters die gerekend worden tot de Surinaamse top in staat te stellen hun carrière op een hoger niveau te brengen wordt de beleidsmaatregel **Topsport Projecten** uitgevoerd. Ten laste van deze beleidsmaatregel zijn individuele topsporters financieel ondersteund voor deelname aan nationale, regionale en internationale sportevenementen.

Ook zijn sporters in aanmerking gekomen voor een volledige studiebeurs of deelfinanciering voor hun studie. In 2016 en de eerste helft van 2017 is respectievelijk SRD 651.000,- en SRD 65.000,- uitgegeven.

Met betrekking tot de beleidsmaatregel **Regionale Sport Academie (RSA)** zijn in 2015 twaalf sportinstructeurs afgeleverd. De afgestudeerden zullen worden ingezet op de Basis- en de VOJ-scholen, waarbij zij hun medewerking en ondersteuning zullen verlenen bij de gymlessen. Ter ondersteuning van de activiteiten van de RSA is in 2016 een bedrag ad. SRD 250.000,- uitgegeven. In de eerste helft van 2017 is geen financiële ondersteuning gegeven.

Binnen de beleidsmaatregel **Internationale jeugdsportevenementen** zijn opgenomen activiteiten in het kader van de deelname van Suriname aan de **Inter-Guyanese Spelen** en de **Consude Games**. In 2016 heeft Suriname deelgenomen aan de Inter-Guyanese spelen, de Gymnasiade en de Consude Games. De uitgaven die in dit kader werden gepleegd waren gelijk aan SRD 1.480.000,-. In de eerste helft van 2017 is ter ondersteuning van Surinames deelname aan internationale jeugdsportevenementen een bedrag ad. SRD 241.000,- uitgegeven, -.

Ten laste van de beleidsmaatregel **Bouw, civieltechnische en logistieke activiteiten** hebben renovatie-en rehabilitatiewerkzaamheden plaatsgevonden op de scholen aan de Hockeystraat en te Rijdsdijk. Ook de bouw van het WBA-complex is voortgezet. In 2016 is ook de landelijke scan accommodatie in uitvoering gebracht, waarbij de accommodaties die niet voldoen aan de minimale eisen in kaart zijn gebracht en digitaal zijn vastgelegd. In 2016 is een totaalbedrag ad. SRD 238.000,- besteed, terwijl in de eerste helft van 2017, ten laste van deze beleidsmaatregel geen uitgaven zijn gepleegd.

V.5.2.1. Beleidsgebied Subsidies en Bijdragen aan Buurt-, Sportorganisaties en -Instellingen

Via de beleidsmaatregel **Subsidie aan sportorganisaties en andere instellingen** is ondersteuning verleend aan buurt-, jeugd- en wedstrijd sportontwikkeling met het doel sport in Suriname te professionaliseren. Niet alleen is er een groei in het aantal deelnemers en in de sport- en bewegingsactiviteiten, maar steeds meer organisaties en groepen nemen initiatieven die in lijn zijn met het sportbeleid. Dit is vooral het geval bij individuele sporten. Het subsidiebedrag is hierdoor te laag gebleken. Om op een effectieve wijze het talent van de individuele sporter te ontwikkelen, wordt deze maatregel in samenhang met die van Topsport en INS uitgevoerd. In 2016 en in de eerste helft van 2017 is aan subsidie respectievelijk SRD 880.000,- en SRD 106.000,- gegeven.

V.5.3. Hoofdbeleidsgebied Welzijn, Jeugd

Op het gebied van de ontwikkeling van de **Jeugd** concentreert het Ministerie haar activiteiten op hoofdzakelijk scholing en training (waaronder studie- en huiswerkbegeleiding), onderzoek, integratie en vergroten van de participatie van jongeren in de politiek en maatschappelijke instituten en naschoolse activiteiten (waaronder sport en culturele activiteiten). Tevens zijn projecten geïnitieerd met als doel terugdrin-

ging van jeugdwerkloosheid. Enkele concrete projecten van het Ministerie zijn: vakscholing voor schoolverlaters, stimulering van het ondernemerschap en zelfwerkzaamheid en het faciliteren en ondersteunen van het Jeugd Parlement. In 2016 en in de eerste helft van 2017 is totaal respectievelijk SRD 6.641.000,- en SRD 55.000,- uitgegeven aan jeugdprogramma's.

Ten laste van het programma *Voorzien in de ontwikkeling van de jeugd* is in 2016 een bedrag ad. SRD 773.000,- uitgegeven. Dit programma heeft als doel om middels het ontwikkelen van projecten bij te dragen aan de bevordering van het maatschappelijk functioneren van de jeugd en de vermindering van jeugdwerkloosheid. Het project *Zinvolle Vrijtijdsbesteding* wordt uitgevoerd om jongeren tussen de 5 en 24 jaar, activiteiten aan te bieden die bijdragen aan een verantwoorde en zinvolle besteding van hun vakantie. Hierbij vinden opvang en begeleiding plaats middels vormingsactiviteiten. Tevens worden er activiteiten aangeboden op het gebied van educatie, recreatie en werkgelegenheid.

V.5.3.1. Beleidsgebied Onderzoek en ontwikkeling van Jeugd- en Sportbeleid

Binnen de beleidsmaatregel *Ontwikkeling van het Sport - en Jeugdbeleid middels Onderzoek, Informatievoorziening en Deskundigheidsbevordering* zijn op het gebied van opleiding en vorming jeugdwerkers, sportleiders en coördinatoren van de *Kon na Wan Centra* bijgeschoold en opgeleid. De uitgaven bedroegen in 2016 SRD 680.000,-. In de eerste helft van 2017 zijn geen uitgaven gedaan.

V.5.3.2. Beleidsgebied Jeugd- en Gemeenschapontwikkeling

In 2016 zijn de gemeenschapontwikkelingsactiviteiten van het Ministerie in een nieuw jasje gestoken en de naam is veranderd in het *Kon na Wan project* dat beoogt jongeren te vormen, hoofdzakelijk middels sportactiviteiten in buurten en andere leefgemeenschappen van ons land. In de uitvoering van dit beleidsprogramma vonden onder meer de volgende activiteiten plaats:

- 1) Het stimuleren van recreatie en competitieve sportbeoefening, van jong en oud in de buurten en andere woongemeenschappen, waaronder ook de voorziening van betreffend sportmateriaal
- 2) Organisatie van sporttoernooien in en tussen buurten, dorpen en andere woongemeenschappen
- 3) Opleiding van sportleiders die ook ingezet kunnen worden in het gemeenschapswerk
- 4) Samenwerking en coördinatie van activiteiten van andere ministeries in het kader van gemeenschaps- en jeugdontwikkelingswerk
- 5) De vorming van jongeren buiten schoolverband en talentontwikkeling op gebieden zoals: levensvaardigheidsontwikkeling, culturele, muzikale en creatieve vaardigheden, Informatie en Communicatie Technologie (ICT) en ondernemerschap. Ter ondersteuning van deze activiteiten zijn ook buitenlandse deskundigen ingezet.

Deze activiteiten komen hoofdzakelijk ten laste van het beleidsprogramma *Jeugd- en Sportontwikkeling regio's*. In dit kader is in 2016 een bedrag ad. SRD 1.999.000,- uitgegeven. In de eerste helft van 2017 zijn vanwege het uitblijven van financiële middelen van de Overheid geen uitgaven ten laste van deze maatregel gedaan.

V.5.3.3. Beleidsgebied Begeleiding Risico Jongeren

Binnen de beleidsmaatregel **Versterking en begeleiding van risico jongeren** is het pilotproject naschoolse opvang en begeleiding *Winti Wai* uitgevoerd. Binnen het Scholierenmoederprogramma (PSM) vonden plaats: begeleiding, counseling en vorming van tienermoeders, uitreiking hand- en werkboek, kook- en cateringcursus, themadagen, documentaire tienerzwangerschap, bewustwordingsactiviteiten over problematiek tienerzwangerschap en versterking van counselors. Tevens heeft in samenwerking met het ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (MINOWC) onderzoek plaatsgevonden onder tienermoeders op LBO niveau. In 2016 is ten behoeve van genoemde activiteiten een totaalbedrag ad. SRD 689.000,- uitgegeven.

V.5.3.4. Beleidsgebied Subsidies en Bijdragen aan Jeugdorganisaties en -instellingen

Binnen de maatregel **Subsidie aan de Suriname Anti-Doping Authority** zijn dopingstesten uitgevoerd en is een landelijk doping awareness project uitgevoerd. Bereids zijn 10 doping officials opgeleid. Activiteiten waaraan Suriname in het kader van deze beleidsmaatregelen heeft deelgenomen zijn het internationaal seminar van de WADA en de Board meeting van de Caribbean RADO (Regional Anti-Doping Organisaties), waarvan Suriname ook lid is. In 2016 is SRD 100.000,- aan subsidie verstrekt.

De implementatie van de beleidsmaatregel Ondersteuning instellingen met jeugdprogramma's heeft in 2016 geresulteerd in een realisatie van SRD 1.889.000, --. Onder andere zijn gefaciliteerd de programma's van de CARICOM Jeugdambassadeurs en de Millennium Development Goals (MDGs). De Anti-discriminatieloop, de optocht is georganiseerd met verschillende scholen i.v.m. de Internationale Dag ter uitbanning van Racisme en Discriminatie op 21 maart. Ook zijn binnen deze maatregel diverse trainingsprojecten in uitvoering gebracht door de afdeling Coöperatieve Jongeren. De training houtbewerking is verzorgd aan leerlingen van de Tata Colin school en van het Jeugd Opvoedings Gesticht.

In het kader van Social Enterprises zijn jongeren van de padvinderij Bersaba en Coronie en jongeren van de Stichting in de ruimte getraind in het telen van groente en fruit. Ook zijn voor vroege schoolverlaters en kansarme jongeren de trainingen Cellulair reparatie, textielbewerking en kapper verzorgd.

Daarnaast is de jongeren informatie beurs georganiseerd en is er een scholenonderzoek verricht naar de bekendheid met CSME/CYAP onder scholieren van de VOJ- en VOS scholen. In verband met CARICOM Day/Caribbean Youth Day is er een filmopname gemaakt. Verder is steun gegeven aan de Special Olympics Suriname en is i.s.m. de Youth Advocacy Group geparticipeerd in de campagne voor geweld tegen vrouwen. Tevens zijn er infosessies voor scholen en organisaties gehouden en heeft de distributie van het onderzoeksrapport Het oog op de Toekomst plaatsgevonden.

Met het doel de participatie van jongeren te bevorderen is de beleidsmaatregel **Instandhouding en verdere uitbouw Nationaal Jeugdinstituut** in het planjaar 2016 uitgevoerd voor een bedrag van SRD 3.290.000,--. In de eerste helft van 2017 is een bedrag van SRD 555.000,- gerealiseerd. De bedragen zijn ter dekking van de kosten van onder andere: vergaderingen jeugdparlement, trainingen in effectief vergaderen, parlementaire procedures en in het openbaar spreken voor leden van het jeugdparlement, afleggen van bezoeken aan districten ter versterking van het contact en de identificatie van problemen en productie van het TV-programma Fesi. Het Nationaal Jeugdcongres 2016 is op 23 en 24 juli gehouden. Als voorloper van dit congres zijn in mei en juni in alle tien districten districtscongressen georganiseerd. De jongeren hadden de gelegenheid om in hun eigen district te discussiëren over maatschappelijke onderwerpen de jeugd rakende. Doel is de participatie van de jeugd op bestuurlijk niveau te maximaliseren en het beleid van het Nationaal Jeugd Instituut te evalueren.

In 2016 zijn de voorbereidingen getroffen voor de verkiezing van een nieuw Jeugdparlement in februari 2017. De installatie van het nieuw Jeugdparlement heeft in mei 2017 plaatsgevonden.

Het beleidsprogramma **Subsidie aan Jeugdorganisaties** heeft als doel jeugdorganisaties in staat te stellen zich verder te ontwikkelen en op termijn hun doelen zelfstandig te bereiken. In dit kader is subsidie gegeven aan de St. Bonifacius groep in verband met deelname aan de 'Interamerican Jamboree' en aan S.I.S.M.E voor het jaarlijks muziek vakantieplan. Voorts is steun verleend aan de Nationale gebedsdag voor kinderen 2017 van de Stichting Weid Mijn Lammeren. In 2016 is ten laste van dit beleidsprogramma een bedrag ad SRD 65.000,- uitgegeven.

V.6. Ministerie van Volksgezondheid

V.6.1. Algemeen

In het dienstjaar 2016 werd SRD 146.774.996,- besteed aan de volgende typen beleidsprogramma's: Institutionele Versterking, Subsidie en Bijdragen en Ziektebestrijding en Preventie. Tot de Subsidie en Bijdragen behoorden de Additionele Overheidsbijdrage aan het Staats Ziekenfonds, die

SRD 48.743.286,- bedroeg. De beleidsmaatregel Evaluatie Basiszorgverzekering en aanvulling tekorten ten bedrage van SRD 2.291.045,- is ondergebracht binnen het programma Ziektebestrijding en Preventie. De bestedingen in het eerste halfjaar van 2017 bedroegen SRD 100.221.110,-, waarvan SRD 760.000,- voor het programma Onderzoek en Ontwikkeling, SRD 80.381.000,- voor Subsidies en Bijdragen en SRD 19.080.000,- voor Ziektebestrijding en Preventie. De realisaties van beleidsmaatregelen worden binnen een betreffend beleidskader beschreven.

V.6.2. Hoofdbeleidsgebied Welzijn, Preventieve Gezondheidszorg

V.6.2.1. Beleidsgebied Speciale Interventies

Enkele activiteiten binnen de beleidsmaatregel **Interventies bij rampspoed en gezondheidsdreiging** zijn: acute hulpverlening in geval van klimatologische en epidemiologische calamiteiten, training van het kader in rampenbeheersing en spoedeisende zorg en bestrijding van ziekten die door organismen worden overgebracht. In 2016 werd SRD 43.050,- besteed en in de eerste helft van 2017 waren er geen bestedingen.

Ten laste van de maatregel **Aanvulling tekort medische specialisten en overig medisch kader** worden kosten gedekt, die gepaard gaan met de tijdelijke voorziening van het tekort in voornoemde beroepsgroepen. In het eerste halfjaar van 2017 zijn de financiële verplichtingen ten bedrage van SRD 760.000,- aan de Cubaanse Overheid voldaan voor het uitzenden van medisch specialisten en overige medisch kader in het dienstjaar 2016.

V.6.3. Hoofdbeleidsgebied Welzijn, Curatieve Gezondheidszorg

Vanaf de operationalisering van het radiotherapeutisch centrum in 2012 nam het aantal uitzendingen drastisch af, maar namen de uitzend- en behandelkosten per patiënt exponentieel toe. Derhalve worden de kosten, die niet uit de reguliere verzekeringen worden betaald, met middelen van de maatregel **Afbouw Regeling Medische Uitzending Lokale Opbouw Voorzieningen (Armulov)** gefinancierd. Tot de kostenposten behoren: 1. Uitzending naar het buitenland via SZF, 2. Radiotherapie in Suriname, 3. Top specialistische zorg en 4. Behandeling laagfrequente aandoeningen. In 2016 en in het eerste halfjaar van 2017 bedroegen de uitgaven respectievelijk SRD 15.666.063,-, en SRD 12.488.013,-.

Met de gezamenlijke donor- en begrotingsmiddelen voor de maatregel **Global Fund ter bestrijding van HIV/aids, Tuberculose en Malaria** worden per ziekte verschillende activiteiten uitgevoerd. Tot de HIV/aidsbestrijdingsactiviteiten behoren: het verruimen van de testmogelijkheden op hiv en het vergroten van de toegang tot zorg en medicamenten. Ten aanzien van malariabestrijding is de aandacht gericht op het voorkomen van de herintroductie van de ziekte onder de mobiele populaties in de goudconcessies. De vroege diagnose en behandeling van Tuberculose wordt verbeterd middels het verzorgen van trainingen en het houden van landelijke bewustwordingscampagnes. De uitgaven in 2016 bedroegen SRD 12.245.403,-, waarvan SRD 6.294.682,- door de Overheid en SRD 5.950.721,- door de donor. In de eerste helft van 2017 bedroegen de uitgaven SRD 8.582.846,-, waarvan door de Overheid SRD 5.691.190,- en SRD 2.891.656,- door de donor werd gefinancierd.

Voor de afbouw van het Albina ziekenhuis werd het leningscontract met de Franse Ontwikkelingsorganisatie (AFD), dat per 9 oktober 2016 afliep, met één jaar verlengd. Mede vanwege de stijging van de prijs voor deviezen en daarmee gepaard gaande toename van de bouwkosten komen de kosten voor operationalisering van het ziekenhuis ten laste van de maatregel **Support to the Health Sector (AFD)**. In 2016 noch in de eerste helft van 2017 zijn er uitgaven geregistreerd uit de drie financieringsmodaliteiten met name de overheidsbegroting, lening of de schenkingsmiddelen, **AFD-grant**.

Met financieringsmiddelen voor de maatregel **Bestrijding van chronische niet overdraagbare aandoeningen (NCD's)** worden onder meer diabetes mellitus, hart- en vaatziekten en kanker effectiever aangepakt. Enkele activiteiten zijn: 1. Het ontwikkelen van publieke educatie programma's inzake gezondheid, gezonde leefstijl en het onder controle houden van NCD's, 2. Het ontwikkelen van richtlijnen en protocollen met betrekking tot het voorkomen, meten en beheersen van NCD's, 3. Via intersectorale samenwerking uitvoeren van strategieën inzake lichamelijke activiteit en 4. het ondersteunen van de twee One

Stop Shops in Paramaribo en Nickerie. In 2016 en in de eerste helft van 2017 werd respectievelijk SRD 1.112.700,- en SRD 876.941,- van het budget besteed.

Tot de activiteiten ter **Terugdringing van moeder- en kindersterfte** behoren onder meer: 1) het trainen van gezondheidswerkers, 2) het verschaffen van voorlichting, 3) vergroting van de toegankelijkheid van zorg, 4) het vervaardigen en implementeren van richtlijnen voor de zorg en 5) het verbeteren van de infrastructuur. De uitgaven in het eerste halfjaar van 2017 bedroegen SRD 24.302,-.

V.6.4. Hoofdbeleidsgebied Welzijn, het Gezondheidszorgverzekeringsstelsel

Mede ter aanvulling van het tekort op het tarief voor ligdagen aan ziekenhuizen werd door de Regering besloten de premie die de Staat Suriname bij het SZF betaalt voor verplichtverzekerden te verhogen van 9 naar 12 procent per ingaande 1 januari 2015. In 2016 en in het eerste halfjaar van 2017 bedroegen de uitgaven ten laste van de maatregel **Additionele Overheidsbijdrage aan het Staatsziekenfonds** respectievelijk SRD 48.723.286,- en SRD 33.572.792,-.

Als voorloper van een duurzaam sociaal zekerheidsstelsel met de doelstellingen het bieden van een zo hoog mogelijk niveau van sociale zekerheid en het mogelijk elimineren van ongelijkheden voor iedere ingezetene van Suriname, trad in 2014 de Wet Nationale Basiszorgverzekering in werking. De Basiszorgverzekering voorziet in een basispakket van gezondheidszorgdiensten, waarvan de publieke gezondheidszorg ten laste van de Staatsbegroting wordt gefinancierd. Middels evaluatiemomenten wordt nagegaan of de gestelde doelen worden bereikt en in hoeverre het basispakket voorziet in de benodigde publieke gezondheidszorg van met name de chronische patiënten. Ten laste van de maatregel **Evaluatie Basiszorgverzekering en aanvulling tekorten** werd in 2016 SRD 2.291.045,- besteed.

V.6.5. Hoofdbeleidsgebied Welzijn, Subsidies en Bijdragen

De parastatale instellingen in de sector Gezondheidszorg, die door de Overheid worden gesubsidieerd, verlenen respectievelijk de volgende diensten: 1) De Centrale Opleiding Verpleegkundigen en Beoefenaren van Aanverwante Beroepen (COVAB) levert middels opleidingen medisch kader op, 2) Medische Zending Primary Health Care (PHC) verleent primaire gezondheidszorg aan de bevolking in het binnenland, 3) Het Psychiatrisch Centrum Suriname (PCS) verleent geestelijke gezondheidszorg aan de gehele bevolking, 4) De Regionale Gezondheidsdienst (RGD) verleent primaire gezondheidszorg aan de bevolking in het kustgebied, 5) Het Surinaams Rode Kruis (SRK) verzamelt op deskundige wijze betrouwbaar bloed en bloedproducten om te voorzien in de vraag naar deze producten door de ziekenhuizen, 6) Het Staats Zieken Fonds (SZF) voert het financieel beheer van de opkoop van medische zorg bij dienstverleners ten behoeve van allen die bij het fonds verzekerd zijn, 7) De Jeugd Tandverzorging (JTV) verleent mondhygiëne en tandheelkundige diensten aan alle cliënten en met name bij haar geregistreerde doelgroep, en 8) Het Bureau Dak- en Thuislozen, BDT biedt alternatief verblijf, ondersteuning en begeleiding aan dak- en Thuislozen op basis van de eigen deskundigheid en opgedane ervaring bij het PCS. Aan subsidies en bijdragen werden in 2016 en in de eerste helft van 2017 per instelling respectievelijk de volgende bedragen besteed.

Nr	Subsidie aan Parastatale Zorginstellingen	Subsidies (SRD)	
		2016	1 ^e helft 2017
1	Centrale Opleiding Verpleegkundigen en Beoefenaren van Aanverwante Beroepen (COVAB)	4.079.769	4.405.000
2	Medische Zending Primary Health Care (PHC)	19.762.236	11.884.968
3	Psychiatrische Centrum Suriname (PCS)	15.000.000	9.764.460
4	Regionale Gezondheidsdienst (RGD)	13.500.000	13.450.573
5	Surinaams Rode Kruis (SRK)	431.000	1.260.614
6	Additionele Overheidsbijdrage aan het Staatsziekenfonds (SZF)	48.723.286	33.572.792
7	Jeugd Tandverzorging (JTV)	19.869.281	4.989.309
8	Stichting Bureau Dak- en Thuislozen	0	1.053.000

V.7. Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting

V.7.1. Algemeen

Het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting heeft in 2016 SRD 492.224.280,- aan bestedingen gerealiseerd. In het eerste halfjaar 2017 is SRD 305.797.170,- aan ontwikkelingsinvesteringen gerealiseerd. De reguliere ondersteuningsprogramma's zijn voortgezet. Het betreft AKB, FB en AOV ten behoeve van minder draagkrachtigen en kwetsbare groepen ter garanderen van sociale zekerheden. Ook werd financiële ondersteuning verleend aan instellingen betrokken bij sociale dienstverlening aan senioren burgers, mensen met een lichamelijke en/of geestelijke beperking, kinderen en jeugdigen.

V.7.2. Hoofdbeleidsgebied Welzijn, Sociale zaken

V.7.2.1. Beleidsgebied 'Welzijn, het Sociaal Zekerheidsstelsel'

De *Algemene Kinderbijslag (AKB)* wordt uitbetaald aan huishoudens met kinderen, waarvan de gezins- hoofden niet uit andere hoofde aanspraak maken op kinderbijslag. De verstrekking vindt plaats conform de Algemene Kinderbijslagregeling van 1973 G.B. 107. In 2016 is geen uitvoering gegeven aan deze beleidsmaatregel. In het eerste halfjaar van 2017 zijn cliënten betaald over het jaar 2015, waarvoor SRD 52.286.550,00 is besteed. Als stagnerende factor kan worden genoemd de significante toename van de exploitatiekosten. In de verwerking van de registratie is een achterstand ontstaan, omdat het aantal geregistreerden aanmerkelijk is toegenomen.

Via de beleidsmaatregel *Algemeen Oudedagsvoorzieningsfonds (AOV Fonds)* worden financiële middelen beheerd en uitkeringen betaald aan AOV-gerechtigden. De AOV-uitkering is in 2011 verhoogd naar SRD 425,- per maand en in 2012 naar SRD 525,- per maand. In 2016 is besteed SRD 352.927.518,-. In de eerste helft van 2017 is in totaal SRD 177.562.852,- gerealiseerd.

V.7.2.2. Beleidsgebied Welzijn, Sociale Zaken, Subsidies en Bijdragen

Subsidies

De beleidsmaatregel *Subsidies en bijdragen* is bestemd voor overheids- en particuliere instellingen die betrokken zijn bij sociale dienstverlening aan senioren burgers, mensen met een lichamelijke en/of geestelijke beperking en kinderen/jeugd. Deze beleidsmaatregel stelt subsidie ter beschikking op basis van exploitatiekortingen, subsidie op basis van tarieven per 'verblijfsdag' en het Assistentieprogramma. Het Assistentieprogramma ondersteunt en begeleidt de instellingen bij het voldoen aan de wettelijk vastgestelde standaarden voor opvang van de respectievelijke doelgroepen. In 2016 en gedurende de eerste helft van 2017 heeft geen uitvoering plaatsgevonden van het Assistentieprogramma vanwege het ontbreken van de financiële middelen op de desbetreffende begrotingen.

In 2016 en in de 1^e helft van 2017 is respectievelijk SRD 1.650.000,- om SRD 1.305.946,- aan subsidies uitgegeven ten behoeve van overheidsinstellingen en wel als volgt.

No.	Instelling/instantie/organisatie	Subsidie Dienstjaar 2016	Dienstjaar 2017 (t/m juni 2017)
01	Esther Stichting	2e halfjaar 2015	
02	Stichting Beheer en Exploitatie Crèches (SBEC)	2015	
01	Stichting Beheer en Exploitatie Bejaardencentra (SBEB)	2 ^e halfjaar van 2016	
02	Esther Stichting	2016	
03	SBEB		1e kwartaal van 2017
04	Esther Stichting		1e halfjaar van 2017
05	Kinderen- en Jongeren Telefoon (KJT)		1e halfjaar van 2017
06	SBEC		over 2017

In 2016 zijn 2 aanvragen afgewezen, omdat de betreffende stichtingen over voldoende liquide middelen beschikten om het jaar 2016 te overbruggen.

Onderstaand schema geeft een overzicht van aangevraagde, afgehandelde en goedgekeurde *subsidie aanvragen van particuliere instellingen*.

No.	Soort instelling	Subsidie Dienstjaar 2016			Dienstjaar 2017		
		Goedkeuring		Niet afgehandeld	(t/m juni 2017) Goedkeuring		Niet afgehandeld
		Ja	Nee		Ja	Nee	
01	Kinderopvanginstellingen	10	2	5	5	1	1
02	Opvanginstellingen voor mensen met een beperking	13	--	3	8	2	1
03	Opvanginstellingen voor senioren	2	--	2	1	1	--

Aanvragen van subsidie ten behoeve van opvanginstellingen voor kinderen, gehandicapten en senioren zijn afgewezen door het ministerie van Financiën, om redenen van het beschikken over voldoende liquide middelen. In één geval vanwege onvolkomenheden in de statuten van betreffende instelling.

Donaties zijn verstrekt aan 43 opvanginstellingen voor een totaalbedrag van SRD 1.250.000,--. De bedragen varieerden tussen SRD 25.000,-- en SRD 50.000,--. Het betreft opvanginstellingen die behoefte hadden aan subsidie maar geen aanvraag hadden ingediend of geen subsidie hadden ontvangen.

In 2016 en in de eerste helft van 2017 is aan subsidie voor particuliere sociale instellingen SRD 5.982.038,-- en om SRD 2.566.079,-- besteed.

Als stagnerende factoren bij de behandeling van subsidieaanvragen kunnen worden genoemd de late indiening van documenten en/of de indiening van onvolledige en onjuiste stukken door opvanginstellingen. Deze factoren doen zich zowel bij de overheids- als de particuliere instellingen voor.

Bijdragen

De beleidsmaatregel *Medische kosten* garandeert door de overheid gesubsidieerde medische hulp bij de RGD en alle ziekenhuizen. De premiebetalingen voor sociaal zwakkeren in de leeftijd van 17 tot en met 59 jaar heeft plaatsgevonden. Meerkosten worden ook gedekt. Cliënten maken aanspraak op onder meer medicamenten en dekking van lig-, verpleeg- en poliklinische kosten. In 2016 is uitgegeven SRD 77.302.579,-. In de eerste helft van 2017 is SRD 40.997.651,- besteed.

De beleidsmaatregel *Bijdrage aan medische hulpmiddelen* wordt uitgevoerd ter financiële ondersteuning van aanvragers. Medische hulpmiddelen die onder deze beleidsmaatregel vallen, betreffen onder meer prothesen, orthesen en gezichts-, gehoor- en verzorgingsmiddelen op medische indicatie, hulpmiddelen ter bevordering van de persoonlijke mobiliteit en aankoop van medicamenten. Financiering is ook mogelijk voor CT-scans, MRI-scans, brillen en pacemakers. De bestedingen in 2016 bedroegen SRD 104.000,-. In de eerste helft 2017 is SRD 47.500,- besteed. Stagnerende factoren bij deze beleidsmaatregel hebben betrekking op bureaucratische processen. Niet alle medische instellingen werken met garantiestellingen van de Overheid, vanwege achterstanden in betalingen vanuit de Overheid vanaf 2014.

De beleidsmaatregel *Financiële Bijstand aan mensen met een beperking* betreft een maandelijkse uitkering van SRD 325,- per maand. De doelgroep bestaat uit personen met een fysieke en/of geestelijke beperking. Voor 2016 bedroeg de realisatie SRD 52.101.000,-. In de eerste helft van 2017 is reeds besteed SRD 29.032.530,-. In beide perioden hebben zowel de (her)registratie als de uitbetaling normaal voortgang gehad. De exploitatiekosten blijken aanmerkelijk te zijn toegenomen. Een belangrijke stagnerende

factor betreft de (her)registratie voor Sipaliwini. Deze vindt eenmaal per jaar plaats. Dit bemoeilijkt het (tijdelijk) corrigeren en aanvullen van het bestand.

De beleidsmaatregel *Zorgvervoer* betreft financiële ondersteuning voor transport van vooral mensen met een beperking en seniorenburgers. Deze groepen mogen tegen een lager tarief gebruik maken van een geschikt vervoersmiddel. Sinds 2011 worden zorgvervoerders in de gelegenheid gesteld om via het Ministerie in aanmerking te komen voor transportbijdragen. Als zorgvervoerders staan geregistreerd: NVB, Mr. Huber Stichting, Matoekoe en Akandea. In het dienstjaar 2016 is uitgegeven SRD 484.680,-. De uitgaven voor het eerste halfjaar 2017 bedroegen SRD 638.290,-. De stagnerende factoren bij de uitvoering hebben te maken met onder meer indiening van onvolledige en onjuiste documenten door zorgvervoerbedrijven bij de aanvraag. Ook worden de documenten laat ingediend.

Financiële Bijstand aan sociaal zwakke huishoudens betreft financiële ondersteuning aan het hoofd en andere leden van het huishouden. In 2016 is uitgegeven SRD 1.120.000,-. In het eerste halfjaar van 2017 is een bedrag van SRD 1.132.796,- besteed. (Her)registratie en uitbetaling zijn voortgezet. Als stagnerende factoren gelden dat de exploitatiekosten aanmerkelijk toenemen. De (her)registratie voor Sipaliwini geschiedt eenmaal per jaar, wat het updaten van het bestand bemoeilijkt.

De beleidsmaatregel *Bijdrage in acute noodsituaties* is gericht op het beheersbaar helpen maken van sociaaleconomische omstandigheden van minderdraagkrachtige huishoudens bij onder meer woningbrand, overlijden van een gezinslid en calamiteiten bij natuurrampen. De beleidsmaatregel geldt ook in geval van ziekte, waarbij medische behandeling in het buitenland noodzakelijk is. In 2016 is SRD 91.699,- gerealiseerd ter uitvoering van de deze beleidsmaatregel. In de eerste helft van 2017 is SRD 1.956,- besteed. In beide perioden zijn aanvragen opgenomen voor begrafenissen en brandgevallen. De overheersende stagnerende factor is dat de autorisatie niet tijdig geschiedt.

De beleidsmaatregel *Armoedebestrijding* dient ter garanderen van de primaire levensbehoeftes van in aanmerking komende burgers. In 2016 en in de eerste helft van 2017 is aan 10 moeders van drielingen financiële ondersteuning verstrekt. Ook worden voedselpakketten verstrekt. De geschatte waarde van een voedselpakket is SRD 150, 00. Aanvragers die in aanmerking komen, moeten SRD 50, 00 betalen bij het afhalen. In 2016 is SRD 460.750,- besteed aan deze beleidsmaatregel. In de eerste helft van 2017 is SRD 225.000,- gerealiseerd.

In de aanloop naar uitvoering van de beleidsmaatregel *Conditional Cash Transfer Programma (CCT)* zijn in 2016 enkele activiteiten uitgevoerd. De beleidsmaatregel is gericht op de ontwikkeling van welzijn en arbeid ter hervorming van het sociaal beleid. De bedoeling van deze hervorming is het verminderen van de sociale en economische kwetsbaarheid en afhankelijkheid van personen en (gezins-)huishoudens. Om dit te bewerkstelligen moeten de eigen verantwoordelijkheid en capaciteit om bezit, inkomen, kennis en vaardigheden te verwerven, worden verhoogd. Ook moet de cliënt beter weerbaar worden tegen moeilijke onverwachte omstandigheden als gevolg van calamiteiten.

In 2016 zijn een Term of Reference (TOR) en een operational manual voorbereid. Voor de uitvoering is het Programma voor Ontwikkeling van Welzijn en Arbeid (POWA) opgezet. Een nieuw registratieformulier is ontworpen in samenwerking met andere ministeries. In Wanica is een pilot uitgevoerd op 3 wijkkantoren, waarbij cliënten kennis mochten maken met dit POWA-registratieformulier. In april 2017 is gestart met de registratie van aanvragen voor POWA.

V.7.2.3. Beleidsgebied Welzijn, Sociale Zaken, Gemeenschapontwikkeling

Onder de beleidsmaatregel *Gemeenschapontwikkelingsprogramma*, worden activiteiten ontplooid ter ondersteuning en ontwikkeling van gemeenschapszin, buurtgroepen en -organisaties en de versterking van sociale instituties en organisaties in meer algemene zin. Deze beleidsmaatregel streeft naar betere maatschappelijke integratie en empowerment van personen met een sociale achterstand vooral in achtergestelde buurten in stad, district en binnenland om zo hun kansen op sociale vooruitgang te vergroten. Met de uitvoering zijn belast de diensten Maatschappelijk Opbouw Werk, Algemeen Maatschappelijk

Werk, Jeugdzorg, Bejaardenzorg en Gehandicaptenzorg. Via de uitvoering van kleinschalige projecten wordt ingespeeld op geïdentificeerde behoeften. Bij de uitvoering worden relevante diensten binnen het Ministerie betrokken en eventueel ook ngo's en cbo's. In 2016 heeft geen uitvoering plaatsgevonden.

In verband met de beleidsmaatregel *Monitorings- en evaluatiemechanisme uitvoering integraal Kinderrechtenbeleid (MUIK)* zijn enkele activiteiten uitgevoerd in het kader van de landelijke promotie van kinderrechten. De financiering geschiedde met restant UNICEF-middelen van 2015. In januari 2016 heeft het Bureau Rechten voor het Kind folders, brochures, kinderrechtenverdragen, paspoortboekjes en visitekaarten kunnen verstrekken in 2016. Dit gebeurde tijdens de viering/herdenking van internationale dagen en via instellingen op verschillende onderwijsniveaus, vanaf de lagere school tot aan de universiteit toe. Ook organisaties/ministeries kwamen in aanmerking, zoals de Presidentiële Werkgroep en Justitie en Politie tijdens de launch van het Meldpunt Latour. Stagnerende factoren betreffen: te lange financiële administratieve procedures/afhandeling en beperkt overheidsbudget voor begrotingsjaar 2016.

Wat betreft de beleidsmaatregel *Versterken Child Indicators Monitoring System (CIMS)* is in 2016 met UNICEF een MoU ondertekend voor uitvoering van het MICS 6 onderzoek. De partners voor de uitvoering zijn reeds geïdentificeerd. Het ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting is aangewezen als focal point en er is een UNICEF MICS-coördinator aangetrokken. Ook is een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen het ministerie en het Algemeen Bureau voor de Statistiek. Als stagnerende factor geldt de bureaucratie bij de formele afhandeling van documenten en brieven.

V.7.3. Hoofd beleidsgebied Welzijn, Huisvesting

V.7.3.1. Beleidsgebied Welzijn, Institutionele Capaciteit en Scholing

In verband met de implementatie van de beleidsmaatregel *Instituut en scholing* zijn een aantal projecten opgenomen in het uitvoeringsprogramma van het Ministerie waaronder: 1. Opzetten van een dienstencentrum; 2. Opzet en renovatie van crèches; 3. Het opzetten van een crisisopvanghuis in Paramaribo; 4. Datasurvey woningbehoefte onderzoek; 5. Nationale Habitat Commissie (NHC); 6. Renoveren gebouwen Estherstichting; 7. Renoveren gebouwen Huize Ashiana; 8. Nieuwbouw opvanghuis Koela; 9. Nieuwbouw ministerie SoZaVo; 10. Trainingen voor het personeel ten behoeve van een betere dienstverlening is in 2016 middels nota van wijziging goedkeuring gegeven aan de bouw van dienstcentra, waarvan de aanbesteding reeds heeft plaatsgevonden. In het dienstjaar 2017 is geen uitvoering gegeven aan voornoemde beleidsmaatregel, vanwege bezuinigingsmaatregelen van de overheid.

V.7.3.2. Beleidsgebied Welzijn, Financieringsfaciliteiten voor Woningbouw

Onder het *Woningbouwprogramma* in het dienstjaar 2016 vielen: LMISP, het Garantiefonds Sociale Huisvesting en de Ontwikkelingskosten voor het finaliseren van wetsontwerpen in het kader van het Huisvestingsplan. Door de Raad van Ministers is reeds goedkeuring verleend aan de consultant om conceptwetten te finaliseren Het betreft wetten voortvloeiend uit het Huisvestingsplan (Huisvestingswet, Wet HAS, Wet Garantiefonds, Wet Woningbouwfonds en Wet Toegelaten instellingen). Ook is een missive uitgegeven voor het ter beschikking stellen van middelen voor LMISP. In 2016 zijn in het kader van LMISP 56 woonoplossingen gerealiseerd.

In de eerste helft van 2017 heeft het ministerie van Justitie en Politie de wetsontwerpen gescreend en zijn de kanttekeningen van het Ministerie verwerkt. Ook zijn 41 woonoplossingen gerealiseerd middels het LMISP.

Stagnerende factoren bij LMISP zijn onder meer dat aanvragers niet beschikken over bouwrijpe percelen. Ook de langere bouwtijd vanwege de huidige economische omstandigheden, hoge overdrachtskosten bij de notaris en de hoge kosten voor bouwmaterialen werken vertragend op de realisatietijd van woningen. Een andere stagnerende factor is het ontbreken van de wettelijke voorzieningen voor instelling van het Garantiefonds.

In het dienstjaar 2016 is een projectvoorstel ingediend bij de IsDB, voor de financiering van het *Low Income Shelter Program 3 (LISP 3)*. Tevens werd in dat jaar een fact-finding missie door de IsDB uitgevoerd. In 2017 is de Lening voor het LISP 3 project goedgekeurd door IsDB.

V.8. Ministerie van Defensie

V.8.1. Algemeen

Het ministerie van Defensie heeft in 2016 en de eerste helft van 2017 uitgaande van de Grondwet van de Republiek Suriname naast haar primaire taak van verdediging van de soevereiniteit en de territoriale integriteit van Suriname tegen buitenlandse gewapende militaire agressie, ook uitvoering gegeven aan bijzondere taken vastgelegd in de Wet Nationaal Leger. Deze bijzondere taken vastgelegd in de Wet Nationaal Leger, gebieden het NL op verzoek van het wettig gezag ondersteuning te verlenen aan operaties op het gebied van misdaadpreventie en -bestrijding, toezicht op het vreemdelingenverkeer, handhaving van de interne veiligheid, tegengaan van smokkel van mensen en goederen: bewaking en bescherming van de natuurlijke hulpbronnen, de economische zone, het milieu (binnenland en onze territoriale wateren); preventie van epidemieën, de ontwikkeling van het binnenland, infrastructurele en overige civiele werken en humanitaire operaties. Het ministerie heeft in 2016 SRD 4.024.000,- uitgegeven aan gerealiseerde projecten. In de periode januari tot en met juni 2017 werd SRD 821.000,- uitgegeven.

V.8.2. Hoofdbeleidsgebied Interne Veiligheid

V.8.2.1. Beleidsgebied Welzijn, Interne Veiligheid, Binnenlandse Veiligheid

De totale uitgaven van het sub-programma *Bijzondere aanschaffingen Defensie* bedroegen in 2016 SRD 83.000,-. Deze financiële middelen zijn aangewend voor de aanschaf van broodovens. Hoewel uit de financiële administratie van de Overheid niet is gebleken dat in de eerste helft van 2017 uitgaven zijn gepleegd, zijn er ten behoeve van de kleermakerij naaimachines aangeschaft, evenals boten en toebehoren ten behoeve van de visvangst.

Volgens de financiële administratie van de Overheid zijn er voor het implementeren van het sub-programma *Bijzondere voorzieningen Defensie* in het dienstjaar 2016 en in de eerste helft van 2017 geen uitgaven gedaan. Echter zijn in 2016 renovatiewerkzaamheden verricht aan HIBA te Bos Bivak Zanderij (BBZ), ook wel Ayoko Kazerne genoemd en aan het detachement te Moengo. In de eerste helft van 2017 zijn werkzaamheden verricht gericht op de renovatie van diverse locaties van de defensieorganisatie en werkzaamheden met betrekking tot het verblijf voor de rijstbouw te Lareco, Saramacca.

Voor het implementeren van het sub-programma *Kosten in verband met waarborgen veiligheid* heeft het Ministerie in het dienstjaar 2016 SRD 1.725.000,- uitgegeven aan de betaling van afhandelingskosten, de aanschaf van twee twin-otters en het inklaren van munitie.

V.8.2.2. Beleidsgebied Interne Veiligheid, Subsidies en Bijdragen

Onder het programma subsidies en bijdragen is in 2016 ten laste van de beleidsmaatregel *Bijdrage Stichting Nazorg Dienstplichtigen en ex-militairen*, een bedrag ad. SRD 1.781.000,- uitgegeven en in de eerste helft van 2017 SRD 716.000,-. Deze bestedingen zijn aangewend voor de uitbetaling van toelagen, uitkeringen en exploitatiekosten aan leden van deze doelgroep.

Voorts bedroegen de realisaties van het sub-programma *Bijdrage Stichting Ismay van Wilgen Sporthal* in 2016 SRD 185.000,-. Per medio 2017 is een bedrag ad. SRD 105.000 uitgegeven.

Voor de uitvoering van het sub-programma *Doorstart Agrarisch Bedrijf Freyburg* zijn volgens de financiële administratie van de Overheid over het dienstjaar 2016 en de eerste helft van 2017 geen uitgaven gedaan. Echter hebben in 2016 de volgende activiteiten plaatsgevonden: de bouw van een kippenhok, toiletteengroep, landbouwkassen, groentekamer, hefboom en vlaggenmast, evenals de aankoop van agrarische benodigdheden (w.o. planten, kippen en voer) en het aanbrengen van grenspalen. Per medio 2017 heeft er een uitbreiding met groente- en fruitteelt als ook pluimvee en veeteelt plaatsgevonden

V.8.3. Hoofdbeleidsgebied Externe Veiligheid

In het dienstjaar 2016 werd binnen het kader van de uitvoering van het sub-programma *Militaire Diplomatieke Vertegenwoordiging* een besteding groot SRD 250.000,- genoteerd voor het overmaken van exploitatiekosten. In de eerste helft van 2017 vonden de volgende activiteiten plaats: vervanging militair attaché te Brasilia, overmaking van middelen voor de exploitatie. De uitzending van een militaire vertegenwoordiging te Buenos Aires (CEED/CDS) is reeds in behandeling. De uitgaven, die met deze activiteiten gepaard zijn gegaan, zijn nog niet zichtbaar in de financiële administratie van de Overheid.

V.9. Ministerie van Justitie en Politie

V.9.1. Algemeen

De inspanningen van het Ministerie van Justitie en Politie waren in 2016 en de eerste helft van 2017 gericht op de ontwikkeling van de beleidsgebieden: **Bestuur en Justitie** en **Veiligheid en Internationaal**. Deze inspanningen werden gepleegd ter versterking van de dienstonderdelen: Rechterlijke macht, Justitie, Korps Politie Suriname, Korps Brandweer Suriname en Beveiliging- en Bijstandsdienst Suriname. Voor 2016 is binnen het kader van genoemde beleidsgebieden een bedrag ad SRD 2.724.000,- uitgegeven. In de eerste helft van 2017 bedroegen de totale uitgaven SRD 2.595.000,-.

V.9.2. Hoofdbeleidsgebied Bestuur en Justitie, 'Justitie'

Voor het dienstjaar 2016 bedroegen de uitgaven voor **Infrastructurele werken** ten behoeve van de **Rechterlijke Macht** als volgt:

No.	Omschrijving	Bedrag in SRD
01	Bouw en Inrichting van Kantongerecht strafzaken	397.000,-
02	Renovatie en inrichting Hof van Justitie	211.000,-
03	Modernisering en Verbetering Rechterlijke Organisatie (PMVRO).	206.000,-

De totale uitgaven van het programma **Infrastructurele werken** ten behoeve van het project **Aanschaf, bouw, renovatie en Inrichting gebouwen Justitie** bedroegen in 2016 SRD 821.000,-, terwijl in de eerste helft van 2017 een bedrag ad SRD 35.000,- is uitgegeven.

In 2016 en de eerste helft van 2017 zijn ten aanzien van het project **Kinder-, Jeugdbeleid en Gender** trainingen verzorgd inzake **huiselijk geweld** voor medewerkers van Justitie. Echter zijn in 2016 en in de eerste helft van 2017 geen uitgaven gedaan.

V.9.3. Hoofdbeleidsgebied Veiligheid en Internationaal

Binnen het beleidsgebied **Veiligheid** vallen, voor wat betreft het ministerie van Justitie en Politie, de volgende dienstonderdelen:

- het Korps Politie Suriname (K.P.S);
- het Korps Brandweer Suriname (K.B.S) en
- de Beveiligings- en Bijstandsdienst Suriname (B.B.S).

Binnen het dienstonderdeel *Korps Brandweer Suriname* is in 2016 en per medio 2017 door onder andere de aankoop van brandblusvoertuigen gewerkt aan de **Versterking van de brandweezorg**. In 2016 en in de eerste helft van 2017 is SRD 1.089.000,- om SRD 2.472.000 uitgegeven aan gerealiseerde projecten.

Voor de *Verbetering Infrastructuur* van het dienstonderdeel Beveiligings- en Bijstandsdienst Suriname (B.B.S) is in de eerste helft van 2017 een bedrag ad SRD 87.000,- uitgegeven.

V.10. Ministerie van Arbeid

V.10.1. Algemeen

Het Ministerie van Arbeid heeft aan ontwikkelingsinvesteringen in 2016 in totaal SRD 3.240.000,- uitgegeven, voor de uitvoering van werkzaamheden op het gebied van vakscholing, arbeidsbemiddeling, het bevorderen van duurzame werkgelegenheid en ondernemerschap. Over de periode januari tot en met juni 2017 noteert het Ministerie een uitgave van SRD 1.868.000,-. Naast bovengenoemde activiteiten is in 2017 ook uitvoering gegeven aan Stabilisatie en Herstelplan projecten.

V.10.2. Hoofdbeleidsgebied Welzijn, Actief Arbeidsmarkt Beleid

Door het Ministerie zijn onder het beleidsgebied Armoedebestrijding, waaronder ook gerekend kan worden het arbeidsmarktbeleid, diverse beleidsmaatregelen in uitvoering genomen in 2016 met een totale uitgave van SRD 459.000,-. In de eerste helft van het planjaar 2017 werd ten behoeve van voornoemd beleidsgebied SRD 179.000,- uitgegeven.

Vermeld moet worden dat het eindrapport met betrekking tot Surinames 'Decent Work Country Programma' 2014-2016 in concept is afgerond en ingediend is bij de Minister van Arbeid in 2017.

V.10.2.1. Beleidsgebied Welzijn, Inzetbaarheid op de Arbeidsmarkt, Vakscholing

Het beleid op het gebied van het verhogen van de inzetbaarheid van personen in de economisch actieve leeftijd is de Stichting Arbeidsmobilisatie en Ontwikkeling (SAO), het voornaamste beleidsinstrument. Dit instituut is belast met de ontwikkeling en uitvoering van programma's voor her-, om- en bijscholen van werkzoekenden, jonge schoolverlaters en werkenden vanaf 16 jaar en ouder, inzetbaarheid op de arbeidsmarkt. De totale bestedingen voor het dienstjaar 2016 op dit stuk bedroegen SRD 2.781.000,-. Hierdoor konden de reguliere trainingen van de SAO in het jaar 2015-2016 voortgezet worden. Helaas was het rendement van de training, 61 procent, aan de lage kant: van de 335 inschrijvingen werden slechts 204 trainees gecertificeerd. Naast de reguliere trainingsactiviteiten heeft de SAO de volgende beleidsinitiatieven en acties ondernomen:

- 1) *Projectontwikkeling*: In het kader van de voortzetting van de samenwerking met het Colombiaanse vakopleidingsinstituut SENA zijn twee projectvoorstellen ingediend bij dit instituut
- 2) Verzorgen van vakscholing in de districten in samenwerking met ngo's:
 - a) 14 personen gecertificeerd in Gawasa in het district Marowijne/Ovia Olo in samenwerking met SFOB.
 - b) Bij de uitvoering van het UTSN/Twinning project Wan Nyun Okasi hebben twintig jongens geparticipeerd, waarvan veertien zijn gecertificeerd.
 - c) Basic Life Skills trainingen ten behoeve van 678 cursisten over het trainingsjaar 2015/2016 in samenwerking met de PADF/US-AID.
 - d) Basic Life Skills "train the trainer" cursus.
 - e) Aanschaf van leermiddelen ten behoeve van de afdelingen Gawasa, Lassen, Koeltechniek en Electro als onderdeel van het project Upgrading van de opleidingen van GAWASA en Electro Huisinstallatie.
 - f) Renovatie en onderhoud SAO-gebouwen, terreinen en andere voorzieningen waaronder: het Hoofdkantoor, VOC 3, afdeling Repro, Geyersvlijt terrein, VOC 2, afdeling Textiel en aanschaf van kantoorfaciliteiten als onderdeel van het project Institutionele versterking curriculumontwikkeling en opleiding instructeurs.

In het eerste halfjaar van 2017 werd het beleid van vaktrainingen voortgezet en hiervoor werd totaal SRD 1.493.000,- besteed, terwijl opgemerkt moet worden dat de SAO additionele middelen verkregen heeft door diverse opdrachten uit te voeren voor derden.

Het Ministerie speelt een sleutel rol in de uitvoering van het project Stichting Suriname Hospitality Tourism and Training Center (SHTTC). In de rapportageperiode zijn de bemensing en capaciteitsversterking van het centrum verder ter hand genomen. Het initiële doel, het opleiden van tenminste 300 cursisten op het gebied van Toerisme en Hospitality is gerealiseerd. In het kader van de certificering van de opleidingen van het SHTTC binnen de CARICOM wordt nu gewerkt aan het formuleren van de Vaardigheid Standaarden overeenkomstig eisen van de CARICOM. De certificeringsstandaarden voor touroperators, boekingsagenten en gidsen (CROSQ) zullen eerst ter hand genomen worden. Opgemerkt moet worden dat door de niet beschikbaarstelling van subsidies in 2015-2016, bepaalde projectactiviteiten gestagneerd zijn.

V.10.2.2. Beleidsgebied Inzetbaarheid op de Arbeidsmarkt, Stimulering klein ondernemerschap

In het kader van ontwikkelingsdoelen op de beleidsgebieden Armoedebestrijding, Onderwijs en Volksontwikkeling en Verbetering van de sociale bescherming werkt de Stichting Productieve Werkeenheden (SPWE) aan het promoten, trainen en begeleiden van kleine en micro-ondernemers. In dit kader zijn ondernemerschapstrainingen verzorgd en is een projectvoorstel ontwikkeld: Basistraining- en Ondernemerschapstraject. In 2017 is het Raadsvoorstel bij de RvM ingediend.

Op dit beleidsgebied is ook de uitvoering van het project Raad voor de Coöperatiewezenen in volle gang met technische ondersteuning van de ILO en de voorbereidings- en de verkenningsfase zijn reeds afgerond.

V.10.2.3. Beleidsgebied Inzetbaarheid op de Arbeidsmarkt, Arbeidsbemiddeling

De Surinaamse arbeidswetgeving op dit stuk is gemoderniseerd met de aanneming van de Wet Ter beschikking stelling door Intermediairs en het Ministerie is aangevangen met de uitvoering van deze wet. Onderdeel hiervan is de operationalisatie van het actiepunt Modernisering van de Openbare Arbeidsbemiddeling van het Stabilisatie en Herstel Plan. Het Raadsvoorstel hiertoe is in 2017 reeds goedgekeurd door de RvM. Gerelateerd aan deze beleidsmaatregel wordt gewerkt aan de uitvoering van nog twee SHP-maatregelen ten aanzien van de arbeidsmarkt:

- Het jaarlijks trainen en plaatsen van 200 kansarme jongeren in een baan
- Plaatsen van 100 academici (SHP).

De totale uitgaven voor bovenvermelde maatregelen bedroegen in 2017 SRD 196.000,-

V.10.3. Hoofdbeleidsgebied Bestuur en Justitie, Arbeidswetgeving en -Bescherming

V.10.3.1. Beleidsgebied Bestuur en Justitie, Arbeidswetgeving

In 2016 heeft het Ministerie de verdere ontwikkeling van de Arbeidswetgeving ter hand genomen met als kernpunten arbeidswetgeving ten aanzien van werkgelegenheid, de vergroting van de inclusiviteit en bevorderen van gelijke kansen op de arbeidsmarkt en op de werkplek. Door het ministerie is regelgeving, waaronder wetsvoorstellen voorbereid. In onderstaande tabel zijn de volgende besluiten en/of wetten gepubliceerd na aanneming door De Nationale Assemblée.

	Naam	Type	Jaar publicatie
1	Wet Vrijheid Vakverenigingen	Wet	2016
2	Wet op de cao	Wet	2016
3	Wet- en regelgeving Arbeidsadviescollege	Wet	2016
4	Veiligheid Stoom- en dampstoomstellen	Besluit, Resolutie en Beschikking	2016
5	Herziening Arbeidswetgeving	Wet	2017
6	Wet Ter beschikking stelling door Intermediairs	Wet	2017
7	Wet Arbeidsinspectie	Wet	2017

Het Ministerie heeft naast bovengenoemde wetten nog verscheidene wetten in voorbereiding als onderdeel van de modernisering van onze arbeidswetgeving met als doel het beter functioneren van de arbeidsmarkt en bescherming van werknemers.

Ook moet vermeld worden dat de rapportage van geratificeerde ILO-conventies zijn ingediend per 1 september 2016 en de drie verdragen zijn goedgekeurd door DNA. De instrumenten van ratificatie zijn reeds verzonden naar het Hoofdkwartier van de ILO.

In de rapportageperiode vond de continuering plaats van de werkzaamheden met betrekking tot behandeling, aanvraag en verificatie van CARICOM-burgers die een CARICOM Kwalificatie Standaard (CKS/CVQ) hebben. In 2016 is de vereiste definitieve matrix *'Actieplan Vrij Verkeer van Personen'* 2017- 2021 goedgekeurd en zijn het vereist definitief *'Orde Reglement'* en concept *'Voorlichtingsplan'* voorbereid. De activiteiten met betrekking tot het verzamelen en verwerken van data inzake het 'CARICOM vrij-personen-verkeer' werden voortgezet.

V.10.3.2. Beleidsgebied Bestuur en Justitie, Arbeidsbescherming

Het beleid rond de Arbeidsinspectie heeft in deze rapportage periode zich geconcentreerd op het verhogen van de autoriteit en integriteit van de dienst, het verbeteren van de response op klachten en rapportage van problemen en ongelukken. In verband met het laatste heeft vooral het vraagstuk van kinderarbeid prioriteit. Daarnaast maakt het Quick Response Team (QRT) een transformatie door naar een Snel Recht Team. De voorbereidingen van een veiligheidsinstituut zijn afgerond en de validatie van de voorstellen zal nog in 2017 plaatsvinden. De begroting en offertes voor een nieuwe accommodatie/infrastructuur zijn aangevraagd en ingediend. In verband met de registratie en vaststelling van bedrijfsongevallen, zijn er drie statistisch medewerkers aangetrokken, omgeschoold en getraind. Er zijn voorbereidingen getroffen voor het aantrekken van 50 aspirant arbeidsinspecteurs.

Kinderarbeid in Suriname is internationaal aan de orde gesteld. Inmiddels heeft de toewijzing van de uitvoering van de National Child Labour Survey (NCLS) plaatsgevonden (2016): het Instituut voor Maatschappij Wetenschappelijk Onderzoek (IMWO) zal deze studie uitvoeren. Verder zijn arbeidsinspecteurs getraind in kinderarbeid en de geselecteerde Consultant Nationaal Actie Plan (NAP) kinderarbeid (juni 2016), heeft het concept Werkplan NAP opgeleverd (juli 2016). Vermeld moet worden dat de Concept-wet Arbeid door jeugdige personen en kinderen reeds behandeld is in AAC (juli 2017).

V.10.4. Hoofdbeleidsgebied Welzijn, Werknemers en Werkgevers relaties en Collectief Overleg

Ook in de rapportageperiode heeft het Ministerie het Scholingsinstituut voor de Vakbeweging in Suriname ondersteund, gezien de voorname rol die het speelt in de ontwikkeling van goede relaties en collectief overleg tussen werkgever, werknemers en de Overheid.

Andere activiteiten op dit beleidsgebied waren onder meer een verbeterde cao-registratie en capaciteitsversterking op de betreffende afdelingen.

In het kader van capaciteitsversterking van het personeel zijn voorbereidingen getroffen voor een drie-daagse Caricomtraining, participatie in een tweedaagse workshop child poverty measurement, Excel (advanced) training in het bijhouden, analyseren van relevante statistieken en bedrijfsmanagement (begeleiding van starters en micro- ondernemers in stad en district).

V.11. Ministerie van Handel en Industrie

V.11.1. Algemeen

Ten laste van de begroting van 2016 van het Ministerie van Handel en Industrie is een totaalbedrag van SRD 4.547.734,70 besteed aan de uitvoering van actieprogramma's onder het Hoofdbeleidsgebied Economie. In dit beleid werden drie speerpunten of strategische sectoren onderscheiden: i) verbetering van het

investeringsklimaat, ii) versterking van de groei van de private sector en iii) formaliseren en bevordering van de toegang tot buitenlandse markten.

De taken van dit Ministerie zijn in de eerste helft van het planjaar 2017 formeel veranderd door wijziging van het 'Staatsbesluit Taakomschrijving Departementen' per 6 februari 2017. Het Staatsbesluit formaliseert de opheffing van het Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme en voegt de taken van het directoraat Toerisme toe aan die van het Ministerie. Bijgevolg heet dit Ministerie nu formeel het Ministerie van Handel, Industrie en Toerisme. De totale uitgaven voor de eerste helft van 2017 aan beleidsprogrammas en maatregelen ten laste van de begroting in 2017, waren SRD 1.433.788,-. De focus van het beleid was op de volgende beleidsgebieden: i) Inrichting van de Lokale Markt, ii) bevordering van Investerings, Ondernemerschap en Export, iii) Strategische Planning voor Productieclusters, iv) Onderzoek en Ontwikkeling en v) Subsidies, Bijdragen en Contributies.

V.11.2. Beleidsgebied Economie, Inrichting van de Lokale Markt

Voor wat betreft het Beleidsgebied Lokale Markt hebben zowel in 2016 als in de eerste helft van 2017 de formulering van het mededingingsbeleid en de voortgang van de routinematige activiteiten bijzondere aandacht gekregen.

In het planjaar 2016 is serieus begonnen met de opzet van een Mededingings- en Consumenten Autoriteit en een serie activiteiten zijn ondernomen om te geraken tot de opzet hiervan. Aannee van Wet Mededingings- en Consumenten Autoriteit is een voorwaarde voor de opzet van dit instituut dat onder meer belast zal zijn met de uitvoering van bedoelde wet. Inmiddels is deze wet in behandeling bij de Staatsraad. De staf van het ministerie heeft in het kader van de ontwikkeling en uitvoering van dit beleid trainingen gevolgd, verzorgd door Maastricht School of Management: i) Capacity building in the area of competition, Public procurement and Customs and Trade facilitation en Basic training programme in competition.

Onder dit programma wordt ook meegenomen de ontwikkeling van beleid ten aanzien van Prijsvorming van Goederen en Diensten. Thans wordt een project basisgoederen in uitvoering gebracht, waarbij voor vijftien basisgoederen vrijstelling is geboden voor invoerrechten, omzetbelasting en statistiekrecht. Aan het Beleid Economische Controle is in de eerste helft van 2017 uitvoering gegeven middels modernisering van de economische controledienst. Er is een aanvang gemaakt met het aantrekken van inspecteurs.

In de rapportage periode is verder invulling gegeven aan het Beleidsgebied Nationale Kwaliteitsinfrastructuur. Dit heeft niet alleen betrekking op het Surinaams Standaarden Bureau (SSB)¹⁴ en metrologie, maar ook op het Nationaal Certificeringprogramma voor bedrijven. Ten behoeve van de exploitatie van het SSB is in het planjaar 2016 een investering van SRD 813.232,17 gepleegd. Ook zijn er zeventien standaarden voor diverse sectoren ontwikkeld.

Hoewel de administratieve voorbereiding voor de huur- en bewakingskosten ten behoeve van de huisvesting van de 'Caricom Competition Commission' (CCC) reeds gecompleteerd zijn in 2016 is nog geen autorisatie verleend voor de daadwerkelijke besteding van deze middelen. Op Suriname rust de verplichting om dit regionale instituut te huisvesten. In dit gebouw zijn tevens gehuisvest het Suriname Business Forum en het Suriname Business Development Center (SBC).

Het Ministerie heeft om Surinames regionale en internationale verplichtingen na te komen, in het planjaar 2016 en eerste helft 2017 contributies betaald bij verschillende internationale organisaties, ingevolge het lidmaatschap van ons land¹⁵. Totaal is in 2016 SRD 2.622.606,21 en in de 1^e helft van 2017 SRD 935.620 betaald. Het betreft de volgende contributies:

1) CARICOM en VN-UNIDO

¹⁴ Het SSB ontwikkelt, beheert en onderhoudt de nationale meetstandaarden, terwijl haar technische werkm, de Dienst Waarborg & IJkwezen toezicht houdt op naleving van de metrologiewet en de waarborgwet

¹⁵ Het Ministerie is contributie verschuldigd aan organisaties als Caricom, World Trade Organization (WTO), Caricom Competition Commission (CCC), Office of Trade Negotiations (OTN), CEDA, UNIDO Consumer International ICEPEN en WIPO.

- 2) World Trade Organization (WTO): achterstallige contributies SRD 643.691,
- 3) Office of Trade Negotiations van de Caricom: achterstallige contributies SRD 286.866, -.

In het kader van de Ontwikkeling van de Dienstensector is in het dienstjaar 2016 een sector scan “coalition of services sector” uitgevoerd door Fraunhofer Chile en de Economic Transformation Group (ETG) voor een bedrag van SRD 116.835,02. De opdracht werd verleend door het Onderdirectoraat Handel van het Ministerie in samenwerking met CEDA. Voor de eerste helft van het dienstjaar 2017 is een bedrag van ca. SRD 10.986, - uitgegeven op dit stuk. De sector scan moet leiden tot de ontwikkeling en aanneming van een strategisch plan voor de dienstensector.

In het kader van het beleid rond Consumenten Bescherming heeft de afdeling Consumentenbescherming verscheidene activiteiten en maatregelen uitgevoerd in de rapportageperiode. Het betreft onder meer publiciteitscampagnes over de COZA-app, de bij wet vereiste etikettering van producten en de activiteiten van de Economische Controle Dienst en Waarborg en Ijkwezen. Deze zijn uitgevoerd in alle districten, gebruikmakend van verschillende media. Met International Consumer Protection and Enforcement Network (ICPEN) en Consumer International (CI) is genetwerkt en zijn relaties verstevigd. Achtereenvolgens is nagegaan welke de mogelijkheden zijn voor het onderbrengen van projecten onder het Suriname Business Climate and Investment Program (SUBCIP) project.

V.11.3. Beleidsgebied Economie, Bevorderen van Investerings, Ondernemerschap en Export

In het dienstjaar 2016 en eerste helft 2017 is de bewustwordingscampagne rond de Caricom Single Market and Economy (CSME) voortgezet. Het richt zich op verschillende doel- en belangengroepen in geheel Suriname.

Het Doing Business Reform Programma is in het dienstjaar 2016 voortgezet met onderzoek en consultaties met de doel- en belangengroepen. Daarnaast moet de aanneming van de volgende wetten mede gezien worden tegen de achtergrond van dit programma:

- 1) Wet Op Naamloze Vennootschappen (NVs),
- 2) Wet op Coöperatieve Verenigingen
- 3) Wet Bedrijven en Beroepen

Om de dienstverlening naar het bedrijfsleven te versnellen heeft het ministerie een project voor de opzet van een Web Portal in uitvoering dat als doel heeft verschillende elektronische databestanden aan elkaar te ‘linken’. Het betreft onder meer het bevolkingsregister, het handelsregister en de database van de belastingdienst. Het ministerie beoogt haar Economische Database op te zetten, waardoor het in staat zal zijn de dienstverlening aan ondernemingen te optimaliseren. Daarnaast en in relatie tot het voorgaande bereidt het Ministerie de opzet van een Market Intelligence Unit voor. Hiertoe is in het dienstjaar 2016 een projectdossier ontwikkeld. De marktinformatie zal zowel uit nationale als internationale bronnen en databanken verzameld worden.

In de rapportageperiode werden op dit beleidsgebied verscheidene activiteiten ondernomen gericht op voorlichting, capaciteitsversterking, en consulatie van belangengroepen, onder meer gericht op:

- 1) Uitvoering van het project Bevordering van de Handel (Trade Facilitation) in samenwerking met WTO-Secretariaat en de UNCTAD.
- 2) Implementatie van de Economic Partnership Agreement (EPA) in samenwerking met de EU (onder de tiende ED).
- 3) Capaciteitsversterking voor Internationale Handelsonderhandelingen in samenwerking met de WTO en de Regering van China.

Goedkeuring van de ingediende conceptwet Industrieel Eigendom moet gezien worden als een ‘game changer’ op het beleidsgebied Regulering Intellectuele Eigendommen en is daarom een hoge prioriteit. Daarnaast zijn er de volgende uitvoeringsprogramma's:

- 1) De formulering en aannahme van het beleid voor Intellectueel Eigendom
- 2) Opzet van het institutioneel kader, waaronder het volledig operationeel worden van het Bureau Intellectuele Eigendommen van het Ministerie en een Intellectual Property Commercial and Technology Transfer Knowledge Unit
- 3) Capaciteitsversterking voor de belangrijkste instituten
- 4) Modernisering van registratiesystemen

In het dienstjaar 2016 werd een (voorlopige) Helpdesk voor Intellectueel Eigendom operationeel. Deze unit leidt een bewustwordingscampagne en coördineert externe consultants en netwerken. Gestart is met de opzet van een modern Register voor Intellectuele Eigendom in Suriname, terwijl ook met de digitalisering van het merkenbestand is begonnen.

Bij de uitvoering van de beleidsmaatregel Ontwikkeling van de Industriële Sectoren is in het dienstjaar 2016 een bedrag van SRD 515.061,30 besteed. De nadruk bij de beleidsontwikkeling en uitvoering betrof:

- 1) Identificatie van Prioriteitsbedrijfstakken of -producten voor industrialisatie en export waarbij is samengewerkt met de UNIDO en de Wereldbank. Er zijn zowel producten als bedrijfstakken met potentie geïdentificeerd
- 2) Exportbevordering. Het betreft hier zowel strategievorming als concrete ondersteuning en facilitering van bedrijven:
 - a) Vijf sectoren met onbenutte exportpotentie zijn geïdentificeerd voor industriële en dienstenontwikkeling (vis, groenten, fruit, houtverwerking en dienstverlening in toerisme)
 - b) Eenendertig bedrijven zijn export ready gemaakt.
 - c) Ondersteuning van de Meubelsector met als doelen productinnovatie, verhogen van exportbewustzijn en werkgelegenheidscreatie. Ook worden trainingen verzorgd voor werknemers in deze industrie. In 2016 werd SRD 480.000, - besteed aan awareness programmas rond geclusterde productie ter bevordering van de export en innovatietrainingen. Onderdeel hiervan is de meubelbeurs.
- 3) De opzet van een Industrie Incubator. Verder is gewerkt aan clustering binnen de groenten-, de fruit- en de meubelsector.
- 4) Bevorderen van toegang tot de (afzet)markten van onder meer China, Cuba, Turkije
- 5) Opzet van de Single Electronic Window (SEW). Het Memorandum of Understanding met Crimson Logic specialist uit Singapore is goedgekeurd door de RvM en de vereiste interdepartementale commissie is geïnstalleerd. Het een en ander is gebaseerd op de in 2016 uitgevoerde haalbaarheidsstudie die gefinancierd werd door de Caribbean Development Bank
- 6) Het KMO-fonds is opgezet in het dienstjaar 2016 met als doel innovatief ondernemerschap te stimuleren en te faciliteren. In het KMO –fonds zit het Innovatie en Ondernemerschap Suriname (IOS) Fonds. De initiële bijdrage aan het fonds is SRD 10 miljoen. Via het Ministerie van Financiën is in de eerste helft van het dienstjaar 2017 SRD 5 miljoen overgemaakt naar de Surinaamse Post Spaar Bank (SPSB), de financieel beheerder van het fonds.

De voorbereidingen voor het project Interim Planning Paramaribo Industrie en Commercie Park (PICP) zijn opgestart in het dienstjaar 2016. Een studie naar de financiële haalbaarheid van het park is aanbesteed. Hiervoor is een Terms of Reference (ToR) opgemaakt en de aanbestedingsronde is afgerond. In 2017 is een beleidswijziging opgetreden, waarbij de Overheid niet langer de ontwikkelaar zal zijn, maar primair een faciliterende rol zal vervullen met betrekking tot de opzet van industrieparken, industriële zones en special economic zones. Op eigendomsterreinen van de Suralco te Paramaribo is een industriepark geprojecteerd, waarbij het Ministerie faciliterend zal optreden.

Voor het houden van nationale consultaties met betrekking tot het opzetten van de Trade Investment & Promotion Agency (TIPA) is in het dienstjaar 2016 een sessie gehouden welke door CEDA is gesponsord. Het bevorderen van investering en handel zal door middel van een TIPA ter hand worden genomen. In dit kader zijn van belang het formuleren van een trade investment policy voor trade investment and

promotion measures, aantrekken en/of bijscholen van personeel, uitvoeren van de trademap, benchmarking en opzetten van netwerken met andere instituten (zoals private sector instituten, NGO's, onderwijsinstituten).

In het dienstjaar 2016 zijn activiteiten in het kader van het Competitiveness Unit Suriname (CUS) -IDB-programma 2015 – 2017 voortgezet waarbij de nadruk ligt op het behalen van de volgende resultaten:

- Het Suriname Business Climate and Investment Program (SUBCIP) bestaande uit drie componenten, wetgeving, capaciteit en value chain/innovatie ontwikkeling. De overheidsbijdrage is geraamd op SRD 9.615.920, - en de donorbijdrage bedraagt SRD 25.262.135. Het plan voor de opzet van een E-Register voor zekerheidsrechten op roerende goederen is gereed. Operationalisering wacht op goedkeuring van de wet Zekerheidsrechten op roerende goederen.

Voor de Ontwikkeling van het Ondernemerschap is een bedrag van SRD 487.182, - besteed in de eerste helft van het dienstjaar 2017. Ter ondersteuning van het ondernemerschap zijn meerdere trainingen opgezet ter begeleiding van ondernemers. De desk voor het stimuleren van Ondernemerschap, met als doel de dienstverlening van elektronische en fysieke informatie naar de ondernemers toe te verhogen, is opgezet en fysiek ondergebracht bij het ministerie.

V.11.4. Beleidsgebied Economie, 'Bevorderen van het Toerisme'

In de eerste helft van het dienstjaar 2017 is in het kader van het programma Toerisme Promotie en Planning gewerkt aan ontwikkeling van een nationale toerismestrategie, afkondiging van een raamwet voor het Toerisme en de instelling van een Toerisme Autoriteit.

Tussen 19 december 2016 en 31 januari 2017 heeft de dataverzameling voor de Toerisme Exit Survey plaatsgehad. Dit onderzoek is uitgevoerd door de Stichting Toerisme Suriname (STS) in samenwerking met het Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS) en is gefinancierd door het Ontwikkelingsfonds van de Verenigde Naties (UNDP). Het laatste bezoekersonderzoek dateert van 2004.

Het nieuwe toerismemerk, 'the tourism brand', voor Suriname is op 2 maart 2017 officieel overhandigd aan de minister door de STS. Het Surinaams toerismeproduct, de diensten en de diverse verwachtingen van de belangengroepen waren essentieel voor het tot stand komen van het product. Stichting Toerisme Suriname geeft aan dat er gezorgd zal worden voor duidelijke communicatie (simpele en consistente bewoordingen via de radio) over dit nieuw toerismemerk. Suriname heeft 15,3 miljoen hectare bos dat ongeveer 94% van de oppervlakte van het land beslaat. Hierdoor staat Suriname, op basis van data van de Wereld Bank, genoteerd als 'het groenste land op aarde'. Het toerismemerk sluit goed aan op het duurzaamheidsprogramma van de Wereld Toerisme Organisatie van de VN.

V.12. Ministerie van Openbare Werken

V.12.1. Algemeen

Ter realisatie van de verschillende beleidsvoornemens voor het dienstjaar 2016 is op het Ministerie van Openbare Werken SRD 83.244.000,- uitgegeven, terwijl per ultimo juni 2017 SRD 21.469.000,- is besteed aan de uitvoering van uiteenlopende projecten.

Ten behoeve van het directoraat Bouwkundige Werken is in 2016 een bedrag van SRD 3.120.000,- en per ultimo juni 2017 SRD 523.000,- besteed. Aan de investeringen van civieltechnische aard is in 2016 een bedrag van SRD 31.451.000,- en per ultimo juni 2017 SRD 20.274.000,- besteed. Ten behoeve van de uitvoering van projecten van het directoraat Openbaar Groen is in 2016 een bedrag van SRD 2.125.000,- en per ultimo juni 2017 SRD 672.000,- besteed en aan het directoraat Transport en Communicatie is in 2016 SRD 46.548.000.

V.12.2. Hoofdbeleidsgebied Infrastructuur

V.12.2.1. Beleidsgebied Infrastructuur, Fysieke Infrastructuur

Aan de infrastructuur binnen het kader van het beleidsprogramma **aanleg/ verbetering wegen** is er in 2016 SRD 5.826.000,- besteed. Voor **onderhoud van wegen** is in 2016 SRD 1.539.000,- en per ultimo juni 2017 is SRD 624.000,- besteed. In dit kader heeft regulier onderhoud van geasfalteerde, bestrate, lateriet- en zandwegen plaatsgevonden. Binnen dit beleidsprogramma is evenals in voorgaande jaren op drie gebieden de nadruk gelegd. Het verbeteren van de kwaliteit van de te asfalteren wegen heeft prioriteit genoten, aangezien de weginfrastructuur als primaire basis dient voor zowel de lokale productie als leefomstandigheden. Het herinrichten en reconstrueren van wegen in Paramaribo en in de districten is afgestemd op de plaatselijke behoeften.

Aan het regulier **Onderhoud van Bruggen** in Paramaribo en districten zijn de bestedingen in 2016 SRD 391.000,- geweest. De bestedingen aan het beleidsprogramma **Bouwen van Bruggen** bedroegen in 2016 SRD 86.000,- en per ultimo juni 2017 SRD 3.601.000,-. De bestedingen waren gericht op voortzetting van de bouw van bruggen die zijn geprojecteerd op vitale punten in zowel de stad als in de districten.

Binnen de beleidsprogrammas betreffende **Onderhoud Ontwateringswerken** is in 2016 SRD 7.268.000,- en per ultimo juni 2017 SRD 1.649.000,- besteed. Voor **Verbetering Irrigatie- en Afwateringswerken** is in 2016 SRD 208.000,- besteed. Voor het beleidsprogramma **Onderhoud Waterkeringswerken** is in 2016 SRD 4.000,- uitgegeven. Deze beleidsprogrammas zijn de basis van het landelijk onderhoudsplan van irrigatie- en drainagewerken.

V.12.2.2. Beleidsgebied Infrastructurele werken, Sociaal Maatschappelijk Welzijn

In het kader van het beleidsprogramma **Verbetering van landsgebouwen** is in 2016 SRD 499.000,- en per ultimo juni 2017 SRD 337.000,- besteed aan renovatiewerkzaamheden ten behoeve van diverse gebouwen van de overheid in Paramaribo en in de districten. In het kader van het beleidsprogramma **Bouw en uitbreiding van landsgebouwen en ambtenarenwoningen** is in 2016 SRD 319.000,- en per ultimo juni 2017 SRD 186.000,- besteed.

Ten behoeve van het beleidsprogramma **Volkswoningbouw** is in 2016 SRD 2.203.000,- geïnvesteerd in verschillende projecten verband houdende met de voorziening van adequate en betaalbare huisvesting, vooral aan de lagere en midden inkomensgroepen.

V.12.3. Hoofdbeleidsgebied Ruimtelijke Ordening en Milieu'

In het kader van het beleidsprogramma **Vuilstortplaatsen en Ophalen van grootvuil** zijn investeringen gepleegd in de logistieke, fysieke en beheer voorzieningen ten behoeve van de vuilophaaldienst en verwerking van vuil tot een bedrag van SRD 1.187.000,- in 2016 en SRD 154.000,- per ultimo juni 2017. Ten behoeve van het beleidsprogramma **Ophalen van dichtbegroeide lozingen** is in 2016 SRD 205.000,- en per ultimo juni 2017 SRD 142.000,- besteed, terwijl de uitgaven ter implementatie van het beleidsprogramma **Maaien van parken en pleinen alsmede bermen en talud van de secundaire en tertiaire trenzen** in 2016 SRD 733.000,- en per ultimo juni 2017 SRD 376.000,- zijn geweest.

V.12.4. Hoofdbeleidsgebied Transport en Communicatie

In het dienstjaar 2017 is het beleid van 2016 dat gekenmerkt wordt met het ontwikkelen van een efficiënt, modern, veilig, competitief, comfortabel, betaalbaar en kwalitatief goed transportsysteem, voortgezet. Het Ministerie van Openbare Werken, Transport en Communicatie heeft de ordening van de transportsector, herziening van relevante wet- en regelgeving en bovenal investering in het menselijk kapitaal aangepakt. Het Nationaal Vervoer Bedrijf (NVB) als belangrijkste werk arm van het Ministerie op dit stuk heeft in 2016 aan subsidie SRD 37.534.000,- ontvangen, waarmee de ontsluiting van diverse regio's en delen van het binnenland over de weg en te water is voortgezet.

Aan de Scheepvaart Maatschappij Suriname (SMS) als werkmarm van het Ministerie is in 2016 SRD 5.239.000,- aan subsidie besteed. Genoemde investering is gepleegd in onder andere de verdere uitvoering van diensten inzake transport over de rivieren.

De binnenlandse vliegdiensden zijn in 2016 gesubsidieerd tot een bedrag van SRD 3.100.000,- met als doel het isolement van de binnenlandbewoners te verlichten.

V.13. Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen

V.13.1. Algemeen

De investeringen in de verschillende beleidsprogrammas op het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen zijn in het jaar 2016 opgelopen tot het bedrag van SRD 8.188.000,-. In de eerste helft van het planjaar 2017 zijn ter implementatie van de verschillende beleidsprogrammas via het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen een bedrag van SRD 3.237.000,- besteed.

V.13.2. Hoofdbeleidsgebied Water

Het Ministerie heeft in het kader van het programma Watervoorziening in 2016 een bedrag van SRD 2.910.000,- besteed. Gewerkt is aan zowel de renovatie als rehabilitatie van de bestaande drinkwaterinfrastructuur in de verschillende districten met als doel kwantitatief en kwalitatief goed drinkwater aan de bevolking te leveren. Daarnaast worden investeringen gepleegd in het zoeken naar nieuwe watervoorkomens en exploitatie van nieuwe waterbronvelden. Voor het beleidsprogramma Kosten Instandhouding Waterleidingbedrijven en nieuwe aansluitingen is in 2016 het bedrag van SRD 153.000,- besteed en in het eerste helft van 2017 SRD 2.000,-.

V.13.3. Hoofdbeleidsgebied Energie

Het Ministerie heeft in het kader van het beleidsprogramma Openbare straatverlichting in 2016 SRD 195.000,- uitgegeven in zowel districten als het binnenland. In dit kader zijn gefaseerd cobrahead lampen in de diverse dorpen aangebracht als straatverlichting. Het beleidsprogramma Energievoorziening is in 2016 geïmplementeerd via de Dienst Elektriciteitsvoorziening voor een bedrag van SRD 500.000,- en in de periode januari - juni is er een bedrag van SRD 658.000,- besteed aan dit programma. De kosten voor elektrische centrales in het binnenland bedroegen in 2016 SRD 1.000,-.

V.13.4. Hoofdbeleidsgebied Mijnbouw

De Commissie Ordening Goudsector heeft in 2016 een bedrag van SRD 3.275.000,- en in de eerste helft van 2017 een bedrag van SRD 1.827.000,- besteed. In dit kader is de Mineral Processing school in de opstartfase. Deze opleiding zal op verschillende niveaus trainingen in de mijnbouwsector aanbieden. Er is een anti-kwikcampagne in ontwikkeling om gouddelvers in het binnenland en bij de verwerking van goud betrokken personen in Paramaribo en daarbuiten bewust te maken van de schade die kwik in het milieu veroorzaakt. Er zullen in de toekomst alleen milieuvriendelijke methoden worden toegepast in het kader van het Minamata verdrag dat nog moet worden goedgekeurd door de DNA. In 2016 is een bedrag van SRD 1.107.000,- aan subsidie verstrekt aan het Bauxiet Instituut Suriname. In de eerste helft van 2017 is er een bedrag van SRD 750.000,- aan dit instituut besteed. Met het ter beschikking stellen van deze middelen zijn de taken van het Ministerie die ondergebracht zijn bij dit kerninstituut, uitgevoerd. Ter implementatie van de beleidsmaatregel Voorbereiding van het Mineralen Instituut is in 2016 een bedrag van SRD 47.000,- besteed.

V.14. Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer

V.14.1. Algemeen

De bestedingen ten laste van de beleidsprogrammas van het Ministerie van Ruimtelijke Ordening Grond en Bosbeheer hebben in 2016 het bedrag van SRD 8.345.000,- bereikt. In de eerste zes maanden van het planjaar 2017 is SRD 256.000,- uitgegeven.

Hoofdbeleidsprogramma Bosbeheer

In het planjaar 2016 heeft het Ministerie SRD 7.830.000,- aan subsidie overgemaakt voor de Stichting Bosbeheer en Bostoezicht. Dit bedrag is besteed aan:

- 1) de training van het aanwezige kader, capaciteitsopbouw;
- 2) het uitvoeren van monitoring en controlewerkzaamheden;
- 3) uitbreiding van veldposten.

In het kader van de beleidsmaatregel Institutionele versterking Stichting Natuurbehoud Suriname is in 2016 aan deze werkmarm van het Ministerie een bedrag van SRD 375.000,- besteed. In het eerste halfjaar van 2017 is een bedrag van SRD 75.000,- besteed. In het planjaar 2016 is ten behoeve van het Jan Starke Opleiding- en Ontspanning Centrum een bedrag van SRD 140.000,- en in de periode januari –juni 2017 SRD 181.000,- besteed.

V.15. Ministerie van Landbouw Veeteelt en Visserij

V.15.1. Algemeen

De investeringen besteed via het Ministerie van Landbouw Veeteelt en Visserij zijn in 2016 opgelopen tot SRD 9.801.000,- en in het eerste halfjaar van 2017 tot SRD 4.711.000,-.

V.15.2. Hoofdbeleidsgebied Ontwikkelingsprogrammas Agrarische Sector

V.15.2.1. Beleidsgebied Ontwikkelingsprogrammas Agrarische Sector, Landbouw

De voorbereidingen van een veiligheidsinstituut zijn afgerond en de validatie van de voorstellen zal nog in 2017 plaatsvinden. De subsidie ontvangen door het onderzoeksinstituut ADRON/Stichting Nationaal Rijstonderzoeksinstituut (SNRI) in 2016 en tot eind juni 2017 bedraagt respectievelijk SRD 1.071.000,- en SRD 323.000,-.

De Stichting Proeftuinen in Suriname is verantwoordelijk voor fruitcollecties van het Ministerie van LVV. In 2016 en per ultimo juni 2017 heeft de Stichting Proeftuinen in Suriname geen subsidie ontvangen. Het staatsbedrijf Alliance houdt zich hoofdzakelijk bezig met ontwikkeling van de citruscultuur. De onderneming heeft hiervoor in 2016 SRD 227.000,- gerealiseerd. Hierbij is onder meer de nursery in productie gebracht, is plantmateriaal voor verjonging ingeplant en is afzet van fruit gegarandeerd door contracten met de afnemers. In het eerste halfjaar van 2017 is SRD 202.000,- gerealiseerd, waarbij onder andere de verdere verjonging van de aanplant is voortgezet.

De Stichting Landbouw Ontwikkeling Commewijne (SLOC) heeft in 2016 SRD 129.000,- geïnvesteerd voor het verhogen van het aanbod van fruitplanten. Diverse cultuurtechnische projecten zijn uitgevoerd voor onderhoud van zowel de natte als droge infrastructuur in de agrarische gebieden als onderdeel van de beleidsmaatregel Cultuurtechnisch Onderhoud. In 2016 en in de eerste helft van 2017 is ter implementatie van deze beleidsmaatregel respectievelijk SRD 7.237.000,- en SRD 3.652.000,- besteed.

Ter implementatie van het beleidsprogramma Reactivering Waterschappen is in 2016 een bedrag van SRD 145.000,- besteed. Binnen het beleidsprogramma Institutionele Vormgeving is in 2016 SRD 365.000,- gerealiseerd en in de eerste helft van 2017 SRD 93.000,-. In dit kader zijn onder meer de navolgende projecten gerealiseerd: het permanente kantoorgebouw van het regionaal instituut voor agrarische gezondheid en voedselveiligheid, de Caribbean Agricultural Health and Food Safety Agency (CAHFSA), alsook van het nationaal instituut (AGVIS) zijn opgeleverd en in gebruik genomen; medewerkers van Suriname Candied Fruits en Suriname Pig Farms zijn getraind in veilig werken met bestrijdingsmiddelen in het kader van GLOBAL GAP certificering; landbouwproducenten zijn en worden begeleid ter voorbereiding op het toepassen van Global GAP-richtlijnen en diverse trainingen zijn verzorgd aan het personeel van het Residu Laboratorium in het kader van capaciteitsopbouw en te verrichten werkzaamheden.

In het kader van de uitvoering van de beleidsmaatregel Stimulering Landbouwsector zijn verschillende projecten uitgevoerd voor zowel kwalitatieve als kwantitatieve productieverbodiging. De uitgevoerde projecten zijn zeer uiteenlopend doch onmisbaar voor de agrarische productie. Ruime aandacht is besteed aan voorlichting en training van zowel individuele landbouwers als landbouwbedrijven omtrent aanmaak van plantmateriaal, stimulering tuinbouwkassenproductie, telen van groenten in plantenkassen en nieuwe teelttechnieken, erfcultures, landbouwontwikkeling binnenland, agrotourisme en bijenteelt. Ook heeft introductie en distributie van de Solar Insect Killer plaatsgevonden ter reductie van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen in de landbouwsector.

Voor het beleidsprogramma Stimulering Private sector/Private sector ontwikkeling is in 2016 SRD 23.000,- uitgegeven per eind juni. Trainingen in Agro Ondernemerschap zijn verzorgd met als algemeen doel het ondernemerschap onder de boeren te stimuleren. In het kader van de implementatie van de beleidsmaatregel Landbouwinfrastructuur en exportpromotion is in 2016 SRD 37.000,- uitgegeven. Het gaat in deze beleidsmaatregel om investeringen in de studie Bouw van Packing House en Laboratoria (residu en veterinaire) ten behoeve van voedselveiligheid, evenals verbetering van de infrastructuur in diverse gebieden binnen Paramaribo en de overige districten.

V.15.3. Beleidsgebied Ontwikkelingsprogramma's Agrarische Sector, Veehouderij

Ter ontwikkeling van de veehouderij zijn verschillende projecten uitgevoerd in 2016, hetgeen heeft geresulteerd in de besteding van een bedrag van SRD 126.000,-. De resultaten worden als volgt samengevat:

- 1) Landelijke dierziekte survey is in uitvoering met monsternamen bij landbouwhuisdieren;
- 2) Landelijke herregistratie van veebedrijven heeft plaatsgevonden;
- 3) Dierziekte monitoring en surveillance programma is opgesteld;
- 4) Regelmatige controle veebedrijven vindt plaats;
- 5) Identificatie, registratie en traceerbaarheidsprogramma van landbouwhuisdieren is gestart;
- 6) Voorbereidingen voor de inrichting van het eerste melkcollector station op de Staatsboerderij ten behoeve van het Reeberg gebied worden getroffen;
- 7) Curriculum educatieprogramma voor opleiding Animal Health Assistant is opgemaakt;
- 8) Wetgevingsproducten zijn ingediend bij de DNA;
- 9) Vermeerderingsstation is operationeel;
- 10) Bouwactiviteiten voor verbetering infrastructuur Staatsboerderij worden gecontinueerd;
- 11) GAP-trainingen zijn verzorgd aan veeboeren uit verschillende subsectoren;
- 12) HACCP-trainingen aan vleeswinkels en vleesverwerkende bedrijven zijn verzorgd.

V.16. Ministerie van Regionale Ontwikkeling

V.16.1. Algemeen

Het Ministerie van Regionale Ontwikkeling heeft voor de uitvoering van haar beleidsprogramma's Decentralisatie, Grondenrechten, Traditioneel gezag en Waterschappen in het dienstjaar 2016 een bedrag van SRD 108.470,- besteed. Per ultimo juni 2017 is een bedrag van SRD 6.550.000,- besteed.

Het Instituut voor de Opleiding van Bestuursambtenaren Suriname (IBAS) is belast met het opleiden van functionarissen werkzaam in de bestuursdienst. De opleiding is een middelbare beroepsopleiding (mbo). De huur van een pand ten behoeve van deze opleiding evenals de overige kosten verbonden aan de IBAS waren opgebracht op de begroting van 2016. Vanwege achterstallige huur en docenten vergoeding is de opleiding in oktober 2016 niet van start gegaan. In 2017 is voor de uitvoering van het programma tot ultimo juni een bedrag van SRD 1.232.000,- besteed.

V.16.2. Hoofdbeleidsgebied Regionale Ontwikkeling en Decentralisatie van Bestuur

V.16.2.1. Beleidsgebied Regionale Ontwikkeling en Decentralisatie van Bestuur, infrastructuur

Binnen het programma onderhoud van gebouwen en openbare terreinen is in het dienstjaar 2016 onder andere een aanvang gemaakt met het uitvoeren van de volgende projecten:

- 1) Renovatie en nieuwbouw van logeergebouwen in de districten. Deze projecten ondervinden stagnatie vanwege de beperkte financiële middelen
- 2) Onderhoud van wegen, irrigatie- en kunstwerken. Het voornemen was om in het dienstjaar 2016 /2017 werken uit te voeren in Marowijne en Sipaliwini waaronder in totaal 5 (vijf) betonnen steigers en 1 (één) aanmeer faciliteit. Deze projecten zijn niet uitgevoerd doordat er door het ministerie van Financiën geen autorisatie is verleend.
- 3) Bouwkundige werken /accommodatie voorzieningen; hieronder is er een aanvang gemaakt of zijn voorbereidingen getroffen voor de uitvoering van bouwkundige werken. In het dienstjaar 2016 zouden zeven bouwwerken worden uitgevoerd, maar de meeste projecten zijn niet uitgevoerd, vanwege de beperkte financiële middelen en zijn intussen overgeheveld naar het dienstjaar 2018. In 2016 tot ultimo juni 2017 is van de opgebrachte vijf bouwkundige projecten geen enkel volledig uitgevoerd.

V.16.3. Hoofdbeleidsgebied Beleidsgebied Regionale Ontwikkeling en Decentralisatie van Bestuur,

V.16.3.1. Beleidsgebied Regionale Ontwikkeling en Decentralisatie van Bestuur, Informatie en Communicatie

Radio Boskopu richt zich voornamelijk op het bevorderen van het ontwikkelingsbewustzijn bij de binnenlandbewoners. In het dienstjaar 2016 konden zes activiteiten niet volledig uitgevoerd worden en deze zijn overgeheveld naar het dienstjaar 2017.

Het bestellen van vijf zenders als onderdeel van het uitbreiden van het mastenstelsel van Radio Boskopu is één van deze activiteiten. Volgens de aannemer zullen slechts vier zendmasten geleverd worden als gevolg van de devaluatie van onze munteenheid.

V.16.3.2. Beleidsgebied Regionale Ontwikkeling en Decentralisatie van Bestuur, Subsidies en Bijdragen

Voor het uitoefenen van de autonome taken door de tien gedecentraliseerde en gecertificeerde districten zoals vastgelegd in artikel 47 van de Wet Regionale Organen, is per ultimo juni 2017 een bedrag van SRD 1.795.000,- besteed voor het uitvoeren van verschillende projecten in de districten.

De zelfstandig verkregen inkomsten van het district zijn niet toereikend voor het dragen van de volledige kosten die gepaard gaan met de uitoefening van deze taken. De Stichting Fonds Ontwikkeling Binnenland is een belangrijk beleidsinstrument van het Ministerie van Regionale Ontwikkeling met als doel de sociaaleconomische achterstand van de gemeenschappen in het binnenland weg te werken. Voor het dienstjaar 2016 waren een aantal projecten (activiteiten) opgebracht waaronder:

- 1) Opzet van een Micro Franchise Model waaronder begrepen technische shops voor service van en onderdelen voorziening voor onder andere buitenmotoren, in samenwerking met de IDB. Dit model is uitgetest in het binnenland en het kustgebied
- 2) De civieltechnische voorbereiding van de waterkrachtcentrale te Gran Olo (project uitvoering door IDB).

Beide bovengenoemde projecten zijn vanwege gebrek aan financiële middelen overgebracht naar het dienstjaar 2017. Aan de uitvoering van het Micro Franchise Model project was tot ultimo juni 2017 een bedrag van SRD 379.000,- besteed.

Het programma Dorpsontwikkeling heeft als doel het op projectmatige basis bevorderen van de ontwikkeling van het klein ondernemerschap in achtergestelde gebieden in de districten. In het dienstjaar 2016 was het voornemen een aantal projecten/activiteiten uit te voeren, onder andere:

- 1) Het aanschaffen van tuingereedschappen voor verschillende dorpen/gemeenschappen
- 2) Het verzorgen van Informatiesessies in de districten betreffende werkwijze en richtlijnen gemeenschapsbossen;
- 3) Het verzorgen van een training met betrekking tot project identificatie en formulering

Door het ontbreken van de financiële middelen zijn de activiteiten niet uitgevoerd en dus overgeheveld naar het dienstjaar 2017.

De afdeling Dorpsontwikkeling is in het dienstjaar 2017 opgesplitst en gereorganiseerd in twee Directoraten: i) het Directoraat Inheemse Zaken en ii) het Directoraat Afro-Surinamers in het Binnenland. Beide Directoraten richten zich op de ontwikkeling van voornoemde groepen met als doel het wegwerken van hun achtergestelde positie. De al uitgevoerde projecten die ressorteerden onder de afdeling Dorpsontwikkeling zullen afgewikkeld worden waarna deze afdeling formeel opgeheven. Een bedrag van SRD 194.000,- is tot ultimo juni 2017 besteed voor het uitvoeren van deze projecten.

In het kader van de opzet en versterking van Waterschappen waren voor het dienstjaar 2016 de volgende activiteiten gepland: i) Onderhoud irrigatie en kunstwerken in de waterschapgebieden en ii) Capaciteit- en institutionele versterking van de afdeling Waterschappen van het Ministerie van RO. Vanwege het ontbreken van financiële middelen zijn de genoemde projecten die niet zijn uitgevoerd in 2016 overgeheveld naar het dienstjaar 2017. Voor het begrotingsjaar 2017 werden slechts de kosten van oriëntatiebezoeken aan de districten ter inspectie van de infrastructuur voor waterbeheer opgebracht. Tot ultimo juni 2017 was een bedrag van SRD 1.342.000,- uitgegeven aan deze maatregelen. Vanwege het ontbreken van financieringsmogelijkheden in 2017 is slechts één bezoek gebracht aan het district Nickerie.

V.16.4. Beleidsgebied Grondenrechten en Traditioneel Gezag

Het doel van het programma Grondenrechten en Traditioneel Gezag is het onderhouden en verstevigen van de relatie tussen het Traditioneel Gezag en de nationale Overheid en het oplossen van het grondenrechtenvraagstuk. De diverse belanghebbenden zijn geïnformeerd en geconsulteerd omtrent de uitdagingen op dit beleidsgebied. Aan de uitvoering van het programma was per ultimo juni een bedrag van SRD 747.000,- besteed.

In 2016 was een hoogtepunt op dit beleidsgebied de beëdiging van Granman Bono Velanti, het Grootop-perhoofd der Aucaners. Ook is vermeldenswaard de organisatie van de krutu te Kwamalasemutu met de Zuid-Surinaamse Trio en Wajana gemeenschappen waarin de Overheid ook participeerde. De kosten van transport, voeding en vergadering zijn onder andere betaald voor de uitvoering van het programma tot ultimo juni een bedrag van SRD 747.000,- besteed.

Deel C. Geplande Ontwikkelingsprogramma's voor 2018

Hoofdstuk VII. Groeiverwachtingen voor 2018

Hoofdstuk I.1 Groeiverwachtingen

In het planjaar 2018 zal het macro-economisch beleid gericht zijn op groei van de economie. De investeringen die gepland zijn in de mijnbouw, nutsvoorzieningen (elektriciteit en water), telecommunicatiesector, infrastructuur, huizenbouw, agrarische sector en overige dienstverlening, moeten de economie op een nieuw groeipad zetten. De scenario's die in het Ontwikkelingsplan zijn gepresenteerd, zijn geactualiseerd en gemaakt op basis van een koers van SRD 7,5 per USD. Op grond van de beschikbare cijfers en een aantal assumpties worden twee scenario's gepresenteerd in dit Jaarplan: de baseline en een groeiscenario.

Bij ongewijzigd beleid en uitvoeringsprestatie, het zogenaamde baseline scenario en uitgaande van een begrotingstekort van de Overheid van 4% van het BBP, is de bbp-groeiverwachting 0,7 procent in 2018. In het groeiscenario is de bbp-groeiverwachting 2,5 procent in 2018. Een belangrijke voorwaarde voor het groeipad is dan ook goed fiscaal monetair beleid voor het garanderen van stabilisatie op het wisselkoersen- en prijzenfront.

De vorige projecties, zoals opgenomen in de tekst van het OP 2017-2021, waren gebaseerd op informatie die het Planbureau ter beschikking had in november 2016. De bijstelling die gepleegd is, is gebaseerd op:

- a. Informatie dat bepaalde beleidsintenties die onderdeel waren van bij de projecties gebruikte assumpties, niet gematerialiseerd zijn (waaronder het niveau van de overheidsinkomens en uitgaven en de investeringen)
- b. Het beschikbaar komen van meer recente informatie: nieuwe statistieken voor de tweede helft van 2016 en de eerste helft van 2017. Ook is additionele informatie verkregen uit intensief contact met het bedrijfsleven, waaronder:
 - De ontwikkeling van productie en export
 - De trend in belangrijke economische indicatoren
 - De verwachtingen in de wereldeconomie.

Daarnaast zijn er de gebruikte statistieken waarvan de trend mede op basis van deze assumpties wordt bijgesteld. Twee groepen van assumpties zijn de basis voor de projecties die gemaakt worden voor:

1. De baseline of het 'business as usual' scenario. De assumpties komen erop neer dat het beleid dat geleid heeft tot de huidige situatie, evenals de trend in de sleutel groei indicatoren ongewijzigd blijven. Sleutel groei indicatoren zijn bijvoorbeeld: de groeicijfers voor de belangrijkste productie- en/of exportactiviteiten (waaronder productievolumes en prijzen), de investeringen per sector, de overheidsinkomsten, -uitgaven, en -begrotingstekort, het saldo op de lopende rekening van de betalingsbalans en de wisselkoers. Kortom, in dit geval wordt uitgegaan van een voortzetting van de huidige ontwikkeling.
2. Een groeiscenario. De assumpties gaan hieruit van een aantal beleidsmaatregelen die een geschat, gunstig effect hebben op de groei indicatoren, terwijl ook de trend in alle of bepaalde sleutel groei indicatoren verbetert.

De volgende algemene beleidsdoelstellingen zijn als assumptie toegepast in de gehanteerde scenario's:

- Een financieringstekort van de begroting aan het eind van de periode is teruggebracht tot de internationaal gangbare norm van 3 procent van het bbp
- Dit tekort wordt monetair neutraal gefinancierd
- De monetaire reserve van minimaal 3 maanden invoerdekking wordt aangehouden

- Een Nationaal Inkomen per capita van minstens USD 8.500,- wordt in 2021 gehaald (het gemiddelde van 2011-2013)

De Baseline

De groei van de totale productie is berekend op basis van gegevens die reeds bekend zijn en een aantal assumpties:

1. Voor 2017 - 2021 is de wisselkoers van de SRD per USD gesteld op 7,5 (de actuele situatie)
2. De totale goudproductie stijgt in 2017 met 47,7% ten opzichte van 2016, vanwege de activiteiten van een tweede grote producent. Voor 2018 wordt wederom een stijging verwacht van 3% vergeleken met het jaar daarvoor. Voor 2019 is een daling van de totale goudproductie geprojecteerd, terwijl voor 2020 en 2021 de groei van de totale goudproductie geprojecteerd is op 3%. De verwachting is dat binnen de grootschalige mijnbouw een van de maatschappijen zal uitbreiden in 2019 en dat de andere maatschappij een productiedaling aangeeft in dat jaar.
3. De productie van de kleinschalig goudsector is voor 2017-2021 geraamd op basis van de schatting voor 2016, waarbij hetzelfde niveau is aangehouden namelijk 14.401kg. De importen ten behoeve van de kleinschalige goudmijnbouw zijn meegenomen in de totale importen, vanwege het betrekken van de inputs bij de lokale handel. De assumptie ten aanzien van de goudprijs op de wereldmarkt is een daling van 2 procent per jaar (Wereldbank projecties, april 2017).
4. De raffinaderij productie is geprojecteerd tussen 2,6 en 3,4 miljoen barrels op jaarbasis. De olieprijs ligt tussen USD/bbl 47 en 53
5. De houtsector groeit jaarlijks gemiddeld tussen 8 en 10 procent (projecties van SBB)
6. De gemiddelde groei van de constructiesector bedraagt jaarlijks ongeveer -4%.
7. In 2017-2021 zijn de schattingen van de importen van inputs ten behoeve van de productie van beide goudmaatschappijen toegevoegd.
8. New Mont zal vanwege afschrijvingen van de investeringen pas in 2020 aanvangen met de overmaking van winstbelasting.
9. De overheidscijfers van 2016 zijn realisaties en de cijfers van 2017-2021 zijn SPS-schattingen, gebaseerd op de te verwachten inkomsten uit de mijnbouwsector, waarbij de uitgaven zijn geraamd op basis van een begrotingstekorttarget van 4% van het bbp.

Resultaten

De belangrijkste resultaten van de baseline zijn een daling van de groei in 2017 van 0,7% en een gemiddelde positieve bbp-groei van ongeveer 2,3% over de periode 2018-2021. Voor 2018 is de groeiverwachting 0,7%. De inflatie in 2017 (22%) is aanmerkelijk lager dan in 2016 (55,5%) en de dalende trend zet zich voort in 2018-2021, waarbij voor 2018 een gemiddelde inflatie te verwachten is van circa 8% bij gelijkblijvende koers van SRD/USD van 7,5. De arbeidsplaatsen vertonen een matige groei van gemiddeld 2% over de periode 2018-2021. Het Nationaal Inkomen per capita uitgedrukt in USD groeit, evenals het Nationaal inkomen per capita, maar het doel van USD 8500 wordt niet gehaald.

Het Groeiscenario

Uitvoering Structurele Herstel Programma (SHP) maatregelen en verbeterde groeiprojecties

Bij deze exercitie wordt ervan uitgegaan dat de Overheid in 2017-2018 nog enkele maatregelen neemt in het kader van het SHP om de economie verder in balans te brengen. Daarnaast wordt uitgegaan van meer optimistische projecties van de wereldmarktprijzen van goud en aardolie, een grotere goudproductie in 2019, verhoogde overheidsinkomsten en overheidskapitaaluitgaven, deels uit haar eigen inkomsten en deels uit lopende programmas en projecten die thans gefinancierd worden middels buitenlandse en binnenlandse leningen.

- A. De SHP-maatregelen die in 2017-2018 worden implementeert en hun mogelijke effecten zijn als volgt:
 - Overheidsfinanciën: inkomstenverhogende maatregelen

- Verhoging niet belastinginkomsten uit de minerale sector. Een extra verhoging van de royalty's bij de goudopkoop door de CBvS vanaf augustus 2017, kan en toename betekenen van USD 2 mln in 2017 en in de daaropvolgende jaren van gemiddeld USD 5 mln.
 - Het invoeren van de btw-belasting, aanpassing van de directe belastingschijven, effectievere belastinginning en verhoging van boetes zal leiden tot een verhoging van de totale belastinginkomsten (directe + indirecte) met 1% van het bbp¹⁶ in 2018 en 1,5% van het bbp in 2019-2021. Dit moet aan extra belastingopbrengsten tussen ca. SRD 200 – 400 mln op jaarbasis opleveren.
 - Tijdelijke invoering solidariteitsheffing op het vermogen in 2018. Het tarief bij de heffing van vermogensbelasting¹⁷ is thans 0,003 procent op het belastbaar vermogen. Er wordt uitgegaan van een tarief voor 2018 van 2%. Bij het verhogen van de heffing tot 2% en het opvoeren van de controle bij het nagaan van het belastbaar vermogen, kan in 2018 tussen de SRD 30 mln en SRD 50 mln aan extra inkomsten worden opgehaald.
 - Bij het mobiliseren van ontwikkelingsschening van internationale organisaties moet in 2018-2021 USD 20 -30 mln aan extra inkomsten binnen komen.
- Overheidsfinanciën: uitgaven verlagende maatregelen
 - Overgang object- naar subjectsubsidie vanaf 2018 voor water en elektra met een zekere mate van kruissubsidie tussen de diverse verbruikerscategorieën. Hierbij wordt uitgegaan van een commercieel tarief van 10% op de kostprijs voor nutsvoorziening en bij het subsidiëren worden de volgende groepen in de samenleving tegemoet gekomen te weten: degenen die in ernstige voedselarmoede verkeren, zij die net onder en net boven het bestaansminimum leven. Degenen die in ernstige armoede leven worden voor 100% gesubsidieerd en degenen die net boven en net onder het bestaansminimum leven voor 50% en 25%¹⁸. Dit zal op de totale subsidieuitgaven van nutsvoorziening een minimale besparing van ca. SRD 85 mln opleveren op jaarbasis. Deze maatregel zal een inflatie-effect hebben, omdat de tarieven van nutsvoorzieningen worden aangepast.
 - Het rationaliseren van de uitgaven aan gezondheidszorg voor wat betreft de dekking van de basiszorgverzekering (BAZO) en de kosten bij on- en minvermogenen. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat niet 100% maar 54% van de senioren burgers en de kinderen tot 16 jaar bijstand ontvangen van de Overheid en nog eens 25% van de bevolking tussen 17-59 jaar (On- en Minvermogenen). Deze groepen worden geacht zeer behoeftig te zijn. Dit komt neer op een totale besparing van ca. SRD 60 mln op jaarbasis.

B. Optimistische projecties met betrekking tot de andere indicatoren te weten:

- Goudsector: een stijging van de wereldmarktprijs van 2% op jaarbasis in plaats van een daling van 2%. Een stijging van de goudproductie van RGM vanwege de exploitatie van haar nieuwe “soft rock” concessie te Saramacca in 2019 van 30% i.p.v. 10% in de baseline. Bij Newmont is er in 2019 niet uitgegaan van een productiedaling van 20% (baseline scenario), maar van 10%.
- Optimistische wereldmarktprijzen voor olie rond USD 55 per bbl (in lijn met IMF-projecties).
- Verhoogde overheidsinvesteringen (tussen USD 25-50 mln) vanaf 2018 ten opzichte van de baseline uit schenkingsmiddelen en verhoogde inkomsten.
- Verhoogde investeringen in de lokale economie (exclusief overheid) van USD 20 mln op jaarbasis en wel in de verwerkingsindustrie van voedsel en drank, toerisme, bosbouw en in de landbouwsector m.n. de rijstsector.

¹⁶ Er wordt uitgegaan van het BBP excl. grootmijnbouw goudsector om de berekening te maken, omdat deze bedrijven nauwelijks aankopen doen in de lokale economie, alles wordt geïmporteerd en er wordt geen op hun goederen geen importbelasting geheven.

¹⁷ Bij deze vorm van belastinginning, moet de belastingbetaler zelfs aangifte doen. In het verleden is er nog geen SRD 10 mln geïnd aan vermogensbelasting (in 2016 was dit SRD 4 mln).

¹⁸ Bij het vaststellen van het aantal huishoudens die in drie categorieën horen is uitgegaan van een bestaansminimum, waarbij 55% van de uitgaven gaat naar het aankopen van voeding. Het aantal huishoudens in de categorie Voedselarmoede, net onder en net boven het bestaansminimum liggen, zijn respectievelijk 28.073, 19.651 en 9.826 huishoudens. Dit is ca. 41% van de totale huishoudens.

Resultaten

Vanwege de verhoogde investeringen in de lokale economie vanaf 2018 en verbeterde wereldmarktprijzen, productie in de mineralensector vanaf 2019 is er sprake van een verhoogde economische groei in 2018-2021. De economische groei is in 2018 2,5%, dat is ca. 1,8% hoger dan de baseline vanwege investeringen in de lokale economie en in de daaropvolgende jaren is de gemiddelde groei 3,8% t.o.v. de 2,9% van de baseline. Vanwege de verhoogde economische groei vanaf 2018 is er sprake van creatie van arbeidsplaatsen bij de particuliere sector in plaats van afvloeiingen in 2016-2017.

De SHP-maatregelen in 2018 en verhoogde inkomsten uit de mineralen sector, vanwege betere wereldmarktprijzen vanaf 2018, hebben het financieringstekort van de Overheid significant verminderd met ca. 1,1 -2,8 procent van het bbp in 2017-2021. De schuld-bbp-ratio's zijn in deze periode daardoor ook lager dan in het baseline scenario. De betalingsbalans vertoont een beter resultaat met een sterker stijgende internationale reservepositie en de importdekking is vanaf 2018 boven de internationale norm van 3 maanden. Vanwege het invoeren van de btw-belasting en het veranderend subsidiebeleid m.b.t. nutsvoorzieningen in 2018, ligt het inflatiecijfer ongeveer 3 % hoger dan in de baseline. De gemiddelde inflatieschatting bedraagt 22% in 2017 en 11% in 2018, mits de koers stabiel blijft op 7,5 SRD voor de USD.

Hoofdstuk VIII. Financiering van Ontwikkelingsprogramma's in 2018

VIII.1. zicht van Financieringsbronnen

Tabel VIII.1.1 geeft een overzicht van de begroting van het totaal aan beleidsprogramma's in een meerjarenkader voor de periode 2018 tot 2022. Hierin staan de relevante financieringsbronnen van het ontwikkelingsprogramma vermeld. Het aandeel van de overheid in de financiering bedraagt in het planjaar 2018 93,9%. Dit betekent een lichte daling van 2,3% ten opzichte van 2017. Het aandeel van de categorie Overige, dat vorig jaar nog 3,17% bedroeg, is gedaald naar 3,4%. De IsDB staat genoteerd voor 1,28%.

Tabel VIII.1.1 Ontwikkelingsplan 2018 in Meerjarenkader naar financieringsbron (X SRD 1000)

Financieringsbron	2017		2018		2019	2020	2021	2022
	SRD	%	SRD	%				
AFD	20,549	0.37	0	0.00	0	0	0	0
CLICK	100	0	100	0.00	1,000	1,500	2,000	2,000
G.FUND/OVH	35,763	0.64	37,483	0.66	41,231	45,354	49,890	54,879
IDB	0	0	47,555	0.84	345	397	456	525
IsDB	0	0	72,390	1.28	0	0	0	0
IsDB/OFID	1,320	0.02	6,144	0.11	6,758	7,434	8,178	8,995
Overige	178,276	3.17	177,907	3.14	4,600	5,290	6,084	6,997
UN	255	0	1,755	0.03	105	116	133	160
Overheid	5,392,111	95.8	5,327,337	93.95	6,115,620	7,069,730	6,891,478	7,165,865
Totaal	5,628,374	100	5,670,671	100	6,169,659	7,129,821	6,958,219	7,239,421

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Voor de uitvoering van de beleidsprogramma's in het Ontwikkelingsplan 2018 is aan ontwikkelingsinvesteringen geraamd ca. SRD 5.670.671.000,-. Tabel VIII.1.2 geeft een overzicht van de ontwikkelingsinvesteringen naar ministerie in een meerjaren kader. Voor de vergelijking is ook de begroting van 2017 op de tabel opgenomen.

De beleidsmaatregelen worden in de navolgende paragrafen toegelicht, waarbij een gedetailleerde beschrijving van de begrote uitgaven voor 2018 wordt gegeven naar beleidsgebied van het Ontwikkelingsplan 2017-2021.

Tabel VIII.1.2 Ontwikkelingsinvesteringen 2018 naar Ministerie in meerjaren kader (x SRD 1000)

Ministerie	2017		2018		2019	2020	2021	2022
	SRD	%	SRD	%				
Arbeid	5,095	0.09	6,300	0.11	10,540	10,950	0'	0'
Binnenlandse Zaken	241,802	4.30	232,471	4.10	357,398	417,575	372,908	266,761
Buitenlandse Zaken	2,246	0.04	6,824	0.12	8,945	9,145	9,375	9,575
Defensie	23,550	0.42	11,900	0.21	14,900	16,400	16,100	17,100
Financiën	2,686,844	47.74	2,572,143	45.36	2,524,109	2,500,277	2,482,473	2,485,164
Handel Industrie & Toerisme	79,037	1.40	108,766	1.92	47,150	47,150	47,150	47,150
Justitie & Politie	10,000	0.18	10,000	0.18	29,520	30,450	32,550	32,400
Landbouw Veeteelt & Visserij	34,461	0.61	103,124	1.82	158,011	158,011	158,011	158,011
Natuurlijke Hulpbronnen	51,488	0.91	129,095	2.28	169,221	170,104	194,924	223,470
Onderwijs Wetenschap & Cultuur	423,066	7.52	341,017	6.01	694,931	1,180,731	878,713	1,035,953
Openbare Werken Transport & Communicatie	1,021,641	18.15	821,423	14.49	870,228	960,346	1,062,826	1,178,160
Regionale ontwikkeling	27,232	0.48	23,988	0.42	34,079	37,116	39,961	43,455

Ministerie	2017		2018		2019	2020	2021	2022
	SRD	%	SRD	%				
Ruimtelijke Ordening Grond & Bosbeheer	1,128	0.02	0'	0'	39,959	39,959	39,959	39,959
Sport & Jeugdzaken	17,973	0.32	13,333	0.24	21,692	23,644	25,773	28,090
Sociale Zaken & Volkshuisvesting	657,162	11.68	697,867	12.31	832,668	832,668	832,668	832,668
Volksgezondheid	345,649	6.14	592,420	10.45	356,308	695,295	764,828	841,505
Totaal	5,628,374	100.00	5,670,671	100.00	6,169,659	7,129,821	6,958,219	7,239,421

Bron Stichting Planbureau Suriname

Hoofdstuk IX. Geplande Ontwikkelingsprogrammas per Ministerie

IX.1. Ministerie van Financiën

IX.1.1. Algemeen

Voor dienstjaar 2018 zijn uitgaven gepland voor de uitvoering van beleidsmaatregelen onder de hoofdbeleidsgebieden binnen het OP 2017-2021 (zie Annex 2). De begroting voor de uitvoering van de beleidsmaatregelen in 2018 voor het Ministerie van Financiën wordt geraamd op SRD 2.572.143.000,- waarvan SRD 2.546.034.000,- ten behoeve van het directoraat Financiën, SRD 15.579.000,- ten behoeve van het directoraat Belastingen en SRD 10.530.000,- ten behoeve van het Directoraat Ontwikkelingsfinanciering.

IX.1.2. Beleidsgebied Ontwikkelingscapaciteit

Voor dienstjaar 2018 zijn uitgaven gepland voor de uitvoering van beleidsmaatregelen onder de hoofdbeleidsgebieden binnen het OP 2017-2021 (zie Annex 2). De begroting voor de uitvoering van de **Het Ministerie van Financiën** zal binnen het beleidsgebied Institutionele Ontwikkeling en Structurele Verandering, versterking en hervorming van het politiek bestuurlijk apparaat, uitvoeringscapaciteit van het Overheidsapparaat, maatregelen treffen die onder andere gericht zijn op de versterking van het overheidsapparaat.

Capaciteitsopbouw, zal gericht zijn op het investeren in menselijk kapitaal middels specifieke opleidingen en trainingen voor het personeel van de directoraten Financiën en Belastingen. De trainingen moeten de interne bedrijfsvoering en monitoring van het financieel proces, verbeteren evenzo de interne en externe samenwerking. Onder deze beleidsmaatregel zijn, voor wat betreft het directoraat Belastingen, tevens opgenomen de kosten voor voorlichting en training van het publiek omtrent nieuwe fiscale maatregelen, inclusief de nieuwe belastingwet- en regelgeving. De kosten voor de capaciteitsopbouw ten behoeve van het personeel van de directoraten Financiën en Belastingen zijn voor 2018 geraamd op SRD 2.000.000,-.

Automatisering van het directoraat Financiën: Het betreft hier het project Nieuw IFMIS, waarbij de uitgaven bestemd zijn voor onder andere de aankoop van computer hard- en software, de betaling van licenties op software, het onderhoud van het nieuw financieel systeem en aankoop van nieuwe modules binnen het Freebalance-IFMIS systeem. Voor de Automatisering is voor 2018 een bedrag van SRD 16.000.000,- geraamd.

Ten behoeve van het **Bureau voor de Staatsschuld of Suriname Debt Management Office (SDMO)** worden middelen ter beschikking gesteld voor de personeelskosten en exploitatie. De middelen zijn nodig voor adequate invulling van de taken van het SDMO in het kader van het overheidsbeleid met betrekking tot de Staatsschuld, zoals is geregeld in de Wet op de Staatsschuld van 19 maart 2002 SB 2002 no. 27. Het Bureau Staatsschuld is belast met het registreren, monitoren, verifiëren en administreren van de Staatsschuld en hiervoor is in 2018 een bedrag van SRD 3.262.000,- geraamd.

De **Centrale Landsaccountantsdienst (CLAD)** voert in opdracht van de Overheid, casu quo het Ministerie van Financiën controlewerkzaamheden uit bij ministeries en parastatale bedrijven en instellingen. Voor de personeelskosten, exploitatie, betaling van consultants en de dienstverlening naar de Overheid, casu quo het Ministerie van Financiën, is voor 2018 SRD 6.876.000,- begroot. In dit planjaar zullen maximaal 8 accountants worden aangetrokken voor de versterking van de controle werkzaamheden van de CLAD.

Het beschikbaar stellen van middelen voor personeelskosten en exploitatie van de **Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS)**. Dit bureau zal ten behoeve van de statistiekvoorziening in 2018 een aantal trainingen, workshops en seminars plannen. Hierbij zullen diverse UN-organisaties, CARTAC

IDB, WB en andere instellingen mede financieren. Geplande trainingen zijn Statistiektrainingen in het Verenigde Naties *Systeem van Nationale Rekeningen* (UN-SNA 2008) en indexcijfers (CPI, PPI, XMPI), Advanced Sampling in Poverty Measurement, projectmanagement, Training/upgrading van het personeel Regio West en Regio Oost. Voor 2018 is een bedrag van SRD 7.866.000,- uitgetrokken.

IX.1.3. Ontwikkelingscapaciteit, Versterking en Hervorming van het Politiek Bestuurlijk apparaat

IX.1.3.1. Private Sector en Institutionele verandering

Bijdrage ter stimulering van ontwikkelingsprojecten. Hierbij betreft het de reservering van de middelen ten behoeve van woningbouw en de exploitatiekosten voor de werkgroep Huisvesting. Verder zijn er middelen gereserveerd voor andere ontwikkelingsprojecten Voor 2018 is het bedrag geraamd op SRD 3.500.000,-. Dit bedrag wordt uit eigen middelen gefinancierd.

Modernisering/verzelfstandiging van de belastingorganisatie. De modernisering en verzelfstandiging van de belastingorganisatie omvat onder andere de overgang van de Belastingdienst in een belastingautoriteit. Deze overgang gaat gepaard met de evaluatie, het herschrijven en opstellen van processen en procedures. Om dit proces te begeleiden zullen consultants worden aangetrokken. Voorts zullen trainingen worden verzorgd. Ook in het kader van de invoering van de Belasting op de Toegevoegde Waarde(BTW),zal de dienst gemoderniseerd worden. De uitgaven voor de modernisering en verzelfstandiging van de belastingorganisatie zijn voor 2018 geraamd op SRD 5.000.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Automatisering, directoraat Belastingen. De voorbereidingen voor de aanschaf van een nieuw automatiseringssysteem zijn sinds enige tijd opgestart. Het doel is de werkzaamheden te vergemakkelijken en de ontvangsten voor de staat te verhogen.Voor het nieuw systeem zal de benodigde hardware, overige randapparatuur en het netwerk vervangen worden. Er zal een datanetwerk geïnstalleerd worden voor het Belastingkantoor te Nickerie. Onder deze beleidsmaatregel vallen ook het onderhoud en uitbreiding van de licenties met betrekking tot het ASYCUDA World project en onderhoud van de containerscans. Het geraamd bedrag is SRD 5.000.000,- in 2018.

Ondersteuning van de **Fiscale Controle Binnenland**, door het geven van voorlichting en het ondernemen van verschillende expedities naar de goudvelden in multidepartementaal verband. De uitgaven betreffen opvoering van de expedities en hiertoe zijn de kosten in 2018 geraamd op SRD 75.000,-.

Sociaal Economische Raad (SER). De SER is vanaf 2016 operationeel en dit adviesorgaan is uitgerust met de volgende taken:

1. Het bevorderen van een goede afstemming van de belangen van zowel overheid en maatschappelijke groepen met betrekking tot het sociaaleconomische beleid.
2. Het bevorderen van een goede maatschappelijke werkzaamheid en duurzame ontwikkeling van het sociaaleconomische leven van daarbij betrokken maatschappelijke groepen gericht op sociale rechtvaardigheid en economische groei.

De bijdrage voor de SER is in 2018 geraamd op SRD 1.864.000,- De middelen zullen voor de helft gefinancierd worden uit de heffing van opcenten via de kamer van Koophandel en Fabrieken, maar hiertoe moet eerst wijziging plaatsvinden van de Handelsregisterwet. Het proces voor wijziging van de Handelsregisterwet zal door het ministerie van Handel, Industrie en Toerisme worden ingezet.

Activiteiten in het kader van sociaaleconomische ontwikkelingen. Het betreft onder andere het microkredietenprogramma, en eventuele bijdragen aan andere lopende projecten. Hierbij gaat het om verplichtingen opgenomen in overeenkomsten met ontwikkelingspartners waaronder kosten voor accountantscontrole. Het MKP heeft als doel kleine ondernemers betere perspectieven te bieden voor hun sociaal economische welvaart en welzijn. Voor de activiteiten in het kader van sociaaleconomische

ontwikkelingen is voor 2018 een bedrag van SRD 500.000,- geraamd. Betreffend bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

IX.1.3.2. Private Sector en Institutionele verandering

Bijdrage ter stimulering van ontwikkelingsprojecten. Hierbij betreft het de reservering van de middelen ten behoeve van woningbouw en de exploitatiekosten voor de werkgroep Huisvesting. Verder Voor dienstjaar 2018 zijn uitgaven gepland voor de uitvoering van beleidsmaatregelen onder de hoofdbeleidsgebieden binnen het OP 2017-2021 (zie Annex 2). De begroting voor de uitvoering van de **De beveiliging kantoorgebouwen Belastingen**, gericht op het opvoeren van de beveiliging van kantoorgebouwen onder beheer van het directoraat Belastingen. In dit verband moet worden gedacht aan het opzetten van een beveiligingsunit om op strategische plaatsen de veiligheid van het personeel en de klanten te waarborgen. Ook zullen camera- en elektronische beveiliging aangebracht worden. De kosten zijn voor 2018 geraamd op SRD 25.000,-. De financiering van deze maatregel zal uit eigen middelen geschieden.

IX.1.4. Ontwikkelingscapaciteit, Bevordering van Investerings, Ondernemerschap en Export

IX.1.4.1. Mobilisering van Overheidsfondsen

Introductie nieuwe fiscale wet en regelgeving. In het kader van de hervormingen op het gebied van de overheidsfinanciën en gegeven de veranderingen op economisch gebied, is het noodzakelijk dat de bestaande fiscale wet- en regelgeving wordt aangepast aan de vereisten van de tijd. Dit is een van de voorwaarden voor succesvolle hervorming van de Belastingdienst en de overheidsfinanciën. Diverse wettelijke regelingen in de directe- en indirecte sfeer zullen worden aangepast aan moderne, internationaal aanvaardbare en gebruikelijke normen en procedures. Zo zal de de wet op kansspelen worden aangepast, herintroductie van Rij –en voertuigenbelasting. Er zullen belasting verdragen worden gesloten met enkele staten om : dubbele belasting te voorkomen; de noodzaak om belasting informatie uit te wisselen teneinde belastingontduiking tegen te gaan; een bijdrage te leveren aan de realisatie van een gunstig investeringsklimaat; douane verdragen met als doel uitwisseling van informatie mogelijk te maken en Suriname zal toetreden tot de Wereld Douane organisatie. De uitgaven voor de introductie van nieuwe fiscale wet- en regelgeving zijn voor 2018 geraamd op SRD 2.000.000,-. De financiering van deze maatregel zal uit eigen middelen geschieden.

Bijdrage ter stimulering van ontwikkelingsprojecten. Hierbij betreft het de reservering van de middelen ten behoeve van woningbouw en de exploitatiekosten voor de werkgroep Huisvesting. Verder zijn er middelen gereserveerd voor andere ontwikkelingsprojecten Voor 2018 is het bedrag geraamd op SRD 3.500.000,-.

IX.1.4.2. Mobilisering van Externe Fondsen

Voor dienstjaar 2018 zijn uitgaven gepland voor de uitvoering van beleidsmaatregelen onder de hoofdbeleidsgebieden binnen het OP 2017-2021. Het reserveren van middelen voor **Rentes en Aflossingen** inclusief provisie- en transferkosten is nodig om de Staatsschuld op een wettelijk aanvaardbaar niveau te houden. De middelen voor de betaling van rente op en de aflossing van leningen zijn voor 2018 geraamd op SRD 2.108.679.000,- , waarvan SRD 849.036.000 voor rentes en SRD 1.259.643.000,- voor aflossingen.

IX.1.4.3. Mobilisering van Private Investerings

Investsur. Dit instituut neemt de rol over van de vroegere (Investment and Development Corporation Suriname). Voor het bevorderen van investeringen in Suriname is het van belang dat Investsur operationeel wordt. Het instituut heeft de taak informatie te verschaffen over investeringsmogelijkheden en de regelingen ter bevordering van investeringen, alsmede het begeleiden van belanghebbenden bij het vervullen van alle van vereiste formaliteiten dienstbaar kunnen zijn aan de vlotte uitvoering van investeringsbeslissingen van belanghebbenden. Voor 2018 is er een bedrag van SRD 300.000,- geraamd

IX.1.5. Beleidsgebied Ontwikkelingscapaciteit, Infrastructuur

De begroting voor de uitvoering van de **Renovatie oud domeinkantoor**. Het oud domeinkantoor zal gerenoveerd worden om verschillende afdelingen van het Ministerie onder te brengen. De raming van deze activiteit bedraagt SRD 1.000.000,-

Renovatie en nieuwbouw kantoorgebouwen, directoraat Belastingen. Renovatie van gebouwen en decentralisatie van de dienstverlening naar de districten zijn belangrijk voor de verbetering van de dienstverlening naar de samenleving. De kosten voor renovatie en nieuwbouw kantoorgebouwen zijn voor 2018 geraamd op SRD 2.329.000,-. Ten aanzien van het directoraat Financiën, zullen drie afdelingen met name Thesaurie Inspectie, Economische aangelegenheden en het hoofdkantoor van het ministerie worden gerenoveerd wavoor een bedrag geraamd is van SRD 11.400.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Renovatie en nieuwbouw dienstwoningen, directoraat Belastingen. In dit kader zullen renovatiewerkzaamheden aan de dienstwoningen worden voortgezet en zullen dienstwoningen die niet meer op een verantwoorde wijze kunnen worden gerenoveerd, middels nieuwbouw worden vervangen. Voor 2018 is het geraamde bedrag voor renovatie en nieuwbouw dienstwoningen gesteld op SRD 150.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

IX.1.6. Sociale Ontwikkeling, een integrale strategie voor de sociale sector, het Sociaal Beschermingsstelsel

Suppletie Overheidsbijdrage Pensioenfonds gericht op het aanvullen door de Overheid van het tekort bij het Pensioenfonds als gevolg van de aanpassing van pensioenen, waardoor het bedrag aan in te houden pensioenpremies niet voldoende is om de overheidspensioenen uit te betalen. Voor 2018 is het geraamde bedrag aan suppletie Overheidsbijdrage Pensioenfonds gelijk aan SRD 256.528.000,-. Genoemd bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Algemeen Onvoorzien. Om eventuele algemene uitgaven van de overheid te dekken die bij de begrotingsopstelling niet zijn voorzien en noodzakelijkerwijs gedaan moeten worden, is voor 2018 een bedrag geraamd van SRD 18.420.000,-, welke uit eigen middelen gefinancierd zal worden.

Subsidie aan EBS. Deze subsidies beogen een ononderbroken stroomlevering aan gezinnen, bedrijven en instellingen te garanderen. De verdere tariefsaanpassing is voorlopig on-hold. In het planjaar 2018 zal op basis van het uitgebracht adviesrapport van Jacobs een stappenplan worden gemaakt voor te nemen acties van herstructurering en verhoogde efficiëntie van de EBS. Het subsidie bedrag voor 2018 is geraamd op SRD 116.878.000,-

IX.1.7. Milieu, Rampenbestrijding

Bijzondere Voorziening Rampen. Ter beheersing en bestrijding van eventuele rampen levert de Staat een bijdrage van SRD 2.500.000,- in 2018.

IX.2. Ministerie van Binnenlandse Zaken

IX.2.1. Algemeen

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken zal voor het planjaar 2018 ten bedrage van SRD 232.221.000,- invulling geven aan ontwikkelingsinspanningen binnen enkele hoofdbeleidsgebieden van het Ontwikkelingsplan 2017-2021 met name: Versterking Ontwikkelingscapaciteit, Sociale Vooruitgang en Benutting en Bescherming van het Milieu. Van de geraamde middelen zal SRD 152.520.000,- door de Directoraten Algemene en Nationale Veiligheid worden besteed en SRD 113.008.000,- door het Directoraat Binnenlandse Zaken.

Naar volgorde van de respectieve hoofdbeleidsgebieden van het Ontwikkelingsplan 2017-2021 worden de geraamde beleidsmaatregelen beschreven.

IX.2.2. Versterking Ontwikkelingscapaciteit

Ten laste van de beleidsmaatregel **Institutionele Versterking Kabinet President**, die voor 2018 geraamd is op SRD 200.000,- zullen mede ter uitvoering van het Regeringsbeleid specifieke projecten worden uitgevoerd en geïdentificeerde kantoorpanden worden aangekocht en ingericht.

Vanaf 2018 zullen geïdentificeerde projecten onder leiding van consultants met een looptijd van één jaar ten uitvoer worden gebracht. De kosten komen ten laste van de beleidsmaatregel **Institutionele Versterking Kabinet Vice President** en zijn geraamd op SRD 200.000,-.

Voor 2018 is de **Bijdrage aan De Nationale Assemblée** geraamd op SRD 32.242.000,-, die onder meer besteed zal worden aan infrastructurele en institutionele activiteiten. Tot de infrastructurele activiteit behoort de nieuwbouw en herinrichting van DNA en ter versterking van het Parlement zullen onder meer de volgende activiteiten worden uitgevoerd: 1) parlementariërs voorzien van informatie en training en 2) het onderzoeken van sociaal maatschappelijke en actuele vraagstukken.

Met de middelen voor de beleidsmaatregel **Institutionele Versterking Rekenkamer** zullen de huurkosten van een additionele kantoorruimte worden gedekt en benodigde randapparatuur ter verrichten van controlewerkzaamheden worden aangeschaft. De bestedingen voor 2018 zijn geraamd op SRD 400.000,-. De beleidsmaatregel **Subsidie Stichting Planbureau Suriname** is voor 2018 geraamd op SRD 5.000.000,-, welk bedrag besteed zal worden aan onder meer voorbereidende activiteiten in het kader van de hervorming van het Planapparaat. Tot de overige projecten, die in 2018 zullen aanvangen of worden voortgezet, behoren onder meer:

1. Macro-sociaaleconomische modellering
2. Studie ontwikkeling nieuwe toeristenmarkt
3. Business Environment Sentiment Survey (BESS)
4. Revisie en standaardisering Arbeidsmarkt onderzoek
5. Landelijke Armoede meting
6. Strategie voor Gemeenschapontwikkeling
7. Strategie voor de vier urbane centra
8. Strategie voor formulering van een TOR voor structuurplanning
9. Exploitatie en uitbreiding beschermde gebieden
10. Rehabilitatie uitgemijnde gebieden

Voor 2018 zijn de activiteiten van de beleidsmaatregel **Overheidspersoneelsbeleid** geraamd op SRD 1.000.000,-. Het onder directoraat Personeelsbeleid zal worden getransformeerd naar een op internationale standaarden gebaseerd directoraat Human Resource Management, welk directoraat de hervormingen binnen het overheidsapparaat zal helpen realiseren. Alle personeelsgebieden, waaronder personeelsbeheer, -planning, -zorg en -ontwikkeling zullen door voornoemd directoraat beleidsmatig worden aangestuurd.

Met de middelen voor de beleidsmaatregel **Onafhankelijk Kiesbureau**, die voor 2018 geraamd zijn op SRD 500.000,- zal op basis de Grondwet van 1987 en de Kiesregeling (S.B. 1987 no.62 en S.B. 1996 no. 15), worden toegezien dat er eerlijke, vrije en geheime verkiezingen worden gehouden. Het drie fasen tellend verkiezingsproces moet ook rechtvaardig, accuraat en bereikbaar zijn. Tot de activiteiten behoren onder meer: 1) opleidingen 2) seminars en workshops in het binnenland en 3) trainingen en stage van OKB leden in binnen- en buitenland.

Het **Centraal Hoofdstembureau (CHS)** draagt zorg voor het verder ontwikkelen van het automatiseringssysteem, het houden van workshops voor verschillende verkiezingsactoren om in te gaan op het gebruik van gehanteerd systeem om daarna waar nodig werkafspraken te maken. Voor 2018 is de maatregel geraamd op SRD 500.000,-.

Ter garandering van de randvoorwaarde voor een succesvolle organisatie van vrije geheime verkiezingen in 2020 wordt de beleidsmaatregel **Pre en Post Electorale Activiteiten** uitgevoerd voor een bedrag van SRD 2.000.000,-. Het gaat in deze om: 1) organisatorische randvoorwaarde landelijk 2) institutionele versterking algemene secretariaat verkiezingen en 3) voorlichting.

Binnen de beleidsmaatregel **Management Regelgeving** zal het onder directoraat Juridische Aangelegenheden en Regelgeving institutioneel versterkt worden middels onder andere het aantrekken van wetgevingsjuristen en beroep specifieke upgrading en bijscholing van het personeel. Activiteiten met betrekking tot inhoud en vormgeving good governance zullen worden voortgezet. Gewerkt zal worden aan standaardisatie en vereenvoudiging van het administratief rechterlijk verkeer SRD 350.000,-

Via de beleidsmaatregel **Institutionele Versterking Directoraat Algemene Zaken** zullen trainingen worden verzorgd aan het personeel ter bevordering van de motivatie en ter verhoging van de kwaliteit van de werkzaamheden. De uitgaven zijn begroot voor SRD 500.000,-.

Voor het **Centraal Bureau voor Burgerzaken** is een bedrag begroot van SRD 3.800.000,- ten behoeve van de actualisering van de bevolkingsadministratie, de vorming en opleiding van het personeel, de herziening c.q. de introductie van nieuwe wetgeving en modernisering van de dienstverlening.

In 2018 is voor de beleidsmaatregel **Bevolkingsbeleid, Integratie en Migratie** een bedrag van SRD 400.000,-, dat onder meer besteed zal worden aan de inburgering van vreemdelingen in ons land. Ook zal onderzoek worden gedaan naar de migratiestromen van en naar Suriname.

Het **Nationaal Archief Suriname** zal in 2018 onder andere de volgende activiteiten uitvoeren: 1) professionalisering archiefkader en de dienstverlening, 2) conservering van archiefbronnen, 3) overbrenging overheidsarchieven en 4) onderzoek en publicatie.

Ter verbetering van de dienstverlening zullen binnen de beleidsmaatregel **Informatie Technologie** de volgende activiteiten worden voortgezet: 1) transformatie CPA, 2) voorbereiding voor de elektronische uitgave van het Staat- en Advertentieblad van de Republiek Suriname en 3) herinrichting huidige IT-werkruimte en vervanging apparatuur. De uitgaven zijn voor 2018 geraamd op SRD 800.000,-.

De communicatie unit vervult een coördinerende rol met betrekking tot voorlichtingsactiviteiten binnen het Ministerie, waarbij onder ander mediaproducties en drukwerk worden verricht ten behoeve van verschillende dienstonderdelen. Ter financiering van deze activiteiten is de beleidsmaatregel **Voorlichting** begroot voor SRD 700.000,-.

Binnen de maatregel Institutionele Versterking zal moderne radio en televisie opname en zendapparatuur worden aangeschaft en zullen trainingen worden verzorgd aan medewerkers van het Nationaal Informatie Instituut en overige voorlichting ambtenaren. De beleidsmaatregel **Nationaal Informatie Instituut (N.I.I.)** is voor 2018 begroot voor SRD 400.000,-.

Met betrekking tot **E-Governance** staan voor 2018 de volgende activiteiten gepland: gedeeltelijke aanschaf van moderne radio en televisieapparatuur, gedeeltelijke aanschaf van ICT-software en oplevering van het Data Centre gebouw. De uitgaven zijn geraamd op SRD 3.000.000,-.

Middels gedeeltelijke aanschaf van moderne radio en televisieapparatuur, training en bijscholing van het personeel, zal uitvoering worden gegeven aan de maatregel **Vergroting bereikbaarheid Staatsmedia**. De bestedingen zijn voor 2018 geraamd op SRD 1.000.000,-.

De uitgaven aan de beleidsmaatregel **Renovatie en uitbreiding gebouwen Hoofdkantoor Binnenlandse Zaken** zijn is voor 2018 geraamd op SRD 3.000.000,- met als doel werk- en klantvriendelijke kantoorruimte alsook technisch behoud van randapparatuur ten behoeve van het personeel van het ministerie enerzijds en de afnemers van diensten anderzijds te bewerkstelligen.

IX.2.3. Sociale Vooruitgang

Binnen de beleidsmaatregel **Welvaartsbevordering** zal in 2018 gewerkt worden aan de formalisering van de staatsbesluiten van de drie sociale wetten, met name: Algemeen Pensioen, Minimumloon en de Basiszorgverzekering. Ook zal de uitvoering van de Basiszorgverzekering voor kinderen van 0 t/m 16 jaar en ouderen vanaf 60 jaar worden gecontinueerd. De uitgaven zijn in 2018 begroot voor SRD 10.780.000,-.

Ook zal de **Bijdrage aan Huishoudens (onderstanden)** in 2018 worden gecontinueerd met een begroot bedrag SRD 43.000.000,-. De onderstanden bedragen gemiddeld per jaar SRD 38.000.000,-. Hier bovenop komen de SZF-premie afdrachten die op jaarbasis SRD 7.000.000,- bedragen.

De beleidsmaatregel **Institutionele Versterking Directoraat Nationale Veiligheid (DNV)** heeft ten doel het verhogen van het opleidingsniveau van het personeel ter bevordering van een efficiënte uitvoering van werkzaamheden. Voor 2018 zijn de uitgaven geraamd op SRD 250.000,-. Ook zal ten behoeve van dit directoraat de beleidsmaatregel **Bijzondere Aanschaffingen DNV** worden uitgevoerd voor een bedrag van SRD 1.000.000,-.

Binnen de beleidsmaatregel **Opzet Kustwacht Suriname** zullen de geraamde financiële middelen van SRD 6.039.000,- voor verbetering en uitbreiding van de infrastructurele voorzieningen waaronder uitbreiding, huidige huisvesting op MAS-terrein, startbouw Kustwacht hoofdkwartier en opzet van het steunpunt te Nickerie.

Er zal verdere uitvoering worden gegeven aan de beleidsmaatregel **Religieuze Aangelegenheden** middels het verzorgen van opleiding tot huwelijksambtenaar, uitvoeren van vormingsprojecten ten behoeve

van religieuze organisaties en uitbouwen van het netwerk met religieuze partners. Voor 2018 zijn de uitgaven geraamd op SRD 350.000,-.

De beleidsmaatregel **Genderaangelegenheden** is voor 2018 geraamd op SRD 480.000,- en zal worden aangewend voor onder meer de uitvoering van volgende activiteit: voortzetting Genderbeleid 2018-2021, aangaan van partnerschappen op nationaal, regionaal en internationaal niveau, voortzetting Time Use Survey en genderbewustzijn activiteiten.

IX.2.4. Benutting en Bescherming Milieu

Het programma **Milieu Bescherming en Milieu Rehabilitatie**, is voor 2018 geraamd op SRD 11.220.000,-, waarvan SRD 4.000.000,- overheidsbijdrage is. De geraamde middelen zullen aangewend worden voor: 1) het Nationaal Instituut voor Milieu en Ontwikkeling Suriname (NIMOS) en 2) verdere uitvoering van het project REDD+. Het NIMOS is het uitvoerend orgaan voor REDD+ en de UNDP is de instantie die namens de internationale gemeenschap als counterpart optreedt bij de behandeling van de ingediende projecten

IX.3. Ministerie van Buitenlandse Zaken

IX.3.1. Algemeen

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken zal in het planjaar 2018 invulling geven aan ontwikkelingsinspanningen voor een bedrag van SRD 7.804.000,-. Speerpunt van het buitenlands beleid is de bescherming van de nationale soevereiniteit en territoriale integriteit die als onvervreembare principes gelden. Een essentieel element in het buitenlands beleid is dat de interacties van de republiek Suriname met andere landen, sub-regionale, regionale en internationale organisaties, dienen bij te dragen aan de realisatie van onze nationale ontwikkelingsdoelen en ontwikkelingsprioriteiten. Conform het Ontwikkelingsplan 2017-2021, heeft het Ministerie van Buitenlandse Zaken de **Ontwikkeling diplomatie, Zuid- Zuid Samenwerking, Regionale integratie, Multilateralisme** alsmede **personenverkeer en buitenlandse migratie**, als hoofdbeleidsgebieden geïdentificeerd.

IX.3.2. Veiligheid en Internationaal Beleid

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken zal in het planjaar 2018 invulling geven aan ontwikkelingsinspanningen voor een bedrag van SRD 7.804.000,-. Speerpunt van het buitenlands beleid is de bescherming van de nationale soevereiniteit en territoriale integriteit die als onvervreembare principes gelden. Een essentieel element in het buitenlands beleid is dat de interacties van de republiek Suriname met andere landen, sub-regionale, regionale en internationale organisaties, dienen bij te dragen aan de realisatie van onze nationale ontwikkelingsdoelen en ontwikkelingsprioriteiten. Conform het Ontwikkelingsplan 2017-2021, heeft het Ministerie van Buitenlandse Zaken de **Ontwikkeling diplomatie, Zuid- Zuid Samenwerking, Regionale integratie, Multilateralisme** alsmede **personenverkeer en buitenlandse migratie**, als hoofdbeleidsgebieden geïdentificeerd.

Ten laste van het programma **Ontwikkelingsdiplomatie** zal in het komend planjaar 2018 de samenwerking met de grens- en buurlanden, overeenkomstig het principe van goed nabuurschap en uit veiligheids-overwegingen, worden voortgezet en waar nodig uitgebreid.

Het Ministerie heeft ter continuering van de beleidsmaatregel **Bilaterale betrekkingen** in het komend planjaar 2018 een bedrag van SRD 1.281.000,- geraamd. Binnen het kader van deze beleidsmaatregel zal Suriname de bestaande samenwerking met traditionele samenwerkingspartners voortzetten, uitbreiden en uitdiepen. Met nader te identificeren landen in het Caribisch Gebied, Zuid-, Midden- en Noord-Amerika en overige regio's zullen gestructureerde samenwerkingsmechanismen worden ingesteld. De afspraken die in het kader van Joint Commissions zijn overeengekomen zullen efficiënter ter hand worden genomen ten behoeve van het behalen van een hoger rendement uit deze samenwerking. Hierbij zijn de volgende

prioriteiten gesteld: de uitbreiding en versterking van de bilaterale relaties met de volgende grens- en buurlanden:

Brazilië: met dit land zullen de samenwerkingsprojecten en bilaterale bijeenkomsten ter evaluatie en identificatie van nieuwe samenwerkingsprojecten worden voortgezet. Als onderdeel van de trilaterale samenwerking tussen Suriname, Brazilië en Nieuw-Zeeland zal het project "Support to the improvement of Upland Rice Cultivation in Suriname" worden gecontinueerd.

Guyana: het ministerieel overleg inzake lopende beleidsaangelegenheden zal in het komend planjaar worden gecontinueerd. Voorts zullen er vervolconsultaties en besprekingen in het kader van de oplossing van het grensgeschil plaatsvinden.

Frans-Guyana: de gezamenlijke aanpak van illegale visserijpraktijken in het grensgebied met Suriname zal worden voortgezet. Ook zullen de River Council vergaderingen voor de duurzame ontwikkeling en samenwerking op beide oevers van de Marowijnerivier worden gecontinueerd. Voorts is in het kader van het Programme Opérationnel (PO) Amazonia de oplevering van de nieuwe veerboot gepland. De consultaties en besprekingen in het kader van de oplossing van het grensgeschil tussen beide landen zullen worden gecontinueerd.

Canada: Middels haar lidmaatschap van de CARICOM zal Suriname waar mogelijk gebruik blijven maken van de CIDA (Canadian International Development Agency) ontwikkelingsprojecten binnen het kader van de CARICOM- Canada samenwerking. Ook zal de samenwerking op het gebied van verkiezingstechnologie worden bekeken.

China: de samenwerking zal op de volgende gebieden worden voortgezet:

- 1) de landbouwontwikkeling in het binnenland, de uitvoering van het projectvoorstel "Seminar on Extension of Hybrid Rice Technology for Suriname"
- 2) de vermijding van dubbele belastingheffing;
- 3) de sociale woningbouw
- 4) voortzetting van het proces tot indienen van twee leningsaanvragen
- 5) Dalian IV project
- 6) Opzet verkeers- en beveiligingsmonitoringssysteem
- 7) Capaciteitsversterking – Trainingen en Beurzen van China
- 8) Agricultural Technology Cooperation Center (het opzetten van een Landbouwschool)

Cuba: met dit land zal de samenwerking op meerdere terreinen worden voortgezet en zullen de goede bilaterale betrekkingen worden geconsolideerd.

Verenigde Staten van Amerika: De betrekkingen met dit land zullen in 2018 moeten leiden tot verdere operationalisering van de luchtvaartovereenkomst tussen beide landen. Continuering en realisering van de gemaakte afspraken op het gebied van handel, toerisme, volksgezondheid, justitie, defensie, onderwijs, investeringen en multidimensionale veiligheid (*Caribbean Basin Security Initiative*) zijn daarbij centraal.

Venezuela: In het komend planjaar 2018 zal op basis van de gesloten rijstovereenkomst de export van rijst worden voortgezet.

In het kader van de beleidsmaatregel **Multilaterale betrekkingen**, waarvoor in 2018 een bedrag van SRD 1.345.000,- is begroot, heeft het ministerie als prioriteiten gesteld: de versterking van de samenwerking in multilateraal verband, onder andere de *United Nations* (UN), *Organization of American States* (OAS), de *Non-Aligned Movement* (NAM) en de *Organization of Islamic Cooperation* (OIC), *Unión de Naciones Suramericanas* (UNASUR), *Comunidad de Estados Latinoamericanos y Caribeños* (CELAC), *Europese Unie* (EU) en de *World Trade Organization* (WTO). Suriname zal actief participeren in de Summit van de Non-Aligned Movement (NAM) en in de Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC). Een van de prioriteiten van het multilateraal beleid blijft het bevorderen van de ont-

wikkelingsdoelen, zoals geformuleerd door de diverse VN-conferenties inzake ontwikkeling, in het bijzonder de Sustainable Development Goals (SDGs). De discussies over en samenwerking bij belangrijke economische, sociale en politieke ontwikkelingen op de agenda's van de Verenigde Naties, de Organisatie van Amerikaanse Staten, de Afrikaanse-, Caribische- en Pacific (ACP) landen, de *Non-Aligned Movement* (NAM) en *Organization of Islamic Cooperation* (OIC), vereisen dat aanwezigheid en actieve participatie van Suriname op belangrijke multilaterale fora gecontinueerd wordt. Aandacht zal worden geschonken aan het feit dat de *ACP-EU*-samenwerking, zoals verwoord in de Cotonou Overeenkomst in 2020 zal aflopen en dat de onderhandelingen voor een opvolger overeenkomst in 2018 zullen aanvangen. Voor wat betreft **Regionale Integratie** zal ons lidmaatschap bij regionale organisaties optimaal benut worden tegen de achtergrond van het bevorderen van de integratie met de landen van Zuid-Amerika en het Caribisch Gebied. Voorts zal het buitenlands beleid prioriteit blijven geven aan de verdere integratie van ons land in de Caribische regio, vooral tegen de achtergrond van de totstandkoming van de "Caribbean Single Market and Economy" (CSME). De integratiepolitiek zal gericht zijn op de verdere implementatie van de afspraken met betrekking tot samenwerking met de CARICOM-lidstaten, gericht op versnelde verwezenlijking van de nationale ontwikkelingsdoelen. Voorts zullen de nodige acties worden voortgezet met het oog op de integratie op het Zuid-Amerikaanse continent. De integratiepolitiek van Suriname zal niet beperkt blijven tot financieel-economische aspecten, doch de integratie van de fysieke infrastructuur, energie en telecommunicatie zullen een integraal deel hiervan uitmaken. Met het lidmaatschap van de CARICOM, de actieve participatie in UNASUR, CELAC, MERCOSUR en ACTO wordt beoogd een brugfunctie te vervullen in de relaties tussen het Caribisch Gebied, Zuid-Amerika en Europa. De genoemde activiteiten ter implementatie van de Regionale Integratie zullen in 2018 resulteren in een geraamde besteding van SRD 3.501.000,-.

IX.3.3. Immigratie

Het Ministerie heeft ten laste van de beleidsmaatregel **Migratie- en personenverkeer** een bedrag van SRD 1.537.000,- geraamd. In het kader van deze beleidsmaatregel zal eveneens gewerkt worden aan het verder versoepelen van het visumbeleid, optimaliseren van het grensbewakingssysteem (Border Management System), ontwikkeling van een diasporabeleid en opstellen van migratie programma's. De activiteiten met betrekking tot deze beleidsmaatregel omvatten verder het verbeteren van werkprocessen en de infrastructuur ten aanzien van migratie, consulaire zaken en personenverkeer. Het proces voor het efficiënter maken van de consulaire dienstverlening via gerichte trainingen op het gebied van klantvriendelijkheid zal worden gecontinueerd en aan de introductie van de "E- visa" zal verder gewerkt worden. De werkzaamheden van de werkgroep "Herziening Consulaire Dienstverlening" zullen worden voortgezet waarbij de haalbaarheid van het aanwenden van een deel van de consulaire opbrengsten voor optimalisering van de dienstverlening is meegenomen.

Het Ministerie zal als onderdeel van de beleidsmaatregel Internationale Onderhandelingen in het komend planjaar 2018 SRD 30.000,- besteden aan lokale ondersteuningsactiviteiten. De te verwachten beleidsresultaten omvatten een intensievere aanpak bij implementatie van bilaterale overeenkomsten, het beleggen van River Council meetings, het herschrijven van het United Development Assistance Framework (UNDAF) op basis van een gepleegde evaluatie, het opstellen van voortgangsrapporten, capaciteitsversterking personeel van het Ministerie, start van de implementatie van de "Sustainable Development Goals" (SDGs), bevordering van het principe van "one government" benadering naar de VN en donorphouders.

De beleidsmaatregel Beleidsonderzoek, planning en capaciteitsversterking, heeft als doel het Ministerie inzicht te verschaffen in fundamentele kennis van specifieke vraagstukken, waardoor zij de koers van het beleid inzake planning, monitoring en evaluatie kan bepalen. Ter verbetering van de communicatie naar de internationale partners toe zal de diplomatieke dienst verder geprofessionaliseerd worden, middels specifieke opleidingen, inclusief diplomatieke training en upgradering van de buitendienst. Voor het personeel van zowel de thuisdienst als de buitendienst zijn er opleidingen en trainingen in Spaans, Frans, Portugees, Mandarijn, Nederlands en Engels gepland. Gewerkt zal worden aan de operationalisering van de "Wet op de Buitenlandse Dienst". Deze wet beoogt de professionalisering van de buitenlandse dienst en dient als referentiekader voor de rechten, plichten en loopbaanontwikkeling van het personeel van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Ten behoeve van deze beleidsmaatregel zal in het planjaar 2018 een bedrag van SRD 10.000,- worden geïnvesteerd voor de opstart.

Middels uitvoering van de beleidsmaatregel Residentiële kosten van lokale en buitenlandse vertegenwoordigingen streeft het Ministerie ernaar om de vestiging van een permanente missie in Geneve te faciliteren. Ten behoeve van deze beleidsmaatregel is voor het planjaar 2018 een bedrag van SRD 100.000,- geraamd

IX.4. Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur

IX.4.1. Algemeen

De ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur zijn voor het planjaar 2018 geraamd op SRD 358.000.000,-- Deze investeringen zullen gepleegd worden ten behoeve van de hoofdbeleidsgebieden **Versterking Ontwikkelingscapaciteit** en **Sociale Vooruitgang**. Voor Onderwijs en Wetenschap zijn de investeringen geraamd op SRD 341.000.000,-- ten behoeve van de uitvoering van programmas ter verbetering van bereikbaarheid en effectiviteit van het onderwijs op alle niveaus, onderzoek en ontwikkeling. De investeringen zijn onder meer gericht op structuur- en onderwijsinhoudelijke vernieuwing, bij- en herscholing van onderwijsgevenden en bureaupersoneel, decentralisatie van het onderwijs en bouw, renovatie en inrichting van onderwijsfaciliteiten.

De investeringen voor Cultuur bedragen SRD 17.000,-- en zijn gericht op behoud en bescherming van ons cultureel erfgoed en het stimuleren en ontwikkelen van kunst- en cultuurproductie. Inspanningen om het concept Cultuur voor Ontwikkeling verder gestalte te doen krijgen zullen worden gepleegd. Binnen de samenwerking tussen het Directoraat Cultuur en de Faculteit der Humanoria van de Anton de Kom Universiteit van Suriname zal gewerkt worden aan de opzet van de studierichting Cultuurwetenschappen.

IX.4.2 Sociale Vooruitgang, Onderwijs

Het programma **Vernieuwing onderwijsstelsel en verbetering van het onderwijs** is gericht op de herstructurering van het basisonderwijs waarbij aandacht wordt besteed aan kwaliteitsbehoud-, vernieuwing en verbetering van het onderwijs en het onderwijsstelsel. Er zal op 7 pilotscholen een integrale aanpak worden ontwikkeld waarbij ook gewerkt zal worden aan de infrastructurele werken en de scholen voorzien worden van nieuwe bij de tijd aangepaste leer- en onderwijsmiddelen. Ook de decentralisatie van bepaalde diensten zijn een onderdeel van de hervorming, waarbij er wijkteams worden opgezet, een diagnostisch team aangesteld en de opleiding van zorgcoördinatoren in samenwerking wordt uitgevoerd met het IGSR. Verder zal ook met de pas afgestudeerde van de “ICT in Education” leerkrachten gewerkt zal worden aan de innovatieve aanbod van de leerstof. Ook zal gewerkt worden aan de capaciteitsversterking van de medewerkers binnen de verschillende diensten van het MinOWC. Voor 2018 is een bedrag ad SRD 15.000.000,-- begroot.

Voor diverse instellingen, die educatie en informatie verzorgen ten behoeve van de gemeenschap, in het bijzonder de schoolgaanden, zal het **Beleidsprogramma Subsidie en bijdragen** worden gecontinueerd. De financiële bijdrage aan **Stichting Dierentuin, Medische Zending en Parima** is totaal begroot op SRD 50.000,-- Aan de **stichtingen Kennedyschool en Mythyschool** wordt subsidie verstrekt voor respectievelijk onderwijs aan kinderen met een auditieve beperking en opvang van kinderen met een dubbele beperking in Suriname. Het bedrag in 2018 is begroot op SRD 100.000,-- Binnen dit programma is **Bijdragen aan huishoudens**, begroot voor SRD 850.000,-- Hiermee wordt de mogelijkheid geboden kosten voor studie in Suriname en in het buitenland te financieren. De **Stichting Conservatorium Suriname** is opgebracht voor een bedrag van SRD 350.000,-- Dit bedrag is gericht op het leveren van een bijdrage aan het op een hoger peil brengen van het muziekonderwijs in Suriname en de hier te lande aanwezige talenten te ontwikkelen.

Binnen het **beleidsprogramma Primair (Basis) Onderwijs** zullen twee programmas worden uitgevoerd. Het programma **Bijzonder Lager Onderwijs**, waaronder de scholen met een religieuze achtergrond (zoals RKBO, EBG, Sanatan Dharm, Arya Dewaker, SIS, Zevendaagse Adventisten, AMEC, Baptisten Gemeente, Bahai, Scholen met de Bijbel, SMA, Wesleyaanse Gemeente en EMG) vallen verzorgen onderwijs op GLO en VOJ niveau. Voor het planjaar 2018 is totaal SRD 270.000.000,-- begroot.

Voor verbetering en ontwikkeling van de kwaliteit van het basisonderwijs zal het project **ondersteuning van Basisonderwijs in Suriname, Basic Education Improvement Project (BEIP) II** worden voortgezet. Hierbij zullen onderwijsprocessen en leergebieden worden ontwikkeld c.q. verbeterd. Daarnaast zullen leerkrachten onderwezen worden in de didactiek en methodiek van de nieuwe leergebieden. Voorts wordt het scholenbouw en renovatieplan ondersteund en zullen managementvaardigheden van onderwijzend en niet-onderwijzend personeel worden verbeterd. De kosten die gepaard gaan met de uitvoering van BEIP II worden gefinancierd middels een lening van de Inter-American Development Bank (IDB). Voor 2018 is een bedrag van SRD 20.000.000,-- begroot.

Binnen het **beleidsprogramma Secundair Onderwijs** wordt het Bijzonder Nijverheidsonderwijs en het Christelijk Pedagogisch Instituut ondersteund. De subsidie aan het **Bijzonder Nijverheidsonderwijs** wordt geraamd op SRD 1.200.000,-- Binnen dit onderwijstype worden studenten bepaalde beroepsgerichte praktische vaardigheden bijgebracht. Ook wordt het **Christelijk Pedagogisch Instituut** financieel ondersteund, waarvoor SRD 7.450.000,-- is begroot. Op dit instituut worden studenten op middelbaar niveau opgeleid tot leerkrachten.

Binnen het **beleidsprogramma Ondersteuning voor verbetering van het Beroepsonderwijs** in het kader van de hervorming van het Technische en Beroepsgericht Onderwijs gewerkt worden aan het upgraden, verbeteren en het toegankelijker maken van het Beroepsonderwijs op lbo-niveau door het bouwen en renoveren van practical hubs. Voor 2018 is een bedrag van SRD 10.000.000,-- begroot.

IX.4.1.2 Duurzame Sociale Ontwikkeling, Deelstrategie Onderwijs; Ontwikkeling van de Voorwaarde schepende Sectoren, Kennissector

Binnen het **beleidsprogramma Hoger Onderwijs** is voor de **ADEK Universiteit van Suriname (ADEKUS)** voor 2018 een bedrag groot SRD 15.000.000,-- begroot. Doel is de universiteit te ondersteunen bij de uitvoering van taken die liggen op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en universitair onderwijs.

Ook het hoger beroepsonderwijs wordt ondersteund middels onder andere subsidie aan de **Stichting Polytechnic College (PTC)**. Voor 2018 is daarvoor een bedrag ad SRD 1.000.000,-- begroot. Het PTC heeft als doel het verzorgen van beroepsgerichte opleidingen, die moeten leiden tot het afleveren van afgestudeerden, die onder andere in staat zijn theoretische kennis te integreren en toe te passen bij het oplossen van technische problemen.

IX.4.3 Duurzame Sociale Ontwikkeling; deelstrategie cultuur; Een integrale Strategie voor de Sociale Sector

Voor wat betreft het **Beleidsprogramma Kunst en Cultuur** zullen de volgende programmas worden gecontinueerd.

Het programma **Reguliere specifieke culturele activiteiten** is in het planjaar 2018 begroot voor SRD 17.000,-- In dit kader wordt aandacht besteed aan capaciteitsversterking en ontwikkeling van artistieke producties, cultuuronderzoeken en -publicaties en het bevorderen van integratie door middel van kunst en cultuur op nationaal, regionaal en internationaal niveau.

IX.5. Ministerie van Jeugd en Sportzaken

IX.5.1 Algemeen

De ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Sport- en Jeugdzaken zijn voor het planjaar 2018 geraamd op **SRD13.333.000,-** Deze investeringen zullen gepleegd worden ten behoeve van de beleidsgebieden Duurzame Sociale Vooruitgang Deelstrategie Sport en Cross-Cutting Ontwikkelingsdoelen Jeugd, die binnen het hoofdbeleidsgebied Sociale Ontwikkeling vallen.

Voor het beleidsgebied Duurzame Sociale Vooruitgang Deelstrategie Sport zullen de investeringen op basis van een weloverwogen sport-, recreatie- en bewegingsbeleid worden gepleegd gericht zijn op het waarborgen en stimuleren van kwalitatieve sport-, recreatie- en bewegingsactiviteiten waaraan de totale bevolking, in het bijzonder de jeugd, kan deelnemen. Op basis van het Kon na wan principe worden deze activiteiten in buurten en/of in formele organisaties ontplooid worden. Met inzet van lokaal en buitenlands kader kan interesse voor sportbeoefening groeien en talentontwikkeling voor deelname aan de topsport plaatsvinden. Ter ondersteuning zullen de sport- en jeugdaccommodaties worden verbeterd. De Regionale Sportacademie zal in 2018 verder worden uitgebouwd met als doel de topsport in de regio en in Suriname in het bijzonder, op een hoger niveau te brengen. Voorts zal onderzoek worden verricht, de informatievoorziening worden verbeterd en de deskundigheid worden bevorderd. Mogelijkheden zullen worden gecreëerd voor deelname aan sportevenementen en -uitwisselingsprogramma's. Een actieve leefstijl wordt ook in 2018 gepromoot via programma's ontwikkeld voor inactieve volwassenen met speciale aandacht voor ouderen, sociaal zwakkeren, mensen met een beperking of chronische aandoeningen. De investeringen voor 2018 zijn geraamd op **SRD 5.350.000,-**

Voor wat betreft het beleidsgebied Cross-Cutting Jeugd hebben de investeringen in buiten- en naschoolse activiteiten ten doel de jeugdigen mogelijkheden te bieden om zichzelf te ontwikkelen tot zelfstandige burgers en actief deel te kunnen nemen aan het sociaal en economisch leven. Relevante aandachtspunten hierbij zijn opvoeding en vorming, ontwikkeling en participatie, bescherming en mogelijkheden, vroegtijdig signaleren van problemen en aanpak. Instellingen en organisaties met jeugdprogramma's zullen verder worden ondersteund. De organisatiegraad van buurt- en jeugdorganisaties zal worden verhoogd ter verbetering van het woon- en leefklimaat van de gemeenschap in het algemeen en van jeugdigen in het bijzonder. Ook zal het Nationaal Jeugd Instituut worden uitgebouwd met het doel de participatie van de jeugd op onder andere bestuurlijk niveau te verbeteren. De investeringen zijn geraamd op **SRD 5.500.000,-**

IX.5.2 Duurzame Sociale Vooruitgang, Cross-Cutting Ontwikkelingsdoelen, Sport

Binnen het **Beleidsprogramma Topsportontwikkeling** zullen de volgende programma's worden uitgevoerd. De maatregel **Intensievere aanpak van de Recreatiesport, Jeugdsport en bewegingsrecreatie** met als doel de kwaliteit van het bewegen te verbeteren door de kinderen bekend te maken met een bepaalde sportactiviteit en te stimuleren om te gaan sporten in ongeorganiseerd en georganiseerd verband, waardoor de lagen intrinsieke motivatie bevorderd wordt en de drempel die er ontstaat om te sporten lager wordt. De totale raming voor het jaar 2018 is **SRD 5.000.000,-**. Deze maatregel wordt geïntegreerd uitgevoerd met ondersteuning van de programma's;

Buurtsport; in diverse wijken, woon – en leefgebieden wordt de interesse voor de sportbeoefening en –ontwikkeling gestimuleerd, waardoor verdere sportbeoefening en –ontwikkeling van het talent kan worden ontwikkeld.

Vakantieactiviteiten; Jongeren tussen 5 en 17 jaar worden in diverse vakantiecentra opgevangen met Sport, beweging- en recreatieve activiteiten. Vakantiecentra; Jongeren tussen 5 en 17 jaar worden in diverse vakantiecentra opgevangen met Sport, beweging- en recreatieve activiteiten.

Vakantiezwemmen; Jongeren tussen de 5 tot en met 17 jaar worden in de gelegenheid gesteld zwemvaardigheden aan te leren.

Volksbeweging; heeft ten doel het stimuleren van een gezonde leefstijl waarvoor beweeg- en sportprogramma's worden ontwikkeld voor inactieve en actieve burgers met aandacht voor ouderen, minvermogenen, mensen met een beperking of chronische aandoening.

De maatregel **Instituut Nationale Sportselecties (INS)** is voor 2018 begroot op **SRD 100.000,-** Doel is om uitgaande van het nationale sportbeleid, een bijdrage te leveren aan een gestadige groei en ontwikkeling van

de topsport. In dit planjaar zal een grote bijdrage geleverd worden aan de volgende inspanningen: organisatorische versterking van INS; topsport en talentontwikkeling; educatie en specifieke kadervorming; sociaalmaatschappelijke, psychologische en mentale begeleiding; sportmedisch advies en keuring (SMAK), sport en sportdata-infrastructuur.

De maatregel **Topsportprojecten** heeft ten doel het bieden van Surinaamse sporters om deel te kunnen nemen aan regionale en internationale sportevenementen. Voorzien zal worden in de nodige faciliteiten voor een professionele deelname. De uitzending van nationale selecties en individuele sporters zal na een objectieve beoordeling en advies van het Instituut voor Nationale Sportselecties plaatsvinden. De raming bedraagt **SRD 1.000.000**.

Het programma **Internationale jeugdsportevenementen** (voorheen maatregel Inter-Guyanese Spelen) is voor 2018 begroot op **SRD 2.000.000,-**. Doel is talentontwikkeling en topsportbevordering. Een zo breed mogelijke en verantwoorde deelname van de jeugd aan sportactiviteiten en het systematisch en planmatig verbreden van het niveau van de sportbeoefening van de schoolgaande jeugd onder de 19 jaar als belangrijke opbouw voor de piramidale opbouw van de sport in het algemeen wordt hierdoor mogelijk gemaakt. Mogelijkheden van de schoolgaande jeugd van de Guyana's worden hierdoor geschapen om elkaar op sportief gebied te ontmoeten in diverse taken van sport en mede sportieve relaties tussen de Guyana's te bestendigen. De sportonderdelen zijn: atletiek, schaken, wielrennen, zwemmen, basketbal, volleybal en voetbal. Binnen deze maatregel wordt ook de deelname aan regionalen en internationale spelen gefinancierd, waaronder de Consude Games en de Gymnasiade.

IX.5.3 Sociale vooruitgang, cross-cutting Ontwikkelingsdoelen, Sport

Binnen het beleidsprogramma Infrastructuurle werken zal het programma **Bouw, civieltechnisch en logistieke activiteiten** in 2018 voor een bedrag van **SRD 2.000.000,-**. Doel is het scheppen en in stand houden van voorwaarden, faciliteiten en middelen ten behoeve van de vorming, ontwikkeling en participatie van de totale bevolking aan sport- en gemeenschapswerk, maar in het bijzonder de jeugd in Suriname. Voor het personeel zal verder worden gewerkt aan verbetering van de fysieke werkomgeving middels renovaties aan bestaande werkruimten en dienstpanden, de inrichting van de centrale huisvesting van het Ministerie. De sportinfrastructuur zal verder worden verbeterd, in stand gehouden en uitgebreid. Tevens wordt binnen dit programma sport- en diverse materialen aangeschaft ter voorziening van de multifunctionele centra en in de behoefte van sportverenigingen die een afvraag hebben gedaan.

Het beleidsprogramma Onderzoek en ontwikkeling wordt in 2018 uitgevoerd via het programma ontwikkeling van het **Sport en Jeugdbeleid middels Onderzoek, Informatievoorziening en Deskundigheidsbevordering** voortgezet voor een bedrag van SRD 483.000,-. Het doel is via onderzoeksprojecten informatie te verzamelen ten behoeve van beleidsontwikkeling, uitvoering, monitoring en informatievoorziening. Versterking van sport-, jeugd- en buurtorganisaties zal plaatsvinden middels de uitvoering van managementtrainingen. Ter upgrading van het personeel van het Ministerie zullen diverse sport- en kadertrainingen verzorgd worden. Buitenlands kader zal worden ingezet om jongeren te stimuleren om te sporten, talent te spotten en te begeleiden.

Het beleidsprogramma Subsidie en bijdragen zal in het planjaar 2018 via **Subsidie aan sportorganisaties en andere instellingen** worden gecontinueerd. Doel is de buurt-, jeugd- en sportontwikkeling te ondersteunen ter bevordering van de cohesie in de samenleving. Sportorganisaties zullen financieel alsook materieel ondersteund worden bij de uitvoering van hun jaarprogramma, regionale en internationale evenementen alsook trainingen en carrièreplanning van topsporters. Voor 2018 zijn de bestedingen begroot voor SRD 500.000,-

Het programma Bijdragen aan overheids-/ niet- commerciële instellingen zal ook worden uitgevoerd voor een bedrag van SRD 1000.000. De instellingen zijn opgericht om het sportbeleid van de overheid te ondersteunen. De Suriname Anti Doping Autoriteit (SADA), Regional Sport Academy (RSA) en School Sport Federatie (SSFS) zullen via dit programma financieel worden bijgestaan. De SADA heeft tot taak het gebruik van verboden middelen en methoden binnen de sport uit te bannen en zal in samenwerking met de daarvoor in aanmerking komende instanties regelgeving op dit stuk maken en uitvoeren. Het RSA heeft als doel de coördinatie en integratie van projecten en programma's voor talentontwikkeling en topsportontwikkeling, onderzoek, sporttoerisme en sporttrainingskampen. De SSFS heeft als doel het doen organiseren en structureel bevorderen van schoolsport binnen het primair, secundair en tertiair onderwijs.

IX.5.4 Sociale Vooruitgang, Een integrale Strategie voor de Sociale Sector

Het beleidsprogramma jeugdontwikkeling omvat de volgende vijf programmas: Het programma Voorzien in de ontwikkeling van de jeugd ter ondersteuning van het algemeen jeugdbeleid zal ook in 2018 worden voortgezet met een begroting van SRD 2.000.000,-. Doel is middels het ontwikkelen van projecten bij te dragen aan de bevordering van het maatschappelijk functioneren van de jeugd en de vermindering van jeugdwerkloosheid. Het project Zinnvolle vrijetijdsbestedingsactiviteiten wordt uitgevoerd om jongeren tussen de 5 en 24 jaar een verantwoorde en zinnvolle besteding van hun vakantie te kunnen bieden. Opvang en begeleiding vinden plaats middels vormingsactiviteiten. Tevens worden er mogelijkheden geboden op het gebied van educatie, recreatie en werkgelegenheid aan de jeugd gedurende de vakantie.

Het programma **Instandhouding en verdere uitbouw Nationaal Jeugdinstuut** heeft als doel het bevorderen van de participatie van jongeren en wordt voortgezet in 2018 met een begroting van SRD 1.250.000,-. In dit planjaar zal verder uitvoering worden gegeven aan: het scheppen van voorwaarden voor het beleggen van vergaderingen van het Jeugdparlement voor het nemen van beslissingen, het initiëren van projecten, seminars en het onderhouden van contacten tussen de leden; het informeren van de samenleving omtrent het jeugdbeleid; zorg voor deelname aan conferenties nationaal, regionaal en internationaal ten behoeve van de kwaliteitsontwikkeling van het Jeugdparlement; zorg voor netwerkversterking van het Jeugdparlement zowel nationaal, regionaal als internationaal, uitvoering van projecten van de vaste commissies. Binnen deze maatregel worden vanaf 2018 ook de programmas van de Caricom Jeugdambassadeurs (CYA) en Millennium Development Goals Ambassadeurs (UN MDG YA) samen met de afdeling Nationale en Internationale Betrekkingen van het Directoraat Jeugdzaken uitgevoerd. Het hoofddoel van de CYA is het promoten van de CSME, alsook het initiëren van projecten die betrekking hebben op de problematiek van de jongeren op regionaal niveau. Wat betreft UN MDG YA is de voornaamste taak de Surinaamse jongeren zoveel mogelijk bewust te maken van en te betrekken bij activiteiten betreffende de MDG's.

Het programma **Versterking en begeleiding van risico-jongeren** zal in het kader van het nieuw beleid met betrekking tot gemeenschapontwikkeling worden uitgevoerd voor een bedrag van SRD 400.000,- in 2018. Deze maatregel is gericht op het begeleiden en versterken van kwetsbare jongeren, met name scholierenmoeders, vroege schoolverlaters, jongeren die dreigen te ontsporen en die in aanraking zijn gekomen met de justitie, jongeren met een beperking en kinderen zonder adequate opvang en begeleiding na schooltijd. Middels voorlichting en begeleiding zullen deze jongeren toegerust worden met sociale en technische vaardigheden met als doel het verbeteren van hun kansen op maximale ontplooiing.

Aan het **beleidsprogramma Subsidie en bijdragen** zal uitvoering worden gegeven middels de **maatregel Subsidie aan jeugdorganisaties** zal ook in 2018 worden uitgevoerd met een begroting van SRD 250.000,-. Door middel van het subsidiebeleid worden voorwaarden geschapen voor de jeugd om tot ontplooiing te komen. Doel is jeugdorganisaties in staat te stellen zich verder te ontwikkelen en op termijn hun doelen zelfstandig te bereiken

IX.6. Ministerie van Volksgezondheid

IX.6.1. Algemeen

De voorgenomen ontwikkelingsprojecten van het Ministerie van Volksgezondheid zijn voor het dienstjaar 2018 geraamd op SRD 597.420.000,-. De investeringen zullen onder meer in het hoofdbeleidsgebied Versterking Ontwikkelingscapaciteit worden gepleegd. Voor de aanleg van fysieke infrastructuur en decentralisatie van gezondheidsfaciliteiten met name via het project Support to the Health System Strengthening Program is SRD 250.958.000,- begroot. Publieke gezondheidszorgdiensten, verstrekt door parastatale instellingen zijn begroot voor SRD 180.296.000,- en voor programmas, die ziektebestrijding en preventie ten doel hebben, is SRD 147.966.000,- geraamd.

IX.6.2. Sociale Vooruitgang, Deelstrategie Volksgezondheid

Met financieringsmiddelen van de Islamitische Ontwikkelingsbank (IsDB), het OPEC Fonds voor Internationale Ontwikkeling (OFID) en de overheidsbegroting zal het project **Support to the Health System Strengthening Program** in 2018 worden voortgezet. Het infrastructureel deel van dit project, dat begroot is voor SRD 250.958.000,- behelst onder meer renovatie en nieuwbouwwerkzaamheden voor 300 bedden in het Academisch Ziekenhuis, vijf RGD poliklinieken en de operationalisatie van een Health Management Information System (HMIS). De uitgaven voor institutioneel versterkende activiteiten zijn geraamd op SRD 6.144.000,-. Tot de laatst genoemde activiteiten behoren onder meer: het verzorgen van trainingen en het uitvoeren van adequate surveillance, 'Port health' richtlijnen en voorlichtingsprogramma.

De immateriële en materiële voorzieningen die binnen het project **Interventies bij rampspoed en gezondheidsdreiging** in 2018 getroffen zullen worden, hebben respectievelijk betrekking op trainingen voor gezondheidswerkers op het gebied van rampenbeheersing en spoedeisende zorg, welke begroot zijn voor SRD 1.500.000,- en benodigd materiaal ter bestrijding en beteugeling van specifieke ziekten, dat geraamd is op SRD 550.000,-.

Met financieringsmiddelen ten bedrage van SRD 389.000,- voor het project **Institutionele versterking van verpleegkundigen en aanverwante beroepen** is de voortgang van activiteiten in 2018 veiliggesteld. Tot de activiteiten ter versterking van de betreffende beroepsgroep behoren onder meer: het opstellen van het Strategisch Beleidsplan 2017-2020, het trainen van leidinggevende verpleegkundigen, het opzetten en het onderhouden van een informatie en communicatiesysteem inzake nursing data en een Management Information System.

Vanaf de inwerkingtreding van de Wet Nationale Basiszorgverzekering in 2014 hebben Surinaamse ingezetenen in de leeftijdsgroepen 16 jaar en jonger en ouder dan zestig jaar recht op een gratis basispakket aan gezondheidszorgdiensten, dat uit de overheidsbegroting wordt betaald. Mede vanwege de ontoereikende ziekenhuisinkomsten, die gebaseerd zijn op het door de overheid vastgesteld ligdagtarief, ter dekking van de stijgende exploitatie kosten, worden noodzakelijke investeringen vaak uitgesteld met nadelige gevolgen voor een optimale verlening van gezondheidszorgdiensten. Met middelen uit het project **Institutionele versterking ziekenhuizen**, die voor 2018 geraamd zijn op SRD 5.000.000,- kunnen noodzakelijke investeringen worden gepleegd.

Het project **Verbetering Eerste en Tweede Lijn zorg** heeft onder meer ten doel regulering van de eerste lijn zorg middels de verplichte registratie van alle huisartsen, de vergunning plichtig stellen van een huisartspraktijk en de erkenning van bij- en nascholingsorganisaties. De bestedingen in 2018 zijn begroot voor SRD 30.000,-.

Om tijdelijk te voorzien in het lokaal tekort aan medisch kader is via het project **Aanvulling tekort medische specialisten en overig medisch kader** een een lopend contract met de Cubaanse overheid ter uitzending van benodigde beroepsbeoefenaars. Op basis van de in januari 2017 vernieuwde Mantelovereenkomst tussen de Surinaamse en Nederlandse ministeries van Volksgezondheid zullen ook in 2018 artsen in opleiding tot specialist naar Nederland vertrekken of uit Nederland terugkeren om hun stageopleiding in Nederland te starten respectievelijk af te sluiten. De bestedingen van dit project zijn voor 2018 geraamd op SRD 2.500.000,-.

Binnen het project **Operationalisering van het Huisarts Instituut Suriname** worden geaccrediteerde opleidingen verzorgd onder meer tot huisarts specialisten en doctorassistenten. Ter behoud van de medische bevoegdheid zijn er jaarlijks een aantal punten nodig, die met activiteiten van de opleiding of bijscholing gehaald moeten worden. Door het opleveren van medisch kader draagt dit instituut bij aan de verbetering van de gezondheidszorg. In 2018 zal Suriname over ca. 15 huisarts specialisten beschikken. De bestedingen voor 2018 zijn geraamd op SRD 1.817.000,-.

Binnen het project **Beleid, Wet en Regelgeving** zal voor de gezondheidszorgsector wet en regelgeving worden geconcipieerd, ter goedkeuring aangeboden en geïmplementeerd. Op basis van de afgekondigde wetten zal beleid worden geformuleerd en gevoerd. De kosten voor het tot stand brengen van

wetgevingsproducten zullen met middelen van het project worden gedekt. In 2018 is het streven gericht op de ter goedkeuring aanbieden van onder meer de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (BIG) -, de Laboratorium- en Patiëntenbehandelingswet en het implementeren van het Health in all Policies programma. De uitgaven zijn voor 2018 geraamd op SRD 120.000,-.

Het project **Health Promotion** heeft onder meer ten doel het trainen van gezondheidswerkers in het opzetten en uitvoeren van gezondheidsbevordering programmas, die mensen in staat stel om middels cognitieve en sociale vaardigheden toegang te verkrijgen tot, het begrijpen en toepassen van informatie ter bevordering en behoud van een goede gezondheid. De uitgaven zijn geraamd op SRD 150.000,-.

Door de Regering werd vooruitlopend op een definitieve vaststelling, besloten de huidige premie, die de Staat Suriname betaald ten behoeve van verplichtverzekerden bij het SZF, te verhogen van 9 naar 12 procent per ingaande 1 januari 2015. De verhoging van het premie percentage is mede ter aanvulling van het tekort op het tarief voor ligdagen aan de ziekenhuizen. De **Additionele Overheidsbijdrage Staatsziekenfonds** zijn voor 2018 geraamd op SRD 50.000.000,-.

Met de implementatie van de Wet Nationale Basiszorgverzekering in 2014 worden de kosten voor het basispakket aan gezondheidszorgdiensten uit de overheidsbegroting gedekt voor alle Surinaamse ingezetenen in de leeftijdsgroepen 16 jaar en jonger en zestig plussers. Daarnaast zijn ook voorzieningen getroffen voor zwangeren en schoolgaanden. Bij behoefte aan ziekenhuiszorg zijn de doelgroepen aangewezen op overheidsziekenhuizen, waardoor de bedrijfsvoering en de dienstverlening onder grote druk komen te staan. Voor 2018 is de **Subsidie Overheidsziekenhuizen** geraamd op SRD 4.296.000,-.

De bouw van het ziekenhuis Marwina in het district Marowijne, dat gefinancierd is door het Algemeen Ontwikkelingsfonds van Frankrijk is in augustus van het lopend jaar 2017 opgeleverd. Het ziekenhuis heeft een capaciteit van 35 bedden, een eigen apotheek, een laboratorium, afdeling voor radiologie, keuken, wasserij, operatie faciliteiten en een mortuarium. Op het ziekenhuiscomplex staan kantoorgebouwen en woningen voor artsen en specialisten. Uit de overheidsbegroting zal de tweede fase, het operationaliseren van het Marwina ziekenhuis worden mogelijk gemaakt. Met het operationaliseren van het ziekenhuis zal de bevolking van Marowijne en omstreken in eigen land gebruik kunnen maken van adequate medische voorzieningen. Voor 2018 is de **Subsidie stichting Marwina ziekenhuis** geraamd op SRD 3.500.000,-.

De subsidie aan stichtingen, die in de gezondheidszorgsector publieke diensten verlenen, is voor 2018 geraamd op SRD 180.296.000,-. Enkele van de instellingen zijn: het Staatsziekenfonds (SZF), de Regionale Gezondheidsdienst (RGD), de Medische Zending Primary Health Care (PHC) en het Psychiatrisch Centrum Suriname (PCS). De geraamde subsidie per stichting is als volgt.

Tabel IX. Geraamde subsidie voor 2018 per instelling

Subsidie ontvangende stichtingen	Geraamde Subsidie 2018 (SRD)
Stichting COVAB	13,000,000
Stichting Medische Zending (P.H.C)	33,000,000
Stichting Jeugd tandverzorging (J.T.V)	11,000,000
Lig- verpleeg- en medische kosten chronische patiënten P.C.S.	25,000,000
Stichting Regionale Gezondheidsdienst (RGD)	33,000,000
Stichting Bureau Dak- en Thuislozen (BDT)	3,500,000
Stichting Nationale Bloedbank Surinaamse Rode Kruis	4,000,000
Additionele Overheidsbijdrage Staatsziekenfonds (SZF)	50,000,000
Subsidie aan Overheidsziekenhuizen	4,296,000
Subsidie aan stichting Marwina Ziekenhuis	3,500,000
Totaal	180,296,000

Het project **Afbouw Regeling Medische Uitzending Lokale Opbouw Voorzieningen (ARMULOV)** heeft ten doel het verbeteren van oncologische zorg in Suriname en het faciliteren van noodzakelijke medische behandeling in het buitenland. Voor 2018 zijn de middelen geraamd op SRD 45.600.000,-, waarmee de volgende uitgaven zullen worden gedekt: 1) bestraling in het radiotherapeutisch centrum van het AZP, 2) lokale behandeling van laagfrequente aandoeningen, 3) tertiaire of Top specialistische zorg en 4) uitzendingen naar het buitenland via het SZF.

Uit overheidsbegroting en het Global Fund is voor het project **Aanpak HIV/AIDS, Tuberculose en eliminatie van Malaria** in 2018 een totaal bedrag van SRD 45.600.000,- begroot. Tot de Hiv/Aids bestrijdingactiviteiten behoren onder meer: 1) het verzorgen van voorlichtingsprogramma voor specifieke doelgroepen waaronder de jeugd en sexwerkers 2) het opstellen van testing strategy voor het identificeren HIV positieven 3) het Verbeteren van zorg door training en het versterken data verzameling en rapportage

Enkele tuberculose bestrijdingsactiviteiten zijn: 1. Verbeteren vd TBC diagnostiek en kwaliteitscontrole 2. Verbeteren van de therapie en zorg en 3. Opvoeren van de TBC screening in gemeenschappen. Ter bestrijding en eliminatie van malaria zullen onder meer de volgende activiteiten worden uitgevoerd: 1) verbeteren van het distributie systeem en gebruik van geïmpregneerde klamboes verbeteren 2) het voeren van media campagne voor effectief gebruik van klamboes 3) het uitbreiden van de dienstverlening in de laagdrempelige migrantenkliniek en 4) het screenen en behandelen van mensen middels het zogeheten Malaria Service Deliverer netwerk.

De uitgaven voor het project **Rationeel gebruik medicamenten inclusief High cost medicines** zijn voor het planjaar 2018 geraamd op SRD 300.000,-. Enkele activiteiten zijn; het uitvoeren van bewustwordingsprogramma's in het gebruik van medicatie en het beschikbaar stellen van protocollen met betrekking tot het voorschrijven van medicamenten.

Tot de activiteiten van het project **Aanpak van Chronische Niet-Overdraagbare Aandoeningen (NCDs)** behoren onder meer: het organiseren van workshops met betrokken instanties ten aanzien van de leeftijdsbeperking bij de verkoop van alcohol en de controle op overige alcohol vergunningsvoorwaarden, het uitvoeren van gezondheidseducatie via het onderwijs en massamedia over met name voedingsrichtlijnen en kanker, het uitbreiden van de pilot baarmoederhals-screening en een wetswijziging voorstellen met betrekking tot de beschikbaarheid van oncologische medicamenten. Voor 2018 zijn de uitgaven geraamd op SRD 6.600.000,-.

In 2018 zullen activiteiten binnen het project **Terugdringen moeder- en kindsterfte** worden voortgezet, waarvan de uitgaven geraamd zijn op SRD 3.000.000,-. Enkele activiteiten ter vermindering van moeder- en kindsterfte zijn: uitvoering van het zogeheten Safe Motherhood Plan of Action, toerusten van personeel met kennis en vaardigheden en het verzorgen van voorlichting en bewustwordingscampagnes.

Uit evaluatie van de in 2014 ingevoerde Wet Nationale Basiszorgverzekering zijn verschillen geconstateerd in de behoefte aan zorg en de dekking van de medische kosten van met name chronische patiënten. In 2018 zal met middelen van het project **Aanvulling tekorten Nationale Basiszorgverzekering** worden voorzien in de zorgbehoefte van deze patiënten. De middelen zijn begroot voor SRD 4.000.000,-.

De activiteiten binnen het project **Aankoop vaccins, laboratoriumbenodigdheden, medicamenten, hulpmiddelen en laboratoriumkosten ten behoeve van de Publieke Gezondheidszorg** zijn onder meer gericht op ziekte preventie middels implementatie van vaccinatie programma's, het zorgdragen voor adequate laboratorium resultaten en het garanderen van diverse gezondheidszorgdiensten. De bestedingen zijn in 2018 begroot voor SRD 5.483.000,-.

Het project **Verbeteren Geestelijke Gezondheidszorg en Suicide Preventie** heeft onder meer ten doel het landelijk toegankelijk maken van de geestelijke gezondheidszorg en het voorkomen van psychische aandoeningen. De uitgaven zijn voor 2018 geraamd op SRD 500.000,-.

Namens de overheid is het bedrijf Geneesmiddelen Voorziening Suriname (BGVS) belast met de aankoop en de landelijke beschikbaarstelling van medicamenten en verbruiksartikelen ten behoeve van de Surinaamse bevolking. Voor 2018 zijn de uitgaven van het project **Medicamentenvoorziening BGVS ten behoeve van de totale gemeenschap** geraamd op SRD 45.000.000,-.

IX.7. Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting

IX.7.1. Algemeen

De voorgenomen ontwikkelingsprojecten van het Ministerie van Volksgezondheid zijn voor het dienstjaar 2018 geraamd op SRD 597.420.000,-. De investeringen zullen onder meer in het hoofdbeleidsgebied Het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting is voornemens aan ontwikkelingsinvesteringen voor het planjaar 2018 SRD 697.867,- te besteden. Dit bedrag zal geïnvesteerd worden binnen het hoofdbeleidsgebied Sociale Ontwikkeling.

Het programma *Institutionele versterking*, dat is begroot voor SRD 1.715,-, is gericht op het opzetten of versterken van instituten binnen het ministerie. Het programma biedt ook de mogelijkheid voor training en scholing voor personeel. Personeelsleden van het ministerie kunnen dan beter worden toegerust om hun taken uit te voeren.

De Sociale Zekerheid beleidsprogrammas blijven bijstandverlening verzekeren aan minderdraagkrachtigen en kwetsbare groepen. Deze programmas zullen worden voortgezet, verbeterd en verruimd. De Algemene Kinderbijslag, de Algemene Oudedagsvoorziening, de Financiële Bijstand en de Geneeskundige Hulpkaart zullen voortgang vinden. Investeringen voor verdere verbetering van het sociaal voorzieningssysteem ten behoeve van kinderen, jeugdigen, senioren burgers en mensen met een geestelijke of lichamelijke beperking, zullen worden gepleegd. Doelmatigheid en doeltreffendheid in de dienst-, hulp- en zorgverlening worden immer nagestreefd. Decentralisatie en integratie, deskundigheidsbevordering en wet- en regelgeving zullen, waar nodig, verder worden doorgevoerd.

Het programma *Medische kosten t.b.v. on- en minvermogenden* biedt ondersteuning aan voornoemde doelgroep bij meerkosten bij de aanschaf van medicamenten. Ook worden van lig- en verpleegkosten, poliklinische kosten en overige medische kosten betaald. Deze meerkosten van medische zorg zijn medische kosten, die niet of niet volledig door de verzekeringsmaatschappij worden gedekt. Het betreft onder meer medicamenten, lig- en verpleegkosten en poliklinische kosten. Dit beleidsprogramma is voor het dienstjaar 2018 begroot op SRD 65.000.000,-.

Het programma *Meerkosten Medische Zorg* is voor groepen in de samenleving die op grond van hun specifieke sociaal-maatschappelijke omstandigheden aangewezen zijn op ondersteuning van overheidswege. Het programma biedt ondersteuning bij meerkosten bij de aanschaf van medicamenten, betaling van lig- en verpleegkosten, poliklinische kosten en overige medische kosten. Voor 2018 is het programma begroot voor SRD 2.000.000,-.

Het programma *Medische Hulpmiddelen* is bestemd voor personen, die vanwege zwakke sociaalfinanciële omstandigheden, niet in staat zijn bepaalde medische hulpmiddelen aan te schaffen. Het gaat dan om hulpmiddelen als CT- en MRI-scans, brillen, gehoortoestellen, scootmobielen, rollators en pacemakers. Het programma is voor 2018 op SRD 500.000,-.

Het programma *Premiebetaling Basiszorgverzekering* garandeert voor geselecteerde personen in de leeftijdsgroep 17 tot en met 59 jaar een gesubsidieerde basiszorgverzekering. De Geneeskundige Hulpkaarten (GH kaarten) zijn in 2016 afgeschaft na invoering van de Wet Nationale Basiszorgverzekering. In deze wet is een voorziening opgenomen voor sociaal zwakkeren in de leeftijdscategorie 17-59 jaar. Het programma is voor het dienstjaar 2018 geraamd op SRD. 14.711.000, =.

IX.7.2. Sociale Vooruitgang: Integrale Strategie voor de Sociale Sector: Armoede Bestrijding

Het programma *Subsidies en bijdragen* betreft onder meer subsidie aan particuliere sociale instellingen. Het gaat dan specifiek om instellingen die activiteiten ontplooiën in het belang van onder meer kinderen/jeugdigen, mensen met een beperking, senioren en sociaal zwakkeren. Voor 2018 zijn de uitgaven voor het programma begroot op SRD 15.266.000,-.

Op basis van exploitatietekorten wordt ook subsidie aan overheidsstichtingen. Deze overheidsstichtingen ontplooiën activiteiten in het belang van kinderen/jeugdigen, mensen met een beperking, senioren of sociaal zwakkeren. Het betreft de Stichting Beheer en Exploitatie Bejaardencentra, de Stichting Trainingsprojecten Jeugdige Gehandicapten, de Esther Stichting, de Stichting Beheer en Exploitatie Crèches, de Stichting Kinder- en Jongerentelefoon en de Stichting Na Nyun Horizon Suriname. Voor 2018 is de subsidie begroot op SRD 10.455.000,-.

Aan armoedebestrijding zal ook in 2018 hoge prioriteit worden gegeven. Het budget voor het programma *Armoedebestrijding* ter waarde van SRD 13.327.000,- zal worden ingezet ter verbetering en uitbreiding van de collectieve voorzieningen. De bedoeling is dat zowel de effectiviteit als de efficiëntie worden verbeterd. Gestreefd zal worden naar instelling van een ouderschapsverzekering. Dit zal geschieden in samenwerking met het Ministerie van Arbeid. Ook zullen binnen dit programma voor het schooljaar 2017-2018 in alle districten schoolmateriaalkosten worden gedekt ten behoeve van de sociaal zwakkeren.

Het programma Bijdrage in Acute Noodsituaties is gericht op de meest kwetsbare groepen binnen de samenleving. Het gaat vooral om burgers die geconfronteerd worden met acute sociale noodsituaties. Tot deze noodsituaties worden onder meer gerekend woningbranden, natuurrampen en kosten bij het overlijden van naasten. Ook eventuele begeleiding bij uitvoering van de ARMULOV-regeling kan bekostigd worden. Het programma is voor 2018 begroot op SRD 1.000.000,-.

Het programma *Conditional Cash Transfer* wordt uitgevoerd met het doel de sociaaleconomische weerbaarheid en onafhankelijkheid, de verantwoordelijkheid en de capaciteit van de doelgroep te vergroten. Voor 2018 zijn de bestedingen geraamd op SRD 2.000.000,-. Onder meer zullen de uitkeringen worden aangepast aan de economische realiteit. Ook zullen voorwaarden (condities) worden gekoppeld aan de hoogte en de duur van de uitkeringen. Trainingen, programma's en begeleiding moeten leiden tot het empoweren van cliënten om hen duurzaam uit de kwetsbare situatie te helpen. Maatregelen en activiteiten zullen daarom iedere burger moeten garanderen van de noodzakelijke basisgoederen. In dit kader zal het Sociaal Beschermingsprogramma verder worden uitgevoerd ter versterking van de risicogroepen (sociaal zwakkeren) in de samenleving. De doelgroep zal in de gelegenheid worden gesteld basisgoederen aan te schaffen. In 2018 zal met een budget van SRD 33.000.000,-. Dit programma voortgezet worden

De *Algemene Kinderbijslag* wordt uitbetaald aan rechthebbenden op basis van de Algemene Kinderbijslagregeling. Deze regeling geldt voor huishoudens met kinderen. Voorwaarde is dat de gezinshoofden niet elders aanspraak maken op kinderbijslag. Per juni 2015 is deze maandelijkse voorziening verhoogd van SRD 30,- per kind naar SRD 50,-. De uitgaven in het planjaar 2018 zijn geraamd op SRD 57.616.000,-.

Voor een efficiënter en effectiever verloop van het programma voor *Financiële Bijstand aan mensen met een beperking* (MMEB) is het project Herregistratie en Opschoning Bestand Mensen met een Beperking SoZaVo van start gegaan. Het project moet een digitaal bestand opleveren. De Financiële Bijstand aan mensen met een beperking (MMEB) is voor 2018 begroot voor SRD 64.572.000,-.

Het programma *Zorgvervoer* zal worden gerationaliseerd. Er zal onder meer een meldpunt voor alle voorzieningen voor de doelgroep worden opgezet. Het programma voorziet in bijstand bij het betalen van transportkosten van voornamelijk mensen met een beperking en seniorenburgers. Deugdelijk zorgvervoer wordt dan tegen een lager, gesubsidieerd tarief aangeboden. Zorgvervoer is in 2018 begroot voor SRD 1.340.000,-.

Het programma *Financiële Bijstand aan sociaal zwakke huishoudens* dient ter ondersteuning van het hoofd en de andere leden van huishoudens. Aanbragers moeten minstens 21 jaar en hoogstens 60 jaar oud zijn. De kinderen die in aanmerking komen moeten tussen de 0 en 18 jaar oud zijn. Het maximaal aantal kinderen per huishouden is gesteld op 5. Het programma wordt voor 2018 begroot op SRD 4.677.000,-.

Het Algemeen Oudedagsvoorzieningsfonds is een dienstverlenende instelling voor beheer en uitbetaling van uitkeringen aan personen die in aanmerking komen voor de *Algemene Oudedags Voorziening* (AOV). Ge-rechtigden zijn personen die minimaal 60 jaar oud zijn, de Surinaamse nationaliteit bezitten of ingezetenen zijn, die 10 jaar voor het bereiken van de 60-jarige leeftijd onafge-broken in Suriname hebben gewoond en gedurende die tijd AOV-premie hebben gestort. De maande-lijkse AOV- uitkering per rechthebbende bedraagt SRD 525,-. Cliënten kunnen evenals die voor de AKB en de Financiële Bijstand vanaf juni 2015 alleen nog via een bankrekening ontvangen. Ook wordt gestreefd naar het in kaart brengen van alle in Suriname wonende rechthebbenden en het voorbereiden van de herziening van het AOV-decreet. Om de efficiëntie en doelmatigheid wordt de optie bestudeerd de uitbetaling in het district Sipaliwini en afgelegen leefgemeenschappen in andere districten uit te be-steden aan bankinstellingen. De raming voor AOV-betalingen in 2018 bedraagt SRD 361.451.000,-.

Het programma *Versterken Child Indicators Monitoring System* (CIMS) betreft dataverzameling rond duurzaam kinderrechtenbeleid. Deze data zijn van belang bij planning, uitvoering, monitoring en bij-sturing van duurzaam en integraal kinderrechten/mensenrechtenbeleid. In dat verband wordt in samen-werking met de Unicef het Zesde Multiple Indicator Cluster Survey-Onderzoek MICS-6, uitgevoerd. Voor deze maatregel is voor 2018 SRD 1.500.000,- begroot.

Via het programma *Monitorings- en evaluatiemechanisme bij de uitvoering van integraal kinderrechtenbeleid* (MUIK) wordt toezicht gehouden op de naleving van het internationaal kinderrech-tenverdrag. In het begrotingsjaar 2018 wordt deze monitoring voortgezet ter verdere uitvoering van inte-graal en duurzaam kinderrechtenbeleid. Gestart zal worden met het opstellen van het Actieplan Kinderen 2018-2022. Als basis zullen gelden de aanbevelingen in de rapportage bij het Verenigde Naties Kinder-rechten Comité. Voor 2018 is het programma begroot voor SRD. 1.000.000,-.

IX.8. Ministerie van Defensie

IX.8.1 Algemeen

In het Ontwikkelingsplan (OP) 2017-2021 is aan het ministerie van Defensie een taak toebedeeld binnen het beleidsgebied Nationale veiligheid. In de planperiode 2018 zal het ministerie van Defensie op grond van artikel 177 van de Grondwet van de Republiek Suriname belast zijn met de verdediging van de soe-vereiniteit en de territoriale integriteit van de staat Suriname tegen buitenlandse gewapende militaire agressie en met bijzondere taken. Deze bijzondere taken die vastgelegd zijn in de Wet Nationaal Leger, bieden het NL de mogelijkheid om op verzoek van het wettig gezag ondersteuning te verlenen aan ver-scheidene operaties. De ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Defensie zijn voor het dienst-jaar 2018 geraamd op SRD 11.900.000,-. Deze investeringen zijn ten behoeve van het beleidsgebied **Nationale veiligheid** die de programmas **Binnenlandse veiligheid, Subsidie en bijdragen en Internatio-nale samenwerking** behelzen.

IX.8.2 Institutionele Ontwikkeling en Structurele Verandering, Versterking en hervorming van het Politiek Bestuurlijk Apparaat, Nationale veiligheid

Uitgaande van het Ontwikkelingsplan 2017-2021 is voor het beleidsgebied **Nationale veiligheid** voor het dienstjaar 2018 de volgende beleidsdoelen geformuleerd:

1. Handhaving van de territoriale veiligheid en garanderen van een acceptabel nationaal veiligheids-niveau

2. Verhogen en uitbreiden van de kennis-en vaardigheidsniveaus binnen de te onderscheiden veiligheidsorganisaties
3. Versterken en intensiveren van de samenwerking tussen de coördinatie van met de veiligheid belaste organisaties en instituten; en

In 2018 zullen binnen het programma **Binnenlandse veiligheid** de volgende beleidsmaatregelen worden gerealiseerd: de beleidsmaatregel **Exploitatie Agrarisch Bedrijf Freyburg**. Het doel van deze maatregel is dat het ministerie van Defensie zelfvoorzienend zal zijn voor wat betreft agrarische als vee- en pluimveeteelt producten. De bestedingen voor 2018 zijn geraamd op SRD 3.000.000,-. In dit kader zal verdere uitbreiding van de pluimvee-en veeteelt plaatsvinden, alsook de uitbreiding van de kassenteelt. Ook zal de melkproductie gecontinueerd worden een van de voorgenomen investeringen in 2018 betreft de beleidsmaatregel **Bijzondere aanschaffingen Defensie** die begroot zijn op SRD 2.000.000,-. Ten laste van dit beleidsprogramma zullen de beschikbare middelen aangewend worden voor de aanschaf van textiel voor de aanmaak van diverse uniformen ten behoeve van de organisatie. Voorts zal middels een investering van SRD 3.000.000,- uitvoering gegeven worden aan de beleidsmaatregel **Bijzondere Voorzieningen Defensie**. De activiteiten die in dit kader zullen plaatsvinden zijn: noodzakelijke infrastructurele verbeteringen van met name detachementen, Memre Boekoe Kazerne Noord en Zuid. De Defensieorganisatie zal in 2018 SRD 1.000.000,- investeren voor uitvoering van de beleidsmaatregel **Kosten in verband met waarborgen veiligheid**. Deze kosten zullen aangewend worden voor de aanschaf van specifiek militair operationele middelen zoals munitie ter opvoering van de slagkracht van het Nationaal Leger en versterking van de grenscontrole.

In het dienstjaar 2018 zullen binnen het programma **Subsidie en Bijdragen 2** beleidsmaatregelen worden uitgevoerd. De defensieorganisatie zal in 2018 SRD 2.100.000,- investeren in verband met de implementatie van het beleidsmaatregel **Bijdragen St. Nazorg Dienstplichtigen**, ter dekking van de exploitatiekosten, de kosten aan de leden van deze doelgroep en de kosten voor medisch/psychiatrische behandeling. Voorts zal verder invulling worden gegeven aan het beleid met betrekking tot om-,her-en bijscholing van leden van deze doelgroep. Voor het voortzetten van de beleidsmaatregel **Bijdragen Stichting Ismay van Wilgen sporthal** in het dienstjaar 2018 is SRD 300.000,- gereserveerd voor personele en exploitatiekosten van de stichting.

Binnen het beleidsprogramma **Internationale samenwerking** heeft uitvoering de beleidsmaatregel **Militaire Diplomatieke Vertegenwoordiging**. Voor uitvoering van de inrichtings- en exploitatiekosten ten behoeve van de militaire diplomatieke vertegenwoordigingen in de ontvangende staten wordt SRD 500.000,- gereserveerd.

IX.9. Ministerie van Justitie en Politie

IX.9.1. Algemeen

In het Ontwikkelingsplan (OP) 2017-2021 is het ministerie van Justitie en Politie ondergebracht onder de hoofdbeleidsgebieden **Institutionele ontwikkeling en structurele verandering** en **Sociale vooruitgang** die de beleidsgebieden **Rechtszekerheid** en **Veiligheid van burgers** behelzen. De ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Justitie en Politie zijn voor het dienstjaar 2018 geraamd op SRD 10.000.000,-. Deze kosten zijn ten behoeve van de dienstonderdelen **Rechterlijke Macht, Justitie, Politie, Brandweer en Beveiliging- en Bijstandsdienst Suriname**.

Voor wat betreft het dienstonderdeel **Rechterlijke Macht** wordt mede met inachtneming van de speerpunten van de Rechtspraak 2016-2021 voor het dienstjaar 2018 de beleidsprogrammas geformuleerd. Prioriteit zal worden gegeven aan rechtsstaatversterkende maatregelen. Ook zal gewerkt worden aan rechtvaardigheid, eerlijke, toegankelijke en onafhankelijke rechtspraak, integraal en preventief gericht door verzelfstandiging van de Rechterlijke macht. Ter versterking van de Rechterlijke Macht zullen in 2018 gewerkt worden aan het volgende : verbetering Infrastructurele Werken Rechterlijke Macht, verbetering rechterlijke organisatie en verzelfstandiging rechterlijke organisatie, professionalisering parketorganisatie en opleiding Rechterlijke Macht. Binnen het programma ICT-automatisering Rechterlijke Macht zullen de volgende deelprojecten worden voortgezet: advisering en coördinatie ICT-activiteiten rechterlijke organisatie, implementatie, ondersteuning, onderhoud zaakregistratiesysteem Civiele Zaken eerste aanleg

en aanschaf en aanleg ICT-voorzieningen gerechtsgebouw kantongerechten Strafzaken en Hof van Justitie Strafzaken en aanschaf en aanleg ICT-voorzieningen gerechtsgebouw Hof van Justitie Civiele Zaken en Bestuurscentrum. De investeringen voor 2018 bedragen circa SRD 4.121.000,-.

Het ministerie zal in het kader van het dienstonderdeel **Justitie** in het planjaar 2018 SRD 1.455.000,-. In deze planperiode zullen in het kader van het project **Kinder- en Jeugdbeleid en Gender** gewerkt worden aan de opvang en begeleiding van slachtoffers van alle vormen van gewelds- en zedendelicten. Investerings zullen gepleegd worden ter verbetering van de kindbescherming middels het opzetten van Meldpunten en het opzetten van een Raad voor de Kinderbescherming. Voorts zal gewerkt worden aan de aanpak van hangjongeren en uitvoering van het HALT-project. Verdere voortgang zal worden gegeven aan **capaciteitsversterking van het personeel van Justitie** en zullen de **Infrastructurele voorzieningen** verbeterd worden. Ook zal binnen het programma **ICT-automatisering** de werkprocessen van de diverse afdelingen binnen Justitie verbeterd worden.

Bij het dienstonderdeel **Politie** wordt in 2018 voortdurend gestreefd naar het bieden van kwalitatief hoogwaardige politiezorg aan de gemeenschap. Bij de handhaving van de openbare orde en de veiligheid van de burgers van en op het gehele Surinaams grondgebied zal samen gewerkt worden. Deze samenwerking zal geïntensiveerd worden met het Nationaal Leger, het Bureau Nationale Veiligheid van het Kabinet van de President, de Militaire Politie, de douane met haar rechercheafdeling, met de centrale inlichtingen- en veiligheidsdienst en met de overige beveiligings-, buurt- en bewakingsorganisaties. Voorts zal geïnvesteerd worden in de bouw en renovatie van politiestations. Ook zal aandacht besteed worden aan onder andere **Aanpak openbare orde en verkeersveiligheid** en **Aanpak zware criminaliteit**. Op het gebied van **Institutionele versterking** zal verbetering van human capacity plaats vinden. De investeringen voor 2018 bedragen circa SRD 1.820.000,-.

In de planperiode 2018 zal voor wat het dienstonderdeel **Brandweer** betreft de landelijke brandweezorg verbeterd worden. In dit kader zullen repressieve en preventieve maatregelen getroffen worden en zullen de nodige activiteiten worden uitgevoerd. Ook zullen de Infrastructurele werken en Institutionele versterking van het KBS plaats vinden. De totale investeringen voor deze periode bedragen SRD 2.304.000,-.

De investeringen bij het dienstonderdeel **Beveiligings- en Bijstandsdienst Suriname** bedragen voor het dienstjaar 2018 SRD 300.000,- ten behoeve van verbetering infrastructuur BBS en reorganisatie en capaciteitsversterking BBS.

1X.9.2 Institutionele Ontwikkeling en Structurele Verandering, Versterking en Hervorming van het Politiek Bestuurlijk Apparaat, Rechtszekerheid

Binnen het beleidsgebied **Rechtszekerheid** vallen (voor wat betreft het Ministerie van Justitie en Politie) de dienstonderdelen **Rechterlijke Macht** en **Justitie**.

Uitgaande van het Ontwikkelingsplan 2017-2021 is voor het beleidsgebied **Rechtszekerheid** het volgende **ontwikkelingsdoel** geformuleerd: **Aanpassing van wetgeving aan het rechtsgevoel van de Surinaamse burgers en toepasselijke internationale standaarden evenals een efficiënte en effectieve rechtsgang, versterken de rechtszekerheid in de Surinaamse samenleving**

De volgende uitkomsten zullen in het dienstjaar 2018 worden uitgewerkt in resultaten- en actieprogramma's :

1. De onafhankelijkheid van de rechtspraak is versterkt door verzelfstandiging van de Rechterlijke Macht en in samenhang daarmee de versterking van het personeelsbeleid en organisatieontwikkeling, evenals de opheffing van de budgettaire tekorten
2. Een optimale integratie van ICT in justitiële processen en procedures (hard- en software)

Programmas ten behoeve van de Rechterlijke Macht

Binnen de **Rechterlijke Macht** zullen in 2018 de volgende programma's worden uitgevoerd: **infrastructurele werken Rechterlijke Macht, Institutionele versterking Rechterlijke Macht, ICT (automatisering) en Interne en Externe Veiligheid**. De totale kosten voor het dienstjaar 2018 zijn geraamd op SRD 4.121.000,-.

In 2018 zal in het kader van het programma **Infrastructurele werken Rechterlijke Macht** uitvoering worden gegeven aan de een drietal projecten: **bouw en inrichting Kantongerechten Strafzaken**. De totale kosten voor 2018 zijn geraamd op SRD 500.000,-. Activiteiten die in dit kader zullen worden uitgevoerd zijn: afronden, opleveren en inrichten gerechtsgebouw aan de Wulfingstraat en gerechtsgebouw te Nieuw Nickerie en adequate/vervangende huisvesting voor Kabinet RC in Strafzaken te Paramaribo.

Voor de **Renovatie en inrichting Hof van Justitie** is een bedrag van SRD 500.000,- geraamd ten behoeve van het afronden, opleveren en inrichten gerechtsgebouw aan de Tamarindestraat te Paramaribo. Voor de **Bouw en inrichting Parket van de Procureur-generaal** is SRD 500.000,- begroot.

Voor het dienstjaar 2018 zal binnen het programma **Institutionele versterking Rechterlijke Macht** het project **Verbetering rechterlijke organisatie en verzelfstandiging rechterlijke organisatie** worden uitgevoerd voor een totaalbedrag van SRD 200.000,-.

De kosten voor het deelproject **Beveiliging gerechtsgebouw** zijn voor 2018 geraamd op SRD 70.000,-. In dit verband zal in de beleidsperiode de volgende activiteiten worden uitgevoerd: adequate object en subjectbeveiliging O.M. leden, elektronische camera- en brandbeveiliging OM gebouw en het opzetten van een speciaal beveiligingsunit voor het O.M.-gebouw en terrein. Voor de Beveiliging gebouw en personeel Openbaar Ministerie is SRD 70.000,- begroot.

De totale kosten voor het **Programma ICT (automatisering)** zijn voor het dienstjaar 2018 begroot op circa SRD 1.481.000,-. Dit bedrag zal aangewend worden voor de uitvoering van de volgende projecten: Automatiseringsprocessen Openbaar Ministerie (SRD 40.000,-), advisering en coördinatie ICT-activiteiten rechterlijke organisatie (SRD 53.000,-), implementatie, ondersteuning, onderhoud, zaakregistratiesysteem civiele Zaken eerste aanleg (SRD 88.000,-), aanschaf en aanleg ICT-voorzieningen gerechtsgebouw Kantongerechten Strafzaken en Hof van Justitie Strafzaken (SRD 500.000,-) en aanschaf en aanleg ICT-voorzieningen gerechtsgebouw Hof van Justitie Civiele Zaken en Bestuurscentrum (SRD 800.000,-).

Programmas ten behoeve van Justitie

Binnen het dienstonderdeel **Justitie** zullen in 2018 de volgende programmas worden uitgevoerd: **Infrastructurele Werken, Institutionele versterking, Rechtshandhaving en Rechtsbescherming en ICT (automatisering)**. De raming voor 2018 bedraagt SRD 1.455.000,-. In het kader van het programma **Infrastructurele Werken** zullen diverse werkzaamheden met betrekking tot de bouw, renovatie en inrichting van de gebouwen van Justitie worden voortgezet. Voor het planjaar 2018 is bovengenoemde programma begroot op SRD 500.000,-.

De kosten voor het project **Capaciteitsversterking personeel Justitie** zijn in 2018 begroot op ca SRD 325.000,- uit de reguliere begroting van de overheid. Ter verbetering van de dienstverlening is voorgenomen om de volgende trainingen te doen verzorgen: Gespecialiseerde vak-en/of refreshment trainingen, training intervisie, coaching en counseling, leiderschaps- en Management Trainingen en training in Result Based Management; Monitoring en Evaluatie.

Binnen het beleidsprogramma **Rechtshandhaving en Rechtsbescherming** zullen in de planperiode 2018 het project **Kinder-, Jeugdbeleid en Gender** bestaande uit acht deelprojecten worden uitgevoerd. De raming voor 2018 bedraagt SRD 300.000,-.

Voor het planjaar 2018 zijn de bestedingen voor het deelproject **Vorbereidingen en het schrijven van het rapport inzake de Universal Periodic Review ter zake de United Nations** begroot op SRD 150.000,- ten laste van overheidsmiddelen, terwijl het deelproject **Vorbereidingen en het schrijven van het Commoncore document ter zake de United Nations** SRD 150.000,- ook begroot zijn ten laste van overheidsmiddelen.

Het project **Automatiseringsprocessen Justitie** is voor 2018 geraamd op SRD 30.000,-. Binnen dit project zullen de volgende activiteiten plaats vinden: databank wetgeving en evaluatie en aanpassing automatiseringsprogrammas.

1X.9.3 Sociale vooruitgang, Veiligheid van burgers

Binnen het beleidsgebied **Veiligheid van burgers** vallen (voor wat betreft het Ministerie van Justitie en Politie) de volgende dienstonderdelen: **Politie, Brandweer en de Beveiligings- en Bijstandsdienst Suriname (BBS)**.

Uitgaande van het Ontwikkelings Plan 2017-2021 is voor het beleidsgebied **Veiligheid van burgers** het volgende **ontwikkelingsdoel** geformuleerd: **Preventieve maatregelen gebaseerd op een multidimensionale benadering, analyse en beleid, meer en betere dienstverlening van de instituten belast met het garanderen van veiligheid, beschermen de burgers effectiever en geven de samenleving een gevoel van toegenomen veiligheid.**

De volgende uitkomsten zullen in het dienstjaar 2018 worden uitgewerkt in resultaten- en actieprogrammas :

1. Criminaliteitspreventie is succesvoller, de behuizing van arrestanten en veroordeelden is verbeterd en er zijn lagere percentages recidive van specifieke doelgroepen, vooral van jeugdigen

2. Meer en betere dienstverlening van de instituten garanderen de veiligheid en beschermen de burgers effectiever en verhogen burgerparticipatie
3. Meer en beter statistieken, onderzoek en analyse ondersteunen een multidimensionale analyse en aanpak van de criminaliteit

Programmas ten behoeve van het Korps Politie Suriname

Binnen het dienstonderdeel **Politie** zullen in 2018 de volgende programmas uitgevoerd worden: **Infra-structurele werken, Institutionele versterking, Rechtshandhaving en Rechtsbescherming en Interne en Externe Veiligheid** voor een bedrag van SRD 1.820.000,-.

Binnen het programma **Infrastructurele werken KPS** zal in 2018 verdere uitvoering worden gegeven aan de bouw, renovatie en inrichting van dienstwoningen, politiebureaus en cellenhuis. Het betreft hier diverse politieposten zoals: Centrale meldkamer (CMK Plus), controlepost te Witagron, Stoelmanseiland, Benzdorp, FO-gebouw en andere renovaties van politiebureau. Het begroot bedrag voor de uitvoer van dit programma bedraagt SRD 100.000,-.

Voor de uitvoering van het programma **Verbetering van Human capacity** is SRD 100.000,- begroot. Voorts heeft in 2018 binnen het programma **Rechtshandhaving en Rechtsbescherming KPS** uitvoering het project **Aanpak openbare orde en verkeersveiligheid**. De volgende activiteiten zullen uitgevoerd worden: bijscholing/training van politieambtenaren, aankoop van software voor de afdeling rijbewijzen, uitbreiding nummerplaten herkenning en het ontwikkelen van een methode voor het structureel terugkoppelen met aangevers en of slachtoffers. De totale investering wordt geraamd op SRD 450.000,-.

In 2018 zal verdere uitvoering worden gegeven aan het programma **Interne en Externe Veiligheid KPS** voor een bedrag van SRD 1.170.000,-. Er zal uitvoering worden gegeven aan een drietal deelprojecten: **Aanschaf technische apparatuur en Aanpak zware criminaliteit**. Het project **Aanschaf Technische apparatuur** is voor het planjaar 2018 begroot op SRD 300.000, Instelling forensische DNA Databank (SRD 70.000,-) en het project **Aanpak zware criminaliteit** op SRD 800.000,-.

Programmas ten behoeve van het Korps Brandweer Suriname

Voor wat het dienstonderdeel **Korps Brandweer Suriname** betreft, is voor het planjaar 2018 SRD 2.304.000,- opgenomen. In dit bedrag zijn opgenomen de programmas: **Infrastructurele werken, Rechtshandhaving en Rechtsbescherming en Interne en externe veiligheid**.

De Infrastructurele werken van KBS zijn voor 2018 begroot op SRD 500.000,-. Dit bedrag zal aangewend worden voor **Verbetering Infrastructuur KBS**.

Binnen het kader van het programma **Rechtshandhaving en Rechtsbescherming KBS** zal in 2018 gewerkt worden aan een tweetal projecten: **Herstructurering KBS-organisatie** (SRD 100.000,-) en **Capaciteitsversterking menskracht KBS** (SRD 200.000,-).

Voorts zal gewerkt worden aan **Versterking brandweezorg**. Hierbij zal het beleid voor het dienstjaar 2018 gericht zijn op de proactieve, preventieve en preparatieve brandweezorg. In dit kader zal gewerkt worden aan bevordering van de burgerparticipatie en zelfredzaamheid bij de samenleving met betrekking tot brandveiligheid en zal de landelijke community safety voortgezet worden. De uitvoering van dit programma heeft in 2018 geresulteerd in een besteding van SRD 1.904.000,-.

Programmas ten behoeve van het Beveiligings-en Bijstandsdienst Suriname

Binnen het dienstonderdeel **Beveiligings-en Bijstandsdienst Suriname** zullen in 2018 de programmas **Infrastructurele werken** en **Institutionele versterking BBS** uitgevoerd worden voor een bedrag van SRD 300.000,-. De Infrastructurele werken BBS zijn voor het dienstjaar 2018 geraamd op SRD 200.000,-. Dit bedrag zal aangewend worden voor de uitvoering van de volgende deelprojecten: **Installatie elektronische beveiliging in het gebouw en omgeving** en **Inrichting kantoren i.h.k.v. de reorganisatie**

Binnen het programma **Institutionele versterking BBS** heeft in 2018 uitvoering het project **Reorganisatie en capaciteitsversterking BBS** is voor het dienstjaar 2018 begroot voor SRD 100.000,-. In Binnen dit programma zullen de volgende activiteiten plaats vinden: ontwerpen van een nieuw organogram, aanpassing van taakomschrijvingen, werkprocessen en formatieplan, implementatie reorganisatie, evaluatie/aanpassing Reglement BBS, werving en opleiding nieuwe lichte rekruten, rekruterings/bemensing van de nieuwe afdelingen, jaarlijkse management trainingen voor officieren en onderofficieren, gespecialiseerde vaktrainingen en refreshment trainingen en het opzetten van een reguliere interne opleidingsstructuur en – programmas.

IX.10. Ministerie van Arbeid

IX.10.1. Algemeen

In het Ontwikkelingsplan (OP) 2017-2021 is het ministerie van Justitie en Politie ondergebracht onder de hoofdbeleidsgebieden **Institutionele ontwikkeling en structurele verandering** en **Sociale vooruitgang**. Het Ministerie van Arbeid heeft aan ontwikkelingsinvestering in het planjaar 2018 een voorgenomen besteding van SRD 6.300.000,-. Dit bedrag zal worden aangewend ten behoeve van maatregelen gericht op bestrijding van armoede en werkloosheid, het bevorderen van productieve werkgelegenheid, in stad en district, upgradering van de infrastructuur, het garanderen van een bestaansminimum alsmede ondersteuning en versterking van de vakbeweging. Ook zal gewerkt worden aan het opleiden en trainen van werkers in de hospitality sector.

IX.10.2. Beleidsgebied 'Welzijn, Inzetbaarheid op de Arbeidsmarkt, 'Vakscholing'

Middels uitvoering van de beleidsmaatregel **Stichting Arbeidsmobilisatie en Ontwikkeling** zal beroepsvorming van jeugdigen, werkzoekenden en personen die de behoefte hebben om tweedekansonderwijs te volgen in 2018 voortgezet worden door uitvoering van korte praktische trainingen om zodoende te voorzien in de vraag naar goed geschoolde vaktechnische arbeidskrachten en tevens zal zorggedragen worden voor de opzet van vaktrainingen in de districten. De totaal voorgenomen bestedingen in het planjaar 2018 worden geschat op SRD 3.250.000,-.

IX.10.3. Beleidsgebied Welzijn, 'Actief Arbeidsmarkt Beleid'

Middels uitvoering van de beleidsmaatregel **Stichting Arbeidsmobilisatie en Ontwikkeling** zal beroepsvorming van jeugdigen, werkzoekenden en personen die de behoefte hebben om tweedekansonderwijs te volgen in het planjaar 2018 zal het Ministerie als onderdeel van bovenvermeld beleidsgebied enkele projecten doen uitvoeren binnen het beleidsprogramma **Armoedebestrijding** in haar streven om het welzijn van de burgers te waarborgen. Het totaal begroot bedrag van de van diverse te ontplooiën activiteiten bedraagt SRD 850.000,-. De projecten en activiteiten die uitgevoerd zullen worden zijn onder meer: op het gebied van de verschaffing van volledige en productieve arbeidsplaatsen aan werkzoekenden zal de **Stichting Productieve Werkeenheden** hulp en begeleiding geven bij het voorbereiden, de opzet van kleine ondernemingen en coöperaties en hulp verlenen aan reeds operationeel zijnde kleine ondernemingen, bedrijven en coöperaties. Het **Begroot bedrag** voor deze activiteit bedraagt **SRD 200.000, -**.

De **Stichting Suriname Hospitality Tourism and Training Center** zal **zorgdragen** voor competente arbeidskrachten in de hospitality en tourism sector gericht op invulling en behoud van werkgelegenheid binnen de sector en inherent daaraan het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening in deze sector tegen een begroot bedrag van **SRD 260.000, -**.

Het Ministerie zal haar beleid naar het **Scholingsinstituut voor de Vakbeweging in Suriname** continueren middels subsidieverlening ter scholing van de werkende mens in het algemeen en de leden van de vakbeweging in het bijzonder. De geraamde investering hiertoe bedraagt SRD 150.000,-.

Het **programma Raad voor het Coöperatiewezen** wordt in 2018 voortgezet.

In dit verband wordt ten gunste van de activiteiten van de Raad voor het Coöperatiewezen gereserveerd SRD 125.000,-.

Voor de uitvoering van het **Programma Arbeidsmarktbeleid**, welke ten doel heeft het stimuleren van de toename van bbp- en banengroei, meer betere banen (Decent Jobs) die bijdragen aan de inkomens- en sociale zekerheid en weerbaarheid van vooral arme gezinnen is in 2018 SRD 75.000,- gereserveerd.

Voorts zal in 2018 de uitvoering van de geplande evaluatie van de Wet Minimum Uurloon plaatsvinden en zullen er voorstellen gedaan worden voor de herziening van de hoogte van het minimum uurloon. Het hiervoor begroot bedrag bedraagt SRD 40.000, -.

Middels uitvoering van de sociale en arbeidsmarkt projecten onder het **Stabilisatie en Herstelplan** ter compensatie van de verhoogde kosten voor de huishoudens als gevolg van het stabilisatieprogramma zal de Regering met een investering van SRD 2.200.000,- benodigde compenserende maatregelen uitvoeren.

Deze compenserende maatregelen moeten de koopkracht van specifieke groepen beschermen om verslechtering van de inkomensverdeling tegen te gaan. De activiteiten die uitgevoerd zullen worden met het doel om werkloosheid te bestrijden zijn:

- Vaktechnische certificering van minstens 200 werkloze jongeren (16-24 jaar) uit “arme gezinnen”
- Een speciaal programma voor de om- en bijscholing van werknemers die hun baan verloren hebben gedurende de stabilisatieperiode
- Uitvoering van een programma om 100 jonge werkloze academici van een tijdelijke “eerste baan” te verzekeren met als neven doel capaciteitsversterking

IX.11. Ministerie van Handel en Industrie

IX.11.1. Algemeen

De investeringen van het Ministerie van Handel, Industrie en Toerisme voor het dienstjaar 2018 zijn geraamd op ca. SRD 80.911.000,-. Ten laste van de landsbegroting zal SRD 29.911.000,- worden besteed. Deze middelen zullen ingezet worden om de taken die zijn toebedeeld aan het ministerie te volbrengen. De beleidsrichting, zoals vervat in het Ontwikkelings Plan 2017- 2021, wordt voor dit dienstjaar onderverdeeld in 5 prioriteitsgebieden, namelijk (1) Bevorderen van Investerings, Ondernemerschap en Export, (2) Intellectuele Eigendommen (3) Inrichting Lokale Markt, (4) Toerisme en Creatieve Industrieën en (5) Handel. Deze beleidsgebieden zijn onderdeel van een holistisch benadering gericht op duurzame ontwikkeling. De verduurzaming heeft als centrale spil de mens. Het beleid zal de basis scheppen voor het vergroten en diversifiëren van de productiecapaciteit. Het richt zich op het geheel van maatregelen ter vergroting van de winstgevendheid en duurzaamheid van ondernemingen. Een van de speerpunten is het ontwikkelen van een nationaal innovatie systeem om het lage peil van productiviteit en innovatie te verhogen.

IX.11.2. Bevorderen van Investerings, Ondernemerschap en Export

De uitvoering van het beleid in het kader van de **Ontwikkeling Industriële Sector** is in het planjaar 2018 begroot op een bedrag van circa SRD 26.195.000,-. De financiering zal deels via de landsbegroting plaatsvinden en deels via donormiddelen. Op de landsbegroting wordt SRD 3.050.000,- gereserveerd voor dit project, terwijl ca. SRD 23.145.000,- als donorbijdrage te boek staat. De projecten en activiteiten die met deze middelen zullen worden ondernomen betreffen: Het **Bio Trade** concept, waarbij de aandacht uitgaat naar duurzame productie en commercialisering van inheemse biodiversiteit; Het project ter **Stimulering van de Lokale Houtverwerkingsindustrie**. De ondersteuning van de meubelsector is reeds enkele jaren op het uitvoeringsprogramma van het ministerie, waarbij de meubelbeurs kenmerkend is voor dit project; Het ministerie zal in dit planjaar ook werken aan de versterking van de **Industrieontwikkeling Ondersteuningsunit**; Het project **Paranam Industrie en Commercie Park (PICP)** staat wederom op het programma van 2018; Het **Revoluerend fonds voor Industrialisatie en Productiebevordering** door importvervanging en exportbevordering á USD 20 miljoen, wordt gefinancierd met een lening van de Islamic Development Bank (IsDB). De voorbereidingskosten ten behoeve van de opzet van het fonds evenals de opzet van de **“Unit Industrie Fonds”** ter ondersteuning van het fonds worden wel uit de staatsbegroting gefinancierd.

Ter **Ontwikkeling van het Ondernemersklimaat en het Concurrentievermogen** van de private sector is een bedrag van ca. SRD 37.155.000, - voor het dienstjaar 2018 begroot. SRD 9.300.000,- van dit begroot bedrag komt ten laste van de staatsbegroting en SRD 27.855.000,- is opgebracht als donorbijdrage. Het programma zal de bijgaande projecten ten uitvoer brengen ter realisatie van het beleidsdoel.

1. Het **CUS IDB Programma 2015-2017** wordt deels met overheidsmiddelen en deels met donormiddelen bekostigd. Via de Staatsbegroting wordt circa SRD 29.105.000,- gereserveerd voor de

uitvoering van het SUBCIP programma bestaande uit de volgende componenten: Wetgeving; Capaciteit; Value chain/Innovatie.

2. De verhoging van de productiviteit van de ondernemingen wordt opgestart met de opzet van de **Productiviteitsunit**, ten behoeve van het meten en bijsturen van de productiviteit binnen sectoren. Er wordt een trainingstraject uitgevoerd over het meten van productiviteit.
3. Het **Cluster Development Programma**, waarbij agri-business door de Wereldbank als priority sector is uitgewerkt, wordt voortgezet met een Pilot Project Suriname Agri-business Export Growth and Diversification. Agri-business bouwt voort op het potentieel dat al is geïdentificeerd in de agro-industrie, met het oog op de groeiende mondiale voedselbehoefte.
4. De activiteit ter **Verbetering van het Ondernemingsklimaat**, wordt opgesplitst in het creëren van de meest faciliterende omgeving voor ondernemers en het stimuleren van ondernemerschap.
5. De organisatie van een **Innovatie Competitie** voor startende ondernemingen wordt opgezet.
6. De opzet van een **Nationaal Certificerings Instituut** ter uitvoering van de herziene wet Bedrijven en Beroepen (Bedrijven en Beroepen Certificerings Instantie (BBCI)) wordt ondernomen.
7. Het opzetten van **incubators**. De locatie aan de Saramaccadoorsteek, die eigendom is van het Ministerie, wordt in een industriële Incubator en Innovatiecentrum omgezet. In een incubator worden ondernemingen, in de opstartfase ondersteund middels ruimte, advies en professionele en administratieve diensten. De ondersteuning vindt plaats gedurende een vooraf bepaalde periode.
8. De **Ondernemersdesk** ter stimulering van ondernemerschap wordt opgezet. Deze desk zal de dienstverlening naar de ondernemers toe verbeteren via verhoging van elektronische- en fysieke informatiestromen.
9. Het **KMO-beleid** worden geformuleerd ter stimulering van de ontwikkeling van de Kleine- en Middelgrote Ondernemingen (KMO's). Economische groeicentra in het binnenland en de districten worden in kaart gebracht.
10. In het kader van **Stimulering van het Ondernemerschap** zullen trainingen worden opgezet ter begeleiding van de ondernemers.
11. Het **KMO-fonds** wordt voortgezet. Dit fonds wordt verder aangevuld via andere bronnen.
12. Het personeel van het ministerie wordt, conform de behoefte bijgeschaafd via aangepaste **trainingen**.

Het beleidsprogramma **Ontwikkeling Innovatie Ecosysteem** zal in het dienstjaar 2018 voor een bedrag van ca. SRD 400.000, - worden uitgevoerd. Het ministerie zal een aantal projecten opstarten die gericht zijn op verbetering van het innovatievermogen. De locatie aan de Saramaccadoorsteek worden het **Industriële Innovatie Dienstencentrum Saramaccakanaal**. Door middel van dit centrum zal innovatie gestimuleerd worden, ter verbetering van de productie, de productiviteit en dienstverlening. Daarnaast zal het **Innovatie Beleid** worden ontwikkeld. In dit kader wordt het door de private sector geïnitieerde "**hands on innovatie**" ondersteund.

IX.11.3. Intellectueel Eigendom

Het beleidsprogramma **Ontwikkelen van Beleid voor Intellectueel Eigendom** is voor 2018 begroot op ca. SRD 1.000.000, -. Dit beleidsprogramma bestaat uit de volgende uitvoeringselementen: Institutionele versterking Bureau Intellectuele Eigendommen, met name de fysieke verhuizing; Het formuleren van een Intellectueel Eigendombeleid, waaronder de instelling van commissies per beleidsonderdeel; Modernisering van een registratiesysteem; Capaciteitsversterking en het treffen van voorbereidingen voor de opzet van een Intellectual Property (IP) Commercial and Technology Transfer Knowledge Unit. Het op te stellen beleidskader moet de economische ontwikkeling ondersteunen en productie en innovatie stimuleren. De IP Commercial and Technology Transfer Knowledge Unit heeft een adviserende functie naar de gemeenschap toe, waarbij ondersteuning zal worden geboden in hoe onderzoek om te zetten in Intellectueel Eigendom (IE) en hoe dit vervolgens te vercommercialiseren. Behalve voor de behuizing van het Bureau Intellectueel Eigendom, zal ook gezorgd worden voor de ICT-voorziening van het bureau en de opstart van de IP Helpdesk. Het registratiesysteem voor merken, modellen en tekeningen en octrooien zal verbeterd worden. Een beter systeem heeft zowel voor de ondernemers als de overheid voordelen. Ook zal in deze periode gewerkt worden aan capaciteitsversterking van overheidsmedewerkers en de private sector inzake intellectueel eigendom.

IX.11.4. Inrichting Lokale Markt

De uitvoering van het beleid in het kader van de **Ontwikkeling Industriële Sector** is in het planjaar 2018 Het **Beleid Nationale Kwaliteitsinfrastructuur** zal met een begroting van ca. SRD 1.150.000, - worden uitgevoerd in 2018. Het beleid heeft betrekking op de uitvoering van het Nationaal Certificeringprogramma, waarbij de selectie- en begeleiding van bedrijven in de industriële sector centraal staat. Tevens worden de auditors getraind en worden nationale certificeringprotocollen opgesteld. Ter verhoging en versterking van het concurrentieniveau van Surinaamse bedrijven op de internationale markten en ten behoeve van het internationaal profileren van Surinaamse producten wordt een nationaal exportkeurmerk gecreëerd. Eventueel kan het Made in Suriname keurmerk worden uitgebreid naar een exportgarantie keurmerk, uitgegeven door het Ministerie in samenwerking met het bedrijfsleven. De voorbereidingen worden getroffen voor de opzet van een metrologie instituut, waarbij er een transformatie zal plaatsvinden van de Dienst Waarborg & IJkwezen naar een Nationaal Metrologisch Instituut. Tevens zullen mobiele units van de Dienst Waarborg & IJkwezen op strategische locaties worden opgezet. Ook worden de voorbereidingen getroffen voor de opzet van een Nationaal kwaliteitsinfrastructuur ten behoeve van de economische ontwikkeling. In dit kader zullen diverse protocollen worden ontwikkeld voor sectoren.

De bestedingen voor het **Beleid Interne Markt** voor het dienstjaar 2018 zijn geraamd op ca. SRD 700.000, -. Dit programma behelst de **formulering van het mededingingsbeleid**, waarbij de structuur van de mededinging- en consumentenautoriteit zal worden ontwikkeld. In het kader van de consumentenbescherming zal een trainingstraject op het ministerie worden uitgevoerd voor **capaciteitsversterking**. Tevens worden in dit kader bewustwordingsactiviteiten uitgevoerd ter stimulering van het gebruik van de **Coza klachten applicatie**. In het kader van de viering van Wereld Consumentenrechtendag zullen bewustwordingsactiviteiten worden opgezet en uitgevoerd. Training en stage die betrekking hebben op **consumentenbescherming- en mededingingswetgeving** en beleid worden ook in deze beleidsperiode ondernomen. Gestart zal worden met de bewustwordingsactiviteiten met betrekking tot **voedselveiligheid**.

De uitgaven voor het programma **Beleid Economische Wet en Regelgeving** zijn voor 2018 begroot op ca. SRD 350.000, -. Ter creatie van een optimaal juridisch kader voor het ondernemen, investeren en produceren zal wet- en regelgeving worden aangepast aan de eisen van de tijd. Volgens een uitgevoerde inventarisatie is gebleken dat meer dan 100 wetten ten behoeve van het ondernemen, reguleren en ontwikkelen van economische activiteiten gemoderniseerd moeten worden. In dit planjaar zal gewerkt worden aan capaciteitsversterking ten behoeve van het redigeren van wetten. Het ministerie is doende nieuwe economisch gerelateerde wetgeving te concipiëren en bestaande verouderde wetgeving aan te passen. In dit kader zullen bewustwordingsactiviteiten met betrekking tot de te concipiëren wetten worden uitgevoerd.

In het dienstjaar 2018 zal, met betrekking tot het beleidsprogramma **Beleid Economische Controle** een bedrag van ca. SRD 300.000, - worden geïnvesteerd. De uitvoering behelst de versterking en modernisering van de Economische Controle Dienst (ECD). De volgende activiteiten zullen ter hand worden genomen: Het opleiden van Buitengewoon Agenten van Politie (B.A.V.P.), die zullen ressorteren onder ECD; Het ontwikkelen van een document managementsysteem en prijsapplicatie, ten behoeve van de controle; Implementatie softwarepakketten voor de ECD, inclusief tablets; Aanschaf vuistvuurwapens, wapenstokken en tasers; De aanschaf van zeven voertuigen.

Voor het beleidsprogramma **Beleid Institutionele Versterking** is in het planjaar 2018 een bedrag van ca. SRD 132.000, - begroot. De Verschillenden activiteiten die zullen worden uitgevoerd onder de paraplu van dit programma zijn: Institutionele en capaciteitsversterking; Het verzorgen van klantvriendelijkheidstrainingen; Het verzorgen van computerlessen; De renovatie en inrichting van een kantine en een kantoorruimte voor de medewerkers van ECD.

De bestedingen ten behoeve van het programma **Economische Planning en Ontwikkeling** zijn in het planjaar 2018 geraamd op ca. SRD 400.000, -. De activiteiten die onder dit programma zullen worden uitgevoerd zijn: Opzet en Operationalisering Economic Intelligence Unit (EIU); Het voorbereiden van de

opzet van een Onderzoeks en Ontwikkelings Unit (R&D unit); Projectontwikkeling, Monitoring en Evaluatie Unit (PME unit); Voorbereiding en opzet van een productiviteitsunit; en Voortgang GIS mapping en training. Het ministerie zal ondernemingen faciliteren door de nodige informatie beschikbaar te stellen via de Market Intelligence Unit (MIU) die deel zal uitmaken van de EIU. Ten behoeve van de opzet van de unit voor Onderzoek en Ontwikkeling zal er een behoefteanalyserapport worden opgemaakt. In dit rapport zullen worden vervat onderzoek, functie, producten en activiteiten waar behoefte naar is binnen het ministerie, om in staat gesteld te worden het meerjaren Onderzoeks- en Ontwikkelingsplan te formuleren. De PMU-unit wordt opgezet ter monitoring van de resultaten van alle PIU's binnen het ministerie om de huidige en toekomstige projecten binnen het ministerie te managen en te monitoren. Voor het meten en bijsturen van de productiviteit binnen sectoren worden de voorbereidingen getroffen voor de opzet van een productiviteitsunit. Het ministerie zal met behulp van GIS mapping commerciële en industriële ondernemingen in kaart brengen om zodoende een duidelijk overzicht te realiseren van bestaande industriële- en commerciële ondernemingen. Het personeel zal in dit kader basis GIS-trainingen volgen.

De uitgaven behorende bij beleidsmaatregel **Surinaams Standaarden Bureau (SSB)** zijn voor het planjaar 2018 geraamd op ca. SRD1.985.000, -. Deze middelen zijn bestemd voor personeels- en exploitatiekosten van SSB. Het bureau gebruikt de middelen ook voor de totstandkoming en inwerkingtreding van standaarden, gezien haar taakstelling betreffende de ontwikkeling, beheersing en het onderhoud van nationale meetstandaarden. Dienst Waarborg & IJkwezen is de technische werkmans van SSB en ziet toe op naleving van de metrologiewet en de waarborgwet.

In het planjaar 2018 zal de bijdrage van het Ministerie aan het **Suriname Business Forum** ca. SRD 450.000, - bedragen. De middelen zijn bestemd voor remuneratie van commissieleden alsook een deel van de exploitatiekosten van het Suriname Business Development Center (SBC).

IX.11.5. Toerisme en Creatieve Industrieën

Het beleid in het kader van de **Ontwikkeling Toerisme Industrie** zal in het planjaar 2018 uitgewerkt en geformaliseerd worden. Vanaf februari 2017 draagt het ministerie de verantwoordelijkheid voor de sector Toerisme. Het ministerie streeft naar optimale benutting van de toerismepotentie. Een werkgroep is belast met het uitwerken van een Strategisch plan voor de toerisme sector waarin ook uitgewerkt zullen moeten worden de Toerisme Wet en de Toerisme Autoriteit.

De bestedingen ten behoeve van het beleidsprogramma **Ontwikkeling Toerisme Sector** voor het planjaar 2018 zijn geraamd op SRD 1.399.000,-. Met deze middelen zal het toerismebeleid verder worden gherstructureerd. De reeds ingestelde werkgroepen zullen zich op drie gebieden van het toerismebeleid richten namelijk, herziening van noodzakelijke wetgeving voor toerisme waaronder de totstandkoming van de Suriname Toerisme Autoriteit, ontwikkelen van standaarden ten behoeve van de toerisme sector, het formuleren van een integraal toerisme Masterplan. Tevens zal in dit planjaar de Presidentiële resolutie van 11 mei 2017 (6043/17) ten uitvoer worden gebracht. In deze gaat het om het beschikbaar stellen van USD 2, - per passagier aan het toerisme beleid. Ook zal gewerkt worden aan de bewustwording en de marketing van het Surinaams toerismeproduct.

In het dienstjaar 2018 zal aan het beleidsprogramma **Suriname Hospitality and Tourism Training Center (SHTTC)** een bedrag van circa SRD 512.000, - worden besteed. De middelen zijn bestemd voor het opleiden en trainen van personeel ten behoeve van de toerisme- en hospitalitysector, zodat de dienstverlening in de sector kwalitatief verbetert.

In het dienstjaar 2018 zal aan **Subsidie Stichting Toerisme Suriname (STS)** SRD 1.605.000, - worden besteed. Het Nieuwe Toerismemerk 'the tourism brand' voor Suriname is op 2 maart 2017 officieel overhandigd aan de minister door de STS. STS geeft aan dat er gezorgd zal worden voor duidelijke communicatie over dit nieuw toerismemerk. Het toerismemerk sluit goed aan op het duurzaamheidsprogramma van de Wereld Toerisme Organisatie van de VN.

IX.11.6. Handel

De investering voor het programma **Internationaal handelsbeleid** is voor het planjaar 2018 geraamd op ca. SRD 1.900.000, -. Dit beleidsprogramma is onderverdeeld in 4 beleidslijnen namelijk: Markttoegang, Caricom Single Market and Economy (CSM&E), Trade Facilitation, en Overheidsaanbestedingen. Het programma voor markttoegang is gericht op de goederenhandel, handelsmissies, het synchroniseren van het HS-code systeem en het opleiden van commerciële officers die potentiële markten in kaart brengen. De activiteiten die in het kader van de CSM&E op programma staan zijn: districtsdagen, informatiedagen, netwerkvergaderingen, consultaties, videoconferenties, seminars en workshops. Het Trade Facilitation project wordt voortgezet waarbij de Suriname Trade Promotion Organization weer wordt geactiveerd en een trade portal wordt opgezet, ter facilitering van de productie- en dienstensector.

Voor het dienstjaar 2018 is voor de **Ontwikkeling van de Dienstensector** een bedrag van ca. SRD 278.000, - uitgetrokken. Het Ministerie zal zich in dit planjaar concentreren op de **markttoegang** in andere landen voor dienstensectoren. Hieraan is natuurlijk gekoppeld regionale en internationale onderhandelingen ter verkrijging van markttoegang voor diensten in deze landen. Tevens moet een goed overzicht verkregen worden van de diensten in- en uitstromen van Suriname, waarbij reguliere analyse van de dienstenhandelsdata plaatsvinden.

Onder het beleidsprogramma Contributieverplichtingen worden de **contributieverplichtingen** aan regionale en internationale organisaties begroot. Voor het dienstjaar 2018 is een bedrag van ca. SRD 5.000.000, - opgebracht. De contributie wordt betaald voor lidmaatschap van regionale en internationale organisaties als Caricom, World Trade Organization (WTO), Caricom Competition Commission (CCC), Office of Trade Negotiations (OTN), CEDA, UNIDO, Consumer International ICEPEN en WIPO.

IX.12. Ministerie van Openbare Werken, Transport en Communicatie

IX.12.1. Algemeen

De geraamde investering op het Ministerie van Openbare Werken Transport en Communicatie in het kader van het hoofdbeleidsgebied **Ontwikkelingscapaciteit** voor het dienstjaar 2018 voor de uitvoering van zowel civieltechnische, bouwkundige, milieugerelateerde, Transport als communicatieprojecten, veelal landelijk verspreid, bedraagt **SRD 821.423.000,-**. De uitvoering van de projecten zal hoofdzakelijk geschieden met nationale en internationale aanbestedingen. Het directoraat Bouwkundige Werken is geraamd voor SRD 181.907.000,-. De voorgenomen investeringen van civieltechnisch aard zijn geraamd op SRD 571.526.000,-. De vuilophaaldienst en vuilverwerking zijn opgebracht voor SRD 22.870.000,- op de begroting. Voor de uitvoering van voornamelijk milieuprojecten in het kader van Openbaar Groen is een bedrag van SRD 2.370.000,- gereserveerd.

IX.12.2. Ontwikkelingscapaciteit: Ontwikkeling van de Voorwaarde scheppende sectoren

IX.12.2.1. Infrastructuur

De activiteiten Uitbreiden en verbeteren van de infrastructuur van het wegennet ter bevordering van de productie, het halen van woongebieden uit hun isolement en het zorgen voor een goede afwikkeling van het verkeer zijn bijzondere aandachtspunten waarop de regering zich in het planjaar 2018 zal toelagen. Met name voor **Onderhoud van wegen** is een bedrag van SRD 2.450.000,- begroot. In dit kader zal het regulier onderhoud van geasfalteerde, bestrate, lateriet- en zandwegen ter hand worden genomen. Er zullen voorzorgsmaatregelen, zodat de goede staat van de bestaande wegen gewaarborgd blijft, worden getroffen. De kosten opgebracht ter realisatie van het beleidsprogramma **Aanleg en verbetering van Wegen** bedragen SRD 482.200.000,-. In dit kader zullen investeringen worden gedaan ter verbetering van de kwaliteit van de te asfalteren wegen, zodat de weginfrastructuur als basis kan dienen voor zowel de lokale productie als leefomstandigheden.

Alternatieve wegen zullen worden aangelegd ter ontsluiting van woongebieden en voor een goede verkeersafwikkeling. Ter concretisering van het regulier **Onderhoud van Bruggen** in Paramaribo en districten is voor het planjaar 2018 SRD 1.180.000,- opgebracht. Onderhoud van de drie grote bruggen over respectievelijk de Coppenerivier, Surinamerivier en Saramaccarivier maakt deel uit van dit programma, evenals het regulier onderhoud van bruggen in Paramaribo en overige districten.

Voor de beleidsmaatregel **Bouwen van Bruggen** is de besteding geraamd op SRD 2.850.000,-. De bestedingen zullen gericht zijn op het bouwen of vervangen van bruggen in Paramaribo en de overige districten. De beleidsprogramma's **Onderhoud ontwateringwerken** en **verbetering irrigatiewerken en afwateringswerken** zijn respectievelijk begroot op SDR 4.150.000,- en SRD 53.600.000,-. Deze programma's vormen de basis van een landelijk onderhoudsplan van irrigatie- en drainagewerken. Afwateringswerken zullen worden gerenoveerd evenals het opschonen en uitdiepen van lozingen. Verbetering van de hoofdontwatering van Paramaribo Centrum en – Noord is op het programma. Het aanleggen van nieuwe kanalen, irrigatiesystemen en pompgemalen welke het irrigatie en afwateringssysteem verbeteren eveneens. Voortgang zal plaatsvinden van verbetering van de hoofdontwatering in verschillende woonwijken van Paramaribo. **Onderhoud Waterkering-** en **Verbetering Waterkeringswerken** zullen landelijk worden uitgevoerd. Vitale kunstwerken, waar oppervlaktewater uit zee, rivier of zwamp een gevaar vormt voor de gemeenschap, zullen worden onderhouden of verbeterd. De bestedingen voor deze programmaonderdelen zijn respectievelijk geraamd op SRD 1000.000,- en SRD 750.000,-.

In het kader van beleidsprogramma's **Verkeersvoorzieningen** en **Onderhoud verkeerstechnische voorzieningen** is respectievelijk SRD 50.000,- en SRD 426.000,- opgenomen ter verbetering van de verkeersveiligheid en ter ontwikkeling van een vlottere verkeersafwikkeling. Vanrails, wegbegrenzings, zweepmasten met oversteekvoorzieningen en verkeerspaaltjes zullen worden aangebracht. Verkeersborden, markeringen en verkeersdrempels worden aangebracht. Waar nodig zullen bermsten worden verhard.

In het kader van het beleidsprogramma **Verbetering van landsgebouwen met hun toebehoren** zal in het planjaar 2018 SRD 750.000,- besteed worden aan renovatiewerkzaamheden ten behoeve van diverse afdelingen van het Ministerie van Openbare Werken evenals andere overheidsgebouwen in Paramaribo en districten. Voor werkzaamheden betreffende het programma **Ruimtelijke ordening urbane gebieden** is SRD 250.000,- begroot. **Bouw en uitbreiding van landsgebouwen en ambtenarenwoningen** is voor SRD 2.750.000,- begroot. Afbouw van diverse overheidsgebouwen, het restaureren van monumentale panden en nieuw op te zetten overheidsgebouwen zal geschieden in het kader van dit beleidsprogramma. Het bedrag van SRD 250.000,- is begroot voor de uitvoering van het beleidsprogramma **Bouwen van landsgebouwen**. Het gaat hierbij om renovatie van dienstwoningen van het Ministerie van Openbare Werken en diverse kantoorruimten in het district Nickerie. In het kader van het beleidsprogramma **Volkswoningbouw** is SRD 177.907.000,- begroot. De activiteiten zullen gericht zijn op het voorbereiden en uitvoeren van specifieke bouwprojecten en toezicht op de uitvoering. Integraal voorzien in wegen en ontwateringnetwerken en het aanleggen van nutsvoorzieningen ten behoeve van volkswoningen in Paramaribo en districten. De bouw van het streekziekenhuis te Wanica, met inbegrip een Onderstation van EBS, drinkwatervoorziening en overige infrastructurele voorzieningen.

IX.12.2.2. Transport

Het transportbeleid zal in het begrotingsjaar 2018 een continuering zijn van het beleid in het afgelopen planjaar 2017 waarbij een efficiënt, modern, veilig, competitief, comfortabel, betaalbaar en kwalitatief goed transportsysteem werd nagestreefd. Aan de voornoemde vereisten voorgoed transport wenst het Ministerie te voldoen door middel van verdere ordening van de transportsector, verdere herziening van relevante wet- en regelgeving en bovenal investering in het menselijk kapitaal door voortdurende training van het beschikbare kader. Ook zal het toezicht op naleving van de regels worden verscherpt. Het **Nationaal Vervoer Bedrijf (NVB)** is de belangrijkste werkmiddel van het Ministerie op dit stuk en is derhalve voor het komend jaar SRD 38.020.000,- aan subsidie begroot. De bestedingen zullen worden gebruikt voor het verhuizen van het hoofdkantoor van NVD, dit in verband met uitbreidingsplannen van de NV Havenbeheer op het Nieuwe Havencomplex. Ook zal een passagiersterminal met sanitaire gelegenheden aan de Heiligenweg worden opgezet en zullen andere busstations passagiersvriendelijk worden gemaakt.

Het beleidsprogramma Subsidie **Bus en Boot vergunninghouders** is voor SRD 20.000.000,- begroot. Het Ministerie zal in het planjaar 2018 werken aan de verdere opvoering van de luchtvaartverbindingen waarbij bi- en multilaterale samenwerkingsverbanden zullen verder worden aangehaald. Gewerkt zal worden aan verdere versterking van luchtvaartrelaties met overige landen buiten de regio, zoals in de Europese Unie, Azië, Noord-Amerika en het Midden-Oosten. Bijzondere aandacht zal worden geschonken aan de veiligheid en beveiliging van de luchtvaart. In dit kader zal aan het **NCASC** programma verder invulling worden gegeven. Met het beschikbaar stellen van subsidies zullen vluchten naar het binnenland worden uitgevoerd tegen gereduceerde tarieven naar met name gebieden die moeilijk bereikbaar zijn over land. Het Ministerie van Transport Communicatie en Toerisme zal de vaste weginfrastructuur ontlasten door het transport te water te stimuleren. De hout- en mijnbouwsector zullen worden gestimuleerd om meer gebruik van de waterwegen te maken. Daarbij zal het Ministerie vanwege haar taakstelling de veiligheid, beveiliging en milieuvriendelijke aspecten verheffen tot prioriteiten. Het traditionele vervoer van personen en goederen via waterwegen zal efficiënter plaatsvinden. Er zal een integraal maritiem beleid worden uitgestippeld, dat gericht is op een gestructureerd, effectief en efficiënt gebruik van de waterwegen. Door middel van de vastgestelde voorwaarden en richtlijnen zal de daarvoor aangewezen instantie de controle op het gebruik van de waterwegen opvoeren. De **Scheepvaart Maatschappij Suriname (SMS)** zal als werkmarm van het Ministerie SRD 5000.000,- aan subsidie ontvangen. Genoemde investering zal gebruikt worden voor de verdere uitvoering van lijndiensten in het binnenland, bevordering van de toeristische scheepvaart en verbetering van aanmeerfaciliteiten. Om de veiligheid van het Surinaams luchtruim te verbeteren en te garanderen zullen investeringen worden gepleegd aan het Instrument Landing System. Voor dit programmaonderdeel is een bedrag van SRD 2.600.000,- begroot.

IX.12.2.3. ICT Sector

Het Ministerie van TCT zal samen met de Telecommunicatie Autoriteit Suriname, TAS, initiatieven nemen op het gebied van breedband en computerlabs op scholen. De TAS zal wet en regelgeving aanpassen om de nieuwe technologische ontwikkelingen mogelijk te maken. Het proces te komen tot volledige digitale omroep zal door de TAS verder worden gecoördineerd. Het ministerie is een samenwerking aangegaan met de UNDP, de ontwikkelingspoot van de Verenigde Naties. In dit kader zal het project om de **Toegang tot overheidsdiensten in de districten** en het binnenland te vergroten worden uitgevoerd. Door het openen van gemeenschap centra met informatie online van de overheidsdiensten zal de afstand tussen de overheid en de burger worden verkleind. Hierbij zullen de relevante en cruciale overheidsdiensten bereikbaar zijn in de districten. Ten behoeve van het beleidsprogramma **Informatie en Communicatie Technologie** is SRD 350.000,- begroot.

IX.12.3. Milieu Strategie, Rampenbestrijding: potentiële door mensen of door de natuur veroorzaakte rampen

IX.12.3.1. Vuilophaal en verwerking

Het beleidsprogramma **Ophalen van dichtbegroeide lozingen** is voor SRD 620.000,- begroot. Hierbij zullen aannemers worden aangetrokken voor het opschonen van de diverse lozingen in onder andere Paramaribo en Wanica.

Het beleidsprogramma **Opruimen van illegale vuilstortplaatsen en ophalen van groot vuil** is voor SRD 950.000,- begroot. Het beleid op het stuk van het opruimen van illegale vuilstortplaatsen en het schoonmaken van de binnenstad zal worden voortgezet. Het huren van trucks en kleine graafmachines voor diverse opruimingswerkzaamheden wordt uit dit beleidsprogramma gefinancierd, alsmede het huren van bezemwagens.

IX.12.3.2. Milieu Strategie, Regionale en Ruimtelijke planning, zoneringsplan

Ter implementatie van het beleidsmaatregel **Maaien van parken en pleinen** is SRD 800.000,- gereserveerd. Binnen dit programma zal het maaien van parken en pleinen plaatsvinden, evenals het onderhoud van diverse bermen en taluds van secundaire en tertiaire trenten zal het rehabiliteren en herinrichten van diverse parken en pleinen middels groenvoorzieningen worden voortgezet.

IX.13. Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen

IX.13.1. Algemeen

De ontwikkelingsinspanningen ten laste van de beleidsprogrammas via het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen zullen in het planjaar 2018 oplopen tot een besteding van SRD 129.095.000,-. Ten behoeve van het Programma: Infrastructurele werken zullen in 2018 de nieuwbouwactiviteiten aan het gebouw begroting en financiële zaken aan de Grote Combeweg worden gecontinueerd ten bedrage van SRD 1.000.000,-. Het Ministerie ondergaat een herstructurering en reorganisatie ten bedrage van SRD 74.000,-. Deze organisatieverandering geschiedt volgens de principe van duurzame organisatie ontwikkeling en zal gericht zijn op de institutionele versterking van het Ministerie. De reorganisatie is onderverdeeld in de volgende beleidsprojecten:

- a. Herstructurering en reorganisatie van het ministerie
- b. Professionele en persoonlijke ontwikkeling van het personeel
- c. Kwaliteitsverbetering en kwaliteitsbehoud van haar uitvoeringscapaciteit

IX.13.2. Ontwikkeling van de Voorwaardenscheppende Sectoren, Water

Het Ministerie stelt zich op het stuk van het Programma: Drinkwatervoorziening ten doel:

- 1) Zorg dragen voor een optimale en kostenefficiënte voorziening van goed en gezond drinkwater voor de gehele Surinaamse bevolking tegen reële en betaalbare prijzen; toezicht houden op en aansturen van de Dienst Water Voorziening (DWV);
- 2) het identificeren en implementeren van oplossingsmodellen voor drinkwatervraagstukken;
- 3) periodieke evaluatie van de bedrijfsgegevens bij de waterproductie en waar nodig aanpassing van de productie-efficiëntie en/of het watertarief; het bevorderen van de export van water;
- 4) instelling van, participatie in, toezicht houden op en sturing van commissies, stichtingen en instituten die onder het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen vallen; via haar structuren toezicht houden op en sturing geven aan de Surinaamsche Waterleiding Maatschappij NV (SWM).

De Dienst Watervoorziening zal in 2018 in alle 10 districten investeringen en aanschaffingen plegen ten behoeve van de Watervoorziening voor een bedrag groot SRD 3.700.000,-. In dit kader zullen de projecten versneld worden uitgevoerd. Enkele van de te ontplooiën activiteiten zijn:

- Het bouwen, rehabiliteren en aanpassen van nieuwe waterstations
- Het aanleggen van nieuwe en rehabiliteren van bestaande distributie- en transportleidingen
- Het boren en ontwikkelen van nieuwe waterbronnen
- Het aanschaffen van pompen en pomponderdelen
- Overdracht van het waterleidingstation van Uitkijk aan de SWM
- Het opvoeren van de oppompcapaciteit van de diverse stations
- Het plaatsen en vernieuwen van stalen filters, stalen buizen, galerijen en watertorens.
- Het bouwen van platformen voor rein watertanks en aanschaffen van rein- watertanks.
- Het aankopen van veldlaboratorium- equipment, boten en buitenboordmotoren en geofysische instrumenten, watertrucks, etc.
- Het verzwaren en aanleggen van distributienetten
- Renovatie van bedrijfswoningen

De waterleidingbedrijven zullen zodanig worden toegerust, dat de diverse stations goed en gezond drinkwater kunnen distribueren in de verschillende dorpen in het rurale achterland. Daartoe is op de post Instandhouding waterleidingbedrijven en nieuwe aansluitingen een bedrag opgebracht van SRD 1.500.000,- voor de aankoop van materialen en de uitvoering van diverse werkzaamheden. Dit zijn reguliere operationele kosten. Voor de Uitvoering van waterleidingprojecten in de kustvlakte en binnenland is vooralsnog geen bedrag begroot. Voor het opzetten van een productiecentrum voor drinkwater in Commewijne is een bedrag van SRD 83.410.000,- begroot en voor wet en regelgeving Watersector SRD 348.000,-.

IX.13.3. Ontwikkeling van de Voorwaardenscheppende Sectoren, Energie

Het Energie Programma van het Ministerie wordt gekenmerkt door de volgende speerpunten:

- Zorg dragen voor een optimale en kostenefficiënte voorziening van energie aan de totale bevolking van Suriname (in zowel de kustvlakte als het binnenland) tegen reële en betaalbare prijzen;
- toezicht houden op en het aansturen van de werkzaamheden van de Dienst Elektriciteitsvoorziening (DEV);
- het identificeren en implementeren van oplossingsmodellen voor de energievraagstukken;
- het stimuleren van de ontwikkeling en het gebruik van alternatieve vormen van energie, zoals hydro-, bio-, zonne- en windenergie, al dan niet in eigen beheer of middels samenwerking met de private sector en overige ontwikkelingspartners;
- periodieke evaluatie van de bedrijfsgegevens bij de energieproductie en waar nodig aanpassing van de productie-efficiëntie en/of het energietarief;
- instelling van, participatie in, toezicht houden op en sturing van commissies, stichtingen en instituten die onder het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen vallen;
- via haar structuren toezicht houden op en sturing van de NV Energiebedrijven Suriname (EBS).

Beleidsmaatregel Energievoorziening is voor SRD 2.000.000,- begroot. De Dienst zal zorgen voor het In stand houden van de Elektrische centrales in het Binnenland voor een bedrag van SRD 4.338.000,-. Er zal onderzoek worden verricht naar de mogelijkheden ter toepassing van herwinbare energie. In dat kader is er op de post Renewable Energy SRD 20.000.000,- begroot. Voor Openbare Straatverlichting in districten en dorpen in het binnenland is een bedrag van SRD 3.500.000,- begroot. Dit bedrag zal worden aangewend voor het gefaseerd aanbrengen van cobrahead lampen voor straatverlichting. Er zal SRD 350.000,- besteed worden aan het opzetten van een Energie Autoriteit Suriname.

IX.13.4. Ontwikkeling van de Productieclusters in de mijnbouw en Extractieve Industrie

In het overheidsbeleid neemt de ontwikkeling van de mijnbouwsector een centrale plaats in als meest belangrijke bron van deviezen en overheidsinkomsten. In toenemende mate zal de minerale sector een rol moeten gaan spelen in de diversificatie van de Surinaamse economie door beleidsmaatregelen die 'upstream' en 'downstream' activiteiten stimuleren en faciliteren terwijl besparingen uit deze sector aangewend zullen worden voor investeringen rond deze doelstelling.

Essentieel zijn hierbij de vergroting van de institutionele capaciteit om de naleving van bestaande contracten te verzekeren en bij nieuwe contracten een rechtvaardige deel uit de opbrengsten voor Suriname te verzekeren. Het vermogen om de vraag en prijzen op internationale markten te monitoren en de ontwikkelingen in deze sectoren te voorspellen zijn onmisbaar om deze doelen te verwezenlijken. Dit zijn dan ook de elementen voor het beleid op het gebied van de mijnbouw en extractieve industrie,

In het kader van Uitvoering van projecten door de Geologisch Mijnbouwkundige Dienst (GMD) is SRD 1.875.000,- gereserveerd. Momenteel is de GMD verantwoordelijk voor:

- de exploratie van minerale bodemschatten van het land
- het geven van adviezen over de uitgifte van rechten van exploratie van delfstoffen;
- bijdragen aan de handhaving en ontwikkeling van wet- en regelgeving op mijnbouwgebied
- het onderhouden van contacten en aangaan van samenwerking met internationale instituten op mijnbouwgebied

De opzet van een Mineralen Instituut en de afkondiging van de wetgeving die daartoe vereist is, zijn een beleidsprioriteit: de **Vorbereiding van het Mineralen Instituut** is begroot op SRD 500.000,-.

IX.13.4.1. Goud

De beleidsmaatregel **Ordering van de Goudsector** zal voorgezet worden waarbij in samenspraak met belanghebbenden continue gezocht zal worden naar bijstelling en ontwikkeling van nieuwe beleidsinstrumenten om de bijdrage van deze sector aan de duurzame ontwikkeling te verhogen. De grootst en niet af latende uitdaging is ordering te brengen in deze sector en het overheidsgezag te handhaven en waar no-

dig te herstellen. Dit is een voorwaarde voor het verbeteren van de werk- en leefomstandigheden van belanghebbenden, het stimuleren, begeleiden en waar nodig beschermen van de sociaal-culturele ontwikkeling van betrokken gemeenschappen en niet te vergeten de effectieve inning van belastingen. Voor het beleidsmaatregelen op dit gebied is voor het planjaar 2018 een bedrag van SRD 3.500.000,- uitgetrokken.

IX.13.4.2. Bauxiet

Bij de weder-opstart van de bauxietsector zijn ontwikkeling van de infrastructuur en energie, belangrijke elementen van een geïntegreerde strategie op dit stuk. Onderzoek en de beschikbaarheid van deskundigen zijn hierbij een voorwaarde voor de besluitvorming. Aan het **Bauxiet Instituut Suriname** zal in 2018 totaal SRD 3.000.000,- worden besteed.

IX.14. Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer

IX.14.1. Algemeen

De ontwikkelingsinspanningen via het Ministerie van Ruimtelijke Ordening Grond- en Bosbeheer zullen in het planjaar 2018 resulteren in een besteding van SRD 59.991.000,- in het kader van de hoofdbeleidsgebieden Productie en Ontwikkelingscapaciteit. Er is bedrag van SRD 21.000.000,- uitgetrokken voor de bouw van een Nieuw Hoofdkantoor voor ministerie van in 2018.

IX.14.2. Regionale en Ruimtelijke Planning, Integratie van regionale en sector strategieën

In het kader van de ruimtelijke ordening is de samenwerking tussen de verschillende planning- en ordeningsinstanties van groot belang. De gezamenlijke inspanning en samenwerking zal zichtbaarder worden in 2018. Dit zal resulteren in vernieuwde wetgeving op het gebied van ruimtelijke ordening. Ten behoeve van de Institutionele versterking Ruimtelijke Ordening zal er een bedrag van SRD 400.000,- worden besteed. Ten behoeve van de Institutionele Versterking Grondbeheer zal in 2018 een bedrag van SRD 2.132.000,- worden besteed. Voor werkzaamheden ten behoeve van verkavelingen is begroot SRD 20.308.000,- in 2018.

IX.14.3. Regionale en Ruimtelijke Planning, Strategische plannen voor lokale economieën

Een duurzaam bos- en natuurbeheer is een kernelement van duurzame ontwikkeling. In toenemende mate wordt de lokale bevolking betrokken bij de bescherming en waar nodig herstel van het milieu. Daarnaast heeft de lokale bevolking een belang bij milieubeheer voor hun gezondheid en middelen van bestaan. De Stichting Natuurbehoud Suriname is beleidsmatig verantwoordelijk voor bepaalde beheersactiviteiten in beschermde gebieden en werkt nauw samen met de lokale bevolking. Voor Institutionele versterking Natuurbeheer is SRD 1000.000,- opgebracht in het komend begrotingsjaar.

IX.14.4. Regionale en Ruimtelijke Planning, Productiecluster Bosbouw en Verwante Industrie

Het beleid op het gebied van Bosbeheer en Bostoezicht richt zich op optimale maar duurzame benutting van de bossen met de nadruk op de voor houtproductie bestemde bossen. Er is behoefte aan een nieuwe Boswet en hervorming van het institutioneel kader in dit beleidsgebied om doelmatiger en efficiënter deze doelen te bereiken. De Stichting Bosbeheer en Bostoezicht speelt momenteel een centrale rol in het beleidsgebied bosbeheer en zal samen met alle belanghebbenden het proces van hervorming en versterking van het institutioneel kader moeten begeleiden. Het betreft maatregelen die moeten leiden tot:

- 1) Een nieuwe Boswet en hervorming van het institutioneel kader in dit beleidsgebied
- 2) Vergroten van de capaciteit om de naleving van de Boswet te verzekeren waaronder de beschikbaarheid van moderne communicatie- en transportmiddelen en kantoorfaciliteiten
- 3) Het brengen van het personeelsbestand naar het gewenste niveau in kwalitatieve en kwantitatief opzicht
- 4) Opzet en operationeel houden van geplande permanente en semi- permanente veldposten

De Stichting Bosbeheer en Bostoezicht zal in 2018 subsidie ontvangen van SRD 13.000.000,- om haar operationele kosten te dekken waaronder transport.

IX.14.5. Ontwikkeling van de Voorwaardenscheppende Sectoren, De Kennis Sector

Het Jan Starke Opleiding- en Ontspanningscentrum (JSOOC) en de fysieke infrastructuur voor het verzorgen van trainingen, opleidingen en onderzoek op de beleidsgebieden van het Ministerie van RGB. Daarnaast is dit centrum ook een recreatieoord. De stichting is actief in onder andere het exploiteren en beheren van leerbosarealen, het verzorgen van trainingen en praktijkonderwijs en het uitvoeren van educatieve projecten. Het JSOOC zal op beide gebieden actief zijn en de gestelde doelen moeten behalen als educatief recreatiecentrum voor de zogenaamde 'groene sector'. Subsidie aan de stichting Jan Starke Opleiding- en Ontspanningscentrum (JSOOC) zal in 2018 SRD 1.151.000,- bedragen.

IX.15. Ministerie van Landbouw Veeveelt en Visserij

IX.15.1. Algemeen

Teneinde de afhankelijkheid van voedselimporten te verminderen, zal er een strategie worden gevolgd die neerkomt op verbeterde ontwikkeling van de agrarische productie gericht op het verwerven van een groter marktaandeel van Surinaamse producten op de binnenlandse markt. Hiermee wordt ook getracht de voedselveiligheid te realiseren. Het agrarische beleid wordt op deze strategische doelstelling geënt en uitgevoerd uitgaande van de volgende principes:

- a. In Suriname geproduceerd voedsel moet veilig zijn mede door het waarborgen van de agrarische gezondheid
- b. De agrarische producten worden ontwikkeld op de lokale markt maar moeten zo snel als mogelijk voldoen aan de kwaliteitseisen van de CARICOM waardoor deze bedrijven reeds in een vroeg stadium 'export-ready'

Investerings in de agrarische productiesectoren binnen de Pijlers 'Economische Groei en Diversificatie' en 'Verhogen van de Ontwikkelingscapaciteit' van het Ontwikkelingsplan 2017 -2021. In het begrotingsjaar 2018 zal de besteding van een bedrag van totaal SRD 114.861.000,- moeten resulteren in de vergroting van de bijdrage van de agrarische sector aan het Bruto Binnenlands Product (bbp) en toename van de werkgelegenheid.

IX.15.2. Ontwikkeling van Productieclusters, Agrarische Sector: Grootlandbouw en Agro-industrie

Op basis van een uitgewerkt en goedgekeurd plan in 2018 zal een begin gemaakt worden met de rehabilitatie en herstructurering van het landbouwbedrijf Alliance. De financiering hiervan zal plaatsvinden middels gelden uit de nationale begroting en een lening van de Islamic Development Bank (IsDB) voor een bedrag van totaal SRD 4.776.000,-.

Voor de reguliere werkzaamheden van de *Stichting Nationale Parken (STINAPA)*, belast met de aanleg en exploiteren van parken, is SRD 50.000,- begroot voor het dienstjaar 2018. Dit instituut richt zich hierbij op het Surinaamse publiek maar ook op het toerisme.

IX.15.3. Regionale en Ruimtelijke Planning, Integratie van Regionale en Sector strategieën

Momenteel vinden er veldopnames in de oostelijke polders van Coronie plaats. Deze opnames zijn onderdeel van een studie die informatie moet verschaffen voor de besluitvorming ten aanzien van de plaatsing van inlaatwerken in de zwamp kerende dam aan de oostelijke polders van dit district. Deze en vervolg werkzaamheden rond de besluitvorming over de kunstwerken in de oostelijke polders van Coronie worden gecontinueerd in 2018 continuering en komen ten laste van het programma *Landaanwinning en-ontginningen* waarvoor een bedrag van SRD 89.000,- is begroot.

In planjaar 2018 zal er ondersteuning van de agrarische productie *Cultuurtechnisch Onderhoud* uitgevoerd in de productiegebieden, waarvoor een bedrag van SRD 40.336.000,- op de begroting van het Ministerie is gereserveerd. Dit is een landelijk programma dat gegeven de agrarische activiteiten in de districten Wanica, Saramacca, Para, Commewijne, Marowijne, Nickerie en Coronie onderhoud pleegt op:

- Infrastructuur voor de waterhuishouding waaronder, waterkeringen, irrigatie en drainage kunstwerken en opschonen van kanalen
- aanleg en onderhoud van bruggen
- verbetering en onderhoud van secundaire en tertiaire wegen,

In het kader van dit beleidsprogramma zijn additionele financiële middelen gemobiliseerd van twee ontwikkelingspartners, die een totaal bedrag van bijkans 30 miljoen ter beschikking stellen *Cultuurtechnisch Onderhoud*. India stelt een bedrag van SRD 2.000.000,- en IsDB een bedrag van SRD 27.896.000,- ter beschikking. Het betreft kredietfaciliteiten die lopen over een periode van vijf jaar en besteed zullen worden aan rehabilitatie van pompgemalen, gebouwen en de daarbij behorende fysieke infrastructurele werken en voorzieningen.

IX.15.4. Institutionele Ontwikkeling Structurele Verandering, Het bevorderen van Investerings-, Ondernemerschap en Export

Binnen het programma *Institutionele hervorming*, waarvoor de kosten zijn geraamd op SRD 8.500.000,-, worden in het kader van de waarborging van agrarische gezondheid en voedselveiligheid de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Ondersteuning van de activiteiten van het Caribisch agentschap voor agrarische gezondheid en voedselveiligheid (CAHFSA) is in Suriname gehuisvest voor optimale dienstverlening aan nationale en regionale instituten;
- Ondersteuning van activiteiten voor bescherming van de volksgezondheid (voor verbetering voedselveiligheid) en bevordering van de handel in agrarische producten door de Inter- American Development Bank (IaDB);
- Plantgezondheid controle reorganiseren en institutioneel versterken voor waarborging van nationale plantgezondheid;
- Werving, training en uitrusting van personeel om te werken conform de moderne standaarden van bewaking, monitoring en surveillance van plantgezondheid en voedselveiligheid;
- Afronding bouw en inrichting van Nieuwbouw Residu Laboratorium.
- Oplevering en inrichting clusterlaboratorium voor landbouwkundig onderzoek, training van voorlichters en landbouwers in veilig gebruik van chemicaliën en onderzoek naar de teelt van nieuwe variëteiten van landbouwgewassen;
- Vaststelling agrarische innovatiestrategie en agenda met een koppeling tussen onderzoek en voorlichting voor innovatieprojecten van land- en tuinbouw, veeteelt en visserij, in samenwerking met nationale en internationale onderzoeksinstituten.

In het kader van effectief beheer en onderhoud van de agrarische infrastructuur, worden bestaande waterschappen gefaseerd gereactiveerd. De rehabilitatiewerkzaamheden aan het waterschap Henarpolder worden in 2018 afgerond. Na afronding van de studies van de waterschappen Bruto & Nannipolder, Wasima, Clarapolder en Paradise & Longmay, zal een aanvang gemaakt worden met de rehabilitatie werkzaamheden. Daarnaast zal er in het planjaar een aanvang worden gemaakt met de studies met betrekking tot waterschap Europolder Zuid en waterschap Uitbreiding Groot Henar 1 + II. Voor de opgesomde activiteiten en de studies binnen het programma Reactivering waterschappen is begroot SRD 750.000,-.

Voor de capaciteitsversterking is een programma van maatregelen dat zich richt op versterking van het Agro ondernemerschap, trainingen in reageren op Aanbestedingen, begeleiding en voorlichting voor de agro-coöperaties en capaciteitsversterking voor het Coöperatiewezen en trainingen ter bevordering van de erf cultures. Voor dit programma zijn de kosten geraamd op SRD 63.000,- voor 2018;

IX.15.5. Ontwikkeling van de Voorwaarde scheppende Sectoren, Kennissector

Het programma voor landbouwkundig onderzoek stelt zich ten doel een bijdrage te leveren aan de bevolkings- en grote landbouw. Het betreft het onderzoek naar ziekten en plagen van de voorname landbouwgewassen, de ontwikkeling van nieuwe en verdere verdeling van gewassen of specifieke rassen zoals grondonderzoek of sociaal-culturele en economische vraagstukken verband houdend met de land- en tuinbouw. Bij dit onderzoek zijn direct betrokken onderzoeksafdelingen van het Ministerie en haar werkmensen waaronder:

1. De *Stichting Proeftuinen Suriname (STIPRIS)*: deze instelling doet onderzoek naar ziekten en plagen die land- en tuinbouwgewassen aantasten. De resultaten van dit instituut zijn essentieel voor het behoud en verhogen van de kwaliteit van Surinaamse land en tuinbouwgewassen. Voor deze werkzaamheden is in 2018 totaal SRD 50.000,- begroot.
2. Voor de *Stichting Landbouw Ontwikkeling Commewijne (SLOC)* is voor het planjaar SRD 35.000,- begroot.
3. De *Stichting Nationaal Rijstonderzoek Instituut (SNRI/ ADRON)* houdt zich bezig met het uitvoeren van onderzoek over het telen en verwerken van rijst, het zuiver houden van de bestaande en het ontwikkelen van nieuwe rijstrassen, het opzetten en het verzekeren van de beschikbaarheid van goed zaaizaad en het verzamelen, documenteren, bewerken en verspreiden van informatie welke van belang is voor de rijstsector. Verder is het doel van de stichting om samenwerking met instellingen in binnen- en buitenland aan te gaan, die op hetzelfde terrein werkzaam zijn. Verder zorgt de stichting voor het bevorderen van en meewerken aan opleidingen ten dienste van de rijstsector. Ook wordt zorg gedragen voor het aanwenden van andere wettelijke middelen welke bevorderlijk zijn voor het gestelde doel. Om de werkzaamheden optimaal te kunnen uitvoeren is in het planjaar SRD 460.000,- begroot.

Binnen het programma Landbouwtelling worden jaarlijks agrarische surveys uitgevoerd voor de update van de bestaande data. Bij de uitvoering van de surveys worden gegevens verzameld, verwerkt, geanalyseerd en gepubliceerd. Voor de verdere capaciteitsopbouw en operationalisering van het Surinaams Agrarisch Informatie. De begroting voor het jaar 2018 bedraagt SRD 2.000,-.

IX.15.6. Institutionele Ontwikkeling Structurele Verandering, Het bevorderen van Investerings-, Ondernemerschap en Export

De begroting voor het programma Bouwwerkzaamheden van het Ministerie bedraagt SRD 419.000,- voor het planjaar 2018 en is bestemd voor de renovatie en bouw van beheerderswoningen van gedetacheerd personeel, en kantoorgebouwen en de bouw van productiefaciliteiten.

In het kader van Public- Private Partnership worden agrariërs ondersteund in het Global GAP-certificeringproces. Deze activiteiten binnen het programma Private sector ontwikkeling zijn geraamd op SRD 67.000,-.

Het beleidsprogramma *Stimulering Landbouwsector* richt zich op een nauwe samenwerking met de actoren, boerenorganisaties en andere belanghebbenden onder meer om te komen tot een onderzoeksagenda. Diverse kredietfaciliteiten zullen daarbij worden aangetrokken.

De raming voor het planjaar 2018 voor het beleidsprogramma **Stimulering Landbouwsector** bedraagt SRD 47.104.000,- voor de volgende maatregelen:

- 1) Bevordering Erf cultures;
- 2) Bevordering Rijstsector;
- 3) Telen in plantenkas ter garanderen van kwaliteit en kwantiteit van de productie;
- 4) Continueren van het project Schooltuinen;
- 5) Aanvang van de studie voor podosiri en pomtayer ter diversificering van de agrarische sector;
- 6) Aanschaf van zaad, chemicaliën en meststoffen ten behoeve van tuinbouwers;
- 7) Verzorging van trainingen voor verbetering en verhoging van de voedselproductie in het Binnenland.
- 8) Ontwikkeling Kokoscultuur;
- 9) Ontwikkeling Cacaocultuur;
- 10) Onderzoek droogland rijst.

IX.15.7. Ontwikkeling van de bestaande Productieclusters in de Landbouw, Veeveelt

Binnen het programma Veehouderij waarvoor de raming SRD 12.000.000,- bedraagt, worden in het kader van Dierziekte monitoring- en bewaking de volgende activiteiten uitgevoerd:

- 1) Aanschaf van identificatie middelen
- 2) Uitvoering van de TBC survey bij melkvee runderen;
- 3) Disease monitoring;
- 4) Salmonella baseline survey in de leg- pluimvee en varkenssector;
- 5) Uitvoering van Rabies (hondsdolheid) -onderzoek;
- 6) Aanpak van antimicrobiële resistentie.

Andere activiteiten die zullen worden uitgevoerd binnen genoemd beleidsprogramma voor het planjaar 2018 zijn de volgende:

- 1) Onderzoeks- en laboratoriumfaciliteiten
 - a) Het nieuwbouw veterinaire laboratorium wordt, onder toezicht van de directievoerder, bouwkundig en technisch opgeleverd en ingericht met meubilair en niet specifieke laboratorium apparatuur;
 - b) Specifieke laboratoriumapparaten en verbruiksmaterialen worden aangeschaft;
 - c) Het laboratoriumpersoneel wordt getraind in het verrichten van de verschillende analyses;
 - d) Monsters worden naar geaccrediteerde buitenlandse laboratoria verzonden voor het verrichten van testen die hier niet mogelijk zijn, of voor confirmatie van de bevindingen van het veterinaire laboratorium;
- 2) Melksector:
 - a) De melkcollectie centra voor het Reeberggebied op de Staatsboerderij worden opgeleverd en ingericht; In Wanica- B zal een tweede melkcollectie station opgezet en ingericht worden;
 - b) Het in aanbouw zijnde slachthuis is bouwkundig opgeleverd en ingericht om te voldoen aan de internationale standaarden met betrekking tot voedselveiligheid;
 - c) In Nickerie wordt een kantoor Veeveelt bijgebouwd en ingericht voor het optimaal functioneren van het onderdirectoraat Veeveelt;
 - d) Studie naar grootschalige veeveelt aan met name slacht- en melkvee;
- 3) Capaciteitsversterking: Het opleiden van kader zal uitgevoerd worden door het Polytechnic College (PTC) middels het aanbieden van de HBO opleiding "Animal Production and Health Technology"; Renovatie van woningen, aanschaf van vee-voeding supplementen, bouw van opstallen, verbetering van nutsvoorzieningen en operationele kosten voor het Project Kleine Herkauwers te Tibiti in Para: GAP - trainingen aan veehouders van diverse typen veeveeltbedrijven en HACCP - awareness activiteiten en trainingen ten behoeve van slachthuizen, vleeswinkels en -verwerkingsbedrijven worden verzorgd ter waarborging van agrarische gezondheid en voedselveiligheid; Bewustwordingsactiviteiten om het welzijn van dieren te verbeteren en duurzame productiesystemen te ontwikkelen; De inspecteurs van de Veterinaire Dienst worden opgeleid tot Buitengewoon Agent van Politie (BAVP'ers); Keurmeesters en andere veterinaire inspecteurs worden opgeleid;
- 4) Wetgeving: Aanpassing en formulering van de veeveelt wetgevingsproducten;
- 5) Capaciteitsversterking van de instituten en functionarissen uitvoering van wet en regelgeving rond het nationaal en internationaal transport van vee inclusief grens- en havencontroles;
- 6) Veredeling van de veestapel:
 - a) Een veeopvangbedrijf zal worden opgezet en lokaal aangeboden vrouwelijke runderen zullen opgekocht worden om het voortplantingspotentieel van de nationale kudde optimaal in te zetten;
 - b) Ter verbetering van de karkaskwaliteit bij kleine herkauwers wordt rasverbetering en vermeerdering via gebruik van productievere veetypen gehanteerd;
 - c) Er zal genetisch onderzoek bij Criollo runderen en oso fowroes uitgevoerd worden;
 - d) Opzetten van een veredelingsstation;
 - e) Toepassen van bevruchtigingstechnieken ter behoud van lokale rassen van landbouwhuisdieren;
- 7) Veevoeder onderzoek;
 - a) Groeivoeders bij runderen en de inrichtingen (irrigatiesystemen);

- b) Een grootschalige teelt van voedergewassen.
- 8) Ter stimulering van de varkensproductie in Coronie wordt in het planjaar 2017 een verwerkingsbedrijf voor vlees en vleesproducten van varkens opgezet en ingericht.

Er zullen ook andere investeringen in de veelteelt sector, in verschillende beleidsgebieden gepleegd worden met leningen. Zo zal de voedselveiligheid zal verder gegarandeerd worden door de productie van melk met een langere houdbaarheid en door aanschaf van koeltransportwagens en andere equipment voor de verwerking van zuivelproducten.

IX.15.8. Ontwikkeling van de bestaande Productieclusters in de Landbouw, Visserij

Binnen het programma Veehouderij waarvoor de raming SRD 12.000.000,- bedraagt, worden in het kader van Dierziekte monitoring- en bewaking de volgende activiteiten uitgevoerd Voor duurzame visserij- en aquacultuur ontwikkeling worden binnen het programma Visserij waarvoor de raming SRD 800.000,- bedraagt, de volgende maatregelen getroffen en activiteiten ontplooid:

- 1) Bevorderen van Aquacultuur.
 - a) Uitvoering van het Fish Disease Monitoring programma voor ziekten bij aquatische dieren;
 - b) De opzet van twee aqua cultuur onderzoek- en kweekstations: een voor zoetwater te Coronie en een voor brakwater te Pomona in Commewijne
- 2) Uitvoering van “Reduction of bycatch in tropical shrimp trawling” (REBYC - II LAC). De voorgestelde modificaties worden uitgetest op de garnalen trawlers voor het reduceren van bijvangsten binnen de sleepnet visserij. Verder Bycatch Reduction Device testing voor betere planning binnen een regionaal visserijbeheersysteem;
- 3) Opzet van het trainingsschool en documentatiecentrum met equipment voor de vissers met als doel training in onder andere botenbouw, netten reparatie en onderhoud van boten en motoren;
- 4) Verhogen van de voedselveiligheid in de visserij sector door:
 - a) Vervanging van galvaan materiaal van de ijsboxen van vissersboten door roestvrij materiaal (stainless-steel)
 - b) Veredelen van de rooktechnieken voor vis onder meer door: moderniseren van de rookkasten in de visrokerijen in Commewijne en Nickerie; training van ondernemers en werknemers in hygiëne, viskwaliteit, opslag en verwerking
 - c) Opzet van een coöperatief vrieshuis in Coronie ten behoeve van de bevolkingsvisserij;
- 5) Intensivering van Monitoring, Controle en Surveillance activiteiten (MCS);

IX.16. Ministerie van Regionale Ontwikkeling

IX.16.1. Ontwikkeling van de bestaande Productieclusters in de Landbouw, Visserij

Voor het planjaar 2018 heeft het Ministerie van Regionale Ontwikkeling voor de uitvoering van haar programmas Decentralisatie, Rurale ontwikkeling, Rurale infrastructuur, Human resource, Agrarische Ontwikkeling Binnenland en de Duurzame Ontwikkeling voor de Afro –Surinamers in het Binnenland en de Inheemsen een bedrag van SRD 23.788.000,- geraamd.

IX.16.2. Ontwikkeling van de Voorwaardenscheppende sectoren, Infrastructuur

Het onderhoud van gebouwen en openbare terreinen zal conform een onderhoudsplan worden uitgevoerd van de Technische dienst van het ministerie worden uitgevoerd hiervoor is in het dienstjaar 2018 is een bedrag van SRD 2.000.000,- opgebracht. De projecten die vallen onder dit programma vloeien voort uit de beleidsprioriteiten rurale infrastructuur en - ontwikkeling. Het onderhoud aan de natte en de droge infrastructuur zal ook in 2018 worden uitgevoerd in het kader van het programma onderhoud, wegen, irrigatie- en kunstwerken tot een bedrag van SRD 1. 500.000,-. Voor het uitvoeren van Bouwkundige werken is een bedrag van SRD 2.000.000,- geraamd. Voor het uitvoeren van geplande activiteiten in het

dienstjaar 2018 is een bedrag van SRD 2.850.000,- begroot ten behoeve van de afdeling Waterschappen en het overliggend waterschap MCP.

IX.16.3. Regionale en Ruimtelijke Planning, Integratie Regionale Sector Strategieën

De districten zullen in het na-traject van het decentralisatie programma verder versterkt worden in burgerparticipatie, communicatie, planning, milieuaspecten en het beheer van civieltechnische werken. Voor het uitvoeren van dit programma zijn ten laste van de tien gedecentraliseerde en gecertificeerde districten en Bestuur ressorten is een bedrag van totaal SRD 3.40.000,- opgebracht.

Radio Boskopu richt zich voornamelijk op het bevorderen van het ontwikkelingsbewustzijn bij de binnenland bewoners. Het beleid is erop gericht om de reikwijdte van Boskopu uit te breiden. Er zal verder invulling gegeven worden aan het “community radio plus principe”: live uitzendingen vanuit diverse locaties moeten mogelijk gemaakt worden. Voor het aanschaffen van apparatuur is voor 2018 SRD 500.000,- begroot.

IX.16.4. Versterking en Hervorming van het Politiek-Bestuurlijk Apparaat, Centraal en Regionaal Bestuur

De districten zullen in het na-traject van het decentralisatie programma verder versterkt worden in burgerparticipatie, communicatie, planning, milieuaspecten en het beheer van civieltechnische werken. Voor het uitvoeren van dit programma zijn ten laste van de tien gedecentraliseerde en gecertificeerde districten en Bestuur ressorten is een bedrag van totaal SRD 3.40.000,- opgebracht. Het Onder directoraat Districtsbestuur en Decentralisatie voert het beleidsprogramma Decentralisatie en Districtsbestuur uit. De aandacht zal voornamelijk besteed worden aan het verhogen van de zelfredzaamheid van de districten. Het versterken van de diverse districtsbesturen om nieuwe inkomstenbronnen te identificeren om zodoende hun verdien capaciteit binnen de grenzen van de regionale wetgeving te verhogen. Voor het uitvoeren van het programma is begroot SRD 500.000,-

Stichting Fonds Ontwikkeling Binnenland is een belangrijk beleidsinstrument van het Ministerie van Regionale Ontwikkeling met als doel de sociaaleconomische achterstand van de gemeenschappen in het binnenland weg te werken. Voor de uitvoering van dit programma is een bedrag van SRD 3.350.000,- begroot voor het dienstjaar 2018. Dit bedrag zal onder meer besteed worden aan het project Introduction of Sustainable Business Models in Suriname Rural Electricity.

In het begrotingsjaar 2017 is de *Stichting Nyung Kombe* operationeel en opgenomen als beleidsprogramma om cultuurcentra ten behoeve van de Afro-Surinamers binnenland en de Inheemsen te beheren. Voor dit beleidsprogramma is voor 2018 begroot een bedrag van SRD 952.000,-.

Het beleidsprogramma *Reconstructie Binnenland* richt zich op acute hulpverlening bij rampspoed in het binnenland waarbij nu nadruk gelegd wordt op agrarische ontwikkeling aangezien de herhaaldelijke overstromingen in het binnenland veelal de kostgronden vernietigd waren. De kosten zijn geraamd op SRD 500.000,-.

Het directoraat Agrarische *Ontwikkeling Binnenland* heeft als voornaamste taak het ondersteunen van de agrarische ontwikkeling in het binnenland. Voor de uitvoering van haar beleidsprogrammas in 2018 is een bedrag van SRD 1.833.000,- begroot.

Het directoraat *Duurzame Ontwikkeling Afro-Surinamers Binnenland* is belast met het ontwikkelen van programmas, projecten en activiteiten, die noodzakelijk worden geacht voor het systematisch verbeteren van de woon- en leefomstandigheden en de capaciteitsversterking van de Afro-Surinamers, die in stamverband leven in Suriname. Er zijn hiervoor beleidsprogrammas ontwikkeld voor het dienstjaar 2018 en begroot voor SRD 2.479.00,-.

Het directoraat *Duurzame Ontwikkeling Inheemsen* is belast met het ontwikkelen van programmas, projecten en activiteiten, die noodzakelijk worden geacht voor het systematisch verbeteren van de woon- en

leefomstandigheden en de capaciteitsversterking van de Inheemse gemeenschappen in Suriname. Het budget voor de uitvoering van de programmas voor het dienstjaar 2018 is geraamd op SRD 1.384.000,-

IX.16.5. Ontwikkeling van de Voorwaardenscheppende Sectoren, Kennissector

Het Instituut voor de Opleiding van Bestuursambtenaren Suriname (IBAS) verzorgt ten behoeve van de bestuursdienst verschillende cursussen en trainingen. Aan de cursisten worden handvatten bereikt die van toepassing zijn in hun eigen toekomstige werkomgeving. Het budget voor het dienstjaar 2018 is geraamd op SRD 500.000,-.

Annex 1. Statistische Annex